

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

AKİF HASAN KAYA ÖYKÜCÜLÜĞÜ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

PERVİN ERASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:
DOÇ. DR. ERTAN ENGİN

KONYA-2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pervin ERASLAN		
	Numarası	20810701011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Akif Hasan Kaya Öykücülüğü Üzerine Bir İnceleme			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Pervin ERASLAN

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pervin ERASLAN		
	Numarası	20810701011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	✓	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Ertan ENGİN		
Tezin Adı	Akif Hasan Kaya Öykücülüğü Üzerine Bir İnceleme			

1977 yılında Balıkesir’de doğan Akif Hasan Kaya’nın ilk öykü kitabı 2012 yılında yayımlanmıştır. Öykü kitaplarının dışında, yayımlanmış bir adet romanı da bulunmaktadır. Öykülerinde gerçeküstücülüğe ve fantastiğe yaklaşan bir anlatım gözlemlenmektedir. Bununla birlikte öykülerinde aile kavramına, ışık imgesine ve görsellikle yüklü cümlelere de yer vermektedir. Yazarın, yayımlanmış beş adet öykü kitabı mevcuttur. Akif Hasan Kaya’nın öykülerinde; İslam coğrafyasında yaşanan ve insanı sarsan acılar ile toplumsal konular ön planda yer almaktadır. Kaya, bu durumu öykü karakterleri üzerinden kurgulayarak ve şiirsel anlatımdan yararlanarak anlatır. Öykülerindeki kişiler gibi zulme uğrayan insanların sesi olmuştur. Güncele ait pek çok olguyu da öykülerine taşımıştır.

Bu çalışmada hayatına ve edebi kişiliğine de değindiğimiz Akif Hasan Kaya’nın öykü kitapları şunlardır: *Islak Kibritler*, *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi*, *Uzun ve Lacivert Günler*, *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir*, *Serçe Risalesi*. Bu kitaplarda yer alan metinler “kısa öykü” ve “küçürek öykü” olarak sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada, Akif Hasan Kaya’nın öyküleri incelenirken kısa öyküler için klasik anlatı çözümleme yöntemi kullanılmıştır. Küçürek öyküleri incelenirken klasik anlatı çözümleme yöntemiyle birlikte ele alınan öykünün öne çıkan özellikleri esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akif Hasan Kaya, Kısa Öykü, Küçürek Öykü, Cumhuriyet Dönemi Öyküsü

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Pervin ERASLAN		
	Student Number	20810701011		
	Department	Turkish Language and Literature		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	☒	
		Doctoral Degree (Ph.D.)	☐	
	Supervisor	Doç. Dr. Ertan ENGİN		
Title of the Thesis/Dissertation	A Review On The Storytelling Of Akif Hasan Kaya			

Born in Balıkesir in 1977, Akif Hasan Kaya's first story book was published in 2012. Apart from his story books, he also has one published novel. A narrative approaching to surrealism and fantasy can be observed in his stories. In addition, he also includes the concept of family, the image of light and sentences loaded with visuality in his stories. The author has five published story books. In Akif Hasan Kaya's stories; The sufferings and social issues experienced in the Islamic geography that shake people are at the forefront. Kaya explains this situation by fictionalizing it through story characters and using poetic expression. He became the voice of people who were oppressed, like the people in his stories. He brought many current facts to his stories.

The story books of Akif Hasan Kaya, whose life and literary personality we also touch upon in this study, are: Islak Kibritler, Ölmüş Oyuncaklar Müzesi, Uzun ve Lacivert Günler, Bu Bir Aşk Hikayesi Değildir ve Serçe Risalesi. The texts in these books are classified as "short stories" and "short-short stories". In this study, while examining Akif Hasan Kaya's stories, the classical narrative analysis method was used for short stories. While examining short-short stories, the prominent features of the story, which were analyzed together with the classical narrative analysis method, were taken as basis.

Key Words: Akif Hasan Kaya, Short Story, Short-short Story, Republic Era Story

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	v
ÖN SÖZ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.AKİF HASAN KAYA'NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1.Hayati	6
1.2.Edebî Kişiliği	6
1.3.Eserleri	10
1.3.1.Öykü Kitapları	10
1.3.2.Roman.....	10

İKİNCİ BÖLÜM

2.AKİF HASAN KAYA ÖYKÜCÜLÜĞÜ

2.1.Öykülerinin İncelenmesi	11
2.1.1.Küçürek Öykülerin İncelenmesi	11
2.1.1.1.Ölmüş Oyuncaklar Müzesi Adlı Kitaptaki Küçürek Öyküler	11
2.1.1.2.Uzun ve Lacivert Günler Adlı Kitaptaki Küçürek Öykü	15
2.1.1.3.Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir Adlı Kitaptaki Küçürek Öykü	16
2.1.1.4.Serçe Risalesi Adlı Kitaptaki Küçürek Öyküler	16
2.2.Kısa Öykülerin İncelenmesi	18
2.2.2.1.Islak Kibritler Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler	18
2.2.2.2.Ölmüş Oyuncaklar Müzesi Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler.....	78
2.2.2.3.Uzun ve Lacivert Günler Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler.....	113
2.2.2.4. Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler	137
2.2.2.5. Serçe Risalesi Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler.....	158
SONUÇ	176
KAYNAKÇA	180

KISALTMALAR

- BBAHD** : Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir
IK : Islak Kibritler
ÖOM : Ölmüş Oyuncaklar Müzesi
SR : Serçe Risalesi
UVLG : Uzun ve Lacivert Günler

ÖN SÖZ

Edebiyat dünyasında öyküleriyle tanınmış isimlerden biri olan Akif Hasan Kaya, Türk Öykücülüğü' ne 2012 yılında giriş yapmış olsa da öykü serüveni çok daha uzun bir süreci kapsamaktadır. Kaya, esasen öykü ve roman türlerinde eserler vermiştir.

Akif Hasan Kaya Öykücülüğü Üzerine Bir İnceleme adını verdiğimiz bu çalışmada, yazarın yayımlanan beş (5) öykü kitabında bulunan öyküler klasik anlatı çözümleme yönteminin “olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısı, anlatım teknikleri, dil ve üslup” başlıklarına göre incelenmiştir. Yazarın, öykü kitapları dışındaki öyküleri ise çalışmanın dışında tutulmuştur.

Tezin “Giriş” kısmında, Akif Hasan Kaya'nın öykülerinin iki grupta inceleneceği, nedeniyle birlikte belirtilmiş olup “kısa öykü” ve “küçürek öykü” kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Genel özellikleri ifade edildikten sonra “kısa öykü” ile ikisi arasındaki farklılıklara değinilmiştir.

Tezin “Birinci Bölüm” ünde, Akif Hasan Kaya'nın hayatı ve edebi kişiliği anlatıldıktan sonra, yazarın eserleri hakkında bilgilendirme yapılmış ve etkilendiği yazarlar üzerinde durulmuştur.

“İkinci Bölüm” de, Kaya'nın öyküleri kısa öykü ve küçürek öykü olarak iki gruba ayrılmıştır. Kısa öyküler, klasik anlatı çözümleme yöntemine göre incelenmiştir. Kısa öyküler incelenirken “olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân, anlatıcı ve bakış açısı, anlatım teknikleri, dil ve üslup” alt başlıkları kalabalık bir görüntü oluşturacağından “İçindekiler” kısmına eklenmemiştir. Küçürek öyküler ise klasik anlatı çözümleme yöntemiyle birlikte, öne çıkan anlatım özelliklerine göre incelenmiştir. Tezin ikinci bölümünde, Akif Hasan Kaya öykücülüğünün genel bir izahı yapılmaya çalışılmıştır. Tezin hazırlanma sürecinde, Akif Hasan Kaya ile pek çok kez iletişime geçilmiş ve bazı noktalarda kendisinden bilgi alınmıştır. Bu çalışmada, Akif Hasan Kaya'nın; öykücülüğümüz içindeki yeri belirlenmeye ve öyküleri incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında beni bilgi birikimi ve tecrübesiyle yönlendiren, bana rehberlik eden saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Ertan Engin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca öyküleri üzerine hazırladığım incelemede, çalışmam

süresince sorularıma cevap veren Akif Hasan Kaya'ya teşekkürü bir borç bilirim. Son olarak bu süreçte desteğini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan aileme teşekkür ederim.

Pervin ERASLAN

Mayıs, 2024

GİRİŞ

2012 yılında Türk öykücülüğüne dahil olan yazar Akif Hasan Kaya, yazdığı öykülerle birçok eleştirmenin ve okurun ilgisini çekerek Türk öyküsünde kendisine yer edinmiştir. Yazarın ilk öykü kitabı, *Islak Kibritler*’in yayımlandığı yıl içinde ikinci baskısını yapmış olması ve *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi* ile *Serçe Risalesi* adlı diğer iki öykü kitabının da ikinci baskılarını yapması bunu kanıtlar niteliktedir. Yazarın öykülerine bakıldığında “kısa öykü” ve “küçürek öykü” türünün örneklerini görmek mümkündür. Bu sebeple, yazarın beş öykü kitabı incelenirken “kısa öykü” ve “küçürek öykü” olmak üzere iki grupta ele alınmıştır.

Yazarın öykülerinin incelenmesine geçilmeden önce, küçürek öykü kavramının açıklanmasına, tarihçesine ve gelişimine değinilecektir. Küçürek öykünün Batı’daki tarihçesiyle ilgili olarak, 1850’lerden başlayarak kısa öykü türünün etkisinin ve popülaritesinin Amerika’dan Avrupa’ya yönelmeye başladığını ve bu türün önde gelen yazarları arasında: R.L. Stevenson, George Moore, Oscar Wilde, H.G. Wells ve Rudyard Kipling gibi isimlerin yer aldığını söyleyebiliriz. (Bates, 2001:86) Küçürek öykülerin ortaya çıkışını kapitalistleşmeye bağlayan John Cournos bu konuda şunları söyler: “Somut ve pratik sorunlarla ilgili uğraşlar ile bir koşuşturma ve acele etme eğiliminden kaynaklanan Amerikan mizacının gereği, yazının da kısa ve öz olması gerektiğini söyleyenler çıkmıştır.” (Bates, 2001: 35) Bu bağlamda, küçürek öykülerin Amerika’da doğup Avrupa’da yaygınlaştığını, oradan da Türkiye’ye geçtiğini ve gelişiminde popüler kültür unsurlarının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Küçürek öykünün tarihçesi konusunda ise Ramazan Korkmaz şunları söylemektedir: “Daha çok 20. yüzyılın son çeyreğine yakın bir zamandan itibaren yoğun bir şekilde öne çıkan küçürek öykü de aslında Filozof Beydaba, Ezop, Şeyh Sadi ve Mevlana’dan beri hep varolagelen bir anlatı türüdür. Ancak yüzyılın son çeyreğinden itibaren biraz da fast food/laşan çağın ruhuna uygun bir biçimde ve yeni bir içerik yapılanmasıyla daha çok öne çıkmaya başlamıştır. Bu yüzden küçürek öyküleri; hayvan yahut cansız nesnelere kişileştirilerek öğretici/öğütleyici içerikle anlatılan *fabl*, bir kişi veya olayla ilgili sınırlı durumları öyküleyen *anekdot* ve daha çok hikemi nitelikte bir ders vermeyi amaçlayan mesel tarzı küçük anlatılardan özellikle ayırmak gerekir.” (Ed. Korkmaz, 2020: 624-625) Yazar, modern zamanlarda ortaya

çıkan küçürek öykünün tarihsel anlatı metinleriyle olan ilişkisine değinir. Küçürek öykünün geçmişinin çok eskiye dayandığını ancak bu öykülerin tarihsel anlatı türleriyle biçim ve içerik açısından farklılıkları olduğunu belirtmektedir. Küçürek öykü, geleneğin devamı gibi görünse de popüler kültürün bir ürünüdür.

Çağın ruhunu yansıtan küçürek öykülerin en belirgin özelliği kısa olmalarıdır. Bu özellikleri sebebiyle tanımlanması ve adlandırılması konusunda birçok görüş vardır. Küçürek öykü türü dünya edebiyatında, “flash fiction”, “short short history”, “anlık kurmaca” diye tanımlanırken, Türk edebiyatında; “minimal öykü”, “çok kısa öykü”, “öykücük”, “kısa kısa öykü”, “kıpkısa öykü”, “sımsıkı öykü”, “kısa kurmaca”, “kısa öykü”, “minik öykü”, “mini öykü”, “küçük öykü”, “küçük ölçekli kurmaca”, “mesel” gibi adlandırmalarla bilinmektedir. (Ed. Korkmaz, 2020: 625) Türk edebiyatında olduğu gibi dünya edebiyatında da küçürek öykü için farklı isimlendirmeler söz konusudur. Bu türün çok sayıda isimle tanımlanmasında, öykülerin farklı özelliklere sahip olması etkili olmuştur.

Necip *Tosun Modern Öykü Kuramı* adlı eserinde, küçürek öykünün adlandırılması konusunda şunları söylemektedir: “Öykü ve minimalizm bağlamında ilk tartışma, “adlandırma” konusunda yaşanmakta; bu yönelimin örnekleri “mini öykü”, “minimal öykü”, “kısa kısa öykü”, “ani öykü”, “çok kısa öykü”, “mikro kurmaca”, “küçük öykü”, “küçürek öykü”, “en azcı öykü”, “kıpkısa öykü” adlarıyla tanımlanmaya çalışılmıştır. Ne var ki henüz herkesin benimsediği ortak bir ada kavuşmuş değil. İkinci tartışma da bağımsız yazınsal bir tür mü yoksa öykünün bir türevi mi olduğu konusunda yaşanmaktadır.” (Tosun, 2018: 271) Bu çalışmada küçürek öykü, öykünün alt başlığı olarak incelenmiştir.

Küçürek öykü yazarı Roberta Allen, küçürek öyküyü şöyle tanımlamaktadır: “(...) Kısa kısa öyküler, çabucak öze ulaşan ve pek az kelimeyle, bir durumun veya anın ruhunu ortaya çıkaran öykülerdir.” (Çev: Gemici, 2007: 105) Uğur Kökden ise küçürek öyküyü; tanımı, sınırı, kapsamı olmayan deneysel öyküler olarak tanımlamıştır. (Kökden, 1997: 16) Necip Tosun ise küçürek öyküyü “aforizma” kavramı ile ilişkilendirir. Küçürek öykü, bir anekdottur. Belki bir aforizma, ama hikayesi olan bir aforizma. Daha doğrusu aforizmanın hikâye edilmiş halidir. Şöyle de söylenebilir; Her kısa öyküden bir aforizma üretilebilir. (Tosun, 2018: 274)

Küçürek öykünün şiir ile olan yakınlığı, birçok yerli ve yabancı yazarlar tarafından ele alınmıştır. Burada, birkaç tanesine değinmek yerinde olacaktır. Roberta Allen, küçürek öykü ile şiir arasında bir bağın olduğunu ve bazen birbirinden ayırt edilemez durumda olduğunu söyler. (Gemici, 2007: 105) Uğur Kökden de küçürek öyküyü şiirle ilişkilendirmektedir. Kökden, türün şiirsellik özelliğine şöyle vurgu yapmaktadır: “Bir yandan özlü anlatımıyla düzyazıyı şiire yaklaştırıyor; diğer yandan düşünceyi sürekli bulgulama yöntemiyle derinleştiriyor. Sözcük az, anlatım sıradan. Karakterler, neredeyse yok denilecek kadar. Ayrıca, öykünün geçtiği yer de son kertede sınırlı.” (Kökden, 1997: 16) Necati Tosuner ise bu konuda şunları söylemektedir: “Çok kısa öykü; öykünün, romandan çok şiire yakın durduğunun bir kanıtıdır.” (Tosuner, 2007: 119)

Ramazan Korkmaz ve Mutlu Deveci, küçürek öykünün şiirselliğine vurgu yaparak türün dil ve üslup yapısına farklı açıdan bakmaktadırlar: “Birer durum öyküsü olan küçürek öyküler, şiirsel söyleyişleri ile yazarın sanat anlayışındaki etik ve estetik yönünü açığa çıkarır. Şiir dilinin oluşumundaki cevhere ulaşmak kaygısı yazarın dil ve anlayışını belirlerken; şiir dilindeki sesler ve sözcükler, bunların tümce kuruluşundaki işlevi ise, küçürek öykünün temel belirleyici unsuru olur. Sözcüklerin, temel anlamları dışında sembol, imge, benzetme ve eğretileme başta olmak üzere yan anlam ve metin dışı çağrışım değerleriyle kullanılması, küçürek öykülerin yazım dilini şekillendiren önemli bir özelliktir.” (Korkmaz ve Deveci, 2017: 67)

Küçürek öykünün şiire yakınlığına dair pek çok yazarın farklı düşünceleri bulunmaktadır. Küçürek öykü gerek biçim bakımından gerek az sözcük kullanılması sebebiyle şiir gibi görünmektedir. Ancak iki tür, yani öykü ve şiir arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Küçürek öykünün şiire olan yakınlığından bahsederken çok az sayıda sözcük kullanıldığından bunun türün belirleyici bir özelliği olduğunu söylemiştik. Kimi yazar ve araştırmacılara göre öyküyle kısa öykü arasında ayırım yapılırken iki bin sözcüğün altında kalanlar küçürek, iki bin sözcük ile otuz bin arasında olanlar ise kısa öykü olarak değerlendirilmektedir. (Tosun, 2018: 271) Ramazan Korkmaz ise hacim olarak bir çığlık ne kadar uzun olabilirse küçürek öykünün de o kadar uzun olabileceğini belirtir. Çığlığın uzadıkça etkisini yitirdiği gibi sözcük sayısı arttıkça küçürek öykünün

de özelliğini yitireceğini düşünür. Bu bakımdan, yüz sözcüğü geçmeyecek anlatıları küçürek öykü olarak adlandırmaktadır. (Korkmaz ve Deveci, 2017: 116-117)

Kısa öykü ile küçürek öykü arasındaki en büyük farklardan biri sözcük kullanımınıdır. Genel görüş kısa öykünün iki bin kelimedenden fazla, küçürek öykünün ise iki bin kelimedenden az olduğu yönündedir. Tek belirleyenin sözcük sayısı olmadığı gibi okuma süresi de bir diğer etkidir. Akif Hasan Kaya'nın küçürek öykülerinin sözcük sayısı hesaplanırken az olanlar küçürek öykü sınıfına dahil edilmiştir. İki yüzden az sözcükten oluşanlar, küçürek öykü olarak incelenmiştir. İki yüz sözcükten fazla olanlar ise kısa öykü olarak incelenmiştir.

Şiire yaklaşan küçürek öykünün az sözcükle çok şey anlatması anlam bakımından yoğun olmasını sağlamaktadır. Küçürek öyküde anlam, bir bütünü temsil eden en küçük parçaya sıkıştırılmıştır. Yazar kelimeleri eksiltir. Öykünün gücü; anlatılan şeye değil, anlatılmayan gizlenen şeye yüklenmiştir. Çünkü küçürek öykülerde tahkiye oldukça silikleşmiştir. (Tosun, 2018: 272) Necip Tosun'a göre küçürek öykü: "Kısa kısa öykü, okurla anlatıcı arasında pek çok şey biliniyormuş da, anlatılırsa fazlalık olacakmış gibi bir yaklaşımın ürünüdür." (Tosun, 2018: 273) Küçürek öyküde, az sözcük kullanımı yoğun bir anlatımı sağlarken metnin okunma süresini de kısaltır. Yazar, metni ayrıntılardan arındırırken okuyucuyu düşünmeye sevk eder.

Küçürek öykünün yapı unsurlarına baktığımızda fazla karakter tahlilinin yapıldığını göremeyiz. Anlatma özelliğinden çok "ileti" özelliği öne çıkarılmıştır. Çoğunlukla felsefi/dini/yaşamsal bir iletisi vardır ve düşünce odaklı metinlerdir. Tefekküre ve düş gücüne seslenir. Didaktik değildir ama varoluşsal bir tecrübe aktarır. Sanata öğretisel bir araç olarak bakar. Kısa kısa öykü sona yönelik bir metindir. Tüm anlatım, finale odaklanmıştır. Sonlarda ise sürpriz bir yan vardır: Çarpıcılık. (Tosun, 2018: 273) Küçürek öykülerde genellikle kahraman bakış açısı ile gözlemci bakış açısı kullanılır. Küçürek öykülerde diyalog tekniğine sık yer verilir. Kelimeler gerçek anlamı dışında imge, sembol, benzetme ve eğretileme gibi yan anlam ve metin dışı çağrışım değerleriyle kullanılır. (Korkmaz ve Deveci, 2017: 67)

Dünya edebiyatında; Edgar Allan Poe, Franz Kafka, Anton Çehov, Oscar Wilde, Robert Kelly, Max Aub, J. Cortazar, Max Jacob, James Joyce, Gertrude Stein, İtalo Calvino, Marry Butts, W.C. Williams, Micel Leiris, Bertold Bretch, Ernest Hemingway, Eduardo Galeano, J.L. Borges gibi yazarlar küçürek öykü türünde eserler vermiştir. Türk edebiyatında ise Rasim Özdenören, Tezer Özlü, Cemal Şakar, Abdullah Harmancı, Mehmet Harmancı, Sevim Burak, Ferit Edgü, Ahmet Sarı, Vüsat O. Bener, Nedim Gürsel, Aslı Erdoğan, Ali Cengizkan, Sadık Yalsızuçanlar, Refik Algan, Haydar Ergülen, Küçük İskender, Necati Tosuner küçürek öykü yazarlarımızdandır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.AKİF HASAN KAYA'NIN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1.Hayatı

Akif Hasan Kaya, 22 Nisan 1977 yılında Balıkesir’ de doğmuştur. Balıkesir’in Kepsut ilçesinin, Göbel Köyü’nde çocukluğu geçer. Daha çok hayvancılıkla geçimin sağlandığı ve Almanya’ya göç veren bu köyde ilkokulu bitirir. Babası, demiryollarında yol bekçisi olarak çalışır. Annesi ise ev hanımıdır. 1979’da kız kardeşi dünyaya gelir.

İlkokul bittikten sonra Manisa’da Ahmet Tütüncüoğlu Ortaokulu’na başlar. Kaya’nın pansiyonda kalmaya başladığı bu yıllardaki anıları bazı öykülerine de yansır. Ortaokul ikinci sınıfa Sakarya Mithat Paşa Ortaokulu’nda devam eder. Babasının tayini Dursunbey’e çıkınca buraya yerleşirler. Ortaokul son sınıfı da Dursunbey Ortaokulu’nda tamamlar. Liseye Dursunbey Endüstri Meslek Lisesi’nde başlar ve bu liseden mezun olur. Sonraki yıl, üniversiteye hazırlandığı dönem babasını bir trafik kazası sonucu kaybeder. Kaya, askerden döndükten sonra 1999 yılında Ayşe Gezer ile evlenir. Bu dönemde özel bir şirkette çalışmaya başlar ve 2015 yılına kadar aynı şirkette çalışmaya devam eder. 2000 yılında kızları Zeynep Şulenur Kaya ve 2005 yılında oğulları Hüseyin Bahadır Kaya dünyaya gelir. 2015 yılında çalıştığı şirketten istifa eden Kaya, Bandırma’da dükkân açarak ticarete atılır. Halen ticaretle uğraşmaya devam etmektedir. Yazarın hayatıyla ilgili bu söylediklerimiz, kendisinden aldığımız bilgilerdir.

1.2.Edebî Kişiliği

Akif Hasan Kaya’nın edebî kişiliğine dair; eserlerinden, onu yakından tanıyan kişilerin görüşlerinden, kendisi ile yapılan röportajlardan hareketle bazı çıkarımlarda bulunacağız.

Akif Hasan Kaya, yazı yazmayı ve kitap okumayı çocuk yaşlardan beri sevmiştir. Okuma serüveninin ve öykücülüğünün nasıl başladığını, editörlüğünü yaptığı *Çizgi ile Yazgı* adlı eserinin ön sözünde şöyle anlatır: “İlkokul birinci sınıfta okumaya yeni başladığım günlerde tanıştım Hasan Aycın çizgisiyle. Demiryolunda, ara istasyonların birinde çalışan babam, bir akşam elinde bir dergiyle gelmişti. Küçücük

yazılarını okuyamadığım o dergide, benim yaşımıdaki bir çocuğun ilgisini çeken bir şey vardı; bir Hasan Aycın çizgisi. Çocuk muhayyilemle o çizgi üzerinden çok hikâye kurmuştum. Sonradan anladım ki, Balıkesir'in bir dağ köyünde, küçücük dünyamı çok erken aydınlatan bir meşaleymiş o çizgi.” (Kaya, 2020: 7) Kaya'nın ilk bilinçli okuması bir metin değil çizgidir. Bir çizginin çocuk muhayyilesinde yaptığı etki, zihni bir gelişmeye sebep olarak öykü yazmaya ilk adım olmuştur. Öykücülüğünün başlangıç çizgisi olan bu çizgileri inceleyip, onları okumayı öğrendikçe taşıdıkları anlamları kavrar ve bu öykücülüğünü besleyen bir kaynak haline gelir.

Kaya, öğrencilik yıllarında il halk kütüphanesine gidip yaşına uygun kitaplar okur ve çocuk dergilerini karıştırır. İlk ciddi okumalarını yaptığı o dönemde, Türk ve Dünya Edebiyatı'nın önemli isimlerini okuma imkânı bulur. Bu isimlerden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esendal, Kemal Tahir, Haldun Taner, Gabriel Garcia Marquez, Italo Calvino, J.L. Borges, F. Dostoyevski, V.V. Nabokov. Bu dönemde, acemice de olsa bazı metinler yazar. Şiirin söylem gücünden etkilenen yazar, o dönem şiire yönelir. Ancak, yazdıklarının yeterince iyi olmadığını bildiği için hiçbir dergiye göndermez. Öyküye yönelmesi ise Cemal Şakar ile tanışınca başlar. O vakte kadar yaptığı bütün araştırmalar ve çalışmalar onu zihnen öyküye hazırlar. Ancak Şakar'la tanışması yazar için dönüm noktası olmuştur. O gün aralarında başlayan usta çırak ilişkisi ebedi bir dostluğa ve yoldaşlığa dönüşür.

Aşkar, Post Öykü, Muhayyel, İtibar, Yedi İklim, Ğ, Hece Öykü gibi çeşitli dergilerde öyküleri yayımlanan Kaya, bu öyküleri arasından yirmi bir tanesini titizlikle seçerek ilk öykü kitabını okurla buluşturur. 2012 yılında yayımlanan ilk öykü kitabı *Islak Kibritler* aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği ödülünü alır. Kaya, *İtibar* dergisinde kendisiyle yapılan söyleşide, ilk kitabının okuyucu tarafından karşılık görmesi üzerine düşüncelerini şöyle anlatır: “Ödül almak güzel bir duygu. Öykülerimin karşılık bulmasını da elbette isterim. Zaten bunun için yazıyoruz. Edebiyatın temas ettiklerini değiştirme dönüştürme gücünü kimse inkâr edemez. Fakat ben genel anlamda toplumda bulacağı karşılıktan çok bireylerde yapacağı değişimin peşinde olduğumu söyleyebilirim. Okuyucu öyküyü okuduktan sonra olaylara farklı bir gözle bakabiliyor mu? Eğer öyleyse öykü görevini yapmış demektir. Aslında bu bile değil: öyküyü yazıp

zamanın akışına bırakmaktır asıl olan. Çok sevdiğim bir söz var; Hitap muhatabını elbet bulur.” (Isparta, 2014: 42) Deneme, şiir yazma gibi girişimleri de olan Kaya, lise yıllarında başladığı öykü denemelerinin sonucunda düşüncelerini en iyi öyküyle ifade ettiğini fark eder. Öykülerinin okuyucu tarafından karşılık bulması ve ödüle layık görülmesi, onun bu alandaki başarısını göstermektedir.

Kaya, söylemek istediklerini yazarak dile getirir ve öykünün gücüne inanır. İlk öykü kitabı *Islak Kibritler*’ de “Tünel”, “Pansiyon”, “Son Tren” öyküleri Kaya’nın hayatından izler taşır. Öykülerinde geçen istasyon, tren ve demiryolu bölümleri hayatına dair kimi yaşanmışlıkları anlatır. Bunun da yazdığı öykülerinin daha görsel ve derinlikli olmasına katkı sağladığını söyleyebiliriz. Öykü kitaplarında, sosyal olaylardan hareketle yazdığı öyküleri de bulunmaktadır. Bu öykülerinde okura hangi tarafta durduğunu göstermek ister. Kaya’nın öykü anlayışı, öykünün güncelden yararlanması gerektiğini ve güncel olaylara değinmeyen bir öykü anlayışının olamayacağını bize gösterir. Kaya için; yalnızlık, sosyal meseleler, takıntılı ruh halleri, zulüm ve kayıplar sonucu yaşanan travmalar gibi temaları yazmak önemlidir.

Necip Tosun *Günümüz Öyküsü* adlı kitabında Akif Hasan Kaya’nın öykücülüğüne dair şunları söyler: “Onun öykülerinde kahramanın keşfi, aydınlanma anı bir fotoğrafla başlar. Bu fotoğraf bütün yaşanan yanlışları ortaya çıkarır, kahramanın vicdanını ortaya koyar ve yüzleşme zemini yaratır. Bu fotoğraf genellikle dünyada, ülkede yaşanan somut bir durumu yansıtır ve kahraman bu durumu iç monolog şeklinde tartışır. Bu anlamda o, kahramanların aydınlanma anına doğru giden serüveni hikâyeleştirir. Bu sorular, hesaplaşmalar ve yüzleşmelerle öykü oluşur.” (Tosun, 2015: 358) Akif Hasan Kaya, öykülerini açık, anlaşılır bir dil ve imgelerle kurgular. Yoğun duygu ve düşüncelerle kurguladığı öyküleri, fotoğraflarla oluşturulmuş imgesel öykülerdir.

Akif Hasan Kaya ikinci kitabı olan *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi*’nde, hayatın içinden insanları öyküsüne taşır. Savaşın getirdiği acıları, yoksulların ve mazlumların dünyasını öyküleştirebilir. Kaya, İz Yayıncılıktan çıkan üçüncü kitabı *Uzun ve Lacivert Günler* kitabında, insanı sarsan acılara ve toplumsal konulara yer vermiştir. Ancak bu temayla yazdığı öykülerinden dolayı sadece toplumsal öyküler yazdığı

anlaşılmalıdır. Ayna tuttuğu konular sebebiyle diğer öykülerine göre bu öyküleri daha ön plandadır.

Akif Hasan Kaya'nın dördüncü öykü kitabı *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir* izlek açısından önceki kitaplarından ayrılır. Daha uzun öykülere yer verdiği bu kitabıyla; masalla gerçeği, geçmişle günceli bir arada vererek büyülü gerçekçi bir anlatım yakalar. Kaya, bu kitabında yer alan "İntikam" öyküsüyle dedesinin intikamını almaya çalışan torunun öyküsünü kara mizahla anlatırken, "Dağ" öyküsünde, savaşın insanda yarattığı olumsuz durumları bir savaş gazisi üzerinden öyküleştirebilir. Abdullah Harmancı *Kurmaca Kimden Yana* adlı kitabında, Akif Hasan Kaya'nın *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir* kitabıyla ilgili şunları söyler: "Yazarın dünle bugünü, masalla gerçeği, tarihi olanla modern olanı, efsanevi olanla aktüel olanı karıştırmak, ikisini bir arada vermek gibi bir alışkanlığı var. Buna masalsilik diyebiliriz." (Harmancı, 2022: 144) Kaya'nın öykülerinde sorgulamaların, yüzleşmelerin, kendini arayıp bulmaların, fantastik unsurların, masalsiliğin olduğunu söylemek mümkündür.

Kaya, ilk kitabı *Islak Kibritler* ile beşinci kitabı *Serçe Risalesi* arasında geçen dokuz yılda toplumsal olayları, günceli öyküye has bir dille ve estetik biçimle öyküleştirebilir öykülerini yarına taşımaya başarmıştır. Kaya'nın editörlüğünü yaptığı *Çizgi ile Yazgı* adlı kitabı, Hasan Aycın'ın çizgilerinden yola çıkılarak yazılan öykülerden oluşmaktadır. Bir dönem editörlüğünü de yaptığı *Aşkar* ile *İtibar*, *Hece Öykü* gibi edebiyat dergilerinde ve *Edebistan*'da öykü ve edebiyatın genel meseleleri üzerine yazdığı inceleme, araştırma yazıları da vardır. Akif Hasan Kaya, beş öykü kitabı ve bir edisyon kitaptan sonra roman türünde de eser vermiştir. İlk romanı *Kehanetin İlk Günü* Uzam Yayınları tarafından 2023 yılında yayımlanmıştır. Roman iyilik, güzellik ve adalet üzerine kurulmuş etkileyici bir anlatıma sahiptir. Romanında, son öykü kitabı *Serçe Risalesi'*nden izler görmek mümkündür.

Akif Hasan Kaya, Türk öykü tarihinde fikir ve teknik anlamda bazı açılardan kendini yakın hissettiği yazarlar olsa da kendi tarzında yazmaktadır. (Harmancı, 2017: 97) Kendini yakın hissettiği yazarlar için; Cemal Şakar, G.G. Marquez ve I. Calvino isimlerini söyleyebiliriz. Öyküleriyle bir bilinç inşa edip okuru öykünün alanına çekmek ister. (Kaya, 2015: 109) Kaya, sosyal meselelerin öykünün konusu olabileceğini ancak bu konuları işlerken meselelere yeni bakış açıları kazandırıp okura

görülmeveni göstermek gerektiğini söyler (Kaya, 2021: 99) Ona göre öykü; unutulma kaygısı ya da başkalarının hatırı için değil iyiliğin, güzelliğin, insanlığın duvarına bir tuğla koymak için yazılmalıdır. (Kaya, 2020: 57-58) Dolayısıyla ortaya çıkan eser de yazarının dünya görüşünü ve meseleler karşısındaki duruşunu yansıtacaktır (Isparta, 2014: 66)

Kaya'nın öykülerine baktığımızda; birbiriyle bağlantılı, izlek ve dil kullanımıyla da tutarlı yapıda olduğunu görürüz. Öykülerinde iç içe anlarla, üstkurmacalarla anlam katmanları oluşturur ve iç tasvir odaklı bir anlatımı benimser. İlk öyküsünden son öyküsüne kadar dert edindiği meseleler değişmez ancak verdiği referanslar ve yaptığı göndermelerle yazın evrenini genişletir.

1.3.Eserleri

Akif Hasan Kaya, yazın dünyasında öykü ve roman türünde eserler vermiş önemli bir yazardır. İlk kitabı 2012 yılında yayımlanmıştır. 2012-2021 yılları arasında toplam beş adet öykü kitabı yayımlanmıştır. Beş kitap içinde bulunan öykü sayısı ise seksendir. Burada şu ana kadar yayımlanmış yedi eseri türlerine göre ve basım yılı da belirtilerek kronolojik olarak verilecektir.

1.3.1.Öykü Kitapları

Islak Kibritler (2012), 2.baskı (2012), 3.baskı (2017)

Ölmüş Oyuncaklar Müzesi (2014), 2.baskı (2017)

Uzun ve Lacivert Günler (2015)

Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir (2017)

Çizgi ile Yazgı (2020)

Serçe Risalesi (2021), 2.baskı (2024)

1.3.2.Roman

Kehanetin İlk Günü (2023)

İKİNCİ BÖLÜM

2.AKİF HASAN KAYA ÖYKÜCÜLÜĞÜ

Akif Hasan Kaya hem klasik hem de postmodernist anlatının biçimlerinden yararlanarak öyküler yazmaktadır. Okuyucuda merak duygusu uyandıran öyküleri; içten, güncel, klişeden uzak, biraz masalsi bir yapıya sahiptir. Bazı öykülerinde yazma ve anlatma sorununa değinirken bazı öykülerinde şiirselliğin ön planda olduğunu görürüz.

Akif Hasan Kaya, öykülerini sosyal meselelerden, güncel konulardan ve yaşanmışlıklardan yola çıkarak kurgular. Bu nedenle, öyküleri okurda kolaylıkla karşılık bulmaktadır. Öykülerini bir olaya yaslayan yazar, bazı öykülerinde izleksel açıdan ölümü, çatışma ortamlarındaki çocukların hallerini ve yaşama dair düşünceleri sorgulamaya sevk eder. Bu yönüyle hayatla iç içe olan öykülerini anlatırken estetik bir biçimde kurgular.

Kaya, öykülerinde postmodernizmin çıkışsızlığından geleneğimize dönüşü ve onun yeniden yorumlanmasını sağlamayı amaçlar. Öykülerinde bu anlatımı geleneksel unsurlara yönlendirmeler yaparak ve postmodern anlatı teknikleri kullanarak sağlar. Masalla gerçeği bir arada vererek büyülü gerçekçi bir anlatımı yakalar. Bazı öykülerinde, kahramanlar sokak ağzıyla konuşturulurken bazı öykülerinde ise karakterlerin inançlarıyla sorgulandığı görülür. Kaya, günceli anlatırken gelenekten ve postmodern anlatıdan yararlanarak öykülerini oluşturur.

2.1.Öykülerinin İncelenmesi

2.1.1.Küçürek Öykülerin İncelenmesi

2.1.1.1.Ölmüş Oyuncaklar Müzesi Adlı Kitaptaki Küçürek Öyküler

1. “Ene”

Öykü, yüz on bir sözcükten oluşmaktadır. Kısa bir isme sahip olan öyküde “ben” ve “bir” olmaya vurgu yapılmaktadır. İlahi bakış açısıyla anlatılan öykü bir anın öyküsüdür. Olaylar şimdiki zaman kipiyle anlatılır. Anlatıcı, elinde bir bardak soğuk su ile mescidin avlusunda dolaşan kişiyi anlatır. Bu kişi, elindeki suyu sıcaktan ılımadan, içeri girememiş yaşlı ya da sakat birine vermek ister. Öyküde havanın sıcak

olduğu ve ezan okunmadan hemen öncesi anlatıldığı için mevsimin yaz, öğle veya ikinci ezanından önce olduğu söylenebilir. Elindeki bardağı gördüğü yaşlı bir kişiye uzatır. Adam başını kaldırıp ona baktığında onun yüzünde kendisini görünce ürperir. Şaşkınlıkla soğuk terler döker. Adam suyu alıp içer ve “Elhamdülillah” der. Suyu ikram eden ile içen “bir” olur. Yani aynı kişi olur. Yaşlı adam, sırtını sütuna yaslayıp avludaki kalabalığa göz gezdirir. O sırada bir çocuk ona iki hurma uzatır. Çocuğun yüzünde kendini gören adam ürperir. Hurma ikram eden çocukla “bir” olur. Kişiler birbirine bir “ayna” olur. Çocuk, ezan okununca mescide koşar. Adam ise elinde bir bardak suyla mescitten çıkar. Öykü efsanevi üslupla anlatılmıştır. “Olayların oluş sebepleri ve sonuçları, bilinen fiziksel kanun ve kurallara göre değil, olağanüstü, doğüstü etkenlere bağlı kalınarak açıklanır.” (Çetin, 2021: 280)

2. “İz”

Öykü kırk altı sözcükten oluşmaktadır. Kısa bir anın öyküsüdür. İlahi bakış açısıyla anlatılır. Anlatıcı, havanın çok sıcak olduğunu belirterek öyküye başlar. Etrafta bir sessizlik hakimdir. İnsanların bakış ve tavırlarındaki bezginliği gözlemler. Öyküde geçen “açlık”, “sabrı sınayan bir susuzluk” ifadelerinden bayram üzeri bir andan bahsedildiği anlaşılmaktadır. Böyle günlerde oluşan unutulmuşluk, terk edilmişlik hislerinden bahsedilir. Havada kavurma kokusu vardır. Yüreklerdeki örümcek ağlarıyla küslükler kastedilmektedir. Öykü mescidin önündeki kirliliği söylemiyle son bulur. Öykü böyle önemli günlerin olması gerektiği gibi yaşanmadığı eleştirisine bizi götürmektedir.

3. “Kavis”

Öykü altmış beş kelimededen müteşekkildir. İlahi bakış açısıyla yazılan öykü, yıldızlar altında yürüyen bir çiftin anlatımıyla başlar. Erkeğin yüreğinde annesinin, babasının kaybı ile zulme uğrayan canlar ve şehitlerin acısı vardır. Ancak bir yandan da kalbindeki ateş onu rahat bırakmaz. Tedirginliği artar, yüreği daralır ve artık dayanamayıp sevdiği kıza açılır. Duydukları karşısında rahatlayan erkek, bütün kayıplarına rağmen ona: “Anam, babam sana feda olsun” der. Öyküde anlatılanlardan yola çıkarak bunun bir evlilik teklifi olduğu söylenebilir.

4. “Kış”

Öykü kırk beş kelimedden oluşur. İlahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılan öyküde eleştirel üslup kullanılır. Modern hayata göndermeler yapılarak eleştirilir. Anlatıcı, modern çağla beraber insanlar arasındaki uçurumun derinleştiğini ve insanların birbirine yabancılaştığını anlatır. Yalnızlığın ya da başka duyguların yerini maddeye bıraktığını ifade eder. Yemekler, elbiseler, evler, arabalar, yazlıklar, eşyalar, altın keseleri çoğalırken insanların yüreklerinin boşaldığını dile getirir. İnsanın daha çok nesneye sahip olmak uğruna kendinden taviz vererek battığını söyler. Başlarını döndüren modern çağın getirisi yalan hayatlarla gerçekten uzaklaştıklarını belirtir. Modern zaman insanının en büyük problemlerinden olan bu durum karşısında insanın kayıtsız kalışı anlatılmaktadır. Öykünün son cümlesinde dünyanın kuyuya benzetilmesi dikkat çekicidir. Kuyu motifi edebiyatımızda farklı işlevlerde kullanılır. Nursel Işık'ın kuyu motifini incelediği makalesindeki tespitler öykü için önemlidir: “Kuyu motifi; su kaynağı olma, ceza aracı olarak kullanılma, bir dünyadan başka bir dünyaya geçit olma, eğitim ve erginleştirme, sırdaş olma, hac mekanı olma, divan edebiyatında söz sanatlarının yapılmasında araç olarak kullanılma, besin ihtiyacı karşılama, görülmek istenmeyen şeylerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olma, karanlık duygu ve düşüncelere ev sahipliği yapma, kadın cinsel organı olma, rahim işlevi görerek yeniden doğuşa yardım etme, buluşma ve sosyalleşme mekanı olma işlevleriyle kültürümüzde, edebiyatımızda, sinemamızda yaşatıldığı tespit edilmiştir.” (Işık, 2019: 294-295)

Ayrıca öykünün başlığı olan “Kış” sözcüğü ile insanların sanki bir kış uykusunda oluşlarına gönderme yapılır.

5. “Ebabiller”

Öykü otuz beş kelimedden oluşmaktadır. Öykü ilahi bakış açısıyla ve şimdiki zaman kipiyle anlatılır. Anlatıcı, filin yumurtaları ayaklarıyla çiğnediğini ve kuş yavrularının ezildiğini anlatır. Kalan kuşlar uçup bir yerde toplanır. Filin zulmü büyüyünce, bulutlar kuş olur ve her yanı karabulutlar sarar. “Ağızlarında pişmiş taşlar...” cümlesiyle öykünün Fil suresinden hareketle yazıldığı anlaşılmaktadır. Bu cümle Fil suresinin 5.ayetinde de geçmektedir. Ayetteki ifade şöyledir: “Rabbi'nin fil

sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? Onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı? Üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları haline getirdi.”¹ Bahsedilen sürü sürü kuşlar: öykünün de başlığını oluşturan ebabillerdir. Bu sureyle birlikte insanoğlunun ibret alması gereken yerde, zulmünü artırarak devam etmesine vurgu yapılır.

Sorgulayıcı bir anlatımın olduğu öyküde “Zulüm büyüyor, büyüyor...” (Kaya, ÖOM, 2017: 69) cümlesi önemlidir. Çünkü Kaya, terörün, savaşın açtığı yaraları dert edinmiş ve öykülerinde de işlemiştir. Böylelikle yapılan zulümleri okuyucuya göstermek ister.

6. “Üç Nokta”

Öykü elli üç kelimededen oluşmaktadır. Şimdiki zaman kipiyle anlatılan öyküde, ilahi anlatıcı ve bakış açısı vardır. Anlatıcı, görme engelli olan bir adamın köpeğini gezdirişini anlatır. Esasında, köpek adama göz olur ve onu gezdirir. Köpek, gördüğü kediyi kovalamaya başlar. Kedi ise fareyi kovalar. Adam, önce köpeğin farenin peşinden koştuğunu düşünür. Köpeğin, kedinin peşinden koştuğunu ise sonradan anlar. Öykünün sonunda adam birden görmeye başlar ve bütün prangalarından kurtulup özgürleşir. İnsan davranışlarının bir domino etkisi gibi birbirini etkilediği dünyada, bize gösterilene ya da görmemiz istenene değil, gerçeklere odaklanıp görebilsek bir başkasına ihtiyaç kalmayacağı mesajı verilir. Öykü pek çok şekilde yorumlanabilir. Öyküde eksilteli ifadeler ve devrik cümleler kullanılır.

7. “Melal”

Öykü elli altı kelimededen oluşmaktadır. Sanatkârane bir üslupla yazılan öykü ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Öyküde bir çocukluk hüznü, oyunsu bir ifadeyle anlatılır. Anlatıcı, eskimiş ve yıpratılmış olduğu için önce “N” düştü der. Çok fazla kullanıldığı için değersizleştiğini söyler. Sonra “Ü”lerin noktaları dökülür. “Z” tutunamaz ve “U” olmuş “Ü”ler de düşer. Elinde kalan “H”ye sarılır ancak o da avuçlarından eriyip gider. Öykünün başından sonuna doğru söylenen harfler sıralandığında NÜZÜH ortaya çıkar. Bu HÜZÜN kelimesinin tersten yazılışıdır. Anlatıcı yazar, hüznün sözcüğünün harflerini, öykünün içine gizlemiştir. Öykünün son

¹ <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/sure/105-fil-suresi> (25.01.2024, 19.18)

cümlesinde, hüznün sözcüğü geçmektedir: “Yorgun yaz akşamlarında, paçalarından çekiştiren saf bir çocukluk hüznü akıp gitti avuçlarından.” (Kaya, ÖOM, 2017: 71) Harflerle beraber hüznün de ellerinden akıp gitmektedir. Hüznün en çok da çocuklara yakışmadığı anlatılmaktadır. Devrik cümleler kullanılır.

8. “Güneş”

Öykü otuz üç kelimedenden oluşmaktadır. Yazarın küçürek öyküleri içinde en kısa olan öyküsüdür. Öykü şefkatin renginin sarı olduğunu belirten cümleyle başlar. Kahraman anlatıcı vardır. Anlatıcı bir çocuktur. Annesinin siyah tenini yakmasın diye güneşten elbiseler diktiğini söyler. Bombalar düşmeden önce giydikleri elbiselerle katiller onları göremez. Kelebekler güneşe uçar çünkü güneş onlar için pusuladır. Yazar, kelebeği öyküde kurguyu tamamlayıcı bir unsur olarak kullanır. Öyküde dramatik bir üslup vardır. Öykü anneleri tarafından sevgiyle büyütülen, korunan çocukların öldürülmesine bir tepkidir. Öldürülmelerinin sebebi ise sadece çocuk olmalarıdır.

9. “Koza”

Öykü yüz on yedi sözcükten oluşmaktadır. İlahi bakış açısı vardır. Kozanın kelebek olmadan nasıl öldüğü anlatılır. İpekten yapılan elbiseyi giyen kız, yeni elbisenin renklerini ve kumaşını sever. Odadan odaya gezinirken elbiseden çıkan hışırtı sesi hoşuna gider. Her savrulmayla etekten çıkan kelebek kanat seslerini ve kalp atışlarını duymaz. Elbisenin bu güzelliğe ulaşabilmesi için kelebekler daha kozayken kaynar suya atıldığı için ölmüştür. Arkadaşlarının övdüğü ipek elbisesinde, kısacık ömründe kanatlanıp özgürce gökyüzünde uçacak kelebekler yok olur. Öyküde benzetmelere ve kişileştirmelere yer verilir. İkilemeler kullanılmıştır.

2.1.1.2. *Uzun ve Lacivert Günler* Adlı Kitaptaki Küçürek Öykü

1. “Si-yah-ma-vi”

Öykü altmış dört kelimedenden oluşur. Kahraman anlatıcı vardır. Öykü şiirsel bir anlatıma sahiptir. Kaya’nın bazı öykülerinde renkler etkilidir. Bu öyküsünde de bunu görmekteyiz. İronik anlatımın etkili olduğu öyküde, Necip Tosun’un öyküde ironik anlatımla ilgili çalışmasından şu satırları aktarmakta yarar görmekteyiz: “İronik anlatım; karşıtlıkların, yergilerin, yaşanan olumsuzlukların daha etkili ve vurucu bir

şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla, asıl niyetin gizlenerek bütün bunların doğal bir durummuş gibi sunulmasıdır.” (Tosun, 2018: 281) Öyküde görünenin dışında gizlenen bir anlam daha vardır. Kahraman anlatıcı, sevgilinin uzun saçlarını kıyısı olmayan dalgalı denizlere benzetir. Bu denizden güvertesinde kendisine benzettiği bir adamın olduğu gemi geçer. Adamın kim olduğunu sorunca sevgilisinin gözleri buğulanır, saçları dalgalanır. Dalgalanan saçlara benzetilen dalgalı denizde gemi batar. Makasla kestiği dalgalı saçlarının arasında gemiyi (onu) arar. Gizlenen anlamıyla savaş ülkelerinden gemilerle başka ülkelere taşınan insanların denizlerde boğulması anlatılır. Öyküde, bu acınası olaylara duyulan tepki ve karşı koyuş dile getirilir. İnsanların bu gerçekler karşısındaki kayıtsızlığına vurgu yapılır.

2.1.1.3. *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir* Adlı Kitaptaki Küçürek Öykü

1. “Devamı”

Öykü yüz on iki kelimededen oluşmaktadır. Kahraman anlatıcı vardır. Öyküde, yazarın bazı öykülerinden aşına olduğumuz Ortadoğu sahnesi anlatılır. Bu coğrafyada yaşanan acı, umut, göç ve hüznün yan yana ve çarpıcı bir şekilde verilir. Kahraman anlatıcı, yaşanan acının izlerini anlatır. Rüzgârın kırık pencereden akasya çiçeklerini, yatağına savurduğunu anlatırken söylenecek fazla sözün kalmadığını okuyucuya hissettirir. Saka kuşunun ağaca yaptığı yuvada ötüşü bir umut olsa da yavrularını sevecek bir tane bile çocuğun kalmayışı yaşanan dramı gözler önüne sermektedir. Kahraman anlatıcı, evlerini terk ettikleri için artık bir evleri olmadığını ve Cuma namazının da kılınmadığını söyler. Ancak bütün acılara rağmen güneş yine doğmuş, zeytinler çiçek açmıştır. Öykünün anlatımında dramatik üslup kullanılmıştır. Öykünün son kısmında şiirsel anlatım söz konusudur. Öykünün başında ve sonunda tekrarlanan “Zeytinler yine çiçek açtı.” cümlesiyle leitmotiv oluşturulmuştur. Yalın, açık, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Devrik cümleler vardır.

2.1.1.4. *Serçe Risalesi* Adlı Kitaptaki Küçürek Öyküler

1. “Ziya”

Öyküde yüz doksan bir kelime vardır. İlahi anlatıcı ve bakış açısı ile anlatılır. Öyküde, büyülü gerçekçi bir anlatım söz konusudur. Büyülü gerçekçilikle ilgili Necip Tosun şunları söylemektedir: “Büyülü gerçekçilikte amaç, bir gizemin yazınsal bir

metne dönüştürülmesi değil, bizzat gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için onun ardında görünmeyi ortaya çıkarmaktır. Amaç bizzat gerçeğin kendisidir ve bu nedenle olağanüstüye başvurulur.” (Tosun, 2018: 199) Öyküde hayal gücünün de imkanlarından yararlanılarak kurgulanmış bir anlatım vardır.

Anlatıcı, adamın elindeki kılıcıyla karanlığı yırtıp yok etmek isteğini anlatır. Adam hırsla, öfkeyle elindeki bütün kılıçları karanlığı yok etmek için savurmaktadır. Ancak hepsi de karanlığa tek bir çizik dahi atmadan cam gibi parçalara ayrılıp yere düşer. Bütün şehirleri gezip topladığı kılıçların hiçbiri karanlığı yok etmeye yetmez. Ağlamaya başladığı sırada, sarışın bir kız çocuğu gelip gözyaşlarını siler. Karanlığa doğru cesurca yürüyen küçük kız, minik parmağıyla karanlığı ortadan ikiye ayırır. Çocuk gülümseyerek elinin tersiyle karanlığın her parçasına tek tek vurur ve karanlığı dağıtır. Parmağıyla yırttığı incecik yarıktan sızan ışık büyüyüp güneşe dönüşür. Öyküde olağanüstü bir durum anlatılmaktadır. Karanlığın yırtılıp ışığın görünmesiyle birlikte düş ve gerçek arasında bağ kurulur. Karanlığı yok etmekle istenen; kötülüğü yok etmektir. Devrik cümleler ve ikilemeler vardır.

2. “Denge”

Öykü yüz seksen dört kelimededen oluşmaktadır. İlahi bakış açısı ile yazılmıştır. Öyküde ütopyik bir anlatım söz konusudur. Anlatıcı, bir grup insanın terazinin bir kefesine dünyanın bütün altınlarını, elmaslarını, evlerini, AVM’lerini, tanklarını, füzelerini, kibirlerini, kinlerini koymayı teklif edişlerini anlatarak öyküye başlar. İçlerinden birisi dünyayı olduğu gibi kefeye koymayı önerir. Teklif hemen kabul edilir. Terazinin boş olan kefesi ise en yukarıya çıkar. Galibiyetin kaçınılmaz olduğu anda bir anne çıkagelir. Terazinin boş olan kefesine küçük bir paket bırakır. Paketin içinde bir çocuğun rüyasında gördüğü kelebeklerle dolu huzurlu bir gecenin uykusu vardır. Herkesin gülmeye başladığı bir anda kefeler yer değiştirir. Kalabalık şaşırıp bu duruma itiraz eder. İçlerinden biri, terazideki füzelerden birini ateşler. Çocuğun rüyasında, kelebekler gördüğü bozkırda patlama olur ancak terazinin kefeleri değişmez. Öyküde anlatılan hayali bir dünya vardır. Gerçek dünyaya ait maddelerin ve kötülüklerin eleştirisi yapılır. İyiliğin, güzelliğin hâkim olduğu düşsel bir dünya yaratılmak istenir. Gerçek hayatta düşlenen ancak mümkün olmayan ideal bir yaşam hayal edilir.

Öyküde, modern yaşamın eleştirisi yapılmaktadır. Alain Touraine'ın *Modernliğin Eleştirisi* adlı kitabından bazı satırları burada telaffuz etmek yerinde olacaktır. Touraine, toplumun giderek bir pazara benzedikçe geriye kalanın para için mücadele ve kimlik arayışı olduğunu, toplumsal sorunların yerini toplumsal olmayan sorunlara bıraktığını belirtir. Bu toplumun, kendi çıkarları için düşlerini bulandıracak fikir ve söylemlerden çekinen bir toplum haline geldiğini gösterir. (Touraine, 2002: 204) Ancak modernleşme hareketi yükseldikçe bu harekete uyum sağlayamayan, modernliğe mecbur bırakılan kültür ve toplumların yabancılaşmaya ve gerilemeye başladığını belirtir. (Touraine, 2002: 350) İnsanın insana yabancılaşması; insanlığın ve ahlaki değerlerin çöküşünü hızlandırmaktadır. Öyküde ikilemeler ve devrik cümleler kullanılmıştır.

Buraya kadar Akif Hasan Kaya'nın beş öykü kitabında bulunan tüm küçürek öykülerini inceledik. Buradan sonra kısa öykülerini incelemeye devam edeceğiz. Kısa öykülerini inceleme yöntemimiz bu alanda yazılmış teorik kitaplar ve makalelerin ışığında olacaktır. Nurullah Çetin'in *Roman Çözümleme Yöntemi*, Mehmet Tekin'in *Roman Sanatı* ve İsmail Çetişli'nin *Metin Tahlillerine Giriş/2* adlı kitaplarını esas alacağız. Klasik anlatı çözümleme yöntemini uygulayacağız.

2.2.2.Kısa Öykülerin İncelenmesi

2.2.2.1.İslak Kibritler Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler

1. “Kum”

a. Olay Örgüsü

Öykü, Srebrenitsa katliamında ailesini kaybeden çocuğun gözünden savaşın acımasızlığını anlatmaktadır. Öykünün girişi ve sonucu aynıdır. Anlatıcının elinde sınıksız tuttuğu bir avuç kumla başlayan öykü yine bu cümlelerle sonlanır.

Öykü geri dönüşlerle anlatılmaktadır. Anlatıcı çocuk, ailesinin ölümünden sorumlu kişinin savaş suçlusu olarak yargılanacağını duyar. Yaşadığı büyük kaybın neticesinde hissizleşen kalbiyle bu duruma pek de sevinemez. Yaşanılan dehşetin getirisi olan olumsuz duygular sonucu aynalarda kendisini tanıyamaz olur. Anlatıcı, savaşın hemen öncesinde on yaşındayken babasıyla onun sandığı başındaki anılarını anımsar ve anlatmaya başlar. Babasının acil durumlar için buldukları haritanın

serili olduğu masanın üzerinde, sandıkta sakladığı hatıralarını ona gösterdiğini anlatır. Sandıktan çıkan dedelerden kalma çakı ve babasının bir dostunun hediye ettiği kum saatinin onda yarattığı heyecandan bahseder. Bir anda duydukları silah sesleriyle irkilirler. Anlatıcı, o anda babası, annesi ve ablasıyla birlikte yaşadığı çaresizliği anlatır. Babasının söylediği gibi ahırdaki kuyuya saklanır ve hayatta kalır. Geride kalan annesi ve ablasının kulağı sağır eden çığlıklarıyla saklandığı yerde acıdan titrer. Ailesinin başına ne geldiğini bilemeyen anlatıcı, yaşadıklarının dehşetiyle o günden sonra ağlayamaz.

Anlatıcı, savaş öncesi komşularıyla olan güzel anılarını geriye dönüşle anlatır. Savaş, komşularıyla olan ilişkilerini de olumsuz etkilemiştir. Anlatıcı, savaş sonrası yaşadıkları eve girdiğinde savaşın yıkıcı etkisiyle karşılaşır. Babasından hatıra kalan çakı ve kırılmış kum saatini alarak evden uzaklaşır. Savaşta sağ kalan halasıyla kayıp bürosuna gittiklerinde, babasının kemiklerinin olduğu çuvalı önüne koyarlar. Buradan sonra anlatıcı, öykünün başında anlattığı ana geri döner.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcının kendisidir. Anlatıcı, dış görünüşüne dair açıklama yapmaz. Sadece on yaşında bir çocuk olduğu bilinir. Anlatıcı, savaş öncesi anılarını ve savaş sonrası yaşadığı travmanın yarattığı acıları anlatır. Anlatıcının babası, annesi ve ablası yardımcı karakterlerdir. Ancak anne ve ablasının vasfı babaya göre daha az olan yardımcı kişilerdir. Öyküde yardımcı karakterlerin dış görünüşüne dair bilgi bulunmamaktadır. Anlatıcının babasının tek bir cümlesi bulunmaktadır. Anlatıcı, onu da şu şekilde sunar: “(...) Ta ciğerden, “Ah İstanbul” derdi babam.” (Kaya, IK, 2017: 10) Öyküde anlatıcının ailesinin ölümüne sebep olan kişiler ise diğer yardımcı kişilerdir. Ancak öyküde onlarla ilgili başka herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Öyküde komşu oldukları arkadaşının babasının bir sözüne de yer verilir: “Bir gün yine oynarken babası geldi: “Defol evinize...” (Kaya, IK, 2017: 11) Bu sözler, savaşın insan ilişkilerini ne denli olumsuz etkilediğini göstermektedir.

c. Zaman

Anlatıda iki tane zaman vardır. Birincisi; anlatıcı kahramanın ailesi ve komşularıyla olan anlarının anlatıldığı savaştan önceki zamandır. İkincisi ise

anlatıcının savaş dönemi yaşadıklarını anlattığı zamandır. Birincisinde, geriye dönüş yöntemi ile anlatıcının geçmiş yaşamı sunulur. İkincisinde ise zaman yine geçmiş zamandır. Öykünün vaka zamanı özetleme, aktarma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Mekân genel olarak kahraman anlatıcının ailesiyle yaşadığı ve olayların geçtiği evdir. Anlatıcının ailesiyle yaşadığı ev ve silahlı kişilerden kaçarak saklandığı ahır kapalı mekândır. Ailesini son kez gördüğü eve, iki gün sonra geldiğinde yerdeki kan izlerine bakarken duyduğu korku anlatıcının ruhsal durumunu vermektedir. Ev, artık ailesiyle geçirdiği güzel anların mekânı değildir. Öyküde anlatıcının komşularıyla güzel vakitler geçirdiği bahçe, arkadaşlarıyla oyun oynadığı sokaklar ve koruluk açık mekânlardır. Anlatıcı, o günleri hatırlayıp anlatırken mutluluk ve hasret duymaktadır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde anlatılan olaylar kahraman bakış açısı ile verilir. Kahraman anlatıcı, on yaşlarında bir çocuktur. Ailesini savaşta kaybetmiş olmaktan duyduğu acıyı ve savaşın acımasızlığını anlatır. Anlatıcı, olayları geriye dönüşlerle okuyucuya aktarır. Anlatıcının olay, zaman, yer vb. unsurlarla ilgili verdiği bilgiler onun anlattığı kadarıyla sınırlıdır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve gösterme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Öyküde anlatıcı ön plandadır. Anlatıcının mutlak egemenliği vardır ve anlatım sorunu, onun tasarrufuyla çözülür (Tekin, 2020: 202). Anlatıcı, yaşadığı acı olayı anlatırken geçmişe dönerek anlatır. Bu nedenle savaş öncesi komşularıyla ve ailesiyle geçirdiği güzel anların olduğu zaman, anlatıcının savaş sırasında yaşadıklarını ve hissettiklerini anlattığı zaman ile savaş sonrası okuyucuya bunları anlattığı zaman farklıdır. Geriye dönüş tekniğini uygularken özetleme yöntemini de kullanır. Öyküde bir masal unsuru olan fantastik öğeye de yer verilir. Bunu anlatıcının şu cümlelerinde daha net görebilmekteyiz: “(...) Koruluktan, yalnız kalmış devlerin homurtularını duyuyordum geceleri.” (Kaya, IK, 2017: 12) Öyküde iki farklı zamanda geçen “Bayıldım mı? Uyudum mu?” (Kaya, IK, 2017: 11-12) ifadeleriyle gerçekçiliğe vurgu yapılırken aynı zamanda tekrar cümleleri leitmotiv görevi üstlenir.

g. Dil ve Üslup

Kaya, bu öyküsünde bazı cümleleri sıkça tekrar eder. Öyküde devrik yapıda ve eksilteli cümlelere yer verilmiş olsa da genelinde kurallıdır. Kısa cümlelerle görsel bir dil oluşturur. Öyküde mecazi bir üslup söz konusudur. “(...) Yürüdüğümüz sokaklar titriyordu. Kalpler tetikteydi...”, “Koruluk seslerimize hasret kalmıştı.” (Kaya, IK, 2017: 12) gibi ifadelerde örneklerini görürüz. Öyküde “gözleri ışımak, hasret kalmak, can çekişmek” deyimlerine de yer verilmiştir. Biçimsel olarak tek cümlelik paragraflar da kullanılmıştır.

2. “Tünel”

a. Olay Örgüsü

Yazarın babasına ithafıyla başlayan öyküde, tünel metaforu üzerinden baba sevgisi işlenir. Tünel; babasızlığı, yaşamı, ölümü anlatan bir metafordur. Hem çocuk hem baba olmak açılarından “baba” olgusunun işlendiği öykünün birinci kısmı, küçük bir oğlan çocuğunun bir sepetin içine oturtulmuşken çekilen fotoğrafının kaybıyla başlar. Öykünün sonu ise babanın kaybettiği fotoğrafı, oğlunun elinde görmesiyle biter. Öyküde verilen ilk ve son kısımlarda anlatıcı, bugünü hâkim bakış açısıyla verir. İkinci kısımda anlatıcı, babasıyla anısını anlatırken geçmişi ve geneli kahraman bakış açısıyla verir. Bu kısımda, kahraman anlatıcı ve babası uzun, derin, karanlık bir tünele girerler. Geriye dönüşlerle anlatılan bu kısımda, anlatıcının tünelin karanlığında hayal gücü devreye girer. Öyküde anlatıcının kötücül bir boşluk olarak bahsettiği tünelin içindeyken fantastik unsurlara yer verilir. Öyküde anlatıcının anlattığı bu unsurlara yer verelim: “(...) Bir tek süpürgelerine binmiş iğrenç kahkahalar atan cadılar eksik. Tavandan sular damlıyor. Ejderha, su da içmiş diyorum. (...) Ninemin masallarını şimdi hatırlamamalıyım. Cinler, periler, devler... (...) Kırmızı gözlü canavarlar, tünelin duvarlarından, tavanından bana bakıyor. (...) Ateş saçan gözler, ejderhalar, büyücüler...” (Kaya, IK, 2017: 16-17) Anlatıcı, sonraki paragraflarda tünelin bir yaşam yolu gibi yürünmek zorunda olduğunu ve başka bir yolun olmadığını anlatır. Geriye dönüşün olmadığı bu yolda, bir an çocukluğunu anımsar. Her zaman çocuk kalmanın mümkün olmadığı bu yolda zaman bazı kayıpları da beraberinde getirir. Babasızlığın karanlığında tünelde kalakalan anlatıcı, tekrar onun anısıyla yaşama

tutunur. Son kısımda, çocuk babasının artık gelmeyeceğini bilerek tünelin çıkışında bekler. Öykü yazarın hayatından izler taşıdığı için otobiyografik özelliktedir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Kahraman anlatıcının, kaç yaşında olduğu bilinmemektedir. Babasıyla girdikleri tünelde korkup onun elini tutar ancak karanlıkta yüzünü göremez. Büyüyünce her şeyi anlayacağını düşünmektedir. Hiç bitmeyecek hep yürüyecekmiş gibi hissettiği tünelde ninesinin masallarını hatırlar. Geçmişe dair güzel anıları hatırlar. Tünelden çıktığında babası yoktur ve geriye dönemez. Geride kalanların da artık dönemeyeceğini zamanla anlar.

Öykünün yardımcı kişisi kahramanın babasıdır. Babasının öyküyü ve kahramanın karakterini anlamamızda etkisi büyüktür. Baba, korumacı bir karakterdir. Ona tünelde nasıl yürümesi gerektiğini ve korkmamasını söyler. Öyküde hatırlanmış kişi olarak “Hızır” motifine de yer verilir: “(...) Hızır...zümrüt bir kuş tüyü uzatıyor bana.” (Kaya, IK, 2017: 18) Öyküde bir yol gösterici ve zor durumdan kurtarıcı olarak kullanılır.

c. Zaman

Öyküde birden fazla zaman mevcuttur. İki gün önce kaybedilen bir fotoğrafın aranıp bulunmak istenmesi nesnel zamanı oluşturmaktadır. Olay zamanı, elektrik kesilmesiyle bir dalıp gitme hali olarak verilir. Birkaç dakika olan dalıp gitme anı geriye dönüş ve ileriye gidişlerle genişletilerek verilir. Bir çocuk duyarlılığıyla anlatılan olay zamanı verilirken aylardan temmuz ve ikindi vakti olduğu belirtilir. Vaka zamanında anlatılan fantastik unsurlarla zamanda genişletme sağlanırken bu bize iç zamanı da vermektedir. Anlatıcı, nesnel zamanı şimdiki zamanın hikâyesiyle anlatırken olay zamanını şimdiki zamanla anlatmayı tercih eder. Öykünün vaka zamanı genişletmedir, anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öykünün otobiyografik izler taşıdığını daha önce belirtmiştik. Öyküde anlatıcının demiryolunda babasıyla yürürken içine girdikleri tünel; yazarın babasının görev yaptığı Mezitler İstasyonu’ndaki tüneldir. Yazarla yapılan görüşme sonucu bu bilgiye ulaşılmıştır. Bu tünelden birlikte yürüyerek geçmişlerdir. Bu tünel somut olsa

da öyküde hayale ait bir mekân olduğu için duyusal mekândır. Kapalı ve dar bir mekân olan tünelin kasvetli oluşu duyusal mekân olarak da kendini gösterir. Tünelde ilgili yapılan tasvirler; “uzun, derin, karanlık, ölü, küf, nem, rutubet kokusu” öznel tasvirdir. Öyküde mekân kahramanın psikolojisi ile ilintilidir. Babasının yokluğuna alışamamayı mekân aracılığı ile anlatır. Anlatıcı, öykünün sonunda dalıp gittiği andan şimdiye döner.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilahi bakış açısıyla anlatılan kısmında anlatıcı, kahramanın geçmişini, özlemlerini, şimdiki hislerini bilir. Kahramanın geçmişte babasıyla tünele girdiği an kahraman bakış açısıyla anlatılır. Öykünün sonunda elektriklerin gelmesiyle aranan fotoğrafın oğlunun elinde olması yine ilahi bakış açısıyla verilir. Öyküde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı kullanıldığı için çoğul anlatıcı ve bakış açısının kullanıldığını söyleyebiliriz.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve gösterme tekniklerinden yararlanılmıştır. Öyküde geriye dönüş tekniği kahramanın geçmişe duyduğu özlemi, baba sevgisini, kayıplarını ve geçmiş yaşantısının anlatımında kullanılır. Tünelde babasıyla el ele yürüdükleri kısmın anlatımında, iç monolog yöntemine başvurulmuş anlatıcının kendisiyle olan konuşmalarına şahit oluruz. “Az önce girmemiş miydik tünele? (...) korkuyor muyum? Yaşım kaç? Hatırlamıyorum.” (Kaya, IK, 2017: 15) Öyküdeki yardımcı karakterle diyalogu bulunmamaktadır ancak yardımcı karakterin söylediği “yürü diyor, korkma diyor” ifadeleri dolaylı anlatımdır. Öyküde leitmotiv tekniğinden yararlanılarak öykünün şiirsel anlatımı artırılır. “Tünele giriyorum” cümlesi öyküde dört kez tekrarlanmaktadır. Öyküde üç kez tekrarlanan “Bir imge, bir ses, bir koku, bir fotoğraf” cümlesi de leitmotiv örneğidir.

g. Dil ve Üslup

Kaya, bu öyküsünde isim ve sıfat tamlamalarını çok sık kullanır. Bazı cümleler çok sık tekrar eder. “Kum” öyküsünde geçen “gönenç” (bolluk, rahatlık) sözcüğü burada da tekrar eder. Öyküde “tünel” sözcüğü (17) kez tekrarlanmıştır. Anlam bakımından tünelle ilişkilendirilebilecek “karanlık” sözcüğü (19) kez “korkmak”

sözcüğü (16) kez tekrarlanmıştır. Öyküde “yüz tutmak”, “yorgun düşmek”, “meydan okumak” deyimlerine ve “çipil çipil”, “sürü sürü”, “cıvıl cıvıl” ikilemelerine yer verilmiştir. Tünelde fantastik unsurların anlatıldığı kısım efsanevi üslupla verilir. Öyküde dil açık, anlaşılırdır.

3. “Örtü”

a. Olay Örgüsü

Öykü, “Sevgili Aziz Mahmut Öncel’e...” sözleriyle bir dosta ithafla başlamaktadır. Öyküde anlatmanın ve yazmanın amacı anlatılmaktadır. Yazılanlar okuyanlara farklı bakış açıları mı sunmaktadır ya da kişi kendisini anlatmak için mi yazmaktadır? Öyküde bu sorulara cevap aranır. Öyküde kahramanın yazma sebepleri şu cümlelerle aktarılır: “Kendisi için örtüyordu belki; katlanılabilir bir hale getirmek için mi durmadan yazıyor, anlatmaya çalışıyordu? Anlattıklarıyla, kim bilir, belki de başkaları için bir perde aralamadan ibaretti yaptıkları.” (Kaya, İK, 2017: 24) Öyküde anlatıcının üzerinde durduğu bu önemli meseleye paralel olarak Faruk Uğurlu şunları söylemektedir: “Yazar, kişisel olarak kendi yargısını bildirmek, ya da okuyucusuna kabul ettirmek için değil, hayat karşısında kayıtsız kalamadığı için yazar. (...) Edebiyatçı yeni gerçekleri bulduğu zaman, bunu yalnız kendisi için bulmuş olmaz; bunu başkaları için de nasıl bir dünyada yaşadıklarını nereden gelip nereye gittiklerini öğrenmek isteyenler için de yapar. Bir toplum için yaratır.” (Uğurlu, 1992: 191) Öyküde, kahramanın hem kendisi hem de başkaları için yazmasının sebebi; hayat karşısında, yaşananlara kayıtsız kalamamasıdır. Ancak kahraman yazdıklarının kesin karşılık bulacağı beklentisi içinde değildir.

İlahi bakış açısıyla anlatılan öyküde “Tünel” öyküsünde olduğu gibi elektrikler kesilir. Öykünün kahramanı, bir mum yakarak odayı aydınlatır. Gündüz bile aydınlatılmak zorunda olan odalar, kahramanın hissettiği yalnızlığı verir. Arkadaşını arayıp sesini duymak ister ancak yazdıklarının sorgulanmasından korkar ve aramaktan vazgeçer. Arkadaşının aramasıyla telefon çalar ve o an kahramanın zihnindeki düşünceler okuyucuya sunulur. Bu açıdan öykünün olay örgüsü ilk iki öyküyle benzerlik göstermektedir. Hayali olarak arkadaşıyla konuşur. Öykünün kahramanı, yazma ve anlatma sorununu hayali olarak konuştuğu arkadaşıyla tartışarak okuyucuya

anlatmaktadır. Öykünün sonunda telefonun çaldığı ana tekrar dönülür. Öyküde iç monolog tekniğiyle kahramanın yazma sorunsalı verilir: “Sen böyle sorular sordukça: sorguluyorum yaptıklarımı; yazdıklarımı; heyecanlarımı; hüznlerimi (...) Belki de doğrusu, dediğin gibi susmaktır; ama artık susmak için çok geç. Konuşmak, anlatmaksa; bir iç sıkıntısı benim için” (Kaya, İK, 2017: 22) Yazmanın imkanlarının vurgulanması, yazarın öykücülük temellerini yansıtmaktadır.

Yazma sorunsalı ve yalnızlık olgusunun işlendiği öyküde kahramanın içindeki kırılmalar ve tereddütler anlatılmaktadır: “(...) Her şeye rağmen bir dost sesi; bütün kırılanların, ufalananların yanında; saran, sarmalayan; ılık, sevecen...” (Kaya, İK, 2017: 24)

b. Kişiler

Öyküde anlatmanın ve yazmanın amacını tartışan karakter, öykünün merkez kişisidir. Dış görünüşüne dair herhangi bir açıklamada bulunulmaz. Karakterine dair; öyküde anlatılanlardan yapabildiğimiz çıkarımlar vardır. Öykünün kahramanı sorgulayıcı, tedirgin ve yazma mücadelesi veren bir karakterdir. Kahramanın bahsettiği arkadaşı Aziz ise öyküde önemli bir karakteridir. Görünümünden ve karakterinden bahsedilmez.

Öyküde kahramanın aklından geçirdiği kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler öykünün işlenişine katkı sağlarlar. Buna göre: çiçekçinin çırağı, annesi için demet demet papatyalar toplayan sarı saçlı kız çocuğu, müşteri bekleyen taksiciler, bir bankanın mesaiye kalmış memurları, su birikintilerine inatla basan bir çocuk ve annesi, birbirinin yüzüne bakmaktan çekinen mesaiden çıkmış yorgun insanlar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykünün zamanı yağmurlu bir aralık akşamıdır. Öyküde bahsedilen bir zaman daha vardır. Bu zaman da kahramanın, arkadaşı Aziz ile geçmişte Cağaloğlu'nun kaldırımlarında yürüdüklerini anımsadığı zamandır. Öykünün vaka zamanı genişletmedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öykü, kahramanın evinde başlamaktadır. Ev kapalı ve somut mekandır. Evin mum ışığıyla aydınlatılan odasında, yazma sorunsalını anlatan öykü kurgulanmaktadır. Öyküde, kahraman anlatmanın ve yazmanın amacını arkadaşı Aziz ile tartışmaktadır. Kahramanın hayali olarak kurguladığı buluşma anı dışarıda gerçekleşmektedir. Mekân olarak hareketlilik arz eden caddelere, taşıtlara, dükkanlara, otobüs duraklarına yer verilmiştir. Öyküde açık mekân olarak bulunan bu yerler, öykünün birkaç yerinde tekrar edilmiştir. Ayrıca kahramanın geçmişte arkadaşlarıyla buluştuğu Cağaloğlu da açık ve somut mekân olarak yer alır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açısıyla anlatılmaktadır. Anlatıcı, karakterlere ve olaylara her yönüyle hakimdir.

f. Anlatım Teknikleri

Öykü ilahi bakış açısıyla anlatıldığı için anlatma, aktarma ve gösterme yöntemlerinden yararlanılmıştır. İç monolog tekniği kullanılmıştır. Öykünün sonunda telefonun çaldığı ana tekrar dönlür. Öyküde kahramanın, arkadaşıyla birlikte geçmişteki bir anına yer verilmiştir. Bu anın aktarımında özetleme tekniğine başvurulmuştur. Öyküde geriye dönüşlerle kurguda genişletme yapılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, nesnel tasvir üslubu ve düşünce üslubu kullanılmıştır. Yalın ve doğal bir konuşma dili vardır. Cümleler dilbilgisi kurallarına uygundur ve noktalama işaretleri yerinde kullanılmıştır. Öyküde dil sapmaları görülmez. Yer yer eksilteli cümleler kullanılmıştır. Bunun okuyucunun zihninde bazı noktaları tamamlamasına, anlamlandırmasına izin vermek adına yapıldığı söylenebilir. Öyküde soru cümleleri sıkça kullanılır: “Ya örtenler, aralayanlar, failer... Onlar nereye kaybolmuştu?” (Kaya, IK, 2017: 25) Sorulardan ziyade cevaplar üzerinden okuyucu düşündürülür.

4. “Koku”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, dostluk ve kitap sevgisi konu edilir. Öyküde, olaylar kronolojik sırayla ilerler. İlahi bakış açısıyla anlatılan öykü dört birimden oluşmaktadır. İlk birimde, bir edebiyat öğretmenin görevine başladığı okuldaki ilk yılının son günleri anlatılır. Edebiyat öğretmeni, yaz tatili öncesi öğrencilerine okumaları için kitap isimleri söyler. Sınıf listesini beşerli gruplara ayırır ve her grup kendi içinde yaz tatili boyunca kitapları dönüşümlü bir şekilde okuyacaktır. Sıraların arasında dolaşırken Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Huzur* romanını eline alır ve el yazısıyla yazılmış bir dörtlük okur.

İkinci birimde, edebiyat öğretmenin eşinin iç sorgulamaları anlatılır. Kahramanın eşi, iki yıldır yaşadıkları köhne bir evdeki hayatını ve evliliğini sorgulamaktadır. Ailesini dinlemeyip evlendiği için duyduğu pişmanlık, ailesinin onlara yardım etmeyişi ve yaşadıkları geçim sıkıntısı anlatılır. Kadın, kocasının maaşının çoğunu kitaplara harcadığı için bebeğin masraflarını karşılamakta zorlandıklarını söyler. Bu sözler karşısında gittikçe içine kapanan kocası, ona cevap vermez.

Üçüncü birimde, edebiyat öğretmenin arkadaşı tarafından ziyaret edilişi anlatılır. Uzun zamandır kahveye uğramayan öğretmenin yokluğu arkadaşı tarafından fark edilir. Arkadaşı eve girdiğinde odadaki kitaplığı göremez. Ameliyat için hastaneye yatırdığı çocuğunun durumunu sorar ancak kitapları soramaz. Duvarda, kitaplıktan kalma izlere gözü takılır ve neredeyse hiç konuşmazlar. Arkadaşı, çocuğun ameliyatına yardımcı olamadığı için kendine gönül koyduğunu düşünür.

Dördüncü birimde, çocuğun hastaneden taburcu edilişi ve eve getirilişi anlatılır. Öğretmenin eşi kitaplığı yerinde göremez, soramaz ancak eşinin, kitapları çocuğun ameliyat masrafları için sattığını anlar. Bu bölümün sonundaki şiirle metinlerarasılığın örneği verilir.

b. Kişiler

Öykünün kişi kadrosu geniştir. İlk birimde, görev yapmakta olduğu okulda ilk yılını bitiren edebiyat öğretmeni merkez kişidir. Yaz tatilinde okumak için öğretmenin

söylediği kitapları alan öğrenciler yardımcı kişilerdir. İkinci birimde olay, öğretmenin eşinin bakış açısıyla verilir. Bebeğiyle birlikte köhne bir evin sobayla ısıtmaya çalıştığı odasında, eşinin eve dönüşünü beklemektedir. Bebek yardımcı kişidir. Üçüncü birimde olaylar öğretmenin arkadaşının bakış açısıyla verilir. Kahvede otururken uzun zamandır görmediği arkadaşının sıkıntılı günler geçirdiğini hatırlayıp onu ziyaret etmeye karar verir. Kahvede toplanan arkadaş grubu yardımcı kişilerdir. Öyküde sadece ismi geçen öğretmenin arkadaşının eşi yardımcı kişidir. Öyküde kişilerin isimlerine ve fiziksel özelliklerine yer verilmemiştir.

c. Zaman

Öyküde olaylar kronolojik sıraya göre ilerler. Öykünün başında okulun son günleri olduğu belirtilir. Edebiyat öğretmeni, görev yaptığı okulda ilk yılını tamamlamıştır. Öğrencilerine yaz tatilinde okumaları için kitap tavsiyesinde bulunur. Buradan hareketle öykünün başında mevsimin yaz başlangıcı olduğu anlaşılır. Öykünün ikinci biriminde öğretmenin eşi: “(...) Bu şehre geleli neredeyse iki sene olacaktı ama bir türlü alışamamıştı.” (Kaya, İK, 2017: 28) Soba ile ısıtmaya çalıştığı odadan, yağın kar ile çöken sisten mevsimin kış olduğu anlaşılır. Arkadaşının ziyareti de bu kış akşamlarında gerçekleşir. Yine bu kış günlerinde, öğretmen bebeğini ameliyat ettirir. Hastaneden taburcu edilen bebeği üşümesin diye kitaplığı sobada yakarak evi ısıtır. Öyküde bir yıl içinde olan olaylar kronolojik olarak anlatılır. Öykünün vaka zamanı özetlemedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde verilen mekânlar; okul, ev, hastane ve kahvedir. Öykü okulda başlamaktadır. Sınıfta geçen olaylar anlatılmaktadır. Okul ve sınıf kapalı/somut bir mekândır. Ev öyküde birkaç kez geçer. Ev de kapalı ve somut bir mekândır. Öyküde ev içindeki olayların anlatıldığı kısımlarda, olumsuz durumlardan bahsedildiği için huzursuz bir anlatım tercih edilir. Arkadaş grubunun toplandığı kahve kapalı ve somut mekândır. Yine bebeğin ameliyat ettirildiği hastane kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün anlatıcısı, olaylara ve karakterlere her yönüyle hâkim olduğu için öykü ilahi bakış açısıyla anlatılmıştır. Baş karakterin içinde bulunduğu durumu hem

içeriden hem dışarıdan hem geçmişte hem şu anda ve gelecekte verir. (Şahin, 2022: 22) Böylelikle anlatıcı, birbiriyle bağlantılı olan durumlara farklı açılardan da bakmamızı sağlar.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve gösterme tekniklerinden yararlanılmıştır. Mekânların anlatımında tasvir etme yöntemi kullanılmıştır. Öyküde zaman kısmında belirttiğimiz gibi özetleme tekniğine başvurulmuştur. Öykünün ilk biriminde, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı kitabına gönderme yapılmıştır. Öykünün ilk ve son birimlerinde yer alan şiirlerle metinlerarasılıktan yararlanılmıştır. Öyküde öğretmenin, eşinin ve arkadaşının düşünceleri iç çözümlene tekniğiyle aktarılmıştır. İç monolog tekniği kullanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde gerek mekân tasviri yapılırken gerekse kişilerin duyguları anlatılırken detaylı bir anlatım benimsendiğinden sanatkârane üsluptan yararlanılmıştır. Ayrıca öyküde çağrışım ve şiire yer verilerek yine sanatkârane üslup tercih edilir. İlahi anlatıcı, karakterlerin iç dünyasını aktarırken duygu ve düşüncelerinin en ince ayrıntılarına kadar aktarır. Anlatıcı, duyguları öne çıkarırken öznel bir yaklaşım içindedir. Dolayısıyla öyküde öznel tasvir üslubu kullanılmıştır.

5. “Fısıltı”

a. Olay Örgüsü

Öykü, “Sevgili Aykut Ertuğrul’a...” sözleriyle bir dostu ithafla başlar. Kaya'nın bu öyküsünde “Örtü” öyküsündekine benzer bir arayış vardır. Öyküde geçmişini sorgulayan, geçmişine özlem duyan erkek karakter vardır. Bu karakter, asıl yazmak istediği hikâyenin hayatın kendisi mi olduğu sorusunun peşine düşer. Bu öykü, Kaya'nın çocukluk dönemlerinden izler taşımaktadır. Evlerinin penceresi ana yola bakmaktadır. Yoldan geçen arabaların farları odasının tavanını aydınlatır ve çocuk muhayyilesinde hikâye kurmaya ilk adım olur.

Öykü, anlatıcı kahramanın henüz bir çocukken akşam vakti bir dağ köyündeki anılarını, hatırladığı kadarıyla anlatmasıyla başlar. Uzaktan geçen otobüslerden

birinde olmayı hayal eden çocuk, pencereden bakarken aklında yeni bir hikâye daha kurmaktadır. Bu hikâye, hayatın kendisidir. Anlatıcı, çocukluğunu anlatırken okura o anları bir pencereden seyrettirmişçesine anlatır. Olmayı dilediği otobüslerden, yolculuklardan ve hikâyeler kurup durmaktan yorulmuştur. Peşine düştüğü hikâye ise kendi hikâyesidir.

Anlatıcı, bir öğretmen olarak geldiği İstanbul'da hayalleriyle gerçekler arasında sıkışıp kalmıştır. Öykülerine yeni cümleler bulmak için düşünürken gerçekte hayatına nasıl yön vermesi gerektiğini sorgulamaktadır. Asıl hikâyenin hayatın kendisi olduğunu anlar. Yıllar sonra köye, baba evine döndüğünde özlediği o anları bulamaz. Hepsini çocukluğunda kalmıştır. Ancak o anların hikâyesini yazarak var edebileceğini anlar.

b. Kişiler

Öykünün anlatıcısı merkez kişidir. Öykünün otobiyografik özellikler taşıdığını daha önce belirtmiştik. Anlatıcı, çocukken yaşadığı köydeki evin penceresinden yoldan geçen otobüslere bakarak hayaller kurar. Bir öğretmen olarak geldiği İstanbul'da ise hayallerinin peşinden koşmak sandığı gibi kolay değildir. Yaşanan her an bir kelime, kendi hikâyesinin bir taşıdır. Anlatıcı, öyküde yardımcı karakter olarak bulunan dedesi ve babası ile olan anılarına da yer verir. Ancak öyküde onlarla ilgili herhangi bir tasvir veya diyalog yer almaz.

c. Zaman

Öyküde anıya dayalı bir kurgu olduğu için iki tane zaman vardır. Birincisi, anlatıcı kahramanın bir dağ köyünde çocukken geçen anılarının anlatıldığı zamandır. İkincisi ise anlatıcının çocukluğunun geçtiği bu dağ köyündeki evden çıkıp, İstanbul'a öğretmen olarak gidişinin anlatıldığı zamandır. Birincisinde çocukluğunu anlattığı dönem, geriye dönüş tekniği ile sunulur. İkincisinde ise zaman şimdiki zamandır. Anlatıcı, içinde bulunduğu zamandan geçmişe dönerek çocukluğunu anlatmıştır. Öykü uzun bir süreci ele alır. Anlatılan zamanlar nesnel zamanlardır. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde anlatıcının çocukluğunun geçtiği köy açık ve somut mekândır. Akşamları yoldan geçen otobüsleri izlediği köy evindeki odası kapalı ve somut mekândır. Bir öğretmen olarak yaşadığı şehir İstanbul ve hayallere dalıp gittiği Üsküdar İskelesi açık ve somut mekândır. Yine bahsi geçen Kız Kulesi ve Boğaz somut mekânlardır. Öyküde geçen yerlerin tamamen gerçek ve somut mekânlar oluşu öykünün okuyucu tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde, anlatılan olaylar kahraman bakış açısı ile verilir. Yazar, bu öyküyle çocukluk ve gençlik dönemlerine ait anılarını anlatmaktadır. Bu yönüyle baktığımızda, öykü samimi bir anlatım yapısı taşımaktadır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniğine yer verilir. Anlatıcının çocukluk ve gençlik dönemleri geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Olayların, kişilerin ve mekanların anlatımında tasvir etme tekniğinden yararlanır. Öykünün giriş cümlelerinden sonra tek cümleden oluşan uzunca bir tasvir paragrafına yer verilir. İç monolog tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ve yalın üslup kullanılır. Öyküde anlatıcının elindeki “ıslak kibritler” öykünün iki noktasında zikredilmektedir. Aynı zamanda öykünün ismi olan “fısıltı” sözcüğü öyküde iki kez, “akıbet” sözcüğü ise dört kez tekrarlanmıştır. Öyküde birçok yerde leitmotiv tekniği kullanılmıştır: “Aklımdan yeni öykü cümleleri geçiyor.” (Kaya, IK, 2017: 37-39) “Nerden başlamalıyım? (...) Nerden başlamalıyım?” (Kaya, IK, 2017: 39) Öyküde ikilemelere ve deyimlere yer verilir: boncuk boncuk, içi geçmek, canını yakmak gibi. Birleşik fiil kullanımları da görülür.

6. “Dönüş”

a. Olay Örgüsü

Öykü “Sevgili Cemal Şakar’a...” sözleriyle bir dosta ithafla başlar. Öyküde dostluk konusu işlenir. Öykü, merkez kişinin bir sonbahar günü stres atmak için

arkadaşlarıyla geldiği Kent ormanında başlar. Arkadaşlarının daveti üzerine geldiği şehirden uzak bu yerde, anlatıcının onlara söylemek istediği sözleri iç monolog yöntemiyle okura verilir. Öykünün zemini buraya kadar gerçek yaşamı anlatırken buradan sonra bir oyun alanına dönüşür. Anlatıcı o anda arkadaşlarından habersiz zihninde bir oyun kurar. Güneşe doğru yürüyen arkadaşlarının uzayan gölgelerine bastıkça arkadaşlarından birer parça yere düşer. Düşen her parçayı özenle toplayıp cebine koyar. Bir süre sonra cepleri dolar. Kazağını çıkarıp içine dökülen parçaları toplamaya devam eder. Arkadaşları piknik masasında çaylarını içerken onlara yetişir. Topladığı bütün parçaları masaya boşaltmasıyla arkadaşları şaşırıp kalır. Öykü bu noktada başka bir ana bağlanır. Anlatıcı, bindiği gondolun durma anını anlatır. Yazar, gerçekle kurmaca anları iç içe geçirir. Yıldız Ecevit, bu anlarla ilgili olarak şunları söylemektedir: “Yaşamla sanatın, reel gerçeklikle kurmaca düzlemlerinin eşzamanlı birlikteliğinden yola çıkan üstkurmaca romanlarda *çokkatmanlı* bir yapı, üstkurmacanın uygulanabilmesi için önkoşuldur. (...) Kaygan/geçişimli/esnek/oynak/labıl bir taban üzerinde yüzer gezer durumdaki gerçeklik katmanları, farklı disiplinlere bağlı anlamlar ve roman kişileri, sınırlarını yitirme, bölünme/parçalanma ya da birbirlerinin içinde erime eğilimi gösterirler.” (Ecevit, 2001: 101-102) Tekrar masa başında arkadaşlarıyla parçacıklarına baktığı ana geri döner. Bir yapıştırıcı ve bantla dökülen parçaları yapıştırırlar. Her biri yapışan parçayla farklı bir özellik ekler kendine. İçlerinden biri, bunun bir “simülasyon” olduğunu söyler. Kaya, öykünün kurgu düzleminden gerçekliğe atıfta bulunur: “Silahı icat eden de insanlar değil miydi?” demişti onlara. Bombaları atanlar, ölenler...” (Kaya, IK, 2017: 45) Okuyucuyu gerçekliğe yaklaştırır.

Birbirlerine yaklaşıp tekrar dost olurlar ancak geçmişleri onları bırakmaz. Öykünün sonunda, kafedeki ana yani gerçekliğe geri dönülür. Postmodern anlatı unsurlarının görüldüğü öyküde, hayalle gerçek iç içedir. Bir yapboz gibi anların birleştirildiği öyküde insanların çıkmazları verilirken sözcüklerle kurgulanan öykünün oluşumuna dikkat çekilir. Bu nedenle öykü üstkurmaca özellik taşır. “Geleneksel kurgu tekniğiyle kıyaslandığında, son derece karmaşık olan kurgu/yapı özellikleri nedeniyle ana sorunsal durumuna gelen *biçimlendirme* konusunda kafa yorar romancı, bunu metninin içinde de sorunsallaştırır; romanın içinde aynı romanın oluşumunu

tartışır, bir üstkurmaca düzlemi oluşturur.” (Ecevit, 2001: 56) Öykünün son kısımlarındaki cümleler bu durumu örnekler niteliktedir. “(...) Unutmuştu cümlelerin üzerinden gerisin geri düşeceğini. Uçaklar etraflarına cümleler, fikirler, düşünceler atmaya başladılar. (...) Cümle bombaları patladıkça birbirlerine sokuldular.” (Kaya, IK, 2017: 45)

b. Kişiler

Öyküde arkadaşlarının davetiyle kent ormanına stres atmak için giden kişi, öykünün merkez kişisidir. Aynı zamanda habersizce kurduğu oyunla arkadaşlarını şaşkına çeviren kişi yine aynı kişidir. Kahramanın, gölgelerine bastıkça dökülen parçalarını topladığı arkadaşları, öyküde önemli işleve sahip karakterlerdir. Caddede patlayan arabasının başında söylenen adam, elinden tuttuğu çocuğunu çekiştirerek hızlıca yürüyen anne, pastanenin içinde oturan insanlar, gondola binmek isteyenler ve garson kız yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde net bir şekilde zaman kavramı yoktur. Öyküde “sonbaharda, güneşli bir havada, akşamın alacasında, geçen gün” gibi genel geçer ifadelere yer verilmiştir. Dolayısıyla öyküde zaman ve olayların ne kadar sürdüğü belli değildir. Ancak bu ifadeler bize nesnel zamanı verir. Öykünün vaka zamanı için genişletme, anlatma zamanı için sonradan aktarma diyebiliriz.

d. Mekân

Öyküde karşımıza çıkan ilk mekân kent ormanıdır. Şehirden uzakta, stres atmak için gittikleri bu yerde, yollar sararmış yapraklarla kaplıdır. Kent ormanı ve iki yanı ağaçlarla bezeli toprak yollar açık/somut mekanlardır. Yürüdükleri caddeler, piknik yaptıkları masanın bulunduğu alan her ne kadar somut ve açık mekân olsalar da öykünün kurgusu içinde soyut mekân olarak yer alırlar. Arkadaşlarla beraber gidilen kafe ise kapalı/somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açısıyla anlatılmıştır. Anlatıcı, kahramanın ve diğer karakterlerin her anına ve düşüncelerine hakimdir. Anlatıcı, öykünün kurgusunu aktarırken okuyucuyu öykünün içine çeker.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ve tasvir yöntemi kullanılır. Öykünün kahraman tarafından kurgulanan oyunla başlayan kısmında, birbirinden bağımsız durumlar anlatılır. Anlatıcının kurduğu oyundaki bağımsız anlardan, kafede arkadaşlarıyla oturduğu ana dönüşte geriye dönüş tekniği kullanılır. Anlatıcının kafede arkadaşlarıyla otururken onlara söylemek istedikleri iç çözümleme tekniği ile verilir. Öyküde, “Gittiler” sözcüğünün tekrar edilmesiyle leitmotiv tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsanevi üslup ve eleştirel üslup türleri kullanılmıştır. Olağanüstü durumlara yer verilir: “(...) Ses görünmez bir duvara çarpıp sahibinin üzerine yıkılıverdi. Zorla aldılar üzerinden cümleleri. Az daha ezilecekti.” (Kaya, IK, 2017: 44) Ayrıca eleştirel bir üslupla günümüz sorunları dile getirilir: “Silahı icat edenler de insanlar değil mi? (...) Kırpık, kırpık bir hayat bırakmıyor muyduk arkamızda? Düzenleyemediğimiz, doğrultmaya çabalamadığımız...” (Kaya, IK, 2017: 45) Öykünün ismi olan “Dönüş” sözcüğü, öyküde birkaç noktada vurgulanır. Merkez kişinin arkadaşlarıyla kafede otururken aklından geçenler: “Yaşadığımız yerleri imar etmeye çalıştıkça eskiyeceğiz; eskidikçe yenileneceğiz; hayat da bu değil mi?” (Kaya, IK, 2017: 41) Öykünün sonunda kafeden çıkarken arkadaşlarına söylediği cümle: “Yine buraya dönecek değil miyiz?” (Kaya, IK, 2017: 46) Her iki cümlede de “dönüş, dönüşmek, dönmek” kelimeleriyle başlığa vurgu yapılır. Öyküde diyalog yer almaz ancak tırnak içinde konuşmalardan kesitler verilir.

7. “Siyah”

a. Olay Örgüsü

Trajik temalı öyküde, terör olaylarındaki insanların dramı anlatılır. Öyküde, terör ve savaşın açtığı yaralar okura gösterilmek istenir. Kaya, ülkemizde de yaşanan

terör hadiselerini öyküye taşıyarak gerçek acıları, duygulara tercüman olarak öyküleştirir. Öykünün vakası iki halkadan oluşmaktadır. Öykünün ilk kısmı, “Susmayı acılar öğretemese keşke; başka bir yolu olsa...Sussak! Sussak! Sussak! Adam gibi sussak!” cümleleriyle başlar.

Şiirsel bir anlatıma sahip öykünün ilk kısmında, bir askerin duygu ve düşünceleri aktarılır. Soğuk, karlı bir gecede tutulan nöbet esnasında bir kahramanın içinde bulunduğu durum anlatılmaktadır. Kahramanın parmağı tetikte, soğuktan ayakları ve kaşları buz tutmuştur. Gecenin karanlığında yürekleri üşüten bembeyaz karın soğuğu nefesi keser. Kaya, “Siyah” adını taşıyan bu öyküsünde renklerin zıtlıklarından yararlanarak toplumsal açılımı olan konuyu bir tepki olarak kullanır. “Karın beyazı, gecenin siyahı...Varlık kadar kesin, yokluk kadar keskin...” (Kaya, IK, 2017: 47)

Öyküde koku unsuru da incelikli bir şekilde kullanılmıştır. Bir dağ başında kardaki kan kokusu içinde, düşlediği sevdiğinin kınalı ellerinin kokusu, söyleyemediği cümleleri ve ona duyduğu özlem anlatılır. Öykünün ikinci kısmı, “Kuraklık! Kuruduk! Gün ne zaman doğacak...” sözleriyle başlar. Kahraman, savaş gazisi olarak tedavi gördüğü hastanede sevdiğinin ona yazdığı mektupla evlendiği haberini alır. Hüzünle dolan yüreğinde kapanmayan bir boşluk oluşur. Merdivenlerden çıkıp evine geldiğine kapıyı annesi açar ve kavuşma anı anlatılır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi askerdir. Annesi ve sevdiği ise yardımcı karakterlerdir. Kahramanın savaş esnasındaki düşünceleri, sevdiğine olan duyguları ve annesiyle kavuşma anı ilahi anlatıcı vasıtasıyla okura sunulur.

c. Zaman

Öyküde olaylar kronolojik sıraya göre ilerler. Öykünün ilk kısmında, kış mevsiminde bir gece vakti kahramanın savaş esnasındaki duygu ve düşünceleri anlatıcı tarafından aktarılır. Öykünün ikinci kısmı, “Kuruduk!”, “Kuraklık” ifadeleriyle başlar. Buna göre mevsimin yaza döndüğü düşünülebilir. Kahraman savaş gazisi olarak evine döner. Vaka zamanı şiirsel bir anlatımla özetleme şeklinde verilir. Anlatma zamanı ilk kısımda sonradan aktarma, ikinci kısımda anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların yaşandığı mekânlar somut mekânlardır. Öykünün ilk kısmında geçen mekânları öyküden cümlelerle açıklayalım: “(...) Bilinmez ki bu dağ başında hangisi, hangisidir...” (Kaya, IK, 2017: 48) Her yerin karla kaplı olduğu bir gece vakti kahraman dağları gözlemektedir. “Ve ayrılık türküleri yamaçlarda” (Kaya, IK, 2017: 48) Öyküde yamaç ve dağ açık/somut mekânlardır. Öykünün ikinci kısmında, mektup kahramanın eline hastanede ulaşır. Sevdiğinin evlendiği haberini burada öğrenir. Koltuk değnekleriyle evin merdivenlerinden çıkar ve annesi kapıyı açar: “(...) Birisinin yarım olsa da geri döndüğüne seviniyor! Diğeri...” (Kaya, IK, 2017: 49) Kötü haberin alındığı hastane ve kavuşmanın buruk sevincinin yaşandığı ev kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde hâkim olan bakış açısı ilahi bakış açısıdır. Kahramanın duygularını ve düşüncelerini bize aktarır. Anlatıcının tutumu sebebiyle öyküye trajik bir anlatım hâkim olmaktadır. Bu durum, öykünün acıcılığına zarar vermez. Aksine okuyucunun yaşanan dramı yüreğinde hissetmesini sağlar.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve gösterme yöntemlerine yer verilir. Öyküde ilahi bakış açısı kullanıldığı için iç çözümlene tekniğine de yer verilmiştir. Kişinin içinde bulunduğu psikolojik durum, iç çözümlene tekniğinden yararlanılarak okuyucuya anlatılır. Kahramanın hastanedeyken aldığı mektupla mektup tekniğinden de yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde birden fazla üslup türü kullanılmıştır. Anlatıcı yer yer dramatik üslubu yer yer de sanatkârane üslubu tercih etmiştir. Bu da öyküyü dil ve üslup açısından zengin kılar. Öyküde şiirsel bir üslupla anlatım söz konusudur. Zıt ve aynı anlamlı kelimelerin tekrarları vardır. Bunun nedeni, şiirselliği yakalamak içindir. Öyküde renklerin etkili olduğunu görürüz: “Ne güneşli bir gün düşleyebiliyordu: ne masmavi bir gök ne de sarı bir çiğdem...Siyah; sadece siyah; simsiyah...” (Kaya, IK, 2017: 48)

Öyküde kişileştirme ve benzetme yapılır. Eksiltili cümlelere ve tek kelimelik cümlelere yer verilmiştir. Soru cümlelerine ve pekiştirmelere yer verilir. Öyküde “vird”, “tarraka” sözcükleri kullanılmıştır.

8. “Bir Kış Masalı”

a. Olay Örgüsü

Kitabın en uzun öyküsü olan Bir Kış Masalı, başlığıyla da kitaptaki diğer öykülerden farklı olduğunu gösterir. Masal ile gerçeğin iç içe geçirilip bunların birbirinden ayırt edilemez olduğunu örnekler. Masalların içinde gerçeklerin olduğunu ve gerçeklerin değişebileceğini gösterir. Öykü, Borges’in kitabı *Alçaklığın Evrensel Tarihi*’nden bir alıntıyla başlar. Öykü, “Gözleri bile bir masal olan; Hasan Aycin’a...” ithaf cümlesiyle devam eder. Öykü; “Önce, Masal, Rüya, Kâbus ve Gerçek” bölüm adlarıyla isimlendirilmiştir. Öykünün bölümleri, kışın her gün bir önceki gece kaldığı yerden devam eden anlatılardan oluşmaktadır. Öykü birden fazla halkadan oluşmaktadır. Bunlar bir noktada kesişmektedirler. Öyküde vaka helezonik olay örgüsüyle anlatılır.

Öykü, “Önce” bölümüyle bir kış günü kitapçı Musa’nın dükkanında başlar. Bu bölüm, öyküde çerçeve hikâyeyi oluşturur. Okul çıkışı öğrencilerin gittiği dükkânda, Yusuf adlı bir adam köşede oturur. Bazen kitap okuyup bazen de elindeki kartpostala bakmaktadır. Kimselerle konuşmaz. Dükkâna gelen İdris ve kitapçı Musa’nın aralarındaki konuşmadan rahatsız olan Yusuf, küser ve gider. Bir daha da dükkâna gelmez. “Masal” bölümünde İdris’e dedesi, Yusuf’un masalını anlatır. Masaldaki Yusuf, olağanüstü olaylara şahit olur. Dedesinin anlattığı bu masallar İdris’e göre, inanılmayacak hikâyelerdir. “Rüya” bölümünde, iki farklı Yusuf’tan bahsedilmektedir. “Kâbus” bölümünde de bu farklılığa değinilir. İlk Yusuf, üniversite okumak için şehir dışına gider. Bayramda evine gidemediği için bir kartpostal alıp ailesinin bayramını kutlamak ister. Ailesine göndereceği kartpostalda masaldaki Yusuf’un, dervişleri tutarken gördüğü köprünün resmi vardır. Bahsedilen diğer Yusuf ise köye bir arkadaşının düğününe gelen ve fotoğraf çeken gazeteci Yusuf’tur. “Rüya” bölümü başlığı altında Yusuf isminin seçilmesi, Yusuf suresine vurgu(gönderme) yapmak içindir. “Kâbus” bölümünde gazeteci Yusuf, daha önceden fotoğrafını çektiği

ve kartpostal yapılan o köprünün yanına gelir. Depremde yıkılan evin yıkıntıları arasında kartpostalı görür. Fotoğrafi çektiği anda pencereden Yusuf'un ona baktığını düşünür. Bu bölümün sonunda anlatıcı, "Yusuf nerde?" diye sorarak okuru bu gizemin üzerine düşündürür. "Gerçek" bölümünde; bir fotoğraf ve kartpostalla başlayan olaylar yanlışları ortaya çıkarır. Masallardaki gerçeklerden hayatın gerçeklerine geçiş yapılır. Öyküde kahraman, dünyada olan yanlışları bir yüzleşme ortamı yaratarak tartışır. Öyküden bir cümleyle açıklayalım: "(...) Başka doğrular da var; hesap günü mesela; Cezayir'de, Irak'ta olanlar; Bosna'daki tecavüzler; Filistin'de çocukların başına gelenler; Somali'de bir annenin, çocuklarından birini yolda bırakması...Guantanamo'da olanlar..." (Kaya, IK, 2017: 59) Okuyucuya, masaldaki gerçekliğin mi yoksa hayattaki gerçeklerin mi doğru olduğu sorgusu yaptırılır.

b. Kişiler

Öykünün kişi kadrosu geniştir ve karakterler büyük önem arz eder. Öykünün "Önce" bölümü, ilahi bakış açısıyla anlatılmıştır. Anlatıcı; Yusuf, İdris ve Musa'nın düşüncelerini her yönüyle bilir. Öykünün diğer bölümlerine zemin hazırlayan kurgu bu bölümde oluşturulur. Anlatıcı, karakterlerin fiziksel tasvirlerine yer vermez. Ancak ilk bölümde Yusuf karakteri diğer karakterlere göre daha ön plana çıkarılmıştır. Anlatıcı, onun kitapçının bir köşesinde oturmuş kitap okuduğundan bahseder. Diğer karakterler ise edebiyat fakültesi öğrencisi İdris ve kitapçı Musa'dır. "Masal" bölümünde, İdris ve dedesinin konuşmalarına yer verilir. Dedesi ona dedelerinden dinlediği masalı anlatır ama İdris dinlemek istemez. Bu bölümde, fizik profesörü olan dede yardımcı karakterdir. Anlatıcı, masallarla ilgili düşüncesini onun aracılığıyla verir: "(...) Bir masalcının not defteri, dinleyicilerin zihnidir İdris. Masallar neden hep gece anlatılır biliyor musun? Masal bittikten sonra herkes yatar ve uyumadan önce dinlediklerini yeniden kurar. Böylece kendi masalları başkalarına karışır. Kendi masalını anlatmaya kaç kişi cesaret edebilir; çarpıtmadan, yalın olduğu gibi..." (Kaya, IK, 2017: 54) "Rüya" bölümünde anlatıcı, köprünün fotoğrafını çeken gazeteci Yusuf ile onu pencereden izleyen Yusuf'un ve İstanbul'da öğrenci olan Yusuf'un hikâyesini anlatır. Olayların iç içe geçtiği kısım bu bölümdür. "Kâbus" bölümünde, gazeteci Yusuf merkez kişidir. Olaylar onun bakış açısıyla anlatılır. "Gerçek" bölümünde anlatıcı, İdris aracılığıyla tüm anlatılanların kurgu olduğunu okuyucuya hissettirir.

İdris'in kitapçı Musa'yı sormak için seslendiği, dükkânın önündeki karları temizleyen adam yardımcı kişidir.

c. Zaman

Öykü zaman kavramı açısından oldukça zengindir. Öykünün bütün bölümlerinde mevsimin kış olduğu belirtilir. Her bir anlatı birbiriyle bağlantılıdır. Zaman bakımından olaylar kronolojik sırayla verilmez. Öyküde eş zamanlı zaman kurgusu söz konusudur. Olaylar belirli bir seyirde ilerlerken, bazen zaman durdurularak geçmişe dönülür. Geçmişteki olaylar metnin içine dahil edilir. Vaka zamanı geçmiş ve geleceğe ilişkin zaman kesitleriyle genişletilir. (Şahin, 2021: 20-21) “Rüya” bölümünde gazeteci Yusuf'un, bir arkadaşının düğününe geldiği köyde fotoğrafını çektiği taş köprüye, “Kâbus” bölümünde deprem sonrası haber yapmak için tekrar geldiğinde bu köprüyü hatırlaması geriye dönüş tekniğiyle verilir. Gazeteci Yusuf'un taş köprüünün fotoğrafını çekmesi ve o sırada Yusuf'un onu pencereden izlemesi eş zamanlı olarak verilir. “Gerçek” bölümünde, İdris'in dedesinin doğrunun tanımını ile ilgili söylediklerini hatırlaması geriye dönülerek anlatıldığı için zamansal anlamda genişlemeyi gösterir. Dolayısıyla öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde mekân, zaman kadar önemli ve geniştir. Öykünün ilk bölümünde, karşımıza çıkan mekân: Kitapçı Musa'nın dükkânıdır. Okul çıkışı öğrencilerin gittiği bu dükkânın ahşap kapısı ve şingirdayan zili vardır. Öykünün son bölümünde yine bu dükkândan bahsedilir. Ancak bu kez camları gazete kaplı ve içeride ne bir kitap ne de raf vardır. Dükkân en az on senedir boştur. Öyküde geçen kitapçı dükkânı, kapalı ve somut mekândır. Öykünün birinci bölümünde, sadece adı geçen taş köprü ikinci bölümde, masal içinde anlatılır. Dedesinin İdris'e anlattığı bu masaldaki taş köprüye öykünün üçüncü kısmında da yer verilir. Bu köprü, Yusuf'un pencereden seyrettiği taş köprüyle, gazetecinin fotoğrafını çektiği aynı köprüdür. Fotoğrafi kartpostal yapılan ve masalda da geçen, Yusuf'un evinin yakınındaki taş köprü açık ve somut mekândır. Ancak masal içinde anlatılan beyaz giyimli, sakallı, sarıklı uluların yıkılmasını diye tuttuğu köprü, öykünün kurgusu içinde fantastik bir mekân olarak işlendiği için soyut

kalır. Yusuf'un öğrenci olduğu İstanbul ise açık ve somut mekândır. Öyküde Yusuf'un anne ve babası ile yaşadığı ev kapalı ve somut mekândır. "Kâbus" bölümünde kahraman anlatıcı gazeteci Yusuf, köydeki depremde evi yıkılan Yusuf'un molozlar arasındaki eşya kalıntılarını fotoğraflarken mekân tasvirini şiirsel bir anlatımla yapar. Hem deprem anına dekor oluşturmak için hem de gazeteci Yusuf'un duygu ve düşüncelerini ortaya koymak için yapılan bu tasvirler, bir fotoğraf karesi olarak okuyucunun muhayyilesinde canlanmaya yardımcı olur.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı kullanılmıştır. Öykünün bazı bölümlerinde ilahi bakış açısı kullanılırken bazı bölümlerinde de kahraman bakış açısı kullanılmıştır. Dolayısıyla öykünün anlatıcı ve bakış açısı için çoğul/karma bakış açısı ve anlatıcı diyebiliriz. Öyküde çoğul anlatıcının kullanılması, öyküye renk katar ve olayları farklı açılardan görmemizi sağlar. Ayrıca inandırıcılığı artırdığı için okuyucunun dikkatini de canlı tutar. Karakterlerin ruh hallerinin daha iyi anlaşılmasını mümkün kılar. Anlatı içerisinde yer alan kişi, zaman, mekân ve olaylar farklı açılardan okuyucuya gösterilmek istendiğinde çoğul bakış açısı ve anlatıcı düzlemi kullanılır. (Şahin, 2022: 26-27)

f. Anlatım Teknikleri

Akif Hasan Kaya'nın yazma serüveninde önemli bir yere sahip Hasan Aycın'a ithaf olunan öyküde, aktarma yöntemlerinden anlatma yöntemi kullanılmıştır. Yer yer gösterme tekniğinin de kullanıldığı öyküde, olayların sunumunda tasvir tekniğinden de yararlanılmıştır. Borges'in *Alçaklığın Evrensel Tarihi* adlı kitabından alıntıyla başlayan öyküde fantastik bir anlatım söz konusudur. Bir fotoğrafın kartpostala dönüşmesiyle ortaya çıkan durumları, kahramanın bir yüzleşme zemininde tartışması iç monolog tekniğinden yararlanıldığını gösterir. Büyülü bir dille anlatılan olağanüstülükler, masalsılık ve rüyalar öykünün bölüm başlıklarıyla paralellik oluşturur.

Öykünün "Rüya" bölümünün birinci kısmında, Yusuf'un pencereden taş köprüyü izlerken gördüğü köprünün fotoğrafını çeken gazeteci anlatılır. İkinci kısmında, Yusuf İstanbul'da öğrencidir ve parasızlıktan bayramda memleketine,

ailesinin yanına gidemez. Ailesine bir kartpostal gönderip bayramlarını kutlamak ister. Evin penceresinden seyrettiği köprünün kartpostalını görünce, o gün köprünün fotoğrafını çeken gazeteciyi hatırlar. Öyküde o günün anlatımı geriye dönüş tekniğiyle verilir. “Kâbus” bölümünde gazeteci Yusuf, depremin olduğu köye gelince buraya daha önce arkadaşının düğününde geldiğini köprüyü görünce hatırlar. Fotoğrafını çektiği köprünün kartpostalını, deprem yıkıntıları arasında bulunca o günü anımsar. Öyküde, gazeteci Yusuf’un o günü anlatışında geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. İdris’in dedesinin anlattığı masalları anımsaması öyküde geriye dönüş tekniği ile anlatılır.

Kaya, “Gerçek” bölümünün girişinde, kitabın ilk öyküsü olan “Kum” öyküsüne gönderme yapar: “Kim bilebilir gerçeğin ne olduğunu. Gerçek bildiklerimiz, kum gibi akıp gitmiyor mu avuçlarımızdan kimi zaman?” (Kaya, IK, 2017: 59) Öykünün “Rüya” ve “Gerçek” bölümlerinde mektup tekniğinden yararlanılmıştır. Mektup tekniği öyküde karakterlerin tek taraflı ya da diğer karakterlerle yaptığı yazışmalardan oluşan bir anlatım tekniğidir. Öyküde yararlanılan iletişim araçları çağa göre değişiklik gösterebilmektedir. (Kolcu, 2018: 42)

“Rüya” bölümünde, memleketine gidemeyen Yusuf ailesine kartpostal gönderir. Kartpostalın arkasına ailesinin bayramını kutladığını, iyi bir gazeteci olacağını ve haklarını helal etmelerini istediğini yazar. Taş köprünün yer aldığı aynı kartpostal, “Gerçek” bölümünde dedesi tarafından İdris’e gönderilir. Kartpostalın arkasına dedesi şöyle yazmıştır: “(...) Musa’yı mı arıyorsun? O, Kızıldeniz’i çoktan geçti evladım. Şimdi söyle bakalım: Yusuf nerdeymiş?” (Kaya, IK, 2017: 61) Öyküde aranan Yusuf imgesi dedenin torununa yönelttiği bir sorudan ziyade okura yöneltilmiş bir soruya dönüşür. Öyküde Hz. Musa kıssasına gönderme yapılır.

g. Dil ve Üslup

Postmodernist özellikler içeren öykü fantastik anlatımı, gizemli oluşu, merak uyandırması ve akıcı bir dilinin olması sebebiyle diğer öykülerden ayrılır. Büyülü dili, masalsi anlatımıyla rüyalar ve olağanüstülüklerin yer aldığı öyküde, birden fazla üslup çeşidi kullanılır. Öykünün bazı bölümlerinde, efsanevi üslup tercih edilirken bazı bölümlerinde, hiciv üslubu ve öznel tasvir üslubu kullanılır.

Kaya'nın daha önce "Tünel" ve "Dönüş" öykülerinde kullandığı fotoğraf imgesi "Bir Kış Masalı" öyküsünün kurgusunda da önemli bir yere sahiptir. Kaya'nın önceki öykülerinde geçen; aydınlık, karanlık, hüznün sözcüklerinin bu öyküde de geçtiğini görürüz. "Kâbus" bölümünde, Laptop-internet gibi modern çağa ait terimlerin yanında eski model bir Reno'dan da bahsedilerek eski zaman vurgusu yapılır. "Gerçek" bölümünde de benzer bir kullanım vardır. "Feys", "tivitır" gibi günümüze ait kavramların yanında kartpostal ile eski zamana vurgu yapılır.

Öyküde diyalog yer almaz ancak aktarma cümleler tırnak içinde verilir. Eksilteli cümlelere ve soru cümlelerine yer verilmektedir. Öyküde acı çekmek, gözlerini kaçırmak, baş başa vermek gibi deyimler kullanılmıştır.

9. "Siyah At"

a. Olay Örgüsü

Öyküde, bir avcının hikâyesi anlatılır. Anlatıcı, avcının nişan alma, ateş etme üzerine bilgilerini aktarırken onun bu işi hobi olarak yaptığı anlaşılır. Avcı, köyünün tepelerindeki bir ormanda avladığı keklük ve bıldırcını yedikten sonra bir meşe ağacına yaslanıp avın yorgunluğunu atmak ister. Ağacın dibinde uyuyakalan avcı, uyanıp çeşmede yüzünü yıkar ve tüfeğini alıp eve dönecekken av kalıntılarına bakıp pişmanlık duyar. Ancak avlanmaktan vazgeçmez. Anlatıcı, uzunca mekân tasvirleri üzerinde durur. Öyküde, köyün adı ya da hangi coğrafyada geçti ile ilgili bilgi yer almaz. Avcı, köyüne dönerken burnuna rahatsız edici bir leş kokusu gelir. Kokuyu takip ettiğinde çalılıklar arasında şakağından vurulmuş siyah bir at ölüsü görür. Kaya, öykülerinde atı; koşan, durmayan, asil bir canlı olarak işler. Ancak bu öyküsünde öldürülmüş bir atın gerçekliği, kurmaca olarak ele alınır. Bir tepede, çalılık bir alanda at ölüsü görmek olağan bir durum gibi görülse de anlatıcı hem kahramanı hem de okuyucuyu bu durum üzerine düşündürmek ister. Avcı, atın neden öldürülmüş olabileceğini düşünür. Onun gencecik bir tayken kırlarda koştuğunu, ağır arabaları çekmekten yorulduğunu, yaşlandığı ve hastalandığı için işe yaramadığından dolayı öldürülmüş bir sütçü beygiri olduğunu düşünür. Avcı, atların rüya görüp görmediğini düşünürken onların hayatları üzerine başka olasılıkları hayal eder. Kendini atın yerine koyar ve bir sütçü beygiri olarak ölmektense bir süvari atı olarak, iyi bir hayat sürüp savaş meydanlarında daha

asil bir ölümü hayal eder. Ancak iki durumda da attan geriye kalan aynıdır. “Geriye kalan; bir attan geriye ne kalırdı ki...Öksüz bir gem, yamuk bir mih, birkaç eski nal...” (Kaya, IK, 2017: 66) Avcının köyün girişindeki virane evlere gözü takılır. Yaşam belirtisi olmayan bu evlerden birinin bacasına tünemiş olan baykuşu vurmak ister, başarılı olamaz. Avcının yolu mezarlığın kenarından geçer. Mezarlığa girip, dedesinin mezarı üzerindeki otları temizler, ona dua eder. Öyküde buraya kadar atın vurulmasıyla hayvanın ölümü, eski evlerle eşyanın ölümü ve dedesinin ölümüyle insanın faniliği vurgusu yapılır. Tüm bunlar öykünün konusunu oluştururken aslında hayatı anlatmaktadır. Anlardan oluşan hayatın bir öykü olduğu mesajı verilir.

Öykünün buraya kadar olağan şeklide ilerleyen olay örgüsünde birden zamansal kırılma olur: “Kulağına dört nala koşan bir atın nal sesleri çalındı. Uzak ve derin! Uzakta, toprak yolun tozu savruluyordu. Nal sesleri, toz bulutu ile birlikte yaklaşıyordu.” (Kaya, IK, 2017: 67) Bir rüya, bir hayal gibi siyah süvarisiz bir at dört nala avcının önünden geçip gider. Öykünün başında avcı bir meşe ağacına yaslanmış dinlenirken, mezarlık çıkışı bir badem ağacına yaslanıp dinlenir. Badem ağacına yaslandığı an hayatın sorgulamasını yaparken bir yanılısamanın içine düşer. Anlatıcı zamanın dondurulduğu anlarla, düşlerle okuyucuyu düşünmeye sevk eder.

b. Kişiler

Öyküdeki tek kişi avcıdır. Anlatıcı, onun dış görünüşüne dair herhangi bir özelliğinden bahsetmez ve isim belirtmez. Anlatıcı, avcının nişan alma, ateş etme üzerine bilgilerini detaylıca anlatır. Avladığı kuşların kalıntılara bakan avcı, bir an pişmanlık duysa da avlanmaktan vazgeçmez. Akşam eve eli boş dönmek için tekrar tüfeğini hazırlar. Avcının atlara, özellikle siyah olanlarına ayrı bir ilgisi vardır. Çalılar arasında öldürülmüş atı görünce neden öldürüldüğünü düşünmeye başlar. Öldürülen ihtiyar atın yerine kendisini koyar. Atın da hayalleri, geleceği, umutları olabileceğini düşünür. Zihninde öldürülen yaşlı at ile süvarisiz siyah bir atın karşılaştırmasını yapar. Öyküde avcının dışında başka karakter yer almaz.

b. Zaman

Öykü çok kısa bir süreci ele alır. Avcının bir gün içindeki birkaç saati anlatılır. Öykünün başlarında olaylar kronolojik bir düzende ilerlese de bir anlık dalıp gitme,

hayal ve rüyalarla zaman genişletilir. Dolayısıyla bu genişletme bize öznel zaman olan iç zamanı verir. Öyküde nesnel zaman ağustos ayının güneşli bir sabahında başlar ve avcının birkaç saat içinde yaşadıklarının anlatılmasıyla sonlanır. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde karşımıza çıkan ilk mekân, avcının gözlerini ovuşturarak uyandırdığı meşe ağacının bulunduğu ormanlık alandır. Tepedeki bu ormanlık alan hem avlandığı hem de şakağından vurulmuş atı bulduğu yerdir. Öyküde öznel mekân tasvirlerine yer verilir. Ormanlık alan, tepenin ardındaki köy, dedesinin kabrini ziyaret ettiği mezarlık ve badem ağacının bulunduğu avlu somut ve açık mekanlardır. Öyküde avcının hayal ettiği ovadaki savaş meydanı her ne kadar somut ve açık mekân olsa da öyküde soyut olarak yer alır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi anlatıcının varlığı hakimdir. Anlatıcı avcıya, ava, atlara dair anlattığı her şeyle okuyucuyu ikna edecek düzeyde detay verir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılır. Yer yer gösterme tekniğine ve tasvir etmeye de başvurulur. Öyküde iç çözümlene tekniği de kullanılır. Ayrıca leitmotiv tekniğinden de yararlanılmıştır. Öyküde tekrarlanan “Atlar da rüya görür müydü?” ve “Hasta mıydı? Acı mı çekiyordu?” sorularıyla leitmotiv oluşturulur.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, nesnel tasvir üslubu kullanılmıştır. Akif Hasan Kaya'nın siyaha olan tutkunluğu öykü boyunca göze çarpar. Kitapta yer alan ve daha önce incelemesine yer verdiğimiz “Siyah” öyküsünde de aynı durumu görürüz. Yine “Kurt” ve “Kurşunkalem” öykülerinde de siyahlı imgelerle karşılaşırız. Öyküde “siyah bir at” sözcüğü (6) kez tekrarlanır. Buna göre, atın asil bir hayvan oluşu siyah rengiyle de ayrıca vurgulanır. Öyküde geçen “kurumuş yapraklar” ile “gazel olmuş nevrular” ve “sonbahar” ile “hazan” sözcüklerinin kullanımını dilde eski ve yeninin harmanlandığını göstermektedir. Kaya, öykülerinde “ışık” imgesini sıklıkla kullanır. “Sonra; parlak bir

ışık halinde gelen huzur...” (Kaya, IK, 2017: 66) Bazı öykülerinde loş bir atmosfer, lambanın cılız ışığı ya da elektriğin kısık hali olarak karşımıza çıkan ışık, bu öyküsünde huzuru ifade eder.

10. “Perde”

a. Olay Örgüsü

Öyküde olaylar kronolojik olarak ilerler. Öyküde, modern yaşamın olanaklarından faydalanmakla Müslüman olmak arasında gelgitler yaşayan zengin ve Müslüman bir ailedeki zekât sorunu anlatılır. Öyküde adam, borçlanarak araba ve eşinin istediği yazlığı almasına rağmen muhtaç kişilere ve öğrencilere yardım etmek istemez. Öykü, adamın camide namaz kılmasıyla başlar. O sırada camda, dışarıya çıkmak için uğraşan arının vızıltısını duyar. Önündeki adamı, tanıdığı birine benzetir ancak sonradan onun olmadığını anlar. Mendili bittiğinden ıslak ellerini ve terli alnını silemediği için rahatsız olur. Namaz kılarken aklına ödenmesi gereken borçlar gelir. Bir taraftan arabanın taksitini diğer taraftan yazlığın kredisini nasıl ödeyeceğini düşünür. Borçlar bitince hacca gitmeyi düşünmektedir.

Öykünün ikinci kısmı, iç diyalog tekniğiyle oluşturulduğu için adamın eşinin söylediklerine yer verilir. Öyküde adam eve gelir ve eşi tarafından yemek masasına buyur edilir. Eşi yemek masasında, üst kattaki öğrenci kızların onu çağırdığını ve oraya gelen bir bayanın namazdan, zekâttan bahsettiğini anlatır. Adamın eşi, üst kat komşuları Canan Hanımla rekabet içindedir. Ondan geri kalmamak için eşine yazlık aldırıştır. Adamın sabah bıraktığı parayı da ona sormadan ihtiyaç sahibi öğrencilere verir.

Öykünün üçüncü kısmında, adam camiden çıkarken hayatı ve yaşadıklarını sorgulamaya başlar. Yaşadığı ikilemler sonucu hep aynı yerde sayıp durduğunu düşünür. Düşündükçe içindeki huzursuzluğun nedenini bulamaz. Bulamadığı huzuru düşünüp dururken, yoldan geçen insanlara bakıp boşuna üzüldüğünü anlar. Bu sırada yanına mendil satan bir çocuk yaklaşır ona mendil satmak ister. Çocuğu tersleyip uzaklaştırdıktan sonra karga adamın gömleğine pisler. Mendilci çocuğa seslenip mendil almak ister. Az önce yirmi beş kuruş olan mendil artık bir lira olmuştur.

Öykünün son kısmında, iç diyalog tekniğiyle adamın söylediklerine yer verilir. Adamın eşi, öğrencilere yardım etmek istemektedir ancak adam yardım yapmak istemez. Eşinin kendisini sürekli borca sokmasından şikâyet eder.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişileri kadın ve kocasıdır. Öyküde adam ile kadının isimleri ve görüşmelerine dair herhangi bir bilgi yer almaz. Adam camiye giden, namaz kılan biridir. Doğru ile yanlış, yaptıkları ile yapmadıkları arasında gidip gelen adamın tek istediği huzurdur. Kadın ise üst kat komşuları Canan Hanımın hiçbir konuda kendisinden önde yer almasını istemez. Canan Hanım, yazlık alınca o da eşine yazlık aldırır. Canan Hanım, öğrencilere yardım edince o da yardım eder. Öyküde elinde kâğıt mendil satan çocuk, Canan Hanım, camideki adam, imam, çocuklar, öğrenci kızlar ve onlara gelen bayan ile yoldan geçen insanlar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde olaylar uzun bir zaman içinde gerçekleşmez. Öykü kişilerinin, öğlen namazından akşam namazına kadar geçen vakitte yaşadıkları anlatılır. Olaylar kronolojik sırayla ilerler. Zamanla ilgili olarak anlatıcı: “Mihrabın yanındaki saate gözü kayıyor; 13:36.” (Kaya, IK, 2017: 70) Öykünün sonunda da adam: “Beni oyalayıp durma; neredeyse akşam namazının vakti geçecek...” (Kaya, IK, 2017: 74) Öyküde zamansal bir ifade içeren diğer bir nokta ise yarın ödenmesi gereken borçtur. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma, anlatma zamanı ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân camidir. Adam, öğle namazını kılmak için camiye gelir. Camide namaz kılan başka kişiler de vardır. Adam, namaza bir türlü kendini veremez. Namaz esnasında, aklından sürekli arabanın ve yazlığın borcunu nasıl ödeyeceği geçer. Cami kapalı ve somut mekândır. Öyküde adam ve kadının konuşmalarının geçtiği ev yine kapalı ve somut mekândır. Adamın camiden çıkıp bir çınarın gölgesinde oturduğu bankın bulunduğu meydan açık ve somut mekândır. Evden bahsedilen kısımlarda daha çok tartışmalara yer verildiği için huzursuz bir anlatım söz konusudur. Ancak adam, meydandaki bankta otururken bütün dertlerden bir anlık da olsa uzaklaştığı için mekânın insan ruhundaki pozitif etkisi görülür.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi bakış açısı vardır. Öyküde adam ve eşinin konuşmalarının iç diyalogla verildiği bölümlerde bu bakış açısı yoktur. Bu bölümler kahramanın anlatımıyla verildiği için kahraman bakış açısı ve anlatıcı hâkimdir. Dolayısıyla öykünün anlatıcı ve bakış açısı, çoğul anlatıcı ve bakış açısıdır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde çoğul bakış açısı ve anlatıcı hâkim olduğu için anlatma, aktarma ve gösterme tekniklerinden yararlanılmıştır. Öyküde kadın ve adamın konuşmalarının verildiği iki bölümde iç diyalog tekniği kullanılmıştır. İç diyalog, kahramanın kendi kendisiyle sanki karşısında biri varmış gibi konuşması, tartışmasıdır. (Tekin, 2020: 271) Öyküde adamın iç dünyasında yaptığı sorgulamaları, ikilemleri okuyucuya yansıtma iç çözümleme tekniğine başvurulur. Camiden çıktıktan sonra meydana bankta oturan adamın kendi iç sesiyle baş başa kalıp konuştuğu kısımların aktarımında iç monolog tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ve tahlilci üslup kullanılmıştır. İlahi anlatıcı karakterlerin iç dünyasını olduğu gibi aktarır. Öyküde sağ-sol, doğru ile yanlış, gidiş-geliş, soru-cevap, fazla-eksik gibi zıt anlamlı kelimelerden karakterlerin iç dünyalarındaki çelişkileri yansıtma yararlanır. Öyküde kafaya takmak, aklına gelmek, laf etmek gibi deyimler kullanılır.

11. “Kurt”

a. Olay Örgüsü

Psikolojik yönü ağır basan öykü, üç birimden oluşmaktadır. Öyküde olaylar kronolojik sırayla ilerlemez. Öyküde birden fazla olay olduğu için çok zincirli olay örgüsüyle anlatılır. İlk birimde, akıl hastanesinde yatan kahramanın ruh hali anlatılır. Neden orada olduğu, ne hissettiği, iç sorgulamaları ayrıntılarıyla verilir. Bir alışveriş merkezindeki mağazada, satış sorumlusu olarak çalışan kahramanın geç kalmasıyla işine son verilir. Beş yıldır aralıksız çalıştığı işine geç kalmasının sebebi ise o gün sabah işe gitmek üzereyken gördüğü fotoğraftır. Hayatı, gördüğü fotoğrafla değişir. O

fotoğraf, bütün hayatını sorgulamasına neden olur. Bir gazete ya da dergide görmüş olduğu bu fotoğrafta üç ölü çocuk yan yana yatmaktadır. Hayatın anlamına dair derin bir yüzleşme yaşayan kahraman, hissettiği sorumluluk karşısında sarsılır ve kendini sorgular. Bir makine gibi yaşayan insanın, gerçekleri göremeyişinin ne büyük bir kayıp olduğunu fark eder. Petrol, para, altın, uyuşturucu gibi maddeye sahip olma hırsıyla çevrelenmiş bu dünyada gerçekleri görmenin mi yoksa bilmezlikten gelmenin mi daha iyi olduğunu düşünür. İkinci birimde, kahraman çocukluğuna döner ve köydeki evde yaşadığı bir anısını anlatır. Bir gün evde oyun oynarken kapıdan gelen bir ses duyar. Annesine sorduğunda sesin kapıyı kemiren bir ağaç kurduna ait olduğu cevabını alır. Günlerce bu sesi takip eden kahraman, bir gün bu sesi duymaz olur. Evdekiler kurdun öldüğünü söylese de kahraman buna inanmak istemez. Öykünün son biriminde, ilk birimine tekrar dönlür. Kahraman, çocukken kapıyı kemiren kurt ile şu an zihnini kemirip duran kurt arasında bağlantı kurar. Gerçek dünyayı sorgulamasını sağlayan bu kurdun açtığı yaralardan dış dünyayı görebildiği için kendini şanslı sayar. Herkesin böyle bir kurda sahip olması gerektiğini düşünür. Hastanedeki odasında demir parmaklı pencereden gökyüzüne baktığı sırada doktor ve hemşire içeri girip, ona her gün yönelttiği soruları sorup giderler.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi kahraman anlatıcıdır. Dış görünüşü ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmez. Büyük bir alışveriş merkezindeki lüks bir mağazada satış sorumlusu olarak çalışmaktadır. Beş yıldır sabahtan akşama kadar çalıştığı işinin onu hayattan soyutladığını fark eder. Gördüğü bir fotoğrafla hayatı sorgulamaya başlayan kahraman, daha önce gerçekleri göremediği için kendini suçlar, öfkelenir. Kahramanın düşünmekten çıldırmaya başladığı anlar şöyle anlatılır: “Başını ellerinin arasına aldı. Bunları düşünmek tehlikeli olabilir miydi? Canından endişe etmeli miydi? Gazze’de, Irak’ta, Kabil’de ölenler...” (Kaya, IK, 2017: 78) Kahraman anlatıcı, hayatın gerçeklerini sorgulamaktan akıl sağlığını yitirmiş ve bir hastane odasında uykusuz, iştahsız her gün bu gerçekleri düşünmektedir. Çocukluk anısından bahsederken konuşmalarına yer verdiği anne ve babası yardımcı karakterlerdir. Yine hastane odasında konuştuğu hemşire ve doktor da yardımcı karakterlerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatıcının anlattıkları, gece iki buçuktan sabahın ilk ışıklarına kadar olan süreci kapsamaktadır. Bu zaman aralığında anlatılan olaylar bahar mevsiminde gerçekleşmektedir. Öyküde ilk ve son birimler öykünün nesnel zamanına işaret eder. Anlatıcının anlattıkları kısa bir süreci gösterse de kahramanın geçmişe dönüp çocukluk anısını anlatmasıyla öyküde zaman genişletilir. Kahramanın anısını geriye dönüşle anlattığı ikinci birimde, günlerce süren kurdun kapıyı kemirme süreci anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletmeye bağlı özetleme şeklindedir. Anlatma zamanı için ise sonradan aktarma tercih edilir.

d. Mekân

Öyküde somut mekânlardan bahsedilir. İlk mekân bir hastane odasıdır. Kahramanın bir süredir rahatsızlığı sebebiyle kaldığı odanın penceresi demir parmaklıklı ve kapısı kilitlidir. Bütün gün oturduğu koltukta düşünmekten yorulur ve birkaç saatlik uyuklamalarla idare eder. Koltuğunda oturup kitap okuduğu bu odada bazen hüzünlendir bazen de öfkelenir. Farkına vardığı gerçekler onda iştahsızlık, uykusuzluk baş ağrısı yaratır. Odaya ilaç tedavisi için yalnızca hemşire ve doktor gelip gider. Psikolojik anlatımın ağır bastığı öyküde, kahramanın hayatın anlamını sorguladığı hastane odası kapalı ve somut mekândır. Geriye dönüşle anlattığı çocukluk anısının geçtiği köydeki tek odalı ev yine kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk ve son birimlerinde ilahi anlatıcının varlığını hissederiz. İkinci birimde ise kahraman, çocukluk anısını anlattığı için bu birimde kahraman bakış açısı kullanılır. Öyküde iki bakış açısına da yer verildiği için çoğul bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma, özetleme, geriye dönüş tekniği ve tasvir etme (az) teknikleri kullanılır. Öyküde leitmotiv tekniğinin kullanıldığını görürüz. “Bir yara...Belki kurşun...Belki derin bir bıçak yarası...” (Kaya, IK, 2017: 78-80) Öyküde “Rüya mı? Kâbus mu?” cümleleri iki kez tekrarlanarak leitmotiv tekniğinden yararlanır. Kahramanın odada kendi kendine konuşması iç monolog tekniğiyle verilir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup ve yer yer dramatik ile tahlilci üslup hâkimdir. Öyküde günlük dil ve samimi bir anlatımın yer aldığı şu kısmı inceleyelim: “Köydeydik o zamanlar. Tek odalı bir evimiz vardı. Televizyonumuz yoktu. Çamurlu köy yollarında oynardım. Lastik ayakkabılarımı, çoraplarımı çıkartıp çimenlerde koşardım. Tatlı tatlı gıdıklardı ayaklarımı çimler. Mutluydum. Ekmek yapanlar peksimet dağıtırdı. Hayır olsun diye. Dumanı tüterdi.” (Kaya, IK, 2017: 78) Basit kısa cümlelerle oldukça yalın bir anlatım benimsenmiştir. Öyküde benzetmeler yapılır. Diyalog yerine alıntı ifadeler yer alır. Soru cümleleriyle birlikte okuyucunun hayatı, gerçekleri sorgulaması sağlanır. Kapıyı kemiren kurt ve zihnini kemiren kurt ile öykünün psikolojik anlatımı ağır basar. Kaya'nın birçok öyküsünde, fotoğraf bir imge olarak yer alır. Kahramanın işten atılmasına sebep olan savaş mağduru çocukların olduğu fotoğrafla okuyucunun zihninde oluşan imge, öykünün sonunda daha da anlamlanır. Kaya, bu öyküsünde de siyahlı imgelere yer verir. Onun siyaha olan tutkunluğunu daha önce incelediğimiz “Siyah” ve “Siyah At” öykülerinde görürüz. Bu öyküsünde de karşımıza çıkar: “‘Siyah kurt’ diyecekti, ‘senin siyah kurdun yok mu? Ona sor söyler gerçeği.’” (Kaya, IK, 2017: 81) Bu anlatım biçimi, Kaya'nın üzerinde durduğu temaları anlatmakta vücut bulan dildir. Kaya'nın diğer öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de eksilteli dili özenle ve ustalıkla kullandığını görürüz. Öyküyü fazlalıklardan arındırırken tahkiyeden kopmaz.

12. “İç İçe Zamanlar”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, anne ve eş kaybının yarattığı dramatik durumlar anlatılır. Öyküde birden fazla olay yoktur. Vaka tek bir zincirden oluşur. İki birimden oluşan öykünün ilk biriminde, Sinan'ın annesinin vefatından sonraki duygu ve düşünceleri anlatılır. İkinci birimde ise Sinan'ın babası Mustafa'nın eşinin vefatı sonucu duyduğu derin üzüntü işlenir. Sinan, annesinin vefatından altı ay sonra bir yaz günü öğle vakti evlerinin merdiveninde otururken yağmur yağar. Yağmurdan sonra kaldırım kenarında oluşan akıntıda, kâğıttan yaptığı gemileri yüzdürürken annesiyle olan anılarını hatırlar. Öyküde geriye dönüşlerle geçmiş anlatılır ve şimdiye tekrar dönülür. Her gemiye

yüklediği annesizliği, özlemleri ağır gelir. Ancak alışmaktan başka çaresi yoktur. Öykünün ikinci biriminde Sinan'ın babası Mustafa, evlerinin bulunduğu caddeye girince Sinan'ı görür. Geçmiş hatırlar ve eşinin yokluğunun içinde oluşturduğu boşluk daha da büyür. Öykünün bu kısmında geriye dönüşlerle eşiyile nasıl tanıştığı, evliliği ve Sinan'ın doğumu anlatılır. Doğup büyüdüğü mahallede babasının berber dükkânına, eşinin yemek getirdiği günlerde tanışmış, evlenmiş ve sonra oğlu Sinan doğmuştur. Öykü, kaybın baki olduğu ancak acısının zamanla hafifleyeceği belirtilerek son bulur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişileri Sinan ve Mustafa'dır. Sinan, henüz okuma yazma bilmeyen bir çocuktur. Öyküde yaşı belirtilmemiş olsa da tahminen 4-5 yaşlarındadır. Yanağında annesinden aldığı gamzeleri vardır. Altı ay önce annesini kaybetmiş olmanın üzüntüsü içindedir. Annesinin yokluğuna alışmakta zorlanır. Evin sessizliği içinde onun kokusunu ve sarı saçlarını özler. Annesini kaybettiği günü hatırlar, hüzünlenir. Ancak annesinin yokluğuna alışmaktan başka çaresi yoktur. Öyküde Sinan'ın babasının görünüşünden bahsedilmez. Eşinin kaybindan dolayı derin bir üzüntü duymaktadır. Öyküde babanın konuştuğu manav Rıza yardımcı karakterdir. Romatizması azdığı için yemek hazırlayamadığını söyleyen Sinan'ın babaannesi yine yardımcı karakterdir. Öyküde evlerinin karşısında berber dükkânı bulunan dede yardımcı kişi olarak yer alır. Apansız ölümüyle yakınlarını hüzne boğan anne; gamzeleri olan, sarı saçlı ve başörtülü olarak anlatılır. Öyküde yardımcı kişi olarak bulunur. Kaldırımdan el ele geçen anne ve kız çocuğu da yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde altı ay önce vefat eden annenin ardından yakınlarının duyduğu acı ve özlem anlatılır. Bu sürecin kısa bir kesitinin anlatıldığı öyküde zaman öğle ile ikinci aralığını oluşturur. Bu zaman, Sinan'ın babaannesinin rahatsızlığı sebebiyle öğle yemeğini hazırlayamadığını söylemesinden ve babanın manav Rıza'nın çay teklifini, ikinci namazını kılmadığını söyleyerek reddetmesinden anlaşılmaktadır. Nesnel zamanda gerçekleşen olaylar genişletilerek verildiği için öykünün vaka zamanı genişletmedir. Öykünün anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde karşımıza çıkan ilk mekân Sinan'ın dedesinin evidir. Babaannesi ve dedesiyle yaşadığı bu evde vaktiyle babası doğar. Babasının çocukluğu bu evde geçer ve annesiyle de evlenince burada yaşamaya devam ederler. Sinan da bu evde doğar. Annesi, bu evde vefat eder. Ev bu yönüyle birçok anının yaşandığı bir mekândır. Doğumun ve ölümün gerçekleştiği, acıyı ve sevinci barındıran bir mekândır. Öyküde doğrudan caddeye açılan, ahşap kapısı bulunan ve önünde üç basamaklı merdiveni olan bu ev kapalı ve somut mekândır. Annesiyle babasının tanıştığı dedesinin berber dükkânı ile manav Rıza'nın dükkânı da kapalı ve somut mekândır. Babasının çocukluğunun geçtiği ve Sinan'ın yağmur suyunda kâğıttan gemilerini yüzdürdüğü, evin bulunduğu cadde ise açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde her iki birim de ilahi bakış açısıyla anlatılmaktadır. Anlatıcı, kişilerin geçmişlerini, şu an hissettiklerini ve gelecekte bu acının üstesinden nasıl geleceklerini de bilir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılır. Mekân ve kişi tasvirleri için gösterme tekniğinden ve tasvir etmeden de yararlanılmıştır. Öykü karakterlerinin geçmişe dönük anıları verilirken geriye dönüş tekniği ile anlatılır. Böylelikle genişletme yöntemi de kullanılır.

g. Dil ve Üslup

Nesnel tasvir üslubu ve dramatik üslup öyküde tercih edilen üslup türleridir. Anlatıcı, karakterlerin duygu ve düşüncelerini gayet yalın, açık ve samimi bir şekilde anlatır. Böylelikle anlatıcı, bir annenin ve eşin kaybının geride kalanların duygu dünyasında nasıl etkiler yarattığını okuyucuya gösterir. Benzetmeler yapılır. Diyalog yerine, söylenenler alıntı cümleler şeklinde tırnak içinde aktarılır. Öyküde sıkça geçen “koku” kelimesiyle anlatım daha görsel ve derinlikli hale getirilir. “(...) Bazen annesinin yatak odasına girince bir koku duyardı. Bir an gelip geçiveren bir koku...Komodinin üzerindeki resme bakardı hemen. O da tam böyle kokardı.” (Kaya,

İK, 2017: 84) Öyküde ikilemeler ve “gözden kaybolmak”, “çıt çıkarmamak” gibi deyimler kullanılmıştır.

13. “Kayıp Defteri”

a. Olay Örgüsü

Öyküde yalnızlık, dostluk ve boşluk hissi anlatılır. Öykünün vakası tektir. Anlatıcı, kahramanın çocukken hayata bakışını, gençlikteki düşüncelerini ve şu anda hayatı sorgulayışını anlatır. Kahramanın evin kapısını açıp içeri girmesiyle öykü başlar. Bütün gün yaptığı iç sorgulamalardan yorulur ve pencerenin önündeki koltuğa yığılıp kalır. Düşünmekle geçen bunca zaman sonunda eline ne geçtiğini sorgular. Ancak düşünmeden de yaşamının mümkün olmadığını bilir. Öyküde kahraman aracılığıyla yazarın yazma sebebi okuyucuya sezdirilir. “Ve dilsiz olmak; kalakalmak...Bir uçurumun yanı başında uyuyakalmış çocuklara sesini duyuramamak...” (Kaya, İK, 2017: 90) Savaşta öldürülen çocuklar için bir şey yapamamak kahramanı üzmektedir. Sessiz kalmak mümkün olmadığı gibi düşünmek de çare olamamaktadır. Onun için sessiz bir çığlığı duyurmak, yazmakla mümkündür.

Anlatıcı, bu noktadan sonra geriye dönüşle kahramanın eve gelmeden önceki anını aktarır. Kahraman, güvertede daldığı düşüncelerin çocukluğundaki gibi basit düşünceler olmadığını bilir. Bildiği ya da bildiğini sandığı her şey konusunda yanılıp yanılmadığını sorgular. Hayatın ve anlatılan her şeyin bir hikâye ya da bir hayal olduğunu düşünür. Hayatın hiç de söylenildiği gibi olmadığını ve bu konuda yanılığa düştüğünü anlar. Gençliğindeki düşüncelerinin değiştiğini fark eder. Şüphe götürmez kesin doğrularla oluşan düşüncelerinin zamanla yıkıldığını anlatır. Anlatıcı, bu andan ileriye gidişle kahramanın evde hayatı sorgulama anına geri döner. Kahramanın verdiği kayıplar, yaşadığı çıkmazlar, ikilemler sonucu hissettiği boşluk hissi anlatılır. Yalnızlıktan şikâyet edip bir dost sesi duymak ister ancak kimseleri arayamaz. Hayatı, duygu ve düşüncelerini yazmakta bulur.

b. Kişiler

Öykü tek kişiden oluşmaktadır. Anlatıcının aktardığı hayatı sorgulayan ve yalnızlıktan sıkılan kişi öykünün merkez kişisidir. Öyküde kahramanın dış görünüşü şu şekilde anlatılır: “Beyaz saçları, yüzünde derinleşen çizgiler, buruşmuş elleri...”

(Kaya, İK, 2017: 90) Kahraman, yaşadığı silik hayata karşı öfke duymaktadır. Gençliğin verdiği özgür olma hissini yerini yalnızlık duygusu alır. Birbirinin aynı geçip giden günlerle içinde bir boşluk hissi oluşur. Bir dost sesi duymak ister ancak kimseyi bulamaz. Hayallerini, hayatın umut dolu renkleriyle yeniden yazıp kayıplarını azaltabileceğini düşünür.

c. Zaman

Öykü kısa bir süreci ele almaktadır. Öyküde anlatılanlar bir günden daha az bir zamanı kapsamaktadır. İkinci vaktinden geceye uzayan bir zaman diliminde yaşananlar anlatılır. Anlatılanlar nesnel zamana paralel şekilde oluş sırasıyla aktarılmaz. Bir gün ile sınırlı olan öykü zamanı geriye dönüş ve ileriye gidişlerle genişletilir. Kahramanın geçmişle yüzleşmesi, yaşananlarla hesaplaşma duygusu geriye dönüşle aktarılır. Anlatıcı böylelikle kahramanın hayatındaki çıkmazları, ikilemleri okuyucuya daha net biçimde gösterir. Öykünün vaka zamanı genişletme, aktarma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde karşımıza çıkan ilk mekân kahramanın evinin salonudur. Evin ıssız bir köşesi olarak anlatılan salon, akvaryumun yeşilimsi loşluğu ile aydınlanır. Salon, pencerenin açık duran perdelerinin önündeki koltukta oturup şehre bakan kahramanın karmaşık duygularının aktarıldığı yerdir. Öykünün konusuna paralel olarak kahramanın düşünme eylemini gerçekleştirdiği bir atmosfer oluşturulur. Mekânın konu ile uyumu bu sayede sağlanır. Kahramanın yalnızlığı ile salonun ıssızlığının bütünleştirildiği ev kapalı ve somut mekândır. Kahramanın kalabalık içinde kendini yalnız hissettiği ve geçmişle yüzleştiği güverte açık ve somut mekândır. Pencereden baktığı şehir ve önünden geçtiği çocuk parkı yine açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Kahramanın geçmişle hesaplaşması, yaşadığı kayıplar, pişmanlık duygusu, yalnızlığı, bir dost arayışı, içinde hissettiği boşluk, ruh hali, yaşadıkları, düşünceleri geriye dönüş ve ileriye gidişle ilahi anlatıcı kanalıyla okuyucuya sunulur.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve az da olsa tasvir etme tekniğinden yararlanır. Kahramanın yaşamının monotonluğu geriye dönüşle okuyucuya aktarılır. Bu monotonluktan hareketle kahramanın gelecekte de aynı edimleri devam ettireceği ileriye gidişle verilir. Tüm bunların anlatımı zamansal genişletme ile aktarılır. İç çözümleme tekniğinden de yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Sanatkârane üslup ve dramatik üslup öyküde kullanılan üsluplardır. Öyküde birçok kez tekrarlanan rüzgâr sözcüğü bir imge olarak yer alır: “Rüzgâr: Bir çocuk gülücüğü...Bir tutam sırma saç...Bir ses, bir nefes...Bir demet karanfil...Sıcaklık...” (Kaya, IK, 2017: 91) Devrik cümleler ve eksilteli bir dil kullanılır. Yazarın bazı öykülerinde de karşılaştığımız bu dille anlatımda şiirsel bir söyleyiş yakalamak ve söylemdeki tekdüzelik kırılmak istenir. Ünlem ve soru cümleleri kahramanın iç sıkıntısını ve sorgulamalarını okura aktarmak ve anlatımı güçlendirmek için sıklıkla kullanılır. Kahramanın ruh halini daha net yansıtmak için yalnızlık, yanılma, özgürlük, rüzgâr, renk, kayıp, yürek ağrısı, hayat sözcüklerinin sık tekrarlandığı görülür. Tekrarlanan bu kelimeler öyküde atmosferi tamamlayıcı bir unsur olarak yer alır. Öyküde benzetmeye, ikilemeye, pekiştirilmiş sözcüğe ve deyimlere yer verilmiştir.

14. “Eflatun”

a. Olay Örgüsü

Öykü iki birimden oluşmaktadır. İlk birim, kahraman anlatıcının çalıştığı şirketin bir otelde toplantı düzenlemesiyle başlar. Kahraman, bu otelde toplantı yapılacağını duyunca sevinir. Bir yaz akşamı otel odasında yalnızdır. Çantasında dolaştırıp durduğu iki fotoğraf onu hüzünlendirmektedir. Düşüncelerini birine anlatıp rahatlamak, ağlamak ya da uyuyup unutmak ister. Lobiye inip bilardo oynamanın, birileriyle sohbet etmenin, gülmenin iyi geleceğini düşünür. Ancak bunların hiçbirini yapmaz. Ay ışığının aydınlattığı odasında, derin düşüncelere dalar. Renklerinden dolayı zulüm gören insanların, çocukların, anne ve babaların acılarının renginin ne olabileceğini düşünür. Kahraman anlatıcı, çantasındaki fotoğraflardan ilkindeki iki kız çocuğuna bakar. Bir savaşa ait olan fotoğrafta, çocuklar ellerindeki kalemle bombanın

üzerine “Bizden size sevgilerle” yazmaktadır. Kahraman anlatıcı, çocukların ellerine o kalemleri veren anne babaların, o bombalarla ölen bebeklerin anne ve babalarının, anne ve babaları ölen çocukların acılarının rengini sorgular. Annesini hatırlayıp insana olan güvenini yitirmemeye çalışır. Kahraman anlatıcı, öykünün bu noktasında umudunu yitirmeden üzerine düşeni yapmayı planladığını söyler. Bu cümleyle yazar, kahraman aracılığıyla okuruna bu acıları anlatarak paylaşmaya devam edeceğinin mesajını verir. Öykünün ikinci biriminde, kahramanın çantasından çıkardığı bir kız bir erkek çocuğuna ait fotoğrafla ilgili düşüncelerine yer verilir. Ailesini savaşta kaybeden bu iki çocuğu, bir annenin şefkatle bağrına bastığını hayal eder. Öykünün sonunda kahraman, şefkatin rengini bulur ancak söylemez. Okuyucu, şefkatin renginin öykünün başlığı olan eflatun olduğunu anlar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi aynı zamanda öykünün anlatıcısıdır. Kahramanın ismi ya da dış görünüşüne dair herhangi bir bilgi verilmez. Bir şirkette çalışır ve şirketin toplantıyı düzenlediği otelde kalır. Karakterine dair öyküde anlatılanlardan hareketle çıkarımlar yapabiliriz. Buna göre duyarlı, hassas, savaşta zulme uğrayan insanlar için üzgün, hüznü bir karakterdir. Öyküde anlatılan diğer kişiler, çantada fotoğrafları olan çocuklardır. İlk fotoğraftaki kız çocukları şöyle tasvir edilir: “(...) saçları taranmış, yanlardan bağlı iki kız çocuğu.. üstleri başları tertemiz.. yanakları al al.. sağlıklı, şen.. yüzlerinde çocuklara has bir tebessüm.. rengarenk giysileri içinde, masum, sevecen iki kız çocuğu... Beyaz... Pembe... Sarı ...” (Kaya, IK, 2017: 95) Anlatıcı, diğer fotoğraftaki bir kız bir erkek çocuğunu detaylı bir şekilde anlatır: “İçinde muhtemelen eski kumaş parçaları olan bir çuvalın üstüne oturmuşlar. Çevrelerinde eski ayakkabılar, yerlerde kirlenmiş, toz içinde elbiseler. Kız biraz büyük. Belki sekiz yaşında. Üstü başı perişan. Saçları darmadağınık, kirli, kim bilir en son ne zaman tarandı. Ayaklarında eski terlikler. (...) bakışlarını saklamış.. ürkek.. çaresiz.. savunmasız... (...) Oğlan beş yaşında var yok... ablasının dizlerine yaslamış başını. Üzerinde bir gömlek var sadece.. ayakları çıplak.. bacakları kirden siyahlaşmış...” (Kaya, IK, 2017: 96-97) Anlatıcı, kahramanın muhayyilesinde canlanan kimsesiz çocuklara bakan anne karakterini de anlatır: “(...) çocukları alıp oradan evine götürün.. yediren, içiren.. onları temizleyen, giydiren.. saçlarını

tarayan...” (Kaya, İK, 2017: 97) Öyküde bahsedilen çocuklar, anneler ve babalar yardımcı kişiler olarak bulunur.

c. Zaman

Öyküde anlatılanlar bir günden daha az bir süreci kapsamaktadır. Öykü bir yaz akşamı kahramanın çalıştığı şirketin toplantı yapacağı otel odasındaki birkaç saatlik zamanı anlatır. Öyküde geriye dönüşle zaman genişletilir. Kahraman, açık büfe kuyruğunda ilk kırılma yaşadığı ana döner. Olayın başlangıç noktası bu andır. Ancak bu anla ilgili öyküde başka bir açıklama yer almaz. İkinci birimde anlatıcı, kahramanın çocukken bahar mevsiminde geçen bir anısını geriye dönüşle aktarır. Öykünün vaka zamanı genişletmedir. Anlatma zamanı birinci birimde anında aktarma, ikinci birimde sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öykünün başında yer alan mekân kahraman anlatıcının çalıştığı şirketin toplantı düzenlediği oteldir. Kahraman, otelin bir odasında tek başına kalır. Pencereden iyot kokusunun girdiği odanın kâğıt kaplı duvarlarını, masa lambasının loş ışığı aydınlatır. Gece ay ışığının aydınlattığı odadan denize bakıp gemileri seyrederek. Kahramanın çantasından çıkardığı iki fotoğraf karşısında hissettiği üzüntüyü ve düşüncelerini anlattığı karanlık odası kapalı ve somut mekândır. Bir anne eli gibi yüzünü okşayan serinliğin geldiği deniz açık ve somut mekândır. Çocukların olduğu her iki fotoğraftaki savaş meydanı açık ve somut mekânlardır. Ancak öykünün kurgusu içinde duyusal mekân olarak yer alır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk birimi kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla verilir. Öykünün ikinci birimi ise ilahi bakış açısıyla anlatılır. Öyküde çoğul bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ve tasvir yöntemi kullanılır. Öykünün her iki biriminde de hatırlamalarla geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Böylelikle kısa bir zamandaki olayları anlatan öyküde zamansal genişleme sağlanır. Leitmotiv tekniğinden

yararlanılır: “Elbette istediğim bu değil” (Kaya, İK, 2017: 93-94) İç çözümleme öyküde kullanılan diğer tekniktir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde sanatkârane üslup ve dramatik üslup türleri kullanılmıştır. Öykünün şiirsel bir anlatımı vardır. İkinci birimin son kısmında, bu anlatımı daha net görmek mümkündür. Yazarın bazı öykülerinde geçen “kesif” sözcüğünü bu öyküsünde de kullandığını görürüz. Öyküde hemen hemen her rengin ismi geçer. Yazar acıyı, zulmü, şefkati renkler üzerinden anlatır. Bunun yanında ikilemelere, benzetmelere ve deyimlere yer verilmiştir.

15. “Bilebilmeliydim!”

a. Olay Örgüsü

Öyküde olaylar kronolojik sırayla ilerler. Öykünün vakası tektir. Öyküde kahramanın aklındaki fotoğrafın etkisinden kurtulmak için şehri terk edişi ve sonrasında fotoğrafın etkisinden burada da kurtulamayıp şehre geri dönüşü anlatılır. Aklındaki düşünceleri kavramak için geldiği evde oda örümcek ağlarıyla kaplıdır. Ağları ve ağlara takılan sinekleri temizlemeye çalışırken hayatın gerçekliğine döner. Aklındaki düşünceleri bir türlü uzaklaştıramaz, sürekli düşünür. Şehir hayatından kaçıp geldiği evin bir odasında kendini sıkışmış hisseder. Gerçek olanın şehirde rahatça yaşayan insanların hayatı mı yoksa tel örgülerin arasında başında çuval elinde çocuğuyla bir çölün ortasında ölümü bekleyen baba mı olduğunu düşünür. Etrafı bir örümcek ağı gibi dikenli tellerle çevrili babanın yerinde olsa ne yapacağını bilemez. Zalimlerin, zulümlerine karşı koymak için direncini toplamak ister. Ertesi sabah uyandığı odadaki koltukta yine aynı düşüncelere dalar. Guantonamo ve Ebu Greyb’de yaşananları görmezden gelemez ve yanıldığını anlayıp şehre döner. Görmezden gelemediği gerçeklere küçük de olsa müdahale etmek ister. Yazar, öyküde okuruna zulme sessiz kalamayacağı ve yazarak dur demek istediği mesajını verir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi, bir fotoğrafın ağırlığından uzaklaşmak için şehri terk edip, yaptığı muhasebe sonucu yanıldığını anlayarak şehre geri dönen kahramandır. Öyküde kahramanın ismi ve görünüşüne dair bilgi yer almaz. Kahramanın

muhayyilesini meşgul eden fotoğrafta; çöl ortasında, dikenli teller arasında, başında siyah çuval geçirilmiş baba ve kucağındaki oğlu öykünün kurgusu içinde önemli karakterler olarak yer alırlar. Anlatıcı, küçük çocuğu; yeşil elbiseli, çöl sıcağından bayılmış ve ağlamaktan bitap düşmüş şekilde tasvir eder. Öyküde sadece isim olarak geçen şehirdeki insanlar ve kahramanın bir an için hatırladığı annesi yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde kısa bir zaman diliminde yaşanan olaylar anlatılır. Kahraman, bir akşamüstü aklındaki fotoğrafın verdiği hüznle şehirden kaçıp herkesten uzakta bir eve gider. Serin olan evin odasını soba yakarak ısıtmak ister. Kahramanın şehirdekilerin kaloriferlerini yaktığı düşüncesinden mevsimin sonbahar ya da kış olduğu anlaşılmaktadır. Geceyi zalimlerin zulmüne tavır alabilme ve yanlışlara karşı direnebilme düşüncesiyle geçirir. Akşamüstü geldiği evden sabah çantasını alıp ayrılır. Öyküde hatırlamalarla zaman genişletilir. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öykü, kahramanın şehirden kaçıp geldiği evde başlar. Uzun zamandır gelmediği evi fırçayla örümcek ağlarından temizler. Bu aynı zamanda zihnini meşgul eden düşüncelerden kurtulmanın bir yoludur. Kısık yanan lambayla aydınlanan odada koltuk ve soba vardır. Gerçeklerden uzaklaşmak için kaçıp geldiği evde yalnızdır. Derin düşüncelere daldığı bu odada hatırladığı fotoğrafla hüznlenir, ağlar. Dert edindiği gerçekleri görmezden gelemez ve evden çıkıp şehre doğru gider. Öyküde ev kapalı ve somut mekândır. Şehir ise açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde anlatılanlar ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla aktarılır. Kahramanın şehirden neden kaçıp geldiğini, neden tekrar şehre dönmek istediğini, bazı sorulara cevap veremeyişini anlatır. Kahramanın zalimlerin zulümlerine direnme cesareti, yaşanan acı durumlar karşısında hüznlenip ağlayışı ve bilmenin acısı ile bilememenin ağırlığı karşısında hissettikleri anlatıcı tarafından aktarılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ön plandadır. Mekân ve kişi anlatımında tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. Şehirden kaçıp geldiği evde yalnız olan kahramanın kendi başına konuşmaları iç monolog tekniğiyle verilir. Öyküde hemen hemen her paragrafın sonunda tekrarlanan “Bilemedi” sözcüğüyle leitmotiv tekniğinden yararlanılmıştır. “En daraldığı anlarda çocuk olmak isterdi hep. Ama onu en çok ağlayan çocuklar hüzünlendirirdi.” (Kaya, İK, 2017: 101) İki paragrafta tekrarlanan cümlelerle yine leitmotiv tekniği kullanılmıştır. Öyküde iç çözümleme tekniğine de başvurulmuştur.

g. Dil ve Üslup

Öyküde sanatkârane üslup ile dramatik üslup biçimleri kullanılır. Hemen hemen her paragrafın sonunda geçen “Bilemedi” kelimesi (11) kez tekrarlanmıştır. Öyküde “siyah çuval”, “yeşil elbise”, “akşamın kızılıllığı” gibi renklerin etkili olduğu ifadeler görülür. Devrik cümlelere ve soru cümlelerine yer verilir. Benzetmeler, deyimler, ikilemeler ve karşıt anlamlı kelimeler kullanılır. Öyküde diyalog yer almaz. Kahramanın iç konuşmaları, aktarma cümle olarak verilir. Öyküde geçen “Ebu Greyb” ve “Guantanamo” kelimelerinin aslı bozularak dilsel sapmayla beraber bu kelimelere dikkat çekilmek istenmiştir.

16. “Çalar Saat”

a. Olay Örgüsü

Öykü iki birimden oluşur ve olaylar kronolojik sırayla anlatılır. Öykünün ilk biriminde kahraman, sabah yedide saatin çalmasıyla uyanır. Her sabah yedide çalan saatin ardından duvara fırlatılan bir nesnenin ve etrafa dağılan parçaların sesini duyar. Üç yıldır yan tarafta oturan komşusundan gelen bu sesleri merak eder. Komşusunun her sabah işe gittiğini, adının Hacı Ragıp İşleyen olduğunu, bekar, asık suratlı ve problemlili biri olduğunu bilir. Onunla işe gitmek için asansör beklediği bir gün karşılaşır ama hiç konuşmazlar. Daha önce karşılaştıklarında, sorduğu sorulara cevap vermediği için bir şey söylemez. Kahraman, asansörden indikten sonra komşusunun düşürdüğü not defterini bulur ancak yetişip veremez. Defterin içini açıp baktığında aylık gider hesaplamasını görür. Komşusunu daha çok merak etmeye başlar.

Kahraman, iş çıkışı eve giderken komşusunun önünde yürüdüğünü fark eder. Onu takip ettiğinde bir dükkâna girip saat aldığını görür. Komşusu dükkândan çıktıktan sonra kendisi de bir saat alıp kasiyer kıza, onu tanıyıp tanımadığını sorar. Kasiyer kız, onu tanımadığını ancak her gün dükkâna gelip saat aldığını söyler. İyice meraklanan kahraman, bütün gece hiçbir şey yemeden sessizce kulağını duvara dayayıp komşusunu dinler. Ancak yan taraftan tek bir ses bile gelmez. Gece rüyasında Hacı Ragıp'ın çalan saati defalarca duvara fırlattığını görür. Sabah yedide yine aynı saatin sesiyle uyanır. İşten bir hafta izin alır. Psikolojisi, uyku ve yemek düzeni bozulan kahraman, komşusunun kim olduğunu öğrenmekte kararlıdır. Bir gün onu takip eder ve psikoloğa gittiğini görür. Öyküde bu ana kadar mizahi bir dille anlatılan olaylar, Hacı Ragıp'ın psikologla konuşmasıyla çözümlenir. Öykünün başından beri kahramanın anlattığı komşusu aslında kendisidir. Kahraman; müstakil bir evde yalnız yaşayan, bir işi olmayan, yakınlarının yaptığı yardımlarla hayatını devam ettiren ve tedavi gören takıntılı bir bireydir. Kahraman, her sabah yediye ayarladığı saatle uyanıp, saati duvara fırlatıp kırar. Her gün yeni bir saat almak için dükkâna giden kendisidir. Müstakil evde yaşadığı için yan komşusu yoktur. Bu sebeple yan taraftan hiç ses duymaz. Duyduğu tek ses her sabah yedide duvara fırlattığı kendi saatinin sesidir. Her gün iş diye gittiği köylüsü Hidayet'in kahvesine, onu kırmamak için halasının oğlu Mustafa götürür. Takıntılarından kurtulmak için gittiği psikoloğun ücreti ve diğer ihtiyaçları için Almanya'dan ailesi para gönderir. Psikoloğun verdiği ilaçları içmediği için takıntılarından kurtulamaz. Öykü kahramanın saat yedide uyanıp saati tekrar duvara fırlatmasıyla biter.

Yazar, bu öyküsünde anlatıcı kanalıyla takıntılı, problemlili bir kişinin yaşamına dair durumları mizahi açıdan ele alarak okura nasıl toplum dışı kaldığını göstermek ister. Nitekim kahraman, müstakil bir evde yalnız yaşar ve iş ortamı ya da arkadaş çevresi yoktur. Sürprizli sonu olan bu öyküyle yazar, başka türlü de yazabileceğini okura gösterir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Takıntı rahatsızlığından dolayı psikoloğa giden ancak onun verdiği ilaçları kullanmayan biridir. Bu sebeple iyileşemez. Müstakil bir evde yalnız yaşamaktadır. Rahatsızlığından dolayı bir işte çalışamaz. Ailesinin

Almanya'dan gönderdiği parayla geçimini sağlar. Her sabah yedide çalar saatle uyanıp saati duvara fırlatıp kırar. Kırılan saatin yenisini almak için her gün dükkâna gider. Öyküde arkadaş çevresinin olmadığı, bekar ve asık suratlı biri olduğu belirtilir. Kahramanın tedavi için gittiği, öyküde olayların çözümlenmesini sağlayan psikolog önemli bir karakterdir. Öyküde olayların mizahi bir dille anlatılan kurgusu, psikoloğun açıklamalarıyla birlikte okuru gerçekliğe kavuşturur. Öyküde sadece isimleri geçen, kahramanı her gün servisle kahveye götüren halasının oğlu Mustafa ve kahvenin sahibi köylüsü Hidayet, yardımcı kişiler olarak yer alırlar.

c. Zaman

Öykü çok kısa bir süreci ele almaz. Kahraman, üç yıldır yaşadığı evde her gün sabah yedide uyanıp, çalar saati duvara fırlatıp kırmaktadır. Bir yıldır da psikoloğa gidip tedavi görmektedir. Kahramanın komşusunu merak edip onu takip edişi günlerce sürmektedir. Bazı günler uyumaz, yemek yemez. Her gün onu son kez takip edip sonra peşini bırakacağını söylese de bu döngü günlerce, hatta yıllarca devam eder. Öyküdeki olaylar uzun bir süreçte gerçekleşir. Olaylar nesnel zamanda kronolojik olarak ilerler. Öykünün vaka zamanı özetleme, anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği mekân kahraman anlatıcının evidir. Evin müstakil oluşu dışında başka bir bilgiye yer verilmez. Her sabah yedide uyandığı yatak odası ve bu odanın duvarından bardakla komşusunu saatlerce dinleyişi anlatılır. Kahramanın odası öykü için önemlidir. Olayların başlangıç noktasıdır. Evde yalnız yaşar. Takıntılı ruh hali ev ortamında daha da şiddetlenir. Ev kapalı ve somut mekândır. Her gün saat almak için gittiği dükkân yine kapalı ve somut mekândır. Kahramanın her gün işe diye gittiği köylüsü Hidayet'in kahvesi de kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Her gün sabah yedide uyanıp çalar saati kırışını, günlerce komşusu diye gölgesini takip edişini ve meraklanışını anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği, tasvir etme ve özetleme teknikleri kullanılır. Her gün yaşadığı olay döngüsünü ve merakla yaptığı takipleri anlatmak için özetleme tekniğini kullanmıştır. Yalnız yaşadığı evde kendi kendine konuşmalarını, sorduğu sorulara kendince verdiği cevapları anlatmak için iç monolog tekniğinden yararlanılmıştır. Anlatıcı, dükkândaki kasiyer kızla konuşmasını ve psikologla yaptığı görüşmeyi aktarmada dış diyalog tekniğini kullanmıştır. Anlatıcı, öyküde dört kez tekrarladığı “...Sonra, bir şangırtı, etrafa dağılan parçalar...” cümlesiyle leitmotiv tekniğinden yararlanmıştır.

g. Dil ve Üslup

Mizahi bir dille anlatılan öyküde mizah üslubu kullanılır. Anlatıcı, okuyucuyu takıntılar üzerine düşündürür. Düşündürürken güldürür. Öyküde devrik cümleler vardır. Anlatıcı, not defterinde yazan “S” harfinin saat olduğunu sonradan açıklar. Eksilteli bir dile ve soru cümlelerine yer verilir. Deyimler ve ikilemeler kullanılır.

17. “Gaz Lambası”

a. Olay Örgüsü

Otobiyografik izler taşıyan bir öyküdür. Öykünün vakası, birden fazla zincirden oluştuğu için helezonik olay örgüsüyle anlatılır. Öykü sondan başlatılarak anlatılır. Geriye dönüşle geçmişte yaşanan olaylar anlatılır. İleriye gidişlerle şimdiye dönülür. Anı-öykü anlatımı olduğu için anlatılanlar, Akif Hasan Kaya’nın babası ile olan anılarına ve babasının ona anlattıklarına dayanmaktadır. Öykü anlatıcı yazarın sinirle kahveden çıkmasıyla başlar. Kahveden sinirle çıkmasının sebebi öykünün sonunda verilir. Bu noktadan itibaren geriye dönüşle geçmişteki anı anlatılır. Anlatıcı yazarın babası, demiryollarında yol bekçisi olarak çalışmaktadır. Sivas Garı’ndan Balıkesir’e hareket edecek treni beklemektedir. Çocuklarına ve eşine kavuşacağı için heyecanlıdır. Kompartımanda, bagaj bölümü dolu olduğu için bavuluna yer bulamaz. Yolculardan biri, eşyasını üst üste koyup yer açar. Bavulunu yukarı yerleştirir ancak bavulun düşüp içindeki hediyelik eşyanın kırılmasından korkar. Öykünün bu noktasında ileriye gidişle şimdiye dönülür. Anlatıcı yazar, babasının Sivas Bakırcılar Çarşısı’ndan aldığı hatıra gaz lambasının anısını kahvede arkadaşına anlatmaktadır.

Demiryollarında çalışan babası, lambayı çarşıdaki ihtiyar bir satıcıdan almıştır. Yaşadığı köyde elektrik yoktur. Babası, motosikletle istasyona gidip gelmektedir. İlkokulu bitirince ilçeye taşınırlar. Bu sebeple lambanın anlatıcıda ayrı bir yeri vardır. Öyküde tekrar geriye dönüşle babasının çarşıdan lambayı aldığı an anlatılır. Tüm çarşığı gezen babası, en sondaki dükkânda bakırları parlatan bir ihtiyar satıcı görür. Yanına gidip selam verir. Sivas'ı hatırlatacak bir şeyler baktığını söyler. İhtiyar satıcı, eski bir gaz lambasını parlattıktan sonra paketleyip ona uzatır. Öyküde ileriye gidile babasının trendeki anına dönülür. Babası, bavulun düşüp içindeki gaz lambasının kırılmasından endişe duymaktadır. Aklına kızı ve oğlu gelir. Bir gün torunları olduğunda gaz lambasının hikâyesini anlatmayı umar. Gece rüyasında bavulun düşüp lambanın kırıldığını görür. Anının aktarımından sonra kahvedeki ana geri dönülür. Babasının rüyasından ve gaz lambasının manevi değerinden bahseder. Ancak anlatıcı yazarın oğlu, dededen yadigâr gaz lambasını istemeden kırar. Anlatıcı, bu olayı kahvede arkadaşlarına anlatır. Öykünün sonunda anlatıcının neden sinirle kahveden çıktığı anlaşılır. Babasından hatıra gaz lambasını oğlunun kırmış olmasına ve bunu anlattığı arkadaşının umursamayışına sinirlenmiştir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcı yazarın babasıdır. Akif Hasan Kaya'nın öz babasıdır. Öykünün anlatıcısı konumunda ise Akif Hasan Kaya bulunmaktadır. Akif Hasan Kaya, okuyucuya babasının bir anısını anlatmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz üzere yazarın babası, demiryollarında yol bekçisi olarak çalışmıştır. Sivas Garı'ndan Balıkesir'e gitmek için treni bekler. Bakırcılar çarşısından Sivas hatırası olsun diye bir gaz lambası alır. İlerde çocuklarına ve torunlarına hatıra olsun diye aldığı lamba günün birinde kırılır. Akif Hasan Kaya, babasının bu anısını anlatırken dikkat çekmek istediği nokta; babasının hatıra konusunda çok titiz bir insan olmasıdır. Öyküde, Bakırcılar çarşısında hediyelik eşyalar satan ihtiyar adam diğer önemli karakterdir. İhtiyar satıcının çay istediği Şevket, gaz lambasını kıran anlatıcı yazarın oğlu, kahvede anısını anlattığı arkadaşı ve yazar çıkarken içeri giren kişi öyküdeki diğer karakterlerdir. Kahveci Sami ise yardımcı kişidir. Öyküde sadece adı geçen anlatıcı yazarın annesi ve kız kardeşi yine yardımcı kişilerdir. Öyküde karakterlerin dış görünüşü yerine psikolojik tasvirleri verilir.

c. Zaman

Öyküde tek bir zaman yoktur. Anıları aktarmak için geriye dönüş tekniği kullanılarak geçmişe dönülür. Anlatıcı, şimdiden geçmişe dönerek lambanın kırıldığı anı anlatır. Babasının güzel düşüncelerle aldığı gaz lambasını, nasıl kırmadan Balıkesir'e getirdiğini de aktarır. Öykünün vaka zamanı özetleme şeklindedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde somut mekanlardan bahsedilir. Öyküde geçen ilk mekân anının anlatıldığı kahvedir. Kahve kapalı ve somut mekândır. İkinci mekân ise yazarın babasının Balıkesir'e gitmek için tren beklediği Sivas Garı'dır. Gardan önce Bakırcılar çarşısında hediyelik eşya almak için dolaşır. Bahsedilen her iki mekân da kapalı ve somuttur. Yazarın çocukken ilkokulu bitirene kadar ailesiyle yaşadığı köy evi ve oğlunun lambayı kırdığı ev yine kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü tek bir anlatıcı ve bakış açısıyla verilmez. Babasının Sivas Garı'nda ve Bakırcılar çarşısındaki anıları ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Anıyı kahvede anlatan kişi yazardır. Dolayısıyla anının anlatımı kahraman bakış açısıyla verilir. Otobiyografik bir öykü olduğu için samimi ve öznel bir anlatım vardır. Öykü hem ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla hem de kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla anlatıldığı için çoğul anlatıcı ve bakış açısı kullanılmıştır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma, gösterme, tasvir etme (az) tekniklerinden yararlanılmıştır. Öyküde anılar, geriye dönüş tekniği kullanılarak anlatılıp şimdiye dönülür. Otobiyografik özellikler taşıdığı için otobiyografik teknikten de yararlanılmıştır. Geçmişteki anının anlatımında özetleme tekniği kullanılır. Yazarın babası ile ihtiyar satıcının konuşmaları dış diyalog tekniğiyle aktarılır. İç çözümleme tekniğinden de yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup çeşidi kullanılmıştır. Günlük dille akıcı bir anlatım sağlanmıştır. Öyküde kısa cümlelerle samimi bir anlatım söz konusudur. “Hep anlatırdı rahmetli. Bakırcılar çarşısını gezerken ihtiyar birinden almış gaz lambasını. Sivas’tan hatıra olsun demiş. O bildiğimiz büyük lambalardan değil bu biliyorsunuz. Camını bir görseydiniz, ne şirin, ne zarıftı. Sırf onun için alınır yani.” (Kaya, IK, 2017: 116) Ayrıca burada da görüldüğü gibi devrik cümlelere de yer verilir. Öyküde diyalog vardır. İki kelimeler ve argo sözcük kullanılır.

18. “Yok”

a. Olay Örgüsü

Öyküde otuzlu yaşlarındaki kahramanın gençlik yıllarının bir kesitindeki sorgulamaları anlatılır. Bosna, Filistin ve Afganistan savaşlarında yaşanan acılara da değinen öykü, kahramanın kendisini bir protesto yürüyüşünde bulmasıyla başlar. Otobiyografik özellikler de taşıyan öyküde kahraman anlatıcı, 28 Şubat sürecine dair düşüncelerine de yer verir. Geri planda yazarın yazmaya başlama süreci de anlatılır. Daha önce bu çalışmanın ilk kısımlarında, Akif Hasan Kaya’nın otuzlu yaşlarına kadar yazdığı öyküleri yayımlamayıp sonrasında öykülerini yayımladığından bahsetmiştik. Bu açıdan öykü, bu noktalara da temas etmektedir.

Öyküde, sessizce yaşamak isteyen kahramanın bir savrulmayla aniden kalabalıklar içinde kendini olduğundan daha kudretli hissediş anlatılır. Kahraman anlatıcı, gerçekleri görmezden gelip sessizce geçip gitmek varken yaşanan gerçekleri görmezden gelemez. Sultanahmet’te öğle namazını kılıp gidecekken kendini bir anda Ayasofya’ya yürüyen kalabalığın içinde bulur. Gerçekleri fark edip yaşadığı kırılma sonucu, sloganlarla haykırarak sonunu düşünmeden yürür. Bir görev olarak addettiği yürüyüşle üzerine düşeni yapmanın huzurunu hisseder. Kalabalığın dağıtılıp kimilerinin göz altına alındığı yürüyüşle sessizliğini bozmanın haklı gururunu yaşar. Ancak yürüyüşten sonra hiçbir şeyin değişmediğini fark eder. Herkes yaşamına kaldığı yerden devam etmekte, mazlumlar ezilip katledilmektedir. Sloganların, yürüyüşlerin bir şeyleri değiştiremeyeceği düşüncesi yerini göstermelik, yapmacık bir eylem olduğu düşüncesine bırakır. Fişlenmek korkusuyla artık yürüyüşler, sloganlar, selamlaşmalar

yoktur. Hepsinin yerini sessizlik almıştır. Kahraman anlatıcı, yaptığıının yanlış olup olmadığını sorgular. Yıllar sonra gençken yaptıklarından pişmanlık duyup duymadığını düşünür. Bir kere sessizliğini bozduğu için artık gerçeklere kayıtsız kalamaz. Bir umutla sesini duyurmak için yaşadıklarını anlatır. Öykü, baştaki cümlelerin tekrarıyla son bulur. Yazarın öyküde bahsettiği durumlar, gerçek hayatıyla da örtüşmektedir. Politize ortamda, insanın kendi olarak kalmasının zorluğu ve bizi kuşatan ağır siyasi dilin bireysel hikayemizi nasıl derinden etkilediği anlatılır.

Öykünün içeriği bağlamında, 28 Şubat süreciyle ilgili birkaç kaynaktan bazı kısa bilgilere değinmek gerekirse; Şeyma Akın'ın 28 Şubat sürecini incelediği makalesinden şu satırlara yer vermek yerinde olacaktır: “Adından da anlaşılacağı üzere, 28 Şubat süreci veya post-modern darbesi, önceki darbelerden oldukça farklı şekilde seyretmiştir. Bu süreçte doğrudan silaha başvurulmamış, asker daha az görünür halde kalmış ve medyanın gücü kullanılarak taban desteği sağlanmıştır. Ayrıca darbenin 28 Şubat'ta yayınlanan muhtıra dışında net bir tarihi de olmamıştır.” (Akın, 2016: 37-38) Özcan Tunahan'a göre, 28 Şubat Postmodern Darbesi, halka rağmen yapılarak toplumdan gereken desteği alamamıştır. (Tunahan, 2015: 38) Askeri müdahaleler insanlarda korku, endişe ve mutsuzluğa neden olmuş, gençler üzerinde olumsuz etkiler göstermiştir. (Tatlıoğlu, 2017: 288) Başta darbe olarak algılanmayan bu süreç, hükümetin değiştirilmesiyle sonuçlanmıştır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcının kendisidir. Gençlik yıllarına ait bir kesiti anlatmaktadır. Bir öğle vakti camide verilen vaazda duygu dolu anlar yaşanır. Bu anların tesiriyle kendini bir grup kalabalığın içinde sloganlar atarken bulan anlatıcı, yaptığıının doğru mu yanlış mı olduğunu düşünür. Yıllar sonra gençliğin verdiği cesaretle katıldığı yürüyüşten pişman değildir ancak bir şeylerin de değişmediğini görür. Herkesin hayatına kaldığı yerden devam ettiği, mazlumların ezildiği bu dünyada yine de görevini yerine getirmiş olmanın huzurunu hisseder. Öyküde yürüyüşte anlatıcının yanında arkasında yürüyen kişiler, turistler ve camide vaaz dinleyenler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda gelişen olaylar anlatılmaktadır. Anlatıcı olayları geriye dönüşle ve iç konuşmalarla anlatır. Böylelikle zaman değişimini kolaylaştırır. Öyküde geçen “şubat ayazları” ile kastedilen 28 Şubat sürecidir. Anlatıcı yazar, anısını aktarırken geçmişe bakıp öz eleştiri yapar. Şimdiki zamanda geçmişe dönük iç sorgulamalar yapması bize psikolojik zamanı yani öznel zamanı da verir. Olay zamanını anlatırken “bir gün öğle namazından sonra, sabah, gece, pazar günleri” gibi ifadeler kullanır. Öykünün vaka zamanı genişletme, bazı yerlerde de özetleme şeklindedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde bahsedilen ilk mekân öğle namazının kılındığı camidir. Anlatıcı, yıllar sonra yine camide vaaz dinlerken gençlik yıllarını hatırlar ve duygulanıp ağlar. Öyküde cami; birliğin, huzurun, inancın mekânı olarak yer alır. Cami kapalı ve somut mekândır. Kahramanın yanındakilerle ve arkasındakilerle sloganlar atarak yürüdüğü Sultanahmet'ten Ayasofya'ya giden meydan, toplumsal konunun işlendiği bir mekân olarak karşımıza çıkar. Aynı zamanda öyküde ruhsal olarak bir direnişin, isyanın mekânıdır. Meydan açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün anlatanı ve anlatılanı aynı kişi olduğu için kahraman anlatıcı ve bakış açısı vardır. Kahraman anlatıcı, gençlik yıllarında yaşadıklarını kendi bakış açısıyla anlatır. Grup halinde kol kola sloganlar atarak yürüdüğü gençlik yıllarındaki duygu ve düşüncelerini özetleyerek anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Her öyküde olduğu gibi bu öyküde de anlatma tekniği kullanılmıştır. Öznel tasvire yer verilir. Öyküde, otobiyografik teknik kullanılmıştır: “(...) Bu yöntemde anlatıcı, doğal olarak 1.tekil kişidir. Bir diğer deyişle, “anlatan” (anlatıcı) ile “anlatılan” (hikâye edilen) aynı kişidir. Tekniğin esası bu temele dayanmaktadır.” (Tekin, 2020:2 60) Gençlik yıllarına ait anının aktarımında geriye dönüş tekniği kullanılır. Anlatıcı, yaşadıklarını özetleyerek anlattığı için özetleme tekniğinden de yararlanır. Anlatıcının gençlik yıllarında yaşadıklarını sorgulayışı ve öz eleştirisi iç

monolog tekniğiyle okura aktarılır. Öyküde birçok kez tekrarlanan “Gençtim”, “Sloganlar”, “Kol kola”, “Olmadı” sözcükleriyle leitmotiv tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde eleştirel üslup kullanılmıştır. Hiciv üslubu da öykü için söylenebilecek diğer bir üslup çeşididir. Kol kola sloganlar atarak bir grup halinde yürüdükleri meydanlarda yollarının kesilmesini, barikatlara ve panzerlere karşı duranların, camları çelik örtülü otobüslere alınmasını eleştirir. Birlikte camide dinledikleri vaaz ile duyulanan topluluğun çıkışta her şeyi unutup son model arabalarına binip lüks evlerinde yaşamaya devam etmelerini eleştirir. Anlatıcı, her şeye susup gitmek varken sessiz kalamadığı için kendi öz eleştirisini de yapar. Eksilteli ifadelere ve soru cümlelerine yer verilmiştir. Öyküde diyalog yer almaz. İkilemelere, deyimlere ve uzun cümlelere yer verilir.

19. “Kurşunkalem”

a. Olay Örgüsü

Öykü, “Oysa bir ehabil ne kadar da küçüktür.” sözleriyle başlar. Öykünün vakası tektir. Öykü, bir hayalin gerçekleşmeden bitiverdiği bir anı anlatmaktadır. Öyküde kahraman, dağda nöbet tutan bir askerdir. Zamanın bir türlü geçmek bilmediği anda yapacak bir şeyler arar. Not defterini ve kurşunkalemmini çıkarıp önceden yazmaya başladığı şiire eklemeler yapmak ister. Ancak fikrini değiştirip başka bir sayfaya resim çizmeye başlar. Muhayyilesinde canlanan imgelerle sürekli baktığı yerlerde gördüklerini bir şeylere benzetmeye çalışır. Gördüğü bir kayayı, bebeğini emziren bir anneye benzetir. Dağın sarp tarafının bir genç kız görüntüsünü andırdığını düşünür. Kayadan çıkan bir gül hayal eder. Gecenin karanlığında defterine kara bir gül çizer. Kara gecelerden kararan kalbi, bir umutla başka renklerde güller çizmek istese de buna izin vermemektedir. Asker vurulunca gülü çizdiği defter ve kalemi yere düşer. İyi olan her şey olduğu gibi kalsa da kara gülün üstüne kırmızı kan lekesi düşer. Öykü, çatışma anında kahramanın şehit olmasıyla biter.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi nöbet tutan askerdir. Anlatıcı, kahramanın adı veya görünüşüne dair herhangi bir bilgi vermemektedir. Dolayısıyla onunla ilgili öykünün genelinden çıkarabileceğimiz çok kısıtlı bir bilgiye sahibiz. Kahraman, şiir yazmayı ve resim çizmeyi seven biridir. Şiir yazarken istediği kelimeleri bulamayınca defterin diğer kısmına kurşunkalemle resim çizmeye karar verir. Kayadan çıkan kara bir gül çizer. Dağların arasında nöbet tutan bir asker olan kahraman, bazı kayaları askere benzetir. Tüfeği elinde, sürekli etrafı gözlemektedir. Kalemin gücüne inanan, ümidini yitirmeden yarınlara umutla bakan bir karakteri vardır. Birkaç kara gece kalbini kararttığı için bir şeylere tutunmak istemektedir. Kahraman, öykünün sonunda göğsünden vurulur. Öyküde, kurşunkalemle yazmayı sevdiği için kendisiyle alay edenler, yardımcı kişiler olarak yer alır.

c. Zaman

Öyküde olaylar nesnel zamanda ilerlemektedir. Anlatıcı, kahramanın üç gündür aynı ruh halinde olduğunu belirtmektedir. Ancak bu zaman diliminde yaşadığı ya da başına gelen her şeyi anlatmaz. Gece vurulmadan önce kahramanın duygu ve düşüncelerini aktarır. Bunun dışındaki kısımlar özetle geçilmektedir. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma, bazı yerlerde özetleme şeklindedir. Anlatma zamanı ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği mekân, asker olan kahramanımızın üç gündür geceleri nöbet tuttuğu dağlarla çevrili alandır. Birçok kayanın olduğu bu yer; rüzgârlı ve soğuktur. Kahraman, karanlıkta gördüğü kayayı bebeğini emziren bir anneye, dağın sarp tarafını ise tanımadığı bir genç kız silüetine benzetir. Kahramanın özlem ve sevgi duyguları mekâna yansır. Öyküde bahsedebileceğimiz tek mekân burasıdır. Kahramanın nöbet tuttuğu dağ ve kayalarla çevrili bu alan açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde anlatılan olaya, kahramanın iç dünyasına, zamana ve mekâna hâkim ilahi anlatıcı ve bakış açısı vardır. “Kalemin kılıçtan keskin olduğuna inanıyor. Ümidini hiç yitirmiyor, inatla direniyor. Gül kayadan çıkıyor. (...) Kalem çiziyor;

büyük bir kaya...Sonra gül...Güneş yok, gece olmalı. Ay nerede? Bulutlar perdelemiş! Karanlık...(…) Kalbi karardığı için, siyah bir gül çizmediğine kendini inandırmaya çalışıyor. Üç günde birkaç kara gece insanı değiştirir mi?” (Kaya, İK, 2017: 128-129) Paragrafta olduğu gibi anlatıcı, kahramanın hissettiklerini ve düşüncelerini iyi bilmektedir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. İlahi bakış açısı kullanıldığı için iç çözümleme tekniğinden de yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde üslup türleri harmanlanmıştır. Anlatıcı, sanatkârane üslup, mecazi üslup ve yer yer tahlilci üslubu kullanmayı tercih etmiştir. Kısa cümlelerin kullanıldığı öyküde, şiirsel bir anlatım vardır. Yazarın öykülerinde renklerin etkili olduğunu daha önce söylemiştik. Bu öyküsünde de renkler imgesel olarak kullanılır. Söz sanatlarına yer verilen öyküde eksilteli ifadeler, soru ve ünlem cümleleri sıklıkla kullanılır. “Işık” sözcüğü bazı öykülerinde umut, çıkış yolu, sıkıntı anlamına gelirken bu öyküsünde ölümü ifade eder.

20. “Pansiyon”

a. Olay Örgüsü

Öyküde vaka birden çok zincirden oluştuğu için helezonik olay örgüsü ile anlatılır. Birden çok vaka zincirinin iç içe geçmesi bir anlamda hikâye içinde hikâye oyun içinde oyundur. En dışta bir hikâye (çerçeve hikâye), bunun içinde başka bir hikâye (iç hikâye) yer alır. (Çetişli, 2021: 86) Buna göre; öykünün ikinci birimi çerçeve hikâyeyi, üçüncü birimi ise iç hikâyeyi oluşturur.

Öykünün giriş cümleleri, öykünün öyküde ne olduğunun anlatıldığı cümlelerdir. Öyküde, hikâye ile kurmaca arasındaki ilişki tartışılır. Öykünün içinde öykünün tartışılması, öykünün üstkurmaca özellik taşıdığını gösterir. Öykünün kurgulanışında “ortadan başlatma” tekniği kullanıldığından öykü, üçüncü birimin giriş cümleleriyle başlar. Bu cümlelerle okuyucuda öyküde anlatılanların gerçek mi kurgu mu olduğuna dair merak uyandırılır. Hem “evet” hem “hayır” cevaplarıyla bu ikilem

ortaya koyulur. Öykünün ikinci birimi, olayların gerçek düzlemde yani klasik anlatı düzeninde aktarılışıyla başlar. Anlatıcı, kahramanın her hafta arkadaşlarıyla toplandıkları kahveye gidişini anlatır. Kahraman, kalabalık arkadaş grubuyla selamlaştıktan sonra aralarına yeni katılan, kendisi gibi öğretmen olan misafirle tanışır. Kahraman, misafire sorduğu bazı sorularla onun geçmişte tanıdığı biri olduğunu anlar. Arkadaşlarına daha önce bahsettiği bu kişiyle ilgili öğrencilik yıllarından kalan kötü anıları vardır. Arkadaşları, durumu anlayıp ortamı yumuşatmak ister. Konuyu değiştirmek için masaya çay söylerler. Kahraman, çayı içmeden müsaade isteyip kahveden ayrılır. Tanıştığı kişi; orta birdeyken kaldığı pansiyonda kendisini döven öğretmenidir. Aradan çok zaman geçse de onu hatırlamış ve içinde büyüttüğü kin, nefret, intikam hırsı ortaya çıkmıştır. Onun gibi olmamak için okuyup iyi bir öğretmen olmuştur. Geçmişin intikamını almak için onunla kavga etse öğrencilerine kötü örnek olmaktan korkmaktadır. Olan bitene iyi yanından bakmak ister. Yıllardır içinde büyüttüğü kin, onun iyi bir öğretmen olmasını sağlamıştır. Kalbindeki kötücül duygular yerini affetmenin hafifliğine bırakır. Ancak gerçekten affetmek konusunda yine de kararsızdır. Öyküde kahramanın kararsızlığı noktasındaki sorularla okuyucu düşündürülmeye çalışılır.

Üçüncü birim, öykünün giriş cümleleriyle başlar. İki arkadaş, ikinci birimde anlatılan hikâyeyi tartışır. Birisi, bu hikâyenin gerçek olduğunu belirtir. Hikâyeyi kahramanın kendisinden dinlemiştir. Ancak hepsinin üzerinde bir gerçek daha olduğunu söyler. Kahramanın, hocasını dövecekken bundan vazgeçtiğini ve hikâyeyi de bunun için yazdığını açıklar. Böylelikle öykünü yazılma süreci ve sebebi dile getirilir. Hikâyenin hikâyesinin anlatıldığı bu birimde, gerçek olanla kurmaca olanın üstkurmacada birleştirildiğini görürüz. Kahraman, içinde biriktirdiklerini yazıya döküp hafiflemiştir. Kahramanın şiddet uygulayan hocası, gerçek olsa dahi artık metin dışında olmayan bir karakter haline dönüşmüştür. “Peki bahsettiniz kişi, bu hikâyeyi okumuş mudur sizce?” (Kaya, İK, 2017: 136) Kahramanın hocasının öyküyü okumasının bir önemi yoktur. Öyküde önemli olan; kahramanın yaşadığı olay üzerinden kendisiyle hesaplaşması, neyin gerçek neyin kurmaca olduğunu belirtmeden ilerleyerek okuyucuyu düşündürmesidir. Öykünün son biriminde de kahraman onunla karşılaşmalarının kurgu olduğunu, bunun hikâyenin bir parçası olduğunu belirtir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatılan öyküdeki öğretmendir. Anlatıcı, öyküde kahramanın adı ve görünüşüne dair bilgi vermemektedir. Kahramanın kişiliğine ait bilgilere, anlatıcının onun duygu ve düşüncelerini aktarışından yola çıkarak ulaşılmaktadır. Buna göre; kahramanın içi kıpır kıpır olan, gülümsemeyi seven, dost canlısı bir karakteri vardır. İlk öğretmenlik yeri olan yaşadığı sahil şehrinde, sekiz yıldır çalışmaktadır. Arkadaşlarıyla görüşmek için her hafta buluştukları kahveye gider. Kahvede arkadaşlarının tanıştırdığı misafirin orta birden onu döven hocası olduğunu anlayınca huzursuz olup kahveden ayrılır. Sahilde yürürken hocasıyla olan kötü anılarını hatırlar. Ona karşı hissettiği kin, nefret duygularıyla yüzleşir. Yaşadığı olaylar üzerinden kendisiyle hesaplaşır ve içinde hocasını affeder. Yaşadıklarının öğretmen olmasını sağladığını düşünüp iyimser bir bakışla duruma yaklaşır. Öyküde kahramanın yıllar sonra karşısında gördüğü hocası, öykünün anlatımında önemli bir karakterdir. Kahramanın her hafta kahvede bulunduğu arkadaşları yardımcı kişilerdir. Kahvede başka bir masada oturan iki kişi, kahramanın öğrencileri, çocuk parkındaki anne ve çocuk, bankta oturan ihtiyar kişi ve kahramanın pansiyondaki arkadaşları yardımcı kişilerdir. Öykünün bir hikâye mi yoksa kurgu mu olduğunu tartışan iki arkadaş ise öyküdeki diğer önemli karakterlerdir.

c. Zaman

Öykünün çerçevesini oluşturan ikinci birimde, nesnel zamanda geçen olaylar anlatılır. Anlatıcı, kahramanın bir bahar günü arkadaşlarıyla haftalık buluşmalarını yaptıkları kahveye gidişini anlatır. Kahvede geçen olaylar bir saatten az bir zamanı kapsar. Kahramanın kahveden çıkıp sahilde yürümesi ise birkaç saatlik bir zaman diliminde gerçekleşir. Kahramanın sahilde yürürken pansiyondaki hocasıyla anılarını hatırlaması geriye dönüşle anlatıldığı için zaman genişletilir. Bu birim için vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır. Öykünün iç hikayesini oluşturan üçüncü birimde, ikinci birimde anlatılan öykü tartışılır. İki arkadaşın öykü üzerine tartışmalarının anlatıldığı bu birimde vaka zamanı özetleme, anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân kahramanın arkadaşlarıyla buluştuğu kahvedir. Kahramanın her hafta arkadaşlarıyla buluşma yeri olan mekân, baharın gelişiyle tenhalaşır. Yıllar sonra, pansiyondaki öğretmeniyle burada karşı karşıya gelir. Onu görünce huzursuzluğu artar ve kahveden ayrılır. Kahraman için kahve arkadaşlarıyla neşeli vakitler geçirdiği yer olsa da öğretmeniyle karşılaştıktan sonra sıkıntı veren mekân haline gelir. Kahve kapalı ve somut mekândır. Kahraman, kahveden ayrıldıktan sonra sahilde yürümeye başlar. Kahraman için sahildeki deniz kokusu, öğrenci pansiyonunu anımsatan bir koku haline gelir. Sahilde yürürken pansiyonda yaşadıklarını hatırlar. Kendisi ve geçmişiyle bir iç hesaplaşma yaşadığı bu mekânda, içindekileri denize haykırıp rahatlamak ister. Kahramanın etrafı gözlemlerken ki düşünceleri şöyle aktarılır: “Bahar..çiçekler..güneş..deniz..dalgalalar..martıların çığlıkları...çocuk parkında, annesinin salıncakta salladığı şu çocuğun yüzündeki gülücük, içindeki neşe, yaşama sevinci...” (Kaya, İK, 2017: 134) Kahramanın kapalı mekânda oluşan kötümser düşünceleri, açık mekânda yerini iyimser düşüncelere bırakır. Sahil; kahramanın iç sıkıntılarını attığı, rahatlayıp gevşediği, huzur bulduğu yer olur. Öyküde sahil açık ve somut mekandır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde kahramanın ve onun etrafındaki herkesin düşüncelerini bilen ilahi anlatıcı ve bakış açısı vardır. Öyküde olan olayları kimin ne derece bildiğini aktaran anlatıcı, her şeyi bilen bir şekilde anlatısını oluşturmuştur.

f. Anlatım Teknikleri

Anlatma tekniğinin ön planda olduğu öyküde gösterme ve tasvir etme tekniklerinden de yararlanılmıştır. Öykünün üstkurmaca metin özelliği taşıdığını daha önce belirtmiştik. Burada Necip Tosun’un çalışmasındaki şu açıklamalar kıymetlidir: “Postmodern yazını temsil eden bir kavram olan üstkurmacayla (metafiction), kurmaca ile gerçeklik arasındaki sınıra dikkat çekilir. Metnin yazılış süreci anlatının ana sorunsalıdır; yazar, okura okuduğu metnin kurgusal olduğunu kabul ettirir, sürekli bakış açısı değişir; okur beklentileri boşa çıkarılır, hikâye içinde hikâye anlatılır; okura okuduğu şeyin gerçek değil bir oyun olduğu hatırlatılır; metinde, roman/öykünün

yapısı, teorisi tartışılır, kısaca kurgu tüm sayfalara nakşedilir.” (Tosun, 2018: 218) Buna göre, öykü üstkurmacadan yararlanılarak yazılmıştır. Öyküde kahramanın duygu ve düşünceleri aktarılırken iç çözümleme tekniğinden yararlanır. Öykünün yazılma sebebinin tartışıldığı üçüncü birimde, iki arkadaşın konuşmaları dış diyalog tekniğiyle verilir. Öyküde kahramanın pansiyonda kaldığı günleri hatırlayışı geriye dönüş tekniğiyle aktarılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde birden fazla üslup çeşidi harmanlanmıştır. Yer yer dramatik yer yer yalın ve sanatkârane üslup tercih edilmiştir. Çünkü iç içe olaylar anlatıldığı için farklı üslup türlerinden yararlanılmıştır. Öyküde devrik cümlelere ve eksilteli ifadelere yer verilir. İntikam almak, çene çalmak, hesap sormak gibi deyimler kullanılır. Öyküde ikilemelere de yer verilir. Kaya'nın pek çok öyküsünde olduğu gibi bu öyküsünde de tekrarlara yer verilir.

21. “Son Tren”

a. Olay Örgüsü

Öykü her şeye hâkim olan anlatıcının ağzından aktarılır. Öykü otobiyografik özellikler taşıdığı için anıya dayalı bir kurgu söz konusudur. Daha önce Akif Hasan Kaya'nın babasının demiryollarında yol bekçisi olarak çalışmış olduğunu belirtmiştik. Babasının görev yaptığı Mezitler İstasyonu'nu düşünerek yazdığı öyküde, kahramanın trene bindiği yer Mezitler İstasyonu'dur. Öyküde, anne yokluğunu gidermeye çalışan kahramanın arayışları da anlatılmaktadır. Yazarın babasını kaybettikten sonra kaleme aldığı öyküde, babasızlığın verdiği acı anlatılır. Anlatıcı, öyküye kahramanın hastane bahçesinde bankta otururken düşündüklerini anlatarak başlar. Babasının vefatıyla yıkılan kahraman, onu artık görmeyecek olmanın yarattığı derin bir boşluk hisseder. O sırada bahçede, babasının elini tutmuş diğer elinde de balon olan bir çocuk görür. Balonu çam ağacının dallarına temas edip patlayınca ağlayan çocuğu, babası sarılıp teselli eder. Bu an, kahramana babasıyla olan anılarını hatırlatır. Çocukluğunda, babası demiryollarında yol bekçisi olarak çalışırken tüm gün istasyonda onun dönüşünü beklediğini anımsar. Vakit geçirmek için oynadığı raylarda, son trenden sonra gelen babasıyla kucaklaştığı anları hatırlar. Anlatıcı, uzun bir süre kahramanın istasyonda

geçen günlerini, annesizliğini hatırladığı anları, babasını bekleyişlerini, trene binip inen yolcuları izleyişini geçmişe dönerek anlatır. Babası hafta sonları çalıştığı için yatılı okulda kaldığı zamanlarda, anne ve baba özlemi artar. Bu sebeple yatılı okulu hiç sevmez. Kanser olan annesiyle anılarını hatırlayamaz. Babasının izin günlerinde şehre gidip gezdikleri günlerin dönüşünde, babasının üzülmeyeceğini diye ona aldığı simidi ve balonu hatırlar. Hissettiklerini, tıpkı hastane bahçesinde balonu patlayan çocuğun yaşadığı üzüntüye benzetir. Babasıyla gezdiği şehrin de artık bir anlamı kalmamıştır. Çünkü babası yoktur. Öykünün sonunda kahraman, cenaze aracını görünce babasının son trenden sonra gelmeyeceğini anlar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi, yirmili yaşlarında babasını kaybetmiş olan kahramandır. Anlatıcı, ismine veya görünüşüne dair herhangi bir bilgi vermemektedir. Küçük yaşlarda annesiz kalmış, babasının vefatıyla yaşadığı acı, içinde büyük bir boşluk yaratmıştır. Hastane bahçesinde bankta otururken babasız kalmış olmanın yarattığı üzüntüyle düşünceleri karmakarışıktır. Bahçede elinde balonla yürüyen çocuğu görünce çocukluğunda babasıyla olan anılarını hatırlar. Pansiyonda anne ve baba özlemi çektiği günleri anımsar. Cenaze aracını görünce artık babasının gelmeyeceğini anlar. Otobiyografik öykü olduğu için anlatılan kişi Akif Hasan Kaya'dır. Bu öykü, onun çocukluk anılarını anlatmaktadır. Öyküde geçen kahramanın babası, demiryollarında yol bekçisidir. Anlatıcı onunla ilgili olarak; demiryolunu kontrol etmek için her gün yirmi kilometre yürüdüğünden, son trenin de hareket etmesinden kısa bir süre sonra istasyona geldiğinden, eşinin kanser olduğundan, hafta sonu çalıştığından ve öğlenleri yorgun olduğu için uyuduğundan bahseder. Öyküde, baba önemli bir karakterdir. Öyküde karşımıza çıkan diğer kişiler ise kahramanın annesi, bahçede gördüğü çocuk ve onun babası, istasyondaki hareket memuru ve makasçı, yatılı okuldaki çocuklar, istasyondaki yolcular ile şehirdeki insanlar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde olaylar kısa bir süreci ele alır. Öyküde geçen "az önce, biraz önce" ifadelerinden bu anlaşılmaktadır. Anlatıcı, kahramanın hastane bahçesinde elinde

balon olan bir çocuğu görünce babasıyla anılarını hatırlayışını geriye dönüşle ve özetleyerek anlatır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup aktarma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde mekân unsuru önemlidir. Mekân uzunca anlatılır. Öyküde geçen ilk mekân hastane bahçesidir. Çam ağaçlarıyla çevrili olan bahçe açık ve somut mekândır. Anlatıcının bahsettiği istasyon yazarın babasının görev yaptığı Mezitler İstasyonu'dur. Bu istasyon, Balıkesir'in Dursunbey ilçesinde yer alan tren istasyonudur. Öyküde bu istasyonun ıssız, sessiz oluşundan bahsedilir. Çocukluğunun geçtiği bu şehirdeki tren istasyonu açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi anlatıcı ve bakış açısı vardır. Anlatıcı, kahramanın babasıyla olan anılarını aktarırken ve hastane bahçesinde babasını kaybetmiş olmanın acısını anlatırken onun duygu ve düşüncelerini detaylı bir şekilde okuyucuya sunar. Anlatıcı, öykünün başından sonuna kadar dili kullanımıyla ve tasvirleriyle kendini hissettirir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Kahramanın hastane bahçesinde, balonu patlayan çocuğu görünce babasıyla anılarını hatırlaması geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Çocukluğunda, pansiyonda kaldığı zamanların anlatımında özetleme tekniği kullanılır. Kahramanın duygu ve düşüncelerinin aktarımında iç çözümleme tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde olaylar açık, anlaşılır bir dille anlatılır. Dramatik üslup kullanılır. Anlatıcı, özellikle anıların aktarımında bu dili ve üslubu daha çok hissettirir. Öyküde diyalog yoktur ancak tek bir alıntı cümle tırnak içinde verilir. Öyküde ikileme ve devrik cümle kullanımı mevcuttur. Benzetmeler ve kişileştirmeler yapılmıştır. Uzun cümlelerin yanında kısa cümlelere de yer verilir. Vagon, tren, istasyon sözcükleri öyküde sık tekrar edilen sözcüklerdir.

2.2.2.2.Ölmüş Oyuncaklar Müzesi Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler

1. “Servilerdeki Rüzgâr”

a. Olay Örgüsü

Kaya'nın ikinci kitabının ilk üç öyküsü birbiriyle bağlantılıdır. Tahkiyeli metin sayısının arttığı kitabında, üç öykü de tahkiye bakımından birbirini genişletir. Öyküde on iki, on üç yaşlarında kimsesiz dört tineri arkadaşın yaşadıkları anlatılır. Öykü, acıyı ve ölümü anlatan bir durum öyküsüdür. Anlatıcı, öyküye Karacaahmet Mezarlığı'nda yatan kimsesiz ölülerin anlatımıyla başlar. Yoldan geçenlerin mezarlığına bakmaktan imtina ettiğini, yüzlerini başka yöne çevirip bir kaçış aradıklarını anlatır. Anlatıcı, ikinci paragrafta kimsesiz ölülerin imam ve cenaze namazını kılanlar dışında dua edenlerinin olmadığından ve asla bir aile mezarlıklarının olmayacağından bahseder. Mezarlığın en ücra yerine gömülen kimsesiz ölülerin Münker-Nekir gelir korkusuyla titrediğini söyler. Kimsesiz ölülerin; Boğaziçi'nden esen rüzgârın mezarlığın servilerini hışırdatmasıyla mı, esen rüzgârın dalından kopardığı kozalağın toprağa düşmesiyle mi yoksa kabre indirildiklerinde mi öldüklerini anladıkları üzerine düşünür. Anlatıcının arkadaşı Sadık ise kimsesiz ölülerin, öldüklerini Boğaziçi'nden esen o rüzgarla anladığını söylemektedir. Ancak anlatıcı, arkadaşları Sefer ve Muzaffer'in aksine Sadık'ın söylediklerine inanmaz. Öykünün bu kısmında olağanüstü bir durum anlatılır. Anlatıcı, arkadaşı Sadık ile bakışırken birden onun derisinin dökülüp yanaklarının eridiğinden ve kafatasının düşüp yerde yuvarlandığından bahseder. Anlatıcının, Sadık'ın gözlerinde gördüğü mezar ve ölüm korkusuyla okuyucuya onun ölümü sezdirilir.

Yağmurlu ve soğuk bir havada, köprü altında Muzaffer ve Sefer çektikleri tinerin etkisiyle yarı uyanık bir şekilde bir kartonun üstünde yatarlarken yetimhane kaçkını beş, altı kişi yanlarına gelir. Bu kişiler, anlatıcı ve Sadık'ın da orada olduğu yere el koyduklarını söyler. Sadık, buna itiraz eder ve üstüne yürüyen çocuğu sustalıyla öldürür. Çocuğun, annesini sayıklayarak ölüşü hepsini derinden etkiler. Yazarın, bu öyküsünde de anne temasına yer verdiği görülür. Anlatıcı, çocuğun ölümü üzerinden geçen beş günü sinema etkisi yaratan bir anlatımla aktarır: “Biz öylece beklerken, üstümüzdeki köprüden arabalar, yayalar geçip gitti. Ezanlar, selalar okundu. Belediye

hoparlörü, falanca plakalı arabanın bulunduğu yerden kaldırılmasını isteyen anonlar yaptı. Biz öylece beklerken, şehrin mutlu, huzurlu, zengin inşaları üstümüzden işlerine gitti. Gezmeye gidenler oldu, arkadaşlarıyla buluşmaya gidenler, okula gidenler, aylak aylak gezenler, camiye gidenler oldu. Namazını kılanlar, görevlerini yapmanın huzuru, kalp genişliği içinde evlerine gitti. Biz orada, köprü altında öylece dururken, hiç kimse bizi merak etmedi. Biz öylece bekledik.” (Kaya, ÖOM, 2017:10) Beşinci günün sonunda devriye gezen polis memuru onları görür. Anlatıcı, polis arabasının içinde Karacaahmet’in önünden geçerken geriye dönüşle, öykünün başında bahsettiği anı hatırlar. Nezarete, Sadık’ın anlattığı bu anın canlandırmasını yaparak oyun oynarlar. Anlatıcı, daha önce de nezarete kaldıklarından bahseder. İfadelerinden sonra hepsi hapse girer ve aynı koğuştta kalır. Anlatıcı öykünün bu noktasında, geçmişte arkadaşlarıyla yollarının nasıl kesiştiğini anlatır. Sadık’ın gördüğü rüyaları arkadaşlarıyla paylaşması hepsini etkiler. Bu rüyada sarı bir ev görür. Bahçesinde oyuncaklar ve bisikletin olduğu bu evin balkonunda kitap okuyan bir adam vardır. Mutfağın penceresinden görülen kadın yemek yapar. İki kardeşin bahçede neşeyle koştukları rüyada mevsim bahardır. Aile özleminin hissedildiği bu rüyalar zamanla hepsinin rüyası olur. Annesizliği ve bir ailelerinin olmayışını tinerle unuturlar. Sadık’ın içerde kaldığı, diğerlerinin çıktığı Pozantı Cezaevi’nden, sonradan Sadık’ın öldüğü haberini alırlar.

b. Kişiler

Öykünün anlatıcısı merkez kişidir. Anlatıcının arkadaşları: Sadık, Muzaffer ve Sefer öyküdeki diğer önemli karakterlerdir. Yoldan geçen insanlar, imam, dua edenler, şarapçılar, kaçaklar, tinerciler, yetimhane kaçkını birkaç çocuk, devriye gezen polis, hapishanedeki gardiyan, sadece isimleri geçerek öykünün işlenişinde yer aldıkları için yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Kahraman anlatıcının olayları anlatmaya başladığı zaman, yağmurlu ve soğuk sonbahar mevsimidir. Kimsesizler mezarlığının anlatımıyla başlayan öykü, dört arkadaşın bu mezarlıktan konuşmasıyla devam eder. Anlatıcı, günlerden Salı ya da Çarşamba oluşunu düşünürken vaka zamanıyla ilgili bilgi verir. Öyküde anlatıcı,

olayları anlatırken zamansal olarak geri dönüşlerle öykünün başında anlattığı kimsesizler mezarlığından bahseder. Köprü'nün altında geçen beş gün ve sonrasında hapisanede geçen günler kronolojik sırayla anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde belirtilen ilk mekân, Karacaahmet Mezarlığı'dır. Anlatıcı, Boğaziçi'nden esen rüzgârın Karacaahmet'in servilerini salladığını öykünün birkaç noktasında anlatır. Boğaziçi ve Karacaahmet Mezarlığı açık ve somut mekânlardır. Olayın geçtiği ıssız köprü altı yine açık ve somut mekândır. Polis aracılığıyla götürüldükleri nezaret ve ifadelerinden sonra gittikleri Pozantı Cezaevi kapalı ve somut mekânlardır. Dört arkadaşın rüyalarında ebeveynleriyle yaşadıklarını hayal ettiği evler, kapalı ve somut mekânlar olsa da öyküde soyut mekân olarak kalır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde kahraman anlatıcı vardır. Anlatıcı hem öykünün merkez kişisidir hem anlatıcısıdır. Öyküde öznel bakış açısı egemendir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme tekniği göze çarpmaktadır. Özellikle Karacaahmet Mezarlığı'nın ve köprü altında geçen beş günün anlatımında tasvir tekniğine yer verilmiştir. Öyküde olaylar anlatılırken geçmişe dönülmesi geriye dönüş tekniğinden de yararlandığını gösterir. "Çok soğuktu." cümlesi öyküde dört kez tekrarlanarak leitmotiv tekniğinden de yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu kullanılmıştır. Olağanüstü durumların anlatımında ise efsanevi üsluptan yararlanılmıştır. Öyküde "lan", "Ulan" gibi argo kelimeler kullanılır. İkilemelere, söz sanatlarına, uzun cümleye ve pekiştirme sözcüğüne de yer verilmiştir.

2. “Bir Cinayetin Sonu Olmayan Hikâyesi”

a. Olay Örgüsü

Nefret duygusunun işlendiği öyküde, kahramanın babasından şiddet görmesi sonucu acımasız birine dönüşmesi anlatılır. Öykünün giriş kısmında yazar, okuyucuyla sohbet ederek onu öyküye çeker. Öykünün nasıl yazıldığına dair bilgiler vererek okuyucuyu, öykünün anlatma ve yazma sürecine katar. Yazar, hikâyenin girişinin ve anlatıcısının olmadığını söyler. Kulağına gelen seslerin anlatıcıya mı kahramana mı ait olduğunu ayıramaz. Okuyucuya metnin kurgu olduğu hissettirilir. Öyküde Şehrazat, Dede Korkut, Attar ve Borges’e gönderme yapılır. Böylece okuyucu bu metinlere yönlendirilir. Yazar, ortada bir hikâyenin de olmadığını belirterek çerçeve hikâyeye geçer. Öykü postmodern özellikler taşır. Anlatıcının, kahramanın ve girişin olmadığı yalnızca hikâyenin anlatıldığı bir metnin olduğu belirtilir.

“Hikâyenin Girişi Yerine” başlığını taşıyan çerçeve hikâyede, öykünün kahramanı olan Nevzat’ın babasıyla olan ilişkisi anlatılır. Babasından dayak yiyerek büyüyen Nevzat, ondan nefret eder. Pozantı Cezaevi’ne gardiyan olarak atanır. Uzak bir şehre atanması sebebiyle artık babasını görmeyeceği için mutludur. Eve geldiğinde, babasının ona seslendiğini duyunca istemeden karşısına geçip onu dinler. Babasının elinde sopayı görünce ona, annesini döverek öldürdüğü için cehennemlik olduğunu söyler. Annesi öldüğünde, babası onu bayılana kadar dövmüştür ancak o yine de evden kaçmamıştır. Analığı, Nevzat’ı babasının elinden kurtarır. Nevzat, Pozantı’da bir ev tutar. Burada aynı yerde çalışacağı Recep ile tanışır ve evde birlikte kalırlar. Öyküde çerçeve hikâyeden sonra asıl hikâyeye geçilir. Asıl hikâyede, kahramanın cezaevinde çocuklara işkence edişi anlatılır. Yıllar sonra Recep, torunu Sadık’ı parka oyun oynaması için getirmiştir. Nevzat, oturduğu bankta Sadık ismini duyunca sesin geldiği yöne bakar. Recep’i görünce yanına gelir. Recep, torun sahibi olmuş, Nevzat ise daha evlenmemiştir. Bölümün devamında Nevzat, babasının ölüm haberini alır. Müdürü izin verse de babasının cenazesine gitmez. Recep ile Nevzat cezaevinde, Sadık ve Kâmil adında iki çocuğu döverler. Kâmil babasının adı olduğu için ona olan öfkesini çocuktan çıkarır. Sadık’ın rüyalarında gördüğü huzurlu ev ortamını anlatması, Nevzat’ı çıldırtır ve Sadık’ı daha çok dövmesine sebep olur. Cezaevi müdürü, durumu

öğrenince Nevzat'ın ve Recep'in farklı yerlere tayin olmasını sağlar. Öykünün sonunda hikâyenin girişinin olduğu ancak sonunun olmadığı söylenir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Nevzat'tır. Sıradan bir kişi olup gardiyandır. Babasından sevgi görmemiş, dayak yiyerek büyümüştür. Bu durum, Nevzat'ın karakterine de yansımıştır. İnançlı biri olmasa da düşünceleri aksi yönde izler taşır. “Bazen hücreye kendimi kilitliyorum. İnançlı biri sayılmam. Allah'tan korkan adamın yapacağı işler değil benim yaptıklarım. Bazen çok pişman oluyorum. Artık kimseye vurmam diyorum. Ulan ne farkım var benim babamdan. Onun bana yaptıklarını ben şimdi başkalarına...Allah'ım kurtar beni diyorum. Hücre ekşi ekşi kokuyor. Ben dua ediyorum.” (Kaya, ÖOM, 2017: 19) Öyküdeki diğer önemli karakterler Recep ve Nevzat'ın babasıdır. Öyküde Nevzat, Recep'i şu şekilde anlatır: “Recep başlarda sessiz sakin biriydi ama sonra ortama alıştıkça değişti. Nevzat onun bazı huylarını fark etti; sigaraları elinin üstünde söndürüyor, elleri kanayana kadar duvarları yumrukluyor, çay bardağını sıkarken kırıveriyordu.” (Kaya, ÖOM, 2017: 17) Cezaevi müdürü, Sadık, kahvedeki kişiler, Nevzat'ın kardeşleri, komşu çocukları, bakkalın kızı, Nevzat'ın annesi ve analığı, Recep'in torunu ve Kâmil ise yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde çerçeve hikâyenin anlatıldığı bölümde geçen olaylar kronolojik sırayla verilir. Nesnel zamanda gerçekleşen olaylar kısa bir sürede gerçekleşir. Asıl hikâyenin anlatıldığı bölümde ise sondan başa doğru bir anlatım vardır. Bu bölümde geçen olaylar uzun bir süreci kapsar. Önce Nevzat ile Recep'in yıllar sonra karşılaşması verilir. Daha sonra geçmişe dönülerek cezaevinde birlikte çalıştığı günler anlatılır. Öykünün sonunda başa dönülerek hikâyenin bir girişi olduğu ancak sonun olmadığı söylenerek okuyucuya hikâyenin devamı olduğu sezdirilir. Öykünün vaka zamanı özetleme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân Nevzat'ın baba evidir. Atandığını öğrendiği gün evin avlusunda, babasına olan öfkesini yüzüne kusar. Yaşadığı eve geri dönmeyeceği için mutludur. Öyküde geçen ikinci ev Pozantı'da Nevzat'ın Recep ile kaldığı evdir. Her

iki ev de kapalı ve somut mekândır. Nevzat'ın Recep ile görev yaptığı cezaevi yine kapalı ve somut mekândır. Recep ile Nevzat'ın karşılaştığı çocuk parkı açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün girişi gözlemci bakış açısıyla anlatılır. Gözlemci anlatıcı, okuyucuyla sohbet eder ve onu öyküye çeker. Onlara sorular sorar. Buna öyküden birkaç cümleyle örnek verelim: “Bu hikâyenin bir girişi yok. Bu güne kadar, her anlatan farklı yerden başladı; ortasından veya sonundan ama girişinden değil. Çünkü girişi yok. Girişe ne oldu?” (Kaya, ÖOM, 2017: 14) Yine metnin ilerleyen satırlarında okuyucuya sorular yöneltmeye devam eder: “(...) Güneşin erittiği bir buz kalıbına yok diyebiliriz ama bu ne kadar gerçekçi olur? Halbuki az önce kafamıza atılsa kanatabilirdi! Yani, bu hikâyenin girişi yok kardeşim, ısrar etmeyin. Belki ortada hikâye diye bir şey de yoktur. O halde neden anlatıcı arıyorsunuz.” (Kaya, ÖOM, 2017: 14) Paragrafın sonundaki ifadelerle anlatıcı yine kendisini açık eder. “(...) Bunu kim anlatıyor diye merak ediyorsanız, iyice düşünün, bir karar verin ve bana da söyleyin. Çünkü ben de bilmiyorum.” (Kaya, ÖOM, 2017: 14) Öyküde çerçeve hikâye ve asıl hikâye ise ilahi bakış açısıyla verilir. Kişilerin geçmişte yaşadığı olaylar ile duygu ve düşünceleri ayrıntılı bir şekilde aktarılır. Öyküde birden fazla bakış açısı kullanıldığı için çoğul bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılır. Olayların ve kişilerin anlatımında tasvir etme tekniğinden yararlanır. Gösterme tekniğine de yer verilir. Kahramanın duygu ve düşünceleri iç monolog tekniğiyle aktarılır. Sürekli sesler duyan kahraman, kendi kendine konuşur. Asıl hikâyenin girişinde, Nevzat ve Recep'in karşılaşması özetleme tekniğiyle verilir. Bu karşılaşmanın anlatımından sonra, geriye dönüş tekniğiyle geçmişe dönülerek anlatmaya devam edilir. Şehrazat'a, Dede Korkut'a, Attar'a ve Borges'e gönderme yapılır.

g. Dil ve Üslup

Öykünün girişinde, anlatıcının samimi üslubu hissedilir. Öyküde yalın üslup ve yer yer avam üslup türleri kullanılır. Anlatıcı, okuyucuya sorular yönelterek onu

metne dahil eder. Öyküde; “ulan”, “şerefsiz”, “manyak”, “deyyus” gibi argo ifadelere yer verilir. İnkilemeler ve diyaloglar vardır.

3. “Bir Hikâye Anlatıcısının Kısa Hikâyesi”

a. Olay Örgüsü

Üçlemenin son öyküsünde anlatıcı, hikâyenin biteceğini okuyucuya sezdirir. İlk iki öyküyle bağlantılı bu öyküde olaylar çözümlenir. Kahraman anlatıcı ve tinerci üç arkadaşı, sanayi sitesindeki bir kahvede sobanın etrafında ısınmaya çalışırlar. Bu kahvede, sonu olmayan aynı hikâyeyi değiştirip defalarca anlatan Kör Selim adında bir hikâye anlatıcısı vardır. Kahveye onu dinlemeye gelenler, merakla hikâyenin sonunu beklerler. Ancak yine sonunu getirmediği hikâyeyi son kez anlatmıştır. Bu duruma kahvedekilerin tepki göstermesiyle Kör Selim, önemli olanın hikâyenin bitmemesi olduğunu söyler ve gider. O sırada içeriye Sadık’ın daha sonra köprü altında öldüreceği çocuk girer. Anlatıcı ve arkadaşları köprü altını boş bırakmak istemezler çünkü kalabilecekleri tek yer burasıdır. Bazen kömür taşıyarak bazen hurda işi yaparak, çöpten topladıkları ekmekle hayatta kalmaya çalışırlar. Anlatıcı, bir nevi kimsesiz çocukların yaşamına mercek tutar. Anlatıcı, Kör Selim’i o günden sonra görmediğini belirtse de arkadaşı Sefer onu görür. Mezarlığın yanından geçerken Sadık da Kör Selim’i görür. Hapisteyken onlara elma getiren de Sadık’ın rüyalarındaki evi sarıya boyayan da Kör Selim’dir. Hapisteyken başlarından geçen olayları anlattıkları çocuk da Kör Selim’i tanımaktadır. Hatta onların hikayelerini de Kör Selim’den dinlediğini söyler. Buradan sonra anlatıcı, Sadık hariç diğer arkadaşlarıyla hapisten çıkışını ve sonrasında olanları anlatır. Anlatıcı ve arkadaşları, Sadık’ın gardiyan olan Nevzat ve Recep tarafından öldürüldüğünü öğrenince onları aramaya başlarlar. Yıllar sonra onlarla bir parkta karşılaşırlar. İkisini de bıçaklamayı düşünürken, yolun karşısında Kör Selim’i görünce peşinden koşarlar. Ancak ne Kör Selim’i ne de geri döndüklerinde Nevzat’ı ve Recep’i bulabilirler. Muzaffer, Sadık’ın mezarını ziyarete gittiğinde başucundaki tahtada Kör Selim yazısını görür. Daha sonra birlikte gittiklerinde yazının silinmiş olduğunu görürler. Mezarlıktaki görevliye sorduklarında onları tersler. Kızarak mezarlığın kapısına tekme atan anlatıcı, hepsinin bir anda yok olduğunu söyleyerek hikâyenin bittiğini; aslında ortada bir hikâyenin de olmadığını, sadece bir metnin olduğunu okuyucuya hatırlatır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Anlatıcı, önceki iki öyküde anlattığı olayları bu hikâyede bir araya getirir. Anlatıcının arkadaşları ve Kör Selim öyküdeki önemli karakterlerdir. Öykünün girişinde, Kör Selim'in sonu olmayan hikayeleri değiştirip anlatmasıyla hikâyenin yeniden yazılabilirliğine dikkat çekilir. Aynı konu farklı olaylar ekseninde işlenir. Öyküde; Tornacı Şadi, Hurdacı Ali, Marangoz Cemil, Kahveci Salih, köprü altında ölen çocuk, hapishanedeki çocuk, Nevzat, Recep ve torunu, mezarlıktaki görevli, kahvedekiler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılan olaylar uzun bir süreci ele alır. Anlatıcı, olayları bir çırpıda anlatsa da olayların birbiriyle bağlantısı ancak öykünün sonuna doğru anlaşılır. Böylelikle öyküde gizemli, sürükleyici bir atmosfer oluşturulur. Olaylar nesnel zamanda birbiriyle paralel ilerlese de kronolojik sırayla verilmez. Olaylar sebep sonuç ilişkisine bağlı olarak geriye dönüşlerle aktarılır. Önceki iki öyküde gerçekleşen bazı olaylar, bu öyküde özetle geçilir. Öykünün vaka zamanı özetleme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân sanayi sitesindeki kahvedir. Anlatıcı kahraman, yağmurdan kaçıp biraz ısınmak için geldiği bu kahvenin pis, köhne bir yer olduğunu söyler. Anlatıcı ve arkadaşlarının hem Kör Selim'i dinlemek hem de birer çay içebilmek umuduyla geldiği bu kahve kapalı ve somut mekândır. Kör Selim'i aradıkları diğer kahveler de yine kapalı ve somut mekândır. Anlatıcı ve arkadaşlarının akşamları kaldıkları köprü altı açık ve somut mekândır. Sefer'in soğuktan korunmak için sabah binip akşam indiği tren kapalı ve somut mekândır. Sadık'ın gardiyanlar tarafından öldürüldüğü hapishane de kapalı ve somut mekândır. Anlatıcı ve arkadaşlarının, Nevzat ve Recep'i gördüğü park ile Sadık'ın mezarının bulunduğu mezarlık açık ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde kahraman anlatıcı ve bakış açısı kullanılmıştır. Anlatıcı, arkadaşlarıyla birlikte başından geçen olayları anlatır. Bunu yaparken okuyucuyu, öykünün içine

çeker ve önceki öykülerde akılda kalan soru işaretlerini bir bir açıklığa kavuşturur. Bir hikâye anlatıcısının hikayesinin anlatıldığı öyküde, tinerci çocukların yaşadıklarıyla gerçekliğe vurgu yapılırken öykünün sonunda, her şeyin bir anda yok olduğu söylenerek kurgu olduğu okuyucuya hissettirilir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir tekniği kullanılmıştır. Diğer kullanılan teknikler ise özetleme ve geriye dönüş tekniğidir. İlk öyküde anlatıcı ve arkadaşlarının hapishanede geçen günleri, bu öyküde özetlenerek anlatılır. Sadık'ın köprü altında çocuğu bıçaklayışından ve hapishanede dövülerek öldürülüşünden bahsedilirken geriye dönüş tekniği kullanılır. İç monolog tekniğinden de yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın bir üslup kullanılsa da kahramanın, hikâye anlatıcısının gizeminden bahsederken kullandığı dil öyküde büyümlü bir atmosfer oluşturur. Hikâye anlatıcısının anlattığı sonu gelmeyen hikâyeler, öyküde bir görünüp bir kaybolması ve hikâyelerin sonunu bilmesi öyküye masalsı bir hava katar. Efsanevi üslup da kullanılmıştır. Öyküde; argo sözcükler, deyimler, ikilemeler kullanılır. Devrik cümlelere ve alıntı cümlelere yer verilmiştir.

4. “Define”

a. Olay Örgüsü

Öykü kısa bir süreci ele alır. Olaylar klasik bir şekilde baştan başlatılarak anlatılır. Vaka tek bir zincir halinde nakledilir. Geriye dönüşle geçmiş hatırlanıp şimdiye dönülür. Mizahi ve fantastik bir öyküdür. Öykü, çobanlık yapan Rasim'in Asar Kalesi'nde define arayışını anlatır. Öykü, kahramanın dedesinden ya da yaşlı birinden duyduğu kalede define olduğu rivayetiyle başlar. Buna göre; Kara Hüsam isimli eşkıya yanındaki adamlarıyla savaş zamanında erkeksiz kalan köyleri basıp, kadınlara ve çocuklara işkence ederek öldürmüşlerdir. Köy halkına ait altın gibi değerli eşyaları zorla alıp kaleye gömmüşlerdir. Milis kuvvetler, onu ve adamlarını yakalayıp kalenin burcuna asmışlardır. Rasim, çocukluğunda duyduğu bu hikâye üzerine kaleyi kazıp altınlara ulaşmak ister. Çobanlıktan kurtulup daha iyi bir hayat sürmek için gece üç saat kadar toprağı kazar. Bir yandan da altınları bulursa onlarla ne yapacağını

düşünür. Altın dolu küpü bulursa bir kısmıyla kendine traktör, araba, tarla almayı, diğer kısmıyla da fakirlere yardım etmeyi hayal eder. Havasız, daracık mağarada kazmaya devam ederken, birtakım sesler duyar ancak duymazlıktan gelir. Sonunda altınları bulup, bir torbaya koyar ve eve gelir. Evde torbayı boşaltınca altın sesi yerine eşkiya Kara Hüsam'ın öldürdüğü insanların ağlama, yalvarma seslerini duyar. Öykünün sonunda altınlar yok olur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi, sığır çobanlığı yapan Rasim'dir. Köyün çobanlığını yapmaktan bıkmıştır ve artık bu işten kurtulmak ister. Daha iyi bir hayat yaşamak için hırs yapar ve kalenin içindeki altın dolu küpü bulmak ister. Öyküde, Rasim'in dış görünüşüyle ilgili bilgi verilmez. Kanlı altınların kendisine fayda sağlamayacağını düşünerek ihtiyaç sahibi kişilere yardım etmeyi ister. Gece boyu bu ikilemde kalır. Öyküde Kara Hüsam ve adamları, köyleri basıp kadınları ve çocukları öldüren kötü kişilerdir. Öyküde sadece isimleri geçen; kahvedeki ihtiyarlar, kadınlar ve çocuklar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde olaylar kısa bir süreci ele almaktadır. Rasim'in bir gece kalenin içini kazması ve altın dolu küpü bulması, yaklaşık üç saatlik bir zamanı kapsamaktadır. Bu süre içerisinde Rasim'in geçmişte dedelerinden, kahvenin yaşlılarından duyduğu eşkiya Kara Hüsam'ın hikâyesinin anlatılmasıyla zaman genişletilir. Rasim, altınları bulup eve gittiğinde ise vakit hala gecedir. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde vakaların yaşandığı mekân bir köydür. Köy açık ve somut mekândır. Rasim'in define bulmak için kazdığı Asar Kalesi kapalı ve somut mekândır. Anlatıcı, bu kaleden; kazılmadık yeri kalmamış, dar ve havasız olarak bahseder. Ayrıca burası, Rasim'in korku ve umut duygularının birbirine girdiği yerdir. Kış gecelerinde, ihtiyarların hikâyeler anlattığı köy kahvesi de kapalı ve somut mekândır. Rasim'in altınları bulup yorgun argın geldiği evi kapalı ve somut mekândır. Eve getirdiği altın

dolu torbayı açıp, boş olduğunu görünce sevinci yarım kalır. Ev hayal kırıklığının yaşandığı mekân olur.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün anlatıcısı, anlattığı olaya ve karaktere her yönüyle hâkim olduğu için ilahi bakış açısına sahiptir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniğinden yararlanılmıştır. Anlatıcı, kahramanın kazı sürecindeki hal ve hareketlerinin sunumunda ve mekân anlatımında tasvir etme yöntemini kullanmıştır. Anlatıcı, Rasim'in çocukluğunda duyduğu define hikâyesini geriye dönüş tekniğini kullanarak aktarır. Kahramanın duygu ve düşüncelerinin aktarımında iç çözümleme tekniği kullanılır. Kahramanın, karşısında Kara Hüsam varmış gibi kendi kendine konuşması iç monolog tekniğiyle verilir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde mizah üslubu ve efsaneci üslubun olduğunu söyleyebiliriz. Mizah güldürürken ders çıkarmayı ve bir şeyler öğretmeyi de amaçlar. Çelişki ve çatışmaların ürünü olan mizah, sadece güldürmeyi amaçlamaz; alay, eleştirme, yerme, küçümseme, düşündürme gibi unsurları da barındırır. (Çetin, 2021: 286) Rasim'in kazı esnasında söylenişi gülünçtür. "Ulan zalim Hüsam! (...) Ulan kitapsız, nereye gömdün altınları" (Kaya, ÖOM, 2017:29) Aynı zamanda, bir yandan altınları bulup ne yapacağını düşünürken diğer yandan kanlı altınların kendine de faydası olmayacağı korkusu arasında yaşadığı ikilem düşündürücüdür. Rasim'in çocukluğunda dinlediği hikâyenin anlatımı ve eve geldiğinde torbadan altın yerine hikâyedeki mazlumların seslerinin dökülüşü efsaneci üslupla anlatılır. Öyküde argo sözcükler, ikilemeler ve deyimler kullanılır. Alıntı cümleye ve eksilteli ifadelerle yer verilir.

5. "Ölmüş Oyuncaklar Müzesi"

a. Olay Örgüsü

Kaya'nın ikinci kitabıyla aynı ismi taşıyan bu öyküsü, hüznü bir anlatıma sahiptir. Öyküde bir askerin terör örgütüne karşı savaşması ve buna dair iç sesleri aktarılır. Öyküde kahramanın savaş ortamında, hayatla ve çocukluğuyla yüzleşmesi

anlatılır. Kahraman, hayatın acı gerçekleri karşısında çocukluğundaki bazı hatıralara sığınır. Yaşadıklarından sonra, artık hiçbir şey çocukluğunda oyuncaklarıyla oynadığı o masum günlerdeki gibi değildir. Kahraman, koltuk değnekleriyle gelip oturduğu badem ağacının altında, elinde çocukken kuşları avladığı sapanla geçmişe dalıp gider. Buradan sonra geriye dönüşlerle kahramanın çatışmada yaşadıkları ve çocukluğuna dair anıları anlatılır. Yıllar sonra, bir çatışma ortamında artık elinde sapan değil bir silah vardır. İçinde bulunduğu tedirgin duruma, barut kokusuna ve ölüm düşüncesine alışır. Saçlarını kazıtıp kamuflaj giymiştir. Bir kayanın arkasında başından mermiler yağarken, çocukluğunda sapanla serçe avladığı günleri düşünüp pişmanlık hisseder. Neden orada olduğunu sorgularken melek Mikail gelse de savaş ortamından kurtarsa diye bekler. Kinin, düşmanlığın olmadığı sadece hayatın güzel anlarından ibaret bir yaşam hayal eder. Ancak kahraman, isyan etse de sesini kimseye duyuramaz. Bir silah baronunun, öldürülen her insanla daha da zenginleştiği acı gerçeğini bilir. Kahraman, her çatışmada oyuncak sapanını hatırlar. Sapan oyuncak olsa da nihayetinde onunla bir kuşu öldürmüştür. Canını feda etse de ne geçmişe dönmek ne de ölenleri geri getirmek mümkün değildir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Anlatıcı, içten ve hüzünlü bir yapıya sahiptir. Yaşadıklarını samimi bir şekilde aktarır. Kahraman, insanların öldürülmesine karşı olan bir karakterdir. Öldürmeyi, vahşilik olarak görür. Yirmi yaşına kadar eline silah almamış olan kahramanın tedirgin, donuk ve isyan eden tavırları karşısında arkadaşları telaşlanmaktadır. Kahramanın düşüncelerinin anlaşılmasında, arkadaşları önemli karakterlerdir. Öyküde geçen; anneler, oğullar, minicik çocuklar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zaman söz konusudur. Anıya dayalı bir kurguya sahip olan öyküde kahraman, çocukluğunda ve yirmili yaşlarında çatışma esnasında yaşadıklarını bize sonradan aktarmaktadır. Yani olayların yaşandığı ve anlatıldığı zaman farklıdır. Kahraman, öyküde tek bir çatışma anını anlatsa da birçok kez çatışma ortamında

bulduğunu belirtir. Öykünün vaka zamanı geriye dönüşle genişletilip, özetleyerek anlatılır.

d. Mekân

Öyküde anlatıcının çocukluğunun geçtiği badem ağacının bulunduğu bahçe açık ve somut mekândır. Bu bahçe, anlatıcının hem çocukluğuyla hem de çatışma ortamındaki gerçek hayatla yüzleştiği mekândır. Anlatıcının, penceresinden dağlara baktığı karakol kapalı ve somut mekândır. Elinde silahla tedirgin ve tetikte beklediği bu karakol, anlatıcının neden orada olduğunu sürekli sorguladığı mekândır. Anlatıcı ve arkadaşlarının bulunduğu çatışma alanı açık ve somut mekândır. Anlatıcı, bu alanda çocukluğuna dair anılarını hatırlar ve anlatır. Ayrıca insanların birbirini öldürmesine karşı durduğu ve tüm kötülüklerin son bulması için kurtarıcı beklediği mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün yalnızca giriş paragrafı ilahi bakış açısıyla verilir. Bu paragrafta anlatıcı, kahramanın çocukluğuna ait anısını anlatır. Öykünün giriş paragrafından sonraki kısımları ise kahraman bakış açısıyla verilir. Öyküde her iki bakış açısına da yer verildiği için çoğul bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Anlatıcı, çocukluğuna dair anısını anlatırken geriye dönüş tekniği ile özetleme yöntemine başvurur. Öyküde art arda üç paragrafın başında tekrar edilen, “İlk başta zor gelir.” cümlesi leitmotiv tekniğinden yararlandığını göstermektedir. Yine öyküde beş kez tekrarlanan, “Sürekli bir düşme hissi...” ve üç kez tekrarlanan “Çatışma biter birazdan” cümleleriyle leitmotiv tekniği kullanılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde sanatkârane üslup ile eleştirel üslup türleri kullanılmıştır. Duygu ve düşüncelerin ifadesinde yer yer şiirsel anlatım tercih edilir: “Gün gelir ağlamak bile yetmez; soğutmaz yüreğini... Sönse; keşke; ama yanmıştır bir kere... Dokunmaya korkarsın; çekinirsin; her şey elinde erir; eskir; akar gider; bir şey yapamazsın; çaresizlik; tutunmak; istersin; düşersin...” (Kaya, ÖOM, 2017: 34) Öyküde silahı icat

edenler, satanlar ve insanların öldürülmesine sebep olanlar eleştirel üslupla anlatılır. Argo kelimeler, ikilemeler sıkça kullanılmıştır.

6. “Kuş Çocukları”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, Afrikalı bir anne ve çocuklarının yaşadığı dram anlatılır. Sosyal bir olaydan hareketle yazılan öyküde, bu insanlık dramının bireyde yarattığı ruhsal durum verilir. Öykünün vakası tektir. Üç gündür aç olan bir anne ve iki çocuğu yemek kampına ulaşmak için toprak yolda yürümektedir. Anlatıcı, bu yürüyüşü detaylı tasvirle anlatmaktadır. Güneşten kavrulmuş, susuzluktan ve yorgunluktan bîtap düşmüş anne, sabırla yürümektedir. Vahşi hayvanların sesine ve etrafta gezen çetelere rağmen yürüyüşünü devam ettirmektedir. Bir ara tökezleyip yere düşen anne, kendinden geçer. Çocukların sayıklamasıyla kendine gelen anne, iki çocuğunu taşımakta zorlandığı için birini ağacın altında bırakıp oradan uzaklaşır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi annedir. Öyküde sırtında ve kucığında iki çocuğuyla yürüten annenin; çaresizliği, korkuları ve yürüme çabaları anlatılır. Anne; dermansız bacaklarına, sıcağa, açlığa ve gerillalara rağmen kendine cesaret vererek yürüyüşüne devam eder. Öyküde açlıktan ve susuzluktan sayıklayan iki çocuk, gerillalar, cipten inen gözlüklü kişi ve silahlı adamlar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykü kısa bir anın hikayesidir. Öyküde güneşin tam tepede olduğu söylendiği için zamanın öğle vakti olduğu anlaşılmaktadır. Öyküde anne ve çocuklarının üç gündür aç oldukları belirtilir, detay verilmez. Annenin sıcakta kaç saattir yürüdüğü bilgisi verilmez. Sadece bu yürüyüşün kısa bir anı anlatılır. Öykünün vaka zamanı aynen aktarmadır. Anlatma zamanı ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayın geçtiği yer, Afrika’da yemek kampına giden yoldur. Burası açık ve somut mekândır. Annenin zar zor ulaşmaya çalıştığı yemek kampı da açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açısıyla anlatılır. Anne yüreğinin, çocukları için endişesini bilir ve aktarır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme teknikleri kullanılmıştır. Anlatıcının tasvirleri detaylıdır. Anlatıcı; annenin çaresizliğini, kendine kızışlarını, pişmanlığını anlatırken iç çözümlene tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ve yalın üslup kullanılmıştır. Öyküde anlatılan olaylar, tasvirlerle ve sanki bir fotoğraf gerçekliğiyle okuyucuya sunulur. İkilemeler kullanılmıştır.

7. “Bir Zamanlar Bir Yerde”

a. Olay Örgüsü

Öykü, yazarın sevdiği bir öğretmen arkadaşı olan “Fazıl Sağıroğlu’na...” hitap cümlesiyle başlar. Öykü, 1980 darbesi sırasında kahramanın yaşadıklarını anlatır. Öyküde kahraman anlatıcı, bir hücrede işkence gördüğü anları anlatır. Önce parmağı kesilen kahraman, elektrik verilerek konuşturulmaya çalışılır. Adını dahi unuttuğu bu yerde acıya alışan kahraman, bir umut buradan kurtulmayı hayal eder. Bir martı olup sevdiğinin yanına uçmak ister. Sevdiği kadın; Şükran’ın, günbatımına yürüyüşünü hayal eder. İşkenceler esnasında, ona kavuştuğunu ve özgür olduğunu düşünür. Ancak acılar içinde hücrede kalakalmıştır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcının kendisidir. Anlatıcı, üç adımdan oluşan karanlık bir hücrede günlerce işkence görmektedir. İyot kokusunun genzini yaktığı, martı çığlıklarını duyduğu bu hücreden kurtulup Şükran’a kavuşmayı hayâl eder. Öyküde, “Konuş”, “Anlat”, “Voltajı Yükseltin” gibi cümlelerle kahramanı sorgulayanlar ve sevdiği kadın Şükran yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde kahraman defalarca işkence gördüğünü söyler. Ancak bu sürecin nesnel zamanda ne kadar sürdüğü belirtilmez. Öykünün vaka zamanı aynen aktarmadır. Kahraman anlatıcı, olayı anında aktarma ile anlatır.

d. Mekân

Öyküde olayın geçtiği mekân bir hücredir. Öyküde kahraman, hücrenin; soğuk, karanlık ve üç adım kadar olduğunu söyler. Burada parmağı kesilmiş ve vücuduna elektrik verilmiştir. Kahramanın kurtulmayı istediği hücre kapalı ve somut mekândır. Kahramanın sevdiği kadınla olmayı düşlediği, günbatımında martıların uçtuğu yer açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün anlatıcı ve bakış açısı, kahraman bakış açılı anlatıcıdır. Olayı yaşayan ve anlatandır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Kahramanın düşüncelerini aktarmada iç monolog tekniğinden yararlanılmıştır. Kahramanın hücrede söyledikleri, alıntı cümle olarak verilir. Öyküde, paragraf ve cümle tekrarlarıyla leitmotiv tekniğine başvurulmuştur. Kahramanın işkence gördüğü sırada, sevdiğiyle günbatımında birer martı olup uçtuğunu hayâl ettiği anların aktarımında bilinç akımı tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup kullanılmıştır. İç monolog tekniği kullanıldığından öyküye sessiz bir üslup da yansımıştır. Öyküde kahramanın hücrede sorgulanması anlatıldığından, soru cümleleri sıklıkla kullanılır. “Anlat!” “Devleti devireceksiniz, ha; altında kalmayı hiç düşünmeden? Kimin için çalışıyorsunuz?” (Kaya, ÖOM, 2017: 44)

8. “Yer/Gök”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, Suriye’den ninesiyle birlikte yola düşen bir çocuğun hikâyesi anlatılır. Sosyal bir olaydan hareketle yazılmış öyküde, olayın bireyde yarattığı ruh hali anlatılır. Öyküde olaylar anlatılırken kronolojik sırayla verilmez. Geriye dönüşle olayların öncesi aktarılır. Öykü, savaştan kaçan Ali ve ninesinin çadır kente giderken yaşadıklarının anlatımıyla başlar. Yaşadıkları şehri terk ederek, dikenli telleri aşip çadır kente ulaşmaya çalışırlar. Kaçarken ayakkabıları ayağından çıkan ve gömleği dikenli tellere takılıp yırtılan Ali, hep üşür. Ninesi onu örtülere sarıp ısıtmaya çalışsa da karnı aç olduğu için Ali bir türlü ısınmaz. Anlatıcı, buradan itibaren geriye dönüşle Ali ve ninesinin savaş öncesinde yaşadıklarını anlatır. Ayrıca savaş esnasında yaşadıklarını, Ali’nin gördüğü kötü bir kâbus olarak okuyucuya aktarır. Bir sabah babasıyla fırına ekmek almaya gittiklerinde, dönüş yolunda yaşadıkları şehrin bombalandığını görür. Evleri yıkılmış ve kız kardeşi ile annesini kaybetmiştir. Babası ise Ali’yi korumak için kendini feda eder. Ninesi ve Ali sınırdan geçip çadır kente sığınır. Öykünün sonunda Ali, yemek kamyonundan aldığı çorba kabıyla çamurlu yollardan geçip çadıra gider.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Ali’dir. Anlatıcı, Ali’nin yaşına ve görünüşüne dair bilgi vermez. Ancak öyküde, kız kardeşinin bebeğini kucağında taşımasından, ailesini öldürenlere duyduğu öfkeden, çocuk kalbinde intikam alma isteğinden henüz çocuk yaşlarda olduğu anlaşılır. Ali’nin ninesi, oğlunu kaybetmenin acısıyla yaşamak istemez ancak torunu için yaşamak zorundadır. Öyküde; Ali’nin annesi, babası ve kız kardeşi yardımcı kişilerdir. Öyküde, çadıra gelen melekler hayali figürlerdir.

c. Zaman

Öyküde, Ali ve ninesinin sınırdan çadır kente ne kadar zamanda ulaştığı belirtilmez. Bu kısımlar özetlenerek geçilir. Savaşın hemen öncesi ve savaş sırasında, Ali ve ailesinin yaşadıkları geçmişe dönülerek anlatılır. Öyküde, bir süredir çadır kentte kalan Ali ve ninesinin çadırda geçen bir günü anlatılır. Bu bir günlük süreci “Gün akşama döndü.”, “Sabah oluyor.” ifadelerinden anlarız. Öykünün vaka zamanı

için genişletme, son kısmı için aynen aktarma diyoruz. Anlatma zamanı ise öykünün başında sonradan aktarma olup sonunda ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân Ali ve ailesinin yaşadığı şehirdir. Pek çok anısını geride bıraktığı bu şehirden ninesiyle birlikte kaçarlar. Yaşadıkları şehir açık ve somut mekândır. Ninesiyle bir süredir yaşadıkları çadır kent yine açık ve somut mekândır. Ninesiyle birlikte geçen bir günlerinin anlatıldığı çadır ise kapalı ve somut mekândır. Öyküde, çadırın yuvarlak girişi olduğundan, rüzgârla birlikte iplerinin gıcırdağından ve içinin soğuk olduğundan bahsedilir.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Anlatıcı, öykü karakterlerinin hissettiklerini ayrıntılarıyla aktarır.

f. Anlatım Teknikleri

Öykü anlatma tekniğine dayalıdır. Özetleme yönteminin kullanıldığından daha önce bahsetmiştik. Öyküde geçmiş anlatılırken geriye dönüş tekniği kullanılır. Ayrıca iç çözümleme tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde dramatik üslup ile efsanevi üslup türleri kullanılmıştır. Öyküde Ali ve ninesinin yaşadıkları, aile üyelerinin kayıpları karşısında çaresizlikleri, her şeye rağmen çadır kentte hayata tutunmalarının zorlukları dramatik üslupla verilir: “Bir melek giriyor çadıra sessizce. Kadının içine bir ürperti...Ezübesmele çekiyor. Melek sarıyor Ali’yi. Küçük bedeni azıcık ısınıyor sanki.” (Kaya, ÖOM, 2017: 46) Öykünün sonunda da yine meleklerin Ali’yi koruduğundan bahsedilir: “Çadır kentin çamurlu yollarında, elinde çorba kabı yürüyor. Her adımda hışır hışır poşet sesi. Her adımda bir melek kanadını uzatıyor Ali’nin ayağının altına. Her yer melek oluyor. Çamurlu sokakları melekler kaplıyor.” (Kaya, ÖOM, 2017: 48) İkilemeler kullanılmıştır.

9. “Nusret”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tek olup nesnel zamanda yaşananlar anlatılır. Hüzünlü bir anlatıma sahip olan öykü, Filistin’deki savaş anından bir kesiti anlatır. Kimsesiz, çaresiz kalan insanların yardım bekleyişini okuruz. Yaşadıklarına isyan etmekten korkup, göğe bakarak Allah’tan gelecek yardımı beklerler. Bombaların ve yıkıntıların altında kalmış insanların arasında bezdirmelere, yalnızlığa ve inançsızlığa direnerek sabırla, umutla beklerler. Anlatıcı, bu bekleyişin geçmişten beri insanları ve hatta Allah’ın elçilerini bile şüpheye düşürdüğünden bahseder. Ancak şüpheye düşmeyip Allah’tan gelecek yardımı sabırla bekleyenlerin, kurtuluşa erdiğini belirtir. Umudunu yitirenlerin, geçmişte olduğu gibi helâk olacağını söyler. Eskilerden yaşanmış olan; Hz. Hamza’nın öldürülüşü, Hz. Musa’nın Kızıldeniz’i asasıyla yarıp kurtuluşu, Hz. Muhammed’in örümcek ağlarıyla korunması, fil sahipleri üzerine ebabiller tarafından bırakılan pişmiş taşlar örneklerini verir. Kalplerdeki inancı kırmak için türlü kötülüklerin yapılacağını, insanlığın bu duruma kayıtsız kaldığı vesvesesinin yayılacağını ve tüm bunlara karşı sabırlı olmak gerektiğini söyler. Sonunda yardım tırları şehre gelir ancak bazıları için artık çok geçtir. Öykünün sonunda anlatıcı, insanların sabaha yine aynı düşüncelerle, aynı manzaraya uyandıklarını ve sabırla bekleyişe devam ettiklerini anlatır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi, kalabalıkla birlikte yardım bekleyen adamdır. Zaman zaman yardım bekleyen kişilerle konuşur ve sabırla bekler. Yardım bekleyen insanlar, çocuğunun yıkıntılar arasından çıkarıldığını gören baba, annesini kaybeden çocuk, oturarak namaz kılan kişi, bebeğini kaybeden anne öykünün anlatımında önemli yere sahip karakterlerdir. Öyküde sadece adı geçen; çukura atılmış adam, namusu kirletilen kadınlar, denize koşan çocuklar ve zalimler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde yardım bekleyen insanların bekleyişinin bir günden az bir zamanı anlatılır. Bu zaman, öyküde geçen “Gün ağarıyor. Sabah oluyor.” ifadelerinden anlaşılmaktadır. Ancak insanların bu bekleyişi, haftalardır devam etmektedir. Bu

süreç, bir hafta önce bebeğini kaybeden annenin yardım bekleyişinden anlaşılır. Anlatıcı, bu süreci özetleyerek anlatır. Öykünün vaka zamanı özetleme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen mekân; kahramanın ve diğer insanların yaşadığı, zalimlerce yakılıp yıkılan şehirdir. Kahraman, kovuldukları bu şehre uzak bir dağdan bakar. Önlerinde ise uzayıp giden çöl vardır. Öyküdeki bu yerler açık ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi anlatıcı vardır. Zulme uğrayan insanların yaşadıklarını anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde aktarma yöntemi olarak anlatma ve gösterme tekniklerinden yararlanılmıştır. Özetleme yönteminin kullanıldığını daha önce belirtmiştik. Öykünün girişindeki cümleler, öykünün ortasında da tekrar edilerek leitmotiv tekniğinden yararlanılır. İç çözümleme tekniğinden de yararlanılmıştır. Öyküde, Hz. Musa'nın Kızıldeniz mucizesi², Hz. Muhammed'in Sevr mağarasında örümcek ağlarıyla korunması³ anlatılır. Kur'an'da, ayetlerde geçtiği için metinlerarasılıktan yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde ağır ve hüznü dolu bir anlatım vardır. Anlatımda dramatik üslup ve yalın üslup türlerinden yararlanılmıştır. İnsanların, yıkılan şehirlerinde çaresiz bir şekilde yardım bekleyişi ve Allah'a sığınışları anlatılır. Alıntı cümleler kullanılır. Argo sözcükler ve ikilemeler vardır.

10. “Rüya Melek”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, vaka birden fazla halkadan oluştuğu için çok zincirli olay örgüsü ile anlatılır. Öykü, savaş karşıtı bir öyküdür. Bunu ancak savaşçı olduktan sonra anlayan

² <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/56/49-59-ayet-tefsiri>

³ <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Tevbe-suresi/1273/38-41-ayet-tefsiri>

bir kahraman üzerinden anlatılır. Öykü, bir askerin savaş meydanındayken gördüğü rüyayı arkadaşına anlatmasıyla başlar. Rüyasında gökyüzü ve yeryüzünün oluşumuyla beliren kuşlar, aniden ortaya çıkan bir kadının göğsüne doğru uçup kaybolur. Rüyasını annesiyle paylaştığında annesi, güzel günlerin yakın olduğunu söyler. Ancak aynı rüyayı, babasının da gördüğünü söylemez. Arkadaşı, en başından anlatmasını isteyince her şeyin Havva'nın yalansız, güzel rüyasıyla başladığını söyler. Âdem'in cennetten çıkarılmalarına sebep olan Havva'yı affetmesini ve yeryüzünü dolduran çocuklarının çoğalmasını anlatır. Arkadaşı, bu güzel rüyaya; Şam-ı Şerif'teki yangının, Myanmar'da palalarla doğranan insanların ve namusuna ilişilen kadınların dahil olup olmadığını sorar. Kahraman anlatıcı, Âdem ve Havva'nın böyle bir dünya hayal etmediğini söyleyip arkadaşına bir hikâyeye anlatır. Öyküde anlatılan bu hikâyeye, diğer vaka halkasını oluşturur. Hikâyede, bir baba ve oğlunun savaştaki anları anlatılır. Dört gündür savaş meydanında kılıç sallayan baba ve oğlu, bir meşe ağacının altında dinlenmektedirler. Yaşlılara, kadınlara, çocuklara dokunmadan savaşılar da öldürmekten pişmanlık ve üzüntü duyarlar. Ancak öldürmezlerse öldürüleceklerdir. Hikâyede baba, savaş meydanında öldürülür. Oğlu, henüz çocukken babasının seferden dönüşlerini hatırlayıp anlatır. Babasının, tırnakları arasından çakıyla kazıdığı kurumuş kanları bilir ve yine de savaşçı olmaktan vazgeçmez. Babasını, sefer dönüşlerinde bıkkın ve ağlarken gördüğünde ölen her insanla vicdanının da eksildiğini anlamıştır. Öykünün sonunda, tekrar başa dönülür. Kahraman anlatıcının arkadaşı, çatışma esnasında vurulmuştur. Hikâyedeki gibi arkadaşının kanı tırnaklarının arasına dolmuştur. Ona, uyanık kalıp sabretmesini ve güzel günlerin yakın olduğunu söyler.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi aynı zamanda öykünün anlatıcısı konumundadır. Anlatıcı kahraman, anlattığı hikâyeye arkadaşına hayal edilen dünyanın kardeşin kardeşi öldürdüğü dünya olmadığını söylemek ister. Öyküde anlatıcının ve arkadaşının isimlerine ve fiziksel özelliklerine yer verilmez. Kahramanın arkadaşı, öyküdeki bir diğer önemli karakterdir. Kahramanın anlattığı hikâyede baba, oğul ve annenin konuşmalarına yer verilir. Bu kişiler, öykünün anlatımında önemli yere sahip karakterlerdir. Anlatılan hikâyede; savaş meydanındaki kişiler, kadınlar, çocuklar, yaşlılar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde kahraman anlatıcı, uzun zaman önce gördüğü rüyasını arkadaşına geçmişe dönerek anlatır. Arkadaşının sorduğu sorulara istinaden anlattığı hikâyede, zamanın akşam vakti olduğu belirtilir. Bu hikâyede oğul, çocukken babasının sefer dönüşlerini geçmişe dönerek anlatır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde mekân unsuru çok önemsenmediği için fazla detay verilmez. Vakaların yaşandığı mekânlar genel olarak savaş meydanlarıdır. Bu yerler açık ve somut mekânlardır. Öykünün sonunda geçen, kahramanın yaralı arkadaşını götürmeye çalıştığı karakol kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde her iki vaka da kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla verilir. İlk vakada, kahraman gördüğü rüyayı ve bildiği bir hikâyeyi arkadaşına anlatır. İkinci vakada ise hikâyedeki kahraman, babasıyla sırt sırta savaş meydanlarında geçen günleri anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde aktarma yöntemi olarak anlatma tekniği kullanılsa da yer yer gösterme tekniğine de başvurulmuştur. Geçmişteki olayların anlatımında geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır. Öyküde tekrar edilen cümlelerle leitmotiv tekniğine de başvurulmuştur.

g. Dil ve Üslup

Öykünün üslup biçimi için yalın üslup kullanılır. Öyküde eksilteli cümleler, deyimler ve ikilemeler vardır. Diyalog yerine alıntı cümlelere yer verilir. Devrik cümleler ve argo kelimeler de kullanılmıştır.

11. “Kısa Film”

a. Olay Örgüsü

Öyküde olaylar kronolojik sırayla anlatılır. Öykü yer yer mizahi bir anlatıma sahiptir. Öykünün vakası tektir. Üniversite öğrencilerinin kısa film çekmek için

geldikleri bir Ege kasabasında yaşadıkları anlatılır. Bu filmde kasabadan, yaşlı bir adam olan Ahmet Amca'ya rol verilir. Anlatıcı, çekim anlarını anlatırken okuyucuda film izliyormuş hissi yaratır. Öyküde, çekilen kısa filmin önce sonu verilir. Daha sonra gece çekimleri saatlere ayrılarak anlatılır. Filmin konusu; elinde Kur'an, hüsn-ü hat, eski yazı defter, kitap olan kasabalının kanuna göre bunları jandarmaya teslim etmesi gerektiği yoksa cezalandırılacağı üzerinedir. Filmde Ahmet Amca'nın rolü, bir çukur kazıp bezlere sardığı eski defterini buraya gömmektir. Öykünün kahramanı Ahmet Amca, çukur kazdığı sırada kazma bir beze takılır ve bezi çekince içinde bir defter olduğunu görür. Yönetmen, defteri alıp iç sayfasını okuyunca kahraman, defterin dedesine ait olduğunu söyler. Çekimden sonra yönetmen, defterdeki yazıları okumaya çalışır ancak çoğu yeri anlayamaz. Kasabada, Ahmet Amca'nın define bulduğu dedikodusu hızla yayılır. Kahraman, İstanbul'a gidip defteri bir antikacıya satmak ister. O gece jandarma evini basıp deftere el koyar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Ahmet Amca'dır. Öyküde Ahmet Amca ile ilgili; oyunculuk tecrübesi olmadığı, hanımıyla birlikte yaşadığı bilgisi verilir. Çukur kazıp gömmek istediği defterine bazı önemli olayları, hatıralarını, mesneviden parçalar, güzel sözler ve kıssalar yazmıştır. Öyküdeki diğer önemli karakterler; yönetmen, Ahmet Amca'nın hanımı, film çekimini izleyen kişiler ve komutandır. Öyküde sadece isimleri geçen; Ahmet Amca'nın çocukları, suflör, muhtar, Atıf Hoca, kahveci ve tellal yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykü kısa bir süreci ele almaktadır. Kısa filmin çekimi, gece birkaç saat içinde gerçekleştirilir. Anlatıcı, çekim esnasını detaylı bir şekilde anlatır. Nesnel zamanda geçen olaylar kronolojik sırayla verilir. Olayların gerçekleşme saatleri "00:36, 01:14, 04:21" şeklinde belirtilir. Öykünün vaka zamanı aynen aktarmadır. Anlatma zamanı ise anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde somut mekânlar kullanılmıştır. İlk karşımıza çıkan mekân, bir Ege kasabasının meydanındaki kahvedir. Kısa film çekimine bu kahvede başlanır. Öyküde,

kahvenin yola baktığı ve önünde kuşların su içtiği bir havuz olduğu belirtilir. Kahve kapalı ve somut mekândır. Film çekiminin gerçekleştirildiği Ahmet Amca'nın evinin bahçesi açık ve somut mekândır. Defterini gömmek için bahçeye kazdığı çukurda, dedesine ait defteri bulur. Öyküde geçen son mekân, Ahmet Amca'nın jandarma tarafından basılan evidir. Bu ev kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi bakış açılı anlatıcı vardır. Olayların öncesini, sonrasını, kişilerin düşüncelerini bilir ve aktarır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma, gösterme ve tasvir etme kullanılan tekniklerdir. İç çözümleme tekniğine yer verilmiştir. Öyküde karşılıklı konuşmalar diyalog tekniğiyle verilir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ve mizah üslubu kullanılmıştır. Film çekimi esnasında yaşananlar detaylı bir şekilde anlatılır. Çukur kazarken defterin ortaya çıkışı, komik durumların yaşanmasına neden olur. Bu durum, Ahmet Amca'yı görenlerin, define bulduğunu söylemesiyle gülünç hale getirilir. Öyküde diyalogların dışında alıntı cümleler de yer alır. Öykünün girişindeki ilk iki paragraf kalın, koyu renk ve italik yazılmıştır. İkilemeler kullanılmıştır.

12. “Çerkez’in Rüyası”

a. Olay Örgüsü

Kitabın en uzun öyküsü olup üç bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde anlatılan olaylar birbiriyle bağlantılıdır. Öykü iç içe geçirilmiş vakalardan oluştuğu için helezonik olay örgüsü ile anlatılır. Öykünün ilk bölümü çerçeve hikâyeyi, ikinci bölümü iç hikâyeyi ve son bölümü de mesajın verildiği sonuç bölümünü oluşturur. “Cennet” başlığını taşıyan ilk bölümde, oğlunu bir hafta önce kaybeden Fatma Kadın'ın ve eşi Çerkez Yakup'un başına gelen olaylar anlatılır. Fatma Kadın, evlendikten on sekiz yıl sonra dünyaya gelen oğlu Ahmet'in mürüvvetini göremeden onu toprağa vermiştir. Bu duruma çok üzülen Fatma Kadın, oğlunun cennete gitmesi

için dualar eder. Evin önünde oturup eşinin camiden dönmesini bekleyen kadın, köye doğru bir yabancının gelmekte olduğunu görür. Kadın, nereden geldiğini sorunca adam, şakayla ahiretten geldiğini söyler. Bu adam, Çerkez Yakup'un meşhur atını çalmak isteyen Hırsız İlyas'tır. Kadın, ahirette oğlunu görüp görmediğini sorunca adam, oğlunun cennete girmesi için zebanilerin para istediğini söyler. Kadın, elindeki bütün parayı ve altınları oğlunun cennete girmesi için adama verir. Adam, atı çalmaktan vazgeçip oradan hızla uzaklaşır. Çerkez Yakup, eve geldiğinde eşi ona her şeyi anlatır. Soyulduklarını anlayan Çerkez Yakup, atına binip Hırsız İlyas'ın peşine düşer. Uzaktan gelen atlıyı gören Hırsız İlyas, öküzleriyle çift süren yaşlı bir adama, yardım etme bahanesiyle yaklaşır. Yaşlı adamı dere kenarına dinlenmesi için gönderip kendisine kim olduğunu soran Çerkez Yakup'a, tarlanın sahibinin oğlu olduğunu söyler. Çerkez Yakup, buradan geçen bir adamı görüp görmediğini sorunca Hırsız İlyas, onun dere kenarına gittiğini söyler. Atını Hırsız İlyas'a bırakıp dere kenarına gidince adamın tanıdık olduğunu görür. Çerkez Yakup, atını çaldığını anlar ve köye döner. Yolda Gaga Salih'i görünce onun yeni atını alıp hırsızın peşine düşer. Dört kez Hırsız İlyas'ı yakalamaya çok yaklaşırsa da Gaga Salih'in atıyla kendi atını yakalamasının atının itibarını düşüreceğinden dolayı vazgeçer. Gaga Salih'e atını teslim edip eve gider.

Öykünün "Sil Baştan" bölümünde, Gaga Salih'in, herkesin dalga geçtiği yaşlı atını satıp yeni bir at alışı anlatılır. Eşi Zehra Hanım'dan kenara ayırdıkları kefen paralarını da isteyip Manyas'a atını satmaya gider. Hayvan pazarının girişinde gördüğü Cambaz Recep, atını almak ister. Gaga Salih, atını iyi bir fiyata Cambaz Recep'e satıp öğle namazına gider. Dönüşte pazarı gezerken Cambaz Recep'in satmaya çalıştığı atı görüp sattığı atının iki katı fiyatına alır. Köye doğru giderken yolda Çerkez Yakup'u görür. Atını çaldığını söyleyen Çerkez Yakup'a, atını verip dönmesini bekler. İki saat sonra atla dönen Çerkez Yakup, hırsızı yakalayamadığını söyler. Atıyla köy meydanından evine doğru giden Gaga Salih, atın evin yolunu bildiğini fark eder. Atı ahıra bırakıp eve çıkan Gaga Salih, eşine çok güzel bir at aldığını söyler. Eşi, atı görmek için ahıra indiğinde eski atlarının biraz bakımla kendilerine satıldığını anlar.

Son bölüm olan “Bir Hırsızın Acayip Hikâyesi” nde, Hırsız İlyas’ın bir kısır döngünün içine düşüşü anlatılır. Çerkez Yakup’un neden atını yakalayacakken vazgeçişini bir türlü anlayamaz. Bir gün Çerkez Yakup’la göz göze geldiğinde, atının itibarını kurtarmak için atından vazgeçtiğini anlar. Çerkez Yakup’un kaybedecek bir şeyleri vardır ancak kendisi hiçbir şeye sahip değildir. Bir ailesi bile olmayan Hırsız İlyas, kendisini yeryüzünün ilk hırsızını olarak buluverir.

b. Kişiler

Öykünün ilk bölümünde, atı çalınan Çerkez Yakup merkez kişidir. Çerkez Yakup’un eşi, Hırsız İlyas, Gaga Salih bu bölümdeki diğer önemli karakterlerdir. Çerkez Yakup’un oğlu Ahmet, taziyeye gelenler, köy imamının karısı, kahvede oturanlar, oyun oynayan çocuklar, ekmek yapan kadınlar ve Çulsuz Rıza yardımcı kişilerdir. Öykünün ikinci bölümünde, Gaga Salih merkez kişidir. Çerkez Yakup, Zehra Hanım, Cambaz Recep ve Gaga Salih’in kahvedeki arkadaşı diğer önemli karakterlerdir. Gaga Salih’in oğlu, damadı, torunları ve kahveci yardımcı kişilerdir. Öykünün son bölümünde, Hırsız İlyas merkez kişidir. Çerkez Yakup ve eşi diğer önemli karakterlerdir. Bu bölümde sadece adı geçen; Çerkez Yakup’un oğlu Ahmet, çift süren yaşlı adam, Hırsız İlyas’ın annesi ve nalbant yardımcı kişilerdir. Öykü kişilerine baktığımızda; Çerkez Yakup’un ve eşinin, Gaga Salih’in iyi (olumlu) kişiler olduğunu görürüz. Hırsız İlyas ve Cambaz Recep ise kötü (olumsuz) kişilerdir.

c. Zaman

Öykünün ilk bölümünde, nesnel zamanda geçen olaylar anlatılır. Anlatıcı, Fatma Kadın’ın öğle vakti köye gelen Hırsız İlyas tarafından kandırılışını anlatır. Öykünün başında Ahmet’in ölümü geriye dönüşle anlatılır. Öğle vakti hırsızın peşine düşen Çerkez Yakup, akşam ancak köye dönebilir. Bu bölümde, vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır. İkinci bölümde, Gaga Salih’in sabah erkenden pazara gidişi, öğleden sonra Çerkez Yakup’la yolda karşılaşması ve akşam köye dönüşü anlatılır. Çerkez Yakup’un atı nasıl çaldırıldığı ve olayların öncesi anlatılmaz. Bu bölümde, vaka zamanı özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır. Son bölümde, geriye dönüşle Hırsız İlyas’ın hırsızlığa ilk başladığı zamanlar anlatılır. Daha sonra ilk iki bölümde anlatılan olaylar, bu bölümde

özetlenerek verilir. Bu bölümde, vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öykünün ilk bölümünde, olaylar Manyas'a bağlı bir köyde geçmektedir. Köy açık ve somut mekândır. Taziyeye gidilen Çerkez Yakup'un evi ile Gaga Salih'in evi kapalı ve somut mekândır. Çerkez Yakup'un, Hırsız İlyas'ın peşine düştüğü Söğütpınar yolu ile Gaga Salih'in gittiği hayvan pazarı açık ve somut mekânlardır. Gaga Salih ve birkaç arkadaşının konuşmasının verildiği köy kahvesi kapalı ve somut mekândır. Öyküde geçen cennet ve cehennem ise soyut ve metafizik mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde, olaylar farklı kişilerin bakış açılarıyla yeniden anlatılır. Öykünün bütün bölümlerinde ilahi bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma ve gösterme teknikleri kullanılmıştır. At etrafında şekillenen bir anlatıma sahip olan öyküde, atların anlatımında tasvir tekniğinden yararlanılmıştır. Öyküde, Ahmet'in ölümü geriye dönüş tekniğiyle verilir. Öykünün bölümlerinde, bazı durumlar özetleme tekniği kullanılarak anlatılır. Anlatıcı, olaylar karşısında kişilerin düşüncelerini anlatırken iç çözümleme tekniğine başvurur. Öykü karakterlerinin düşüncelerinin aracısız verildiği kısımlarda iç monolog tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküdeki gülünç durumlar ve öykünün kara mizaha çalan yapısı, mizah üslubunun kullanıldığını göstermektedir. Anlatıcının kullandığı dil sade ve anlaşılırdır. Devrik cümlelere ve soru cümlelerine yer verilir. Argo kelimeler ve ikilemeler kullanılır.

14. “Oyun Bitti”

a. Olay Örgüsü

Öykü, birbiriyle bağlantılı iki vakadan oluştuğu için çok zincirli olay örgüsü ile anlatılır. Öyküde, delikanlının evden sessizce çıkıp kız arkadaşıyla görüşmek için

çocuk parkına gitmesi ilk vakayı oluşturur. Aylardır görüşmeyen sevgililerin buluşma anı ve öncesinde yaşadıkları anlatılır. Bankta otururken sevdiğinin yüzündeki morlukları gören kız, telaşlanır. Çocuk, kızını sakinleştirip başına gelenleri anlatmaya başlar. Kızı, uçaktayken tehditle kendisinden para alanlarla bağlantısı olduğu sanıldığı için alıkonulduğunu anlatır. Kız, dayısında kaldığını ve annesinin ona para bulduğunu söyler. Birlikte oradan gitmeyi düşündükleri vakit bombanın hedefi olurlar. İkinci vakada, delikanlı ve kızın binlerce kilometre uzaktan vurulma anı anlatılır. Çocuğu uçakta sorguya çekenler, kilometrelerce uzakta kontrol paneli bulunan bir odadan ikisini de hedef alıp öldürürler. Anlatıcı, çocuk ve kızın vurulma anını bilgisayar oyunu gibi anlatır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi delikanlıdır. Kahramanın ismi, yaşı, fiziksel özellikleri belirtilmez. Anlatıcı, ondan bahsederken sağ bacağına iyileşmediğini, yüzünde ve sırtında morlukların olduğunu söyler. Öyküde adı geçen diğer karakter, delikanlının sevgilisi olan kızdır. Kızın sunumu, çocuğun bakış açısıyla verilir. Onun ayak seslerini “ürkek, nazik, kırılğan” olarak tanımlar. Fesleğen koktuğu ve başörtülü olduğu belirtilen diğer özellikleridir. Öyküde yer alan diğer karakterler; delikanlıyı uçakta sorguya çeken kişilerdir. Bu kişilere dair herhangi bir bilgi verilmez ancak konuşmalardan asker oldukları tahmin edilebilir. Öyküde sadece ismi geçen; delikanlıdan para alan adamlar, kızın dayısı ve annesi yardımcı karakterlerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanı veren “gecenin bir vakti, az sonra, kaç aydır” gibi ifadeler yer almaktadır. Anlatıcı, geçmişte delikanlının yaşadığı olayları anlatırken zaman genişletilir. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, delikanlının evidir. Evle ilgili herhangi bir ayrıntı verilmez. Ev kapalı ve somut mekândır. Delikanlı ve kızın buluştuğu çocuk parkı açık ve somut mekândır. Delikanlı, parktaki salıncak ve kaydırağa bakıp bir gün çocuklarını

burada oynatabileceğini hayal eder. Öyküde geçen bir diğer mekân ise bilgisayarların ve kontrol panellerinin bulunduğu odadır. Bu oda kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde olaylar ilahi bakış açılı anlatıcıyla aktarılır. Anlatıcının, coystik kolunu kontrol eden kişinin oğluyula uçak uçurduğu anları bilmesi ilahi anlatıcının varlığını göstermektedir.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma ve gösterme tekniklerinden yararlanılmıştır. Az da olsa tasvir etme tekniği de kullanılmıştır. Delikanlının geçmişte yaşadıkları anlatılırken geriye dönüş tekniğine başvurulmuştur. Diyalog tekniği her iki vaka halkasında da kullanılır. Anlatıcı, delikanlı konuşurken onun zihninden geçenleri iç çözümleme tekniğiyle okuyucuya aktarır.

g. Dil ve Üslup

Sosyal bir olaydan hareketle yazılan öyküde, iki gencin yaşadıkları ve ruhsal durumları anlatılırken dramatik ve mecaz üslup türleri kullanılmıştır. Öyküde geçen “lan”, “lanet herif” gibi argo sözcükler avam üslup türünden de yararlanıldığını göstermektedir. İki gencin aylar sonra birbirine kavuşmuşken öldürülmesi dramatik bir şekilde anlatılır. Vurulma anlarının anlatılışında ise bombadan “yıldız” olarak bahsedilir. Yıldızın onları birbirine kavuşturduğu dile şiirsel bir hava verilerek anlatılır. Öyküde diyaloglara ve ikilemelere yer verilir. Eksilteli ifadeler vardır. Soru cümleleri sıkça kullanılır. Öyküde “Geym Ovir” okunuşuyla yazılan yabancı cümleye de yer verilmiştir.

14. “Beyaz Kazak”

a. Olay Örgüsü

Öykü, birden fazla vakadan oluştuğu için çok zincirli olay örgüsü vardır. Öykü kahraman anlatıcının, eşi ve çocuklarıyla annesini ziyarete gittiğinde geçmiş hatırlamasıyla başlar. Annesiyle birlikte babasının dönüşünü beklediği o anları anlatır. Annesi, babası giderken örmeye başladığı kazağı bir türlü bitirememiştir. Babası bir türlü dönmemiş, annesi de kazağın aynı noktasında takılıp kalmıştır. Kahraman

anlatıcı, evin penceresinden dışarı baktığında uzaktan bir adamın eve doğru geldiğini görür. Adam, avludan içeri girecekken sırtından vurulur. Kahraman anlatıcı, telaşla annesine seslense de annesi, orada kimsenin olmadığını söyler. Öyküde anlatılan ikinci vakada, kahraman anlatıcının bahsettiği adamın hikâyesi anlatılır. Adam, elinde silah çatışma meydanında, sevdiklerini ve ona kazak ören karısını özlemektedir. Yıllardır, her gün evine dönmeyi hayal etmektedir. Uzaktan gördüğü evine yaklaşıncaya pencerede karısı yerine bir erkek çocuğu görür. Kapıdan içeri girecekken sırtından vurulur. Öykünün sonunda kahraman anlatıcı, albümlerde gördüğü kişi ile vurulurken gördüğü adamın aynı kişi olduğunu anlar. Öykü boyunca bu kişinin kahramanın babası olduğu okuyucuya hissettirilir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi aynı zamanda öykünün anlatıcısıdır. Hiç görmediği babasının yıllarca eve dönüşünü hayal eder. Şükran ile evlidir ve çocukları vardır. Öykünün başından sonuna kadar yer alan bir diğer karakter, kahramanın annesidir. Öyküde kahraman, annesinden şu şekilde bahseder: “Annem hep ıslak ıslak bakardı. Gözlerinde hep bir yıldız olurdu. Kirpiklerinden yanaklarına doğru sessizce kayıp giden bir yıldız...” (Kaya, ÖOM, 2017: 104) Babasını bir yıl sonra dönmek üzere yolcu eden annesinin gözleri hep yaşlıdır. Öyküde bahsedilen diğer karakter, kahramanın babasıdır. Bir kış günü askere gider ve bir daha dönmez. Kahramanın eşi Şükran ve çocukları da yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykü, kısa zamanda olan olayları anlatmadığı gibi uzun bir süreci de ele almaz. Öyküde, geriye dönüşlerle geçmişte yaşanan olaylar anlatılır. Nesnel zamanda yaşanan olayların anlatımı durdurulup şimdiye dönülür. Öyküde anlatı geri dönüş ve ileri gidişlerle sağlanır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği ilk mekân, kahramanın çocukluğunun geçtiği evdir. Yıllarca annesiyle yaşadığı bu eve kimse gelmemiştir. Kahraman, küçük pencereleri olan bu evde annesinin sürekli kazak ördüğünden bahseder. Kendisi ise kapının

arkasından annesini gözlemektedir. Kahramanın yıllar sonra eşi ve çocuklarıyla geldiği bu ev kapalı ve somut mekândır. Öyküde kahramanın babasının bulunduğu çatışma alanı açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk kısmı, kahraman bakış açısıyla son iki kısmı ise ilahi bakış açısıyla anlatılır. Öyküde her iki bakış açısı da kullanıldığı için çoğul bakış açısı ve anlatıcılar vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde ağırlıklı olarak anlatma tekniği kullanılmıştır. Mekân tasvirlerinde ise tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. Öyküde kahramanın zihninden geçenler iç monolog tekniğiyle aktarılır. Kahramanın babasının duygu ve düşünceleri aktarılırken iç çözümleme tekniğine başvurulur. Kahraman anlatıcı, geçmişte yaşadığı olayları anlatırken geriye dönüş tekniğiyle aktarır.

g. Dil ve Üslup

Üslup türü olarak mecazi üslup ve efsaneci üslup türlerinin kullanıldığını söyleyebiliriz. Kahraman anlatıcı, annesinin gözyaşlarını yıldıza benzetip anlatırken şiirsel bir dil kullanır. Kahraman anlatıcının, pencereden vurulduğunu gördüğü adamın gerçekte olmayışı ve babasının da onu pencerede gördüğü kısımlar efsaneci üslupla anlatılır. Öyküde ikilemeler ve argo sözcükler kullanılır. Deyimler ve devrik cümleler vardır. Öyküde kişilerin konuşmaları alıntı cümleler şeklinde verilir.

15. “Kurban”

a. Olay Örgüsü

Öykü tek bir vakadan oluşmaktadır. Olaylar kronolojik sırayla anlatılmaktadır. Sosyal olaydan hareketle bireylerin ruhsal durumlarının anlatıldığı öyküde, olaylar bir savaş ortamında geçmektedir. Öyküde, bir eve sıkışıp kalmış ailenin dramı anlatılır. Günlerdir ilk kez bomba ve silah seslerinin olmadığı bir güne uyanmışlardır. Sessizliğin sebebi, Kurban Bayramı dolayısıyla askerlerin namazda olmasıdır. Baba, bunu fırsat bilip aç olan çocuklarına kuş avlamak için evden çıkar. Birkaç kuş avladıktan sonra dönecekken askerlerle dolu kamyonlar gelir. Yakalanmamak için

saklanan baba, bu toprakları terk edip komşularıyla gitmediği için pişman olur. Üç gün sonra saklandığı yerden çıkıp evine gider. Karısını ve çocuklarını evde görünce sevinir ancak eli boş dönmenin üzüntüsü içindedir. Avladığı kuşları, hayatta kalmak için kendisi yemiştir. Çocuklar, annelerinin et pişirdiğini söyleyince adam şaşırır. Adam, evde kediyi göremeyince durumu anlar.

b. Kişiler

Öyküde kişilerin isimleri ve bedensel özelliklerinden bahsedilmez. Sadece kişilerin ruhsal boyutlarına yer verilir. Öyküde, baba merkez kişi konumundadır. Günlerdir aç olan çocuklarına birkaç kuş avlamak için evden çıkar. Ancak eve, eli boş dönmüş olmanın ezikliğini yaşar. Öyküde anne, koruyucu bir karakter olarak yer alır. Silah sesleri ve top atışları başlayınca çocukları, arka odaya götürüp saklar. Çocuklarının aç kalmaması için evdeki kediyi pişirmeye mecbur kalır. Öyküde ailenin kaç çocuğu olduğundan bahsedilmez ancak birisinin oğlan olduğu belirtilir. Oğlu, babasından karatavuk vurmasını ister. Öyküde geçen; askerler, komutan ve Hacı Cafer yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda olan olaylar anlatılmaktadır. Nesnel zamanı belirten “sabah, öğle, gece, iki gün sonra, üç gün sonra” gibi zamansal ibareler kullanılır. Sabah patlama seslerinin olmadığı bir güne uyanan ailenin üç günü anlatılır. Öyküde, ailenin yaşadıkları şimdiki zaman kipiyle anlatılır. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma, anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların büyük bir bölümünün geçtiği ilk mekân ailenin evidir. Bu evde, bazen patlama seslerinden günlerce uykusuz kalarak bazen de uykularından sıçrayarak ve korkuyla yaşarlar. Ev aile için hem sığınılacak hem de güvenli olmayan bir yerdir. Öyküde ev kapalı ve somut mekândır. Yaşadıkları şehir açık ve somut mekândır. Baba, askerlerden saklanmak için otların arasındaki arka uzanır. Burası açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde olaylara, kişilere ve iç dünyalarına hâkim olan ilahi anlatıcı vardır. Öykü kişilerinin yaşadıklarını, hissettiklerini bilir ve aktarır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma tekniğinden yararlanılmıştır. Kişilerin düşüncelerinin aktarımında iç çözümleme tekniği kullanılır. Öykünün kahramanı olan babanın, kısa bir an, eski kurban bayramlarını hatırlaması geriye dönüş tekniğiyle verilir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın ve dramatik üslup türleri kullanılmıştır. Ailenin çaresizliği, aç kalışı dramatik bir şekilde anlatılır. Ayrıca yalın üslubun kullanılması, anlatımın anlaşılır ve akıcı olmasını sağlamıştır. İkillemeler ve deyimler kullanılmıştır. Alıntı cümleler ve argo sözcükler vardır.

17. “Tanık”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, birden fazla olay olduğu için olaylar çok zincirli olay örgüsüyle nakledilir. Öykünün kahramanı olan fotoğrafçının, mesleğe nasıl gönül verdiğini anlatmasıyla öykü başlar. On yaşındayken, mahallenin fotoğrafçısı olan Cafer Usta'nın yanında fotoğrafçılığı öğrenmesi geçmişe dönülerek anlatılır. Babası hastalanınca ilaçlarına para lazım olur. Sanat fotoğrafları çekip sergi açmak, yarışmalara katılıp ödül almak hayalidir. Ancak istemese de polis olup kaza ve cinayet fotoğrafları çekmek zorunda kalır. Zamanla alışır ve çektiği her fotoğrafın bir hikâyesi olduğunu anlar. Öyküde, kahramanın çektiği fotoğrafların birkaçının hikâyesi anlatılır. Anlatıcı, bir diğer olayı; göle giren çocukların hikâyesini anlatır. Göle giren çocuklar arasından suyun altında nefes tutma yarışını hep Seyyid kazanır. Ancak son defasında arkadaşları, kazanmasına izin vermez ve boğulur. Anlatıcı, öykünün diğer halkasını oluşturan; işkence edilen bir çocuğun hikâyesini anlatır. Öykünün kahramanı olan fotoğrafçı, çürümüş bedenlerin fotoğraflarını çekmekten bıkmıştır. Bir sanatçının bu işi yapmaması gerektiğini düşünür. Anlatıcı, kahramanın çektiği bir başka fotoğrafın hikâyesini şu şekilde anlatır: “Kefensiz, namazsız, üst üste, alt alta, gelişi güzel,

öylece, kollarından, bacaklarından tutulup çukura atılarak, çölün koynuna yüzlerce, binlerce, bir arada...” (Kaya, ÖOM, 2017: 119) Öykünün sonunda kahraman, bir gün sergi açıp ödüller alacakken elinde hafıza kartıyla kalır.

b. Kişiler

Kahraman anlatıcı, mesleği gereği cinayet ve kaza fotoğrafları çeken bir polistir. Öyküde, kahramanın ruhsal boyutu öne çıkarılır. Küçük yaşlardan beri sanat fotoğrafçısı olmak ister ancak hayat onu çürümüş, ezik bedenlerin fotoğrafını çeken bir polis olmaya zorlar. Fotoğraf çekmekten nefret etmiştir. Öyküde fotoğrafçı Cafer Usta, kahramana fotoğrafçılığı öğreten kişidir. Cafer Usta ve kahramanı fotoğrafçı olması için cesaretlendiren arkadaşı, öykünün kurgusunda önemli yere sahip karakterlerdir. Öyküde yer alan diğer önemli karakterler; gölde nefesin tutma yarışını hep kazanan Seyyid ve sürekli su yuttuğu söylenen Rıza karakterleridir. Öyküde, Seyyid’in cesur oluşu ve birinciliği kimseye bırakmayışı üzerinde durulur. Öyküde anlatılan diğer bir olayda geçen kahramanlar; anne, baba ve çocuktur. Ailece pikniğe gittikleri gün çocuk, babasından dal yontmak için çakı ister. Ancak bu çakının ölümüne sebep olacağını bilmemektedir. Öyküde; kahramanın babası, arkadaşları, kahramana fotoğraf çekmesini söyleyen kişiler, ismi belirtilmeyen ve öyküde fazla öneme sahip olmayan çocuklar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde geçen olaylar uzun bir zamanı kapsamaktadır. Kahraman, öykünün başında geçmişe dönerek on yaşında fotoğrafçılığa nasıl başladığını anlatır. Daha sonra mesleğe nasıl girdiği geriye dönüş tekniğiyle aktarılır. Buraya kadar anlatılan olaylarda vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır. Kahramanın çektiği fotoğrafların hikâyesinin anlatıldığı kısımlarda vaka zamanı aynen aktarma, anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, Cafer Usta’nın fotoğrafçı dükkânıdır. Kahraman, bu dükkânın karanlık odasında fotoğrafçılığı öğrenir. Bu dükkân, kapalı ve somut mekândır. Seyyid ve arkadaşlarının nefes tutma yarışı yapmak için gittikleri göl, baba ve annenin, çocuklarıyla piknik yaptığı yer, kefensiz cesetlerin üst üste atıldığı

çukurların olduğu çöl açık ve somut mekânlardır. Bıçakla kaburga kemiklerinin arası kesilerek işkence edilen çocuğun bileklerinden tavana asıldığı hücre kapalı ve somut mekândır. Çocuk, burada babasının aldığı çakıyı ve küçükken ailesiyle geçirdiği güzel günleri hatırlar.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde, kahramanın on yaşlarında fotoğrafçılığı öğrendiği zamanları anlatışı kendi ağzından verilir. Yani kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Mesleğe girişi ve çektiği fotoğrafların hikâyesi, ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla verilir. Öyküde birden fazla bakış açısı ve anlatıcıya yer verildiği için çoğul bakış açısı ve anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniğinden yararlanılmıştır. Mekân anlatımlarında tasvir etme tekniği de kullanılmıştır. Anlatıcı, öykü karakterlerinin düşüncelerini anlatırken iç çözümlene tekniğiyle anlatır. Öyküde olaylar arası geçişte her bir kare fotoğraf numaralandırılır. Numarayla beraber “Flaş Patlıyor” cümlesi her defasında tekrarlanır. Öyküde yirmi dört kez tekrarlanan bu cümle, leitmotiv tekniğinden yararlanıldığıını göstermektedir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, olay yeri fotoğrafları çeken bir polisin kadrajından kişilerin hikâyeleri anlatılır. Nesnel tasvir üslubunun ağırlıklı olarak kullanıldığı öyküde, kahramanın hayâlleri ve gerçekler arasında kalışı dramatik üslupla anlatılır. Kefensiz üst üste çukura atılan binlerce insanın hikâyesi ise eleştirel üslupla anlatılır. Öyküde birden fazla üslubun kullanılması öykü için zenginlik oluşturmaktadır. Öyküde ikilemeler ve argo sözcükler kullanılır. Diyalog yerine alıntı cümleler vardır. Deyimlere ve devrik cümlelere yer verilir.

2.2.2.3. *Uzun ve Lacivert Günler* Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler

1. “Ben Yapmadım”

a. Olay Örgüsü

Öyküde birbiriyle bağlantılı iki vaka vardır. Olaylar kronolojik sırayla anlatılmaz. Öyküde kahraman anlatıcı, işlemediği bir cinayetten dolayı aranmaktadır. Yakalanma korkusuyla üç kişiyi öldürür ve bir depoda saklanmaya başlar. Yanına sadece arkadaşı İsa, haber getirmek için gelip gider. Öyküde geçmişe dönülerek olayların öncesi anlatılır. Kahraman, kendisinden hoşlanan Tombul Saniye'nin sokağından onu görmek için geçip sahile gider. Çok geçmeden arkadaşı İsa gelip Tombul Saniye'nin sokağındaki bakkalın şişlendiğini söyler. Dilenci Topal Şefik, bakkalı kahramanın şişlediğini herkese anlatır. İşlemediği suçtan aranan kahraman, depoya saklanır. Birkaç gün sonra arkadaşı İsa, depoya gelip ona Topal Şefik'in öldürüldüğü haberini verir. Başka bir gün İsa, kahramanın öldürdüğü üç kişiden dolayı onu ihbar edenin yaşlı bir adam olduğunu söylemek için gelir. Kahraman, yaşlı adamı da öldürüp depoda saklanmaya devam eder ancak polisler depoyu basar. Kahraman, bakkalın ölmediğini ve kendisinin de saf olduğunu mahkemede öğrenir. Tedavi için hastaneye yatırıldığında, arkadaşı İsa ona her şeyi itiraf eder. Gerçek adının İsa değil Faruk olduğunu, Sincan Yetiştirme Yurdu'nda birlikte kaldıklarını, oradaki görevlilerin onu dövüp komalık ettiğini ve o sebeple saf olduğunu anlatır. Öyküde bunlar geçmişe dönülerek anlatılır. Arkadaşı İsa, öldürttüğü adamların onlar olduğunu ve intikam almak için onu kullandığını söyler. Kahramanın o günden sonra görmediği arkadaşı İsa'nın parkta donarak öldüğü haberini gazetede görmesiyle öykü son bulur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi kahraman anlatıcıdır. Yetiştirme yurdunda yediği dayaktan dolayı bir hafta hastanede komada kalır. Her söylenene inanan, saf bir yapısı vardır. Öyküde kahramanın isminden bahsedilmez ancak bedensel olarak İsa'ya göre; güçlü ve cüsseli olduğu belirtilir. Herhangi bir işte çalışmaz ve arkadaşı İsa'nın depoya getirdiği yemekle hayatta kalır. Kimi zaman insanlardan para dilenir. Sınava hazırlanıp iyi bir lise kazanacakken, yurttan yedikleri dayaktan sonra sokakta yaşamak zorunda kalırlar. Kahramanın arkadaşı İsa'nın gerçek adı Faruk'tur. Yurttan, onlara birbirlerini

tokatlattıran kişilerden intikam almak için onları, arkadaşına öldürtür. Bunu kahramana yaptırmasının sebebi; arkadaşı saf olduğu için ceza almayacaktır. İsa bedensel olarak ufak tefek bir yapıya sahiptir. Öyküde bahsedilen diğer kişiler, yardımcı kişi olarak yer alırlar.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda geçen olaylar kronolojik sırayla ilerlemez. Kahraman, geçmişteki olayları hatırlayıp anlatır. Geriye dönüş tekniği kullanıldığı için birden fazla zaman söz konusudur. Kahraman ve arkadaşının yurttan yaşadıkları özetlenerek anlatılır. Öyküde, vakaların zamanı genişletme ve özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde, kahramanın saklandığı eski depo kapalı ve somut mekândır. Bu deponun çatısında delikler olduğu için yağış alır ve soğuktur. Kahraman, burada günlerini geçirir ve üzerinde naylon poşetle uyur. Bakkalın bulunduğu sokak ile sahil açık ve somut mekânlardır. Kahramanın kaldığı hastane kapalı ve somut mekândır. Hastane, kahramanın tüm gerçekleri öğrendiği yerdir. Arkadaşının ölüm haberini de burada alır. Kahraman ve arkadaşlarının kaldığı yetiştirme yurdu kapalı ve somut mekândır. İkisinin de geleceklerini etkileyecek olaylar burada olur. Öyküde, mekân tasvirinden çok olay tasvirine yer verilir.

f. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün başından sonuna tüm olaylar kahraman anlatıcının bakış açısıyla anlatılır. Kahramanın hatırlayamadığı olaylar ise arkadaşı İsa tarafından anlatılır. Öyküde, bu kısımlar diyalog şeklinde verilir.

g. Anlatım Teknikleri

Öykü, anlatma tekniğine dayalıdır. Tasvir etme tekniğinden de yararlanılmıştır. Kahramanın geçmişte yaşadığı olayları anlatmasında geriye dönüş tekniği kullanılır. Kahramanın aklından geçenler iç monolog tekniğiyle verilir. Kahramanın arkadaşıyla yurttan kalırken yaşadıkları özetleme tekniğiyle anlatılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde kahraman anlatıcı, yetiştirme yurdundan sonra sokaklarda yaşadığı için sokak ağzıyla konuşur. Öykünün üslubu için avam üslubu demek yerinde olacaktır. Öyküde, 21 kez “ulan”, 10 kez “lan”, 6 kez “şerefsiz”, “deyyus”, “kitapsız” gibi argo tabirler sıklıkla kullanılır. Öyküde diyalog yerine alıntı cümleler de kullanılır. İkilemeler ve devrik cümleler de vardır.

2. “Gecenin İpi”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası iki halkadan meydana gelir. Öyküde, bir mülteci kızın dramı ve Yusuf’a olan aşkı anlatılır. Öykü, uzunca bir mekân tasviriyle başlar. Anlatıcı, sokak lambalarıyla aydınlatılan yol kenarında, akasya ağacına kırmızı kurdele bağlayan bir kız görür. Kızın ağaca bağladığı kurdelenin ucunda bir taş vardır. Bu taş, kızın atmayı çoktan bırakan kalbi olarak anlatılır. Ülkesinden uzakta, geldiği yerdeki ilk gününü hatırlar. O gün, sevdiği insandan uzaktadır ve tanımadığı insanlarla birlikte olmaya zorlanır. Taşlaşan kalbini, bir taş gibi kurdeleyle ağacın dalına asmazsa buna dayanamayıp öleceğini düşünür. Öyküde anlatılan diğer olay, kızın Yusuf ile tanışıp ona âşık olmasıdır. Bu olay, geçmişe dönülerek anlatılır. Kız, annesiyle birlikte Şam pazarına, komşu kızın çeyiz alışverişine gider. Bir dükkânda, kırmızı kurdele beğenir ancak parası yetmediği için alamaz. Birkaç gün sonra bir çocuk, kızın eline bir zarf sıkıştırır. Kız, eve gidip zarfı açtığı anda içinden almak istediği o kurdele çıkar. Zarfın içinden çıkan mektupta, daha önce birkaç kez gördüğü Yusuf’un ismi yazmaktadır. Defalarca okuduğu mektuba bir türlü cevap yazamaz. Yusuf’u pazarda görünce, kurdelesini gösterip teklifini kabul eder. Anlatıcı, öykünün bu noktasından sonra tekrar şimdiye döner ve kızın dramını anlatmaya devam eder.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi kızdır. Öyküde, kızın adı ve yaşı ile ilgili bilgi verilmez. Fiziksel özellikleriyle ilgili; siyah saçlı ve başörtülü olduğu belirtilir. Öyküde, kızın ruhsal yapısı üzerinde durulur. Sevdiğinden ayrı düşüp geldiği bu yabancı yerde, bir gün onunla kavuşmayı umut eder. Öyküde kızın âşık olduğu Yusuf, diğer önemli karakterdir. Kızla çeşme başında göz göze gelince, ona bir bardak su doldurup uzatır.

Öyküde, Yusuf'un fiziksel özelliklerinden bahsedilmez. Öyküde; kızın annesi, komşuları, mektup getiren çocuk, kurdele satıcısı ve kızın birlikte olduğu adamlar yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamana ait “akşam, sabaha karşı, gece, birkaç gün” gibi belirsiz ifadeler kullanılır. Olaylar kronolojik sırayla aktarılmadığı için zamanda geriye dönüş ve ileriye gidişler vardır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, akasya ağaçlarının olduğu yol kenarıdır. Burası, kız için yaşamla ölüm arasında sınır olan bir yer gibidir. Kalbini bir taş gibi düşünüp yaşadıklarına katlanmaya çalışır. Kurdelenin ucuna bağlayıp ağaca astığı taşı, her eline alışında tekrar hayata döner. Kalbinin taşlaşmış olduğunu arabanın arka koltuğundayken anlar. Araba, kızın boğulup öleceğini hissettiği yer olarak anlatılır. Öyküde, yol kenarı açık ve somut mekândır. Kızın kaçır gibi indiği arabalar kapalı ve somut mekânlardır. Kızın gittiği Şam pazarı açık ve somut mekândır. Küçük penceresinden yıldızlara baktığı ve Yusuf'un da yıldızlara baktığını düşündüğü evi kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde anlatılan iki olay da ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla verilir. Kızın düşüncelerini ve hissettiklerini şu şekilde aktarır: “(...) Elleri soğuk. Kalbi avuçlarında atıyor sanki. Hava sıcak ama o üşüdü. Vücudundan can çekilmiş. Ayaklarını hissetmiyor. Kalbi yerinde değil. Yeniden yokluyor kendini. Kalbi de taş olmuş.” (Kaya, UVLG, 2015: 16)

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme teknikleri kullanılır. Kişilerin düşünceleri iç çözümleme tekniğiyle aktarılır. Kızın Yusuf'a olan aşkı geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Öyküde, cümle ve paragraf tekrarlarıyla leitmotiv tekniğinden yararlanır.

Yusuf'un kıza gönderdiği mektupla ona olan aşkını ilan etmesi, iç dünyasını görmemizi sağlar. Öyküde mektup tekniği de kullanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, öznel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Öyküde, özellikle kahramanın ruhsal durumu ve değişim süreçleri anlatılır. Devrik cümleler ile alıntı cümleler kullanılır. İkilemeler vardır.

7. “Koleksiyoncu”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, olay örgüsü ortadan başlatılıp geriye dönüş tekniğiyle geçmişte yaşananlar anlatıldıktan sonra, sonuç kısmı verilir. Öyküde tek bir vaka vardır. Koleksiyonculuğa merak saran arşiv memuru Arif'in başından geçenler anlatılır. Öykünün kahramanı Arif, kahvede okuduğu gazetede röportajdan çok etkilenir ve gazete koleksiyonu yapmaya karar verir. Kırk yaşından sonra buna pişman olsa da yine de yaptığından gurur duyar. Öyküde geriye dönüşle Arif'in memur oluşu, evlenişi ve koleksiyon işine girişi anlatılır. Öykünün sonuç kısmında; koleksiyoncu olarak çıktığı yolda, hurdacı olduğu anlatılarak öykü sonlandırılır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Arif'tir. Ailesinin tek çocuğu olduğu için hep üstüne düşülmüştür. Annesinin korumacı yaklaşımı onun içine kapanık, ezik bir tip olmasına sebep olmuştur. Okul hayatı da zorluklarla geçmiştir. Memur olarak atanınca etrafından değer görse de askerlik yoklamasında askerlik yapamaz raporu verilince eski günlerine geri döner. Annesinin bulduğu kızla evlenir ancak mutlu değildir. İşten geriye kalan vaktini kahvede gazete okuyarak geçirir. Öyküde Arif'in fiziksel görünüşüyle ilgili; zayıf, çelimsiz bir yapıya sahip olduğu belirtilir. Arif'in eşi, katı kuralları olan bir karakterdir. Arif'ten yaşça büyüktür. Arif ile istemeyerek evlenir. Arif'e yapılması ve uyulması gerekenler listesi hazırlayıp evin günlük ve haftalık işlerini ona yaptırır. Maaş kartını da elinden alıp ona az bir miktar harçlık verir. Çocukları olmamıştır. Öyküde Arif'in annesi, Arif'in ezik bir tip olmasına sebep olan kişidir. Ailenin tek çocuğu olması ve her şeyi onun adına annesinin ve babasının yapması özgüvenini kırar. Babasından çok bahsedilmese de Arif memur olunca onunla

gurur duyar. Öyküde; kahveci Fuat, kahvedeki kişiler, mahalleli, Arif'e takılanlar, gazetede koleksiyoncu ve fotoğrafçı yardımcı kişilerdir. Arif'in koleksiyonculuğa merak salmasındaki asıl sebep, gazetede koleksiyoncuyla benzer özelliklere sahip olmaları ve aynı tip yaşam özellikleridir.

c. Zaman

Öykünün başında nesnel zamanda anlatılan olaylar durdurulup, geçmişe dönülerek; Arif'in çocukluğu, memur oluşu, evlenişi anlatılır. Daha sonra öykünün başındaki kırk yaşlarına dönülüp koleksiyonculuğa başladığı zamanlar anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde bahsedilen ilk mekân kahveci Fuat'ın kahvesidir. Evlendikten sonra eşi, hafta sonları evde durmasını yasaklayınca, sabah dokuz akşam altı arasında kahvede oturup gazeteleri okurken iki çay ve bir simit ile zamanını geçirir. Kahvede, onunla dalga geçtikleri için hafta sonlarını ve kahveyi hiç sevmez. Zamanla bu duruma alışsa da iş yerini daha çok sever. İş yerindeyken evrak için kimse gelmezse akşama kadar oturup evine gider. Öyküde, kahve ve Arif'in iş yeri kapalı ve somut mekânlardır. Evlendikten sonra eşinin isteğiyle ailesinden ayrı bir eve çıkan Arif, evinin kömürlüğünde gazeteleri biriktirmeye başlar. Eşi gazeteleri satar ve Arif'e daha çok gazete toplaması için hurda arabası alır. Eşiyle yaşadığı bu ev, mutsuz olduğu ve hayal kırıklığına uğradığı mekân olmuştur. Ev kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün başından sonuna kadar ilahi anlatıcının varlığı hissedilir. Kahramanın koleksiyoncu olma hayali ve gerçekte olmak istediği kişi ayrıntılarıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde ağırlıklı olarak anlatma tekniği kullanılır. Arif ve eşinin kişisel özelliklerinin anlatımında tasvir etme tekniğinden de yararlanır. Bunun yanında, öyküde iç çözümleme tekniği de kullanılır. Öyküde Arif'in çocukluğu, memur oluşu

ve evliliği geriye dönüş tekniğiyle aktarılır. Cümle tekrarlarıyla leitmotiv tekniğinden yararlanır. Kahraman evliyken geçen on beş yıl özetleme tekniğiyle verilir.

4. “Yanlış Hesap”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, tek bir olay anlatılır. Öykü, klasik baştan başlatma yöntemiyle başlar. Geriye dönüşle geçmişe ait bazı anlar hatırlanıp anlatıldıktan sonra şimdiye dönülür. Akıl hastanesi başhekimisi Kemal Bey, başbakanın hastaneyi ziyaret edecek olmasından dolayı telaşlıdır. Bütün gece uyuyamaz. Sabah gelen telefonla biri hariç tüm hastaların hastaneden kaçtığını öğrenir. Hastaların kaçmasına sebep olan Nevzat, eski bir sendika başkanıdır. Nevzat, üç kişinin kulağını ısırarak kopardığı için hastanede tedavi görür. Kemal Bey, tedavisini uzattığı için ondan intikam almak ister. Öyküde bu olayın olduğu gün geçmişe dönülerek anlatılır. Başhekim Kemal Bey, şehirden hastaların tren oyunu oynayarak toplanmasını ister. Ancak hastanedeki hastalardan daha fazla kişi hastaneye döner. Sayımdan sonra geriye kalan kişiler salınır. Başbakan gelmeden önce hastalar ve hastanenin tüm eksikleri tamamlanır. Öykünün sonu beklenildiği gibi bitmez.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi hastanenin başhekimisi olan Kemal Bey’dir. Kemal Bey, otuz beş yaşında ve bekârdır. Hem evlenmek hem de sağlık bakanı olmak istemektedir. Sık sık bunların gerçekleşeceği günlerin hayalini kurmaktadır. Hedeflerine ulaşmak için oldukça titiz davranır. Hata kabul etmez bir yapıya sahiptir. Stresli bir iş yapmanın zorluğuyla; kalp sıkışması, ani terlemeler gibi birtakım sağlık sorunları yaşar. Öyküdeki bir diğer kişi, güvenlik şefi Mustafa’dır. Hastaların hepsi aynı anda kapıya hücum edince kaçmalarına engel olamamış ve durumu Kemal Bey’e haber vermiştir. Öykünün sonunda, başbakanın programının ertelendiğini Kemal Bey’e haber veren kişidir. Hastaların kaçmasına sebep olan Nevzat, aslında deli değildir. Yaptığı yanlıştan pişman olsa da Kemal Bey onu hastaneden çıkarmaz. İki yıldan fazla kaldığı hastanede, hastaları kaçırap Kemal Bey’den intikam almak ister. Öyküde, Kemal Bey’in evlenmeyi düşündüğü yazı işleri müdiresi Sema Hanım’dan fazla bahsedilmez. Sadece geçmiş olsun demek için Kemal Bey’i arar. Kemal Bey ise ondan hoşlanır ve

onunla evlenmeyi düşünmektedir. Öyküde; yanlışlıkla hastaneye gelen esnaf, hastane tadilat işlerini yapan ustalar, Kemal Bey'in arkadaşı, vali ve yardımcıları, jandarma komutanı, emniyet müdürü ve hastane personeli yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde geçen olaylar bir günden biraz fazla bir zamanı kapsamaktadır. Nesnel zamanda gerçekleşen olaylar anlatılırken bazı anlar, geçmişe dönülerek anlatılır. Kemal Bey'in gelecek hedefleri şimdiki zamandan ileriye gidişlerle anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletmedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların büyük bir kısmı hastanede geçmektedir. Dört yüz otuz hastanın bulunduğu akıl hastanesi kapalı ve somut mekândır. Kemal Bey'in kaldığı öğretnenevi de yine kapalı ve somut mekândır. Hastaların kaçtığı şehrin sokakları ve hastane bahçesi açık ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün tamamında ilahi bakış açısı ve anlatıcı vardır. Bir gün içinde olan olaylar, kişilerin geçmişte yaşadığı olumsuzluklar ve gelecekle ilgili hayalleri anlatıcı tarafından aktarılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öykünün tahkiyeye yaslanan yönü anlatma tekniğini öne çıkarır. Öyküde olayların ve kişilerin anlatımında yer yer tasvir etme tekniğinden de yararlanır. Öyküde kullanılan bir diğer teknik de iç çözümlemedir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, mizah üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Hastaların hastaneden kaçması ve tekrar hastaneye getirilmesi mizahi dille anlatılırken başhekim ve diğer kişilerin olaylar karşısındaki ruhsal durumları tahlilci üslupla anlatılır. Öyküde uzun cümleler ve devrik cümleler kullanılmıştır. Deyimler ve ikilemeler vardır. Argo sözcükler kullanılmıştır.

5. “Hokkabaz”

a. Olay Örgüsü

Öykünün olay örgüsü iki vakadan oluşmaktadır. İlk vakada, kahramanın metroya doğru yürürken yaşadıkları anlatılırken ikinci vakada, hokkabazlığa nasıl başladığı ve babasının ölümü anlatılır. Öykünün kahramanı Kenan, her sabah işe gitmeden önce pencereden dışarı bakmaktadır. Havanın sisli olduğunu görünce çocukluğunda, babasının siste yolunu kaybedip uçurumdan düşüşünü hatırlar. Bir an işe gitmekten vazgeçecek gibi olsa da dün akşam arkadaşlarına yaptığı hokkabazlık gösterisinin hüsrarla sonuçlanması onu işe gitmeye sevk eder. Sis içinde metroya doğru yürürken çocukluğunda babasından kaçtığı anı hatırlar. Sis içinde, onu takip eden ayak sesleri duyar. Koşunca o da koşar, durunca o da durur. Vitrin camlarında, önce yirmili yaşlarındaki halini sonra yaşlanmış halini görür. Ölen babasının sisin içinde kendisine seslendiğini hayal eder. Öykünün ikinci vakasında, kahraman hokkabazlığa nasıl başladığını anlatır. Kasabaya gelen hokkabazlardan işi öğrenip arkadaşlarına gösteriler yapmaya başlar. Yumurta ve güvercin karşılığında yaptığı gösterilerden babasına şikayetler gelince kahraman dedesinin dağ evine kaçar. Sisle kaplı dağ yolunda, babası arkasından koşarak gelir ancak uçurumdan düşer ve ölür.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi ve anlatıcısı Kenan’dır. Hokkabazlığın bir tür kandırmaca olduğunu bilse de çocukluğundan beri hokkabazlığa meraklıdır. Marangoz Ali’ye yaptırdığı masa ve kutu ile kasabanın çocuklarına yumurta karşılığında gösteriler yapar. Babasının ölümünden sonra bu yeteneğini kaybeder. Öyküde, kahramanın babası ve arkadaşı Remzi önemli karakterlerdir. Marangoz Ali, bakkal Rasim, kahramanın arkadaşı Mahmut ve annesi, kasabanın çocukları, hokkabazlar, Celil Usta yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılan iki vakada da nesnel zamanda geçen olaylar anlatılır. İlk vakada, kahraman içinde bulunduğu zamanda yaşadığı olayları anlatır. Akşamki hokkabazlık macerasını ve ara ara geçmişe dair anılarını anlatır. İkinci vakada, kahraman hokkabazlığa başlayışını ve babasının nasıl öldüğünü geçmişe dönerek

anlatır. Her iki olayın da vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde karşımıza çıkan ilk mekân kahramanın evidir. Evin penceresinden baktığında sisi görünce işe gitmek istemez. Ev, onun için sisli havalarda saklandığı bir mekân haline gelir. Ev kapalı ve somut mekândır. Evden çıkıp metroya doğru yürüdüğü yol sisle kaplıdır. Sis ona geçmişi hatırlattığı için yolda yürürken bunaldığını, boğulduğunu hisseder. Şehir ve yollar açık ve somut mekânlardır. Kahramanın çocukluğunun geçtiği kasaba yine açık ve somut mekân olurken kaçıp saklandığı dağ evi kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk vakası ilahi bakış açısıyla aktarılır. Kahramanın çocukluğunu anlattığı ikinci vaka ise kendi ağzından, kahraman bakış açısıyla anlatılır. Öykünün sonu tekrar ilahi bakış açısıyla anlatılır. Öyküde, her iki bakış açısı ve anlatıcı da kullanıldığı için çoğul bakış açısı ve anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniğinden ve az da olsa tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. Kahramanın zihninden geçenler iç çözümleme tekniğiyle aktarılır. Öyküde, “İşte asıl hikâyeye ondan sonra başladı.” cümlesi üç kez tekrarlanarak leitmotiv tekniğinden yararlanılır. Kahramanın hokkabazlığa nasıl başladığı geriye dönüş tekniğiyle anlatılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ile yalın üslup çeşidi kullanılmıştır. Kahramanın metroya yürüyüşü ve dağ evine doğru koşuşu anlatılırken bu üslup çeşitlerinden yararlanılmıştır. Deyimler ve ikilemeler vardır. Argo sözcükler kullanılmıştır. Alıntı cümlelere yer verilmiştir.

6. “Uzun ve Lacivert Günler”

a. Olay Örgüsü

Öykü, “İsmail ISPARTA’ ya...” ithaf cümlesiyle başlar. Öyküde, delilik ayrıntılı bir şekilde işlenir. Öykünün vakası iç içe geçmiş halkalardan oluştuğu için helezonik olay örgüsüyle anlatılır. Öykünün ilk cümlesi “Bu hikâyenin anlatılacak bir tarafı yoktu. Lakin...” ile son cümlesi “(...) kolu çevirmeye çalışırken kırmaydı, bu hikâyenin bitecek bir tarafı yoktu. Lakin...” öykünün üstkurmaca olduğunu belirtir niteliktedir. “Uzun Yıllar Önce” başlığını taşıyan bölüm, çerçeve hikâyeyi oluştururken “Bugün...” başlığını taşıyan bölüm, iç hikâyeyi oluşturmaktadır. Öyküde, saf olan Âdem ile yatalak annesinin hikâyesi ve Âdem ile Selim’in hikâyesi anlatılır. Anlatıcı, geçmişe dönerek Âdem’in otuz yıl kadar önce yaşadıklarını anlatır. Fırıncının verdiği ekmekle eve giden Âdem, duvara yazı yazan gençleri görünce kendisi de yazmak ister. Duvara “İTBEBER” yazınca gençler, ne demek olduğunu sorar. Âdem, kendisini tıraş etmeyen Berber Remzi’ye kızdığını söyler. Polis baskına gelince gençler kaçar, Âdem yakalanır. Hiçbir şeyden haberi olmayan Âdem, karakolda sorguya çekilir. Sorguda baygınlık geçiren Âdem, kendini tavanda ters duran, odadan çıkamayan bir sinek gibi hisseder. Üç ayın sonunda suçsuz olduğu anlaşılır. Ancak yokluğunda annesi vefat etmiş, Âdem kimsesiz kalmıştır. Âdem, bu olaydan sonra iyice delirir. Öyküde, Âdem’in neden saf olduğu ve annesiyle mahalleye nasıl geldiğiyle ilgili 6 rivayet belirtilir. Öyküde, hikâyenin devamı otuz sene sonrasına dönülerek anlatılır. Âdem, kahvedekilerle birlikte otururken mahalleye yeni taşınan Selim gelir. Yaşlı ve emekli olan Selim’in tüm parasını oğlu alır ve babasını da döver. Bunu gören Âdem, ona yardım etmek ister. O günden sonra ikisini de gören olmaz. Öyküde, Adem’e ve Selim’e ne olduğuyla ilgili 6 rivayet belirtilir. Anlatıcı, öykünün başında olduğu gibi sonunda da Âdem’in başına gelenler ve yaşadıkları olmasa bu hikâyenin olmayacağını belirtir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Âdem’dir. Âdem, saf bir delikanlıdır. Öyküde, onun mahalleye nasıl geldiği ve neden deli olduğuyla ilgili çeşitli rivayetler anlatılır. Bunlardan biri olan 4.rivayeti aktaralım: “Severek evlenmiş. Aşıkmiş kocasına

aslında. Gelin gittiği evde çok eziyet çekmiş. Kaynanası hiç rahat huzur vermemiş. Kocasını dövüyormuş. Adem'e hamileymiş o zaman. Zavallı çocuk ondan böyle safmış. Kadın bakmış çocuk böyle, adam dövmeye devam ediyor. Canına tak etmiş. Gece uyurken kesmiş kocasını. Bahçeye gömmüş. Sonra da çocuğunu alıp kaçmış, gelip bu mahalleye yerleşmiş.” (Kaya, UVLG, 2015: 67) Öyküde 5.rivayette, Âdem'in annesinin evliya olduğundan bahsedilir. Rivayetlerin dışında, annesiyle ilgili sadece yatalak olduğu ve Âdem hapisteyken öldüğü belirtilir. Öyküde yer alan bir diğer karakter, Selim'dir. Memur emeklisi, yalnız yaşayan ve kambur biridir. Oğlu elinden maaşını zorla alır ve onu döver. Âdem, ona yardım ederken Selim'in sırtındaki kurma kolunu fark eder. Yıllardır, kurma kolu olan oyuncak ördekle oynamayı hayal eden Âdem, bu kolu çevirince kırılır. Öyküde, ikisine de ne olduğuyla ilgili çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan 4.rivayeti kısaca aktaralım: “Bak asıl hikâye şu: Selim pişman olup af dileyince, Âdem'in de kalbi yumuşayıp bunu affetmiş. İşte o zaman olan olmuş. Gökten bir nur inmiş üstlerine. Bu ikisi, nurda kaybolmuş. Komşu Rukiye Nine görmüş azizim. Göğe yükseldiklerine yemin ediyor kadın. Her sene aynı gün, aynı saatte bir ışık peyda oluyormuş. Kim bunu görürse cennetlidir diyorlar.” (Kaya, UVLG, 2015: 72) Öyküde; polisler, fırıncı, maskeli, gençler, Berber Remzi, muhtar, Âdem'i sokakta döven adam, Muharrem Emmi, şarapçı Refik, kahveci Mustafa, Rukiye Nine yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılan hikâyede, nesnel zamana ait “akşam, ertesi gün, otuz sene, üç ay,” gibi kavramlar kullanılsa da belirsiz bir zaman söz konusudur. Öykünün kahramanı Âdem'in yirmi yaşlarında başına gelen olaylar geçmişe dönülerek anlatılır. Daha sonra şimdiye dönülerek otuz yıl sonraki yaşadıkları anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, Adem'in polisler tarafından yakalandığı sokaktır. Duvarlarında sloganların yazıldığı bu sokak açık ve somut mekândır. Polisler tarafından yakalandıktan sonra, Âdem'in götürüldüğü karakol ve bir süre kaldığı hücre kapalı ve somut mekânlardır. Âdem, sorguda dövülür ve burada bağımlık geçirir. Âdem ve

mahallelinin takıldığı kahve yine kapalı ve somut mekândır. Adem'in Selim'le tanışması da burada gerçekleşir. Âdem'in yatalak annesiyle yaşadığı ev ile Selim'in evi kapalı ve somut mekânlardır. Öyküde rivayetlerde geçen kimsesizler mezarlığı, Rio ve Guantanamo açık ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün başından sonuna ilahi anlatıcının varlığı hissedilir. Kişilerin olaylar karşısındaki ruhsal durumlarını ayrıntılarıyla anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, yoğun olarak anlatma tekniği kullanılır. Anlatıcı, kişilerin hayatını, çevresini anlatırken diğer kişilerin görüşlerini tek tek rivayetler halinde belirtir. Bu nedenle, anlatma tekniğinin yanında gösterme tekniği de kullanılır. İç çözümleme tekniğinden yararlanır. Âdem'in otuz yıl önce yaşadıkları anlatılırken geriye dönüş tekniği kullanılır. Öykü, üstkurmacadan yararlanılarak yazılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, efsaneci üslup ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Âdem'in karakolda kendisini bir sinek olarak düşünüşü, nasıl deli olduğuna dair anlatılan rivayetler ve Selim ile ortadan kayboluşuna dair anlatılan rivayetler efsaneci üslubun kullanıldığını göstermektedir. Âdem'in hayatı ve ruhsal durumları anlatılırken tahlilci üsluptan yararlanılmıştır. Öyküde devrik cümleler ve soru cümleleri kullanılmıştır. Argo kelimelere ve ikilemelere yer verilmiştir. Âdem'in sokağın duvarına yazdığı "İTBEBER" sözcüğü büyük harflerle tırnak içinde belirtilir. Okuyucunun aklından geçen olasılıklar, anlatıcı tarafından "1.Rivayet, 2.Rivayet, 3.Rivayet..." şeklinde sırayla verilir. Bu rivayetlerle anlatıcı, okuyucuya öykünün pek çok sonu olabileceğini gösterir.

7. "301"

a. Olay Örgüsü

Ölüm ve vicdan kavramlarına değinen öyküde, Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen maden faciası öyküleştirilmiştir. Öykünün başlığı olan "301" bu faciada hayatını kaybeden madencilerin sayısını belirtir. Öykü, "13 Mayıs 2014,

Unutulmaz...” cümlesiyle başlar. Öyküde vaka tek halkadan oluşur. Anlatıcı, o kara güne kadar madenci ailelerinin korkularını nasıl gizlediklerini anlatır. Öykünün kahramanı çocuk, babasının kazancıyla zar zor geçindiklerini ve babasının kendisine okumayı öğütlediğini anlatır. O gün okulun penceresinden dışarı baktığında, kara dumanları görünce korkularının gerçek olduğunu anlar. Öyküde geçmişe dönülerek çocuğun rüyası anlatılır. Rüyasında, kara dumanların her yeri sardığı o kara günü görür. Annesi, onu sakinleştirip tekrar uyumasını sağlar. Babasının madende saniyelerle yarıştığı anlar anlatılır. Öykünün sonunda çocuk, rüyasının gerçek olduğunu anlar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi olan çocuk, maden işçisi olan babasını kaybetme korkusuyla yaşar. Korkusu rüyalarına aksetmiş ve gerçek olmuştur. Babasının iş yerine gittiğinde, okuması gerektiğini anlar. Öyküde, maden işçisi olan baba bin bir zorlukla kazandığı helal kazancıyla ailesinin giderlerini karşılamakta zorlanır. Ancak, yine de her gün onlar için madene gitmek zorundadır. Oğlunun geleceği için ona, okumasını öğütler. Kazanın olduğu gün, maskenin ücreti maaşından kesilir diye maskeyi kullanmaktan çekinir. Öyküde baba; ailesini ve yakınlarını düşünen, cefakâr, vicdanlı bir karakterdir. Öykünün diğer karakteri anne, bir gün bu kazanın olacağı korkusunu taşısa da çocuklarına yansıtılmamaya çalışır. Öyküde kahramanın kardeşi, dedesi, komşuları yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde, olayın gerçekleştiği nesnel zaman ait “13 Mayıs 2014” tarihi belirtilir. Yaşanmış bir olaydan hareketle yazılan öyküde “sabah, akşam” gibi zamansal ifadeler yer alır. Öyküde, facianın öncesi ve sonrası zamansal geçişlerle anlatılır. Öykünün başında facianın gerçekleştiği an belirtilip daha sonra geçmişe dönülerek o anlar anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde bahsedilen ilk mekân, olayların geçtiği şehirdir. Şehir açık ve somut mekândır. Kara bir güne uyanan kahramanın ailesiyle yaşadığı evi kapalı ve somut mekândır. Kahramanın zaman zaman kabuslar gördüğü evi babasının gelmesiyle

şenlenir. Babası, sabah evden çıkarken akşam onun eve dönmesini umutla bekler. Kahraman babasının çalıştığı maden ocağını şu şekilde anlatır: “Korkunç bir canavarın ağzını andıran girişi göstermişti bir gün babam. (...) Az sonra o kara delik, doymak bilmeyen bir ejderha gibi yutmuştu hepsini. Yüzlerce insan üçer beşer yok olmuştu ağzının içinde.” (Kaya, UVLG, 2015: 76) Kahramanın, babasını kaybetmekten korktuğu yer olan maden ocağı ve gittiği okulu kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde, ilahi bakış açısı ve anlatıcı ile kahraman bakış açısı ve anlatıcı birlikte kullanılmıştır. Dolayısıyla öyküde çoğul bakış açısı ve anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma tekniği kullanılmıştır. Maden ocağının anlatımında tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. Maden ocağında sıkışıp kalan babanın aklından geçenler iç çözümleme tekniğiyle verilir. Öyküde, “Sıçrayarak uyanıyor çocuk.” cümlesi iki kez tekrar edilir. Leitmotiv tekniğinden de yararlanılmıştır. Kahraman anlatıcı, babasının işe gidişlerini ve eve dönüşlerini geçmişe dönerek ve özetleyerek anlatır. Öyküde, geriye dönüş ve özetleme teknikleri de kullanılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde, öznel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Mekânın anlatımında öznel tasvirler öne çıkarken, kişilerin yaşadığı olaylara bağlı olarak ruhsal durumlarındaki değişimler de ele alınır. Devrik cümlelere ve alıntı cümlelere yer verilir. Uzun cümleler kullanılmıştır. Argo sözcük, ikilemeler ve pekiştirilmiş sözcükler vardır.

8. “Göl”

a. Olay Örgüsü

Öykü, Kaya'nın incelediğimiz diğer öykülerine göre oldukça uzundur. Öykü, “Şer”, “Ses”, “Dil” olmak üzere üç ara başlığa ayrılarak anlatılır. Öyküde, hikâye içinde hikâye anlatılır. “Şer” ve “Ses” bölümlerinde anlatılan hikâye, çerçeve hikâyeyi oluştururken “Dil” bölümünde anlatılan başka bir hikâye, iç hikâyeyi oluşturur. Bu iki hikâye birbiriyle iç içe geçirilmiştir. Öykü helezonik olay örgüsüyle anlatılır. Öykünün

“Şer” bölümünde, kasabalının her hafta sonu göl kenarına gelen şehirlilerden rahatsız oluşu anlatılır. Kasabalılar, gölden balık tutup piknik yapan şehirlilerin gitmesini sabırsızlıkla bekler. Buradan itibaren gölün hikâyesi anlatılır. Bir asır önce, Rumlardan oluşan kervan, kasabadan geçip göle doğru gider. Peşlerinden yetişen Sarı Hamdi ve adamları, kervandakilerin hepsini öldürüp göle atarlar. İçlerinden sadece bir kız çocuğu, kasabalılar tarafından kurtarılır. Öykünün “Ses” bölümünde, bir Rum çetesi olan Yorgo ve adamlarının beş ay önce kasabadan Çolak Celal’in eşi ve çocuğunu öldürmesi üzerine gelişen olaylar anlatılır. Rumlardan intikam almak isteyen Çolak Celal, Sarı Hamdi’nin çetesine katılır. Çeteye katılmak için; canlı bir oğlağın derisini yüzme şartını yerine getirir. Sarı Hamdi ve Çolak Celal, Yorgo’nun köyüne gittiklerinde köyün çoktan boşaltıldığını görünce peşlerine düşerler. Göl kenarında, kervanı yakalayıp kimseyi sağ bırakmazlar. O sırada gölün karşı kıyısından “Yapmayın, yapmayın...!” diye bağırın adamı gören Sarı Hamdi, ona ateş eder. Bağırın bu kişi, öykünün “Dil” bölümünde, bir asır sonra anlatılacak hikâyenin kahramanı Salih’tir. Öyküde, zamansal anlamda iç içe geçiş söz konusudur. “Ses” bölümü, Sarı Hamdi’nin Çolak Celal’i öldürmesiyle sonlanır. “Dil” bölümünde Salih, gölün kıyısından geçerken, oltadan gelen sesi duyup oltayı çeker. Oltanın ucundaki sazan konuşmaya başlayınca korkar. Balık, yakında her şeyin biteceğini söyler. Salih, gölün karşı kıyısında bir insan topluluğu ve silahlı adamları görünce bağırmaya başlar. Başından geçenleri kasabalıyla paylaşır. Bu olaydan bir ay sonra, kasabaya gökten balık yağar. Birkaç ay sonra da kasabalılar, göldeki bütün balıkları suyun üzerinde cansız görürler. Şhirden gelen ekip, bundan sonra gölde balık yaşayamayacağını söyler.

b. Kişiler

Öykünün “Şer” bölümünde, belirgin bir merkezi kişi yoktur. Bu bölüm, diğer bölümde anlatılanların özeti niteliğindedir. “Ses” bölümünde, merkezi kişi Karacaoluklu Çolak Celal’dir. Öyküde Çolak Celal’in bedensel özellikleriyle ilgili; sol elinde hafif bir dönüklük olduğu ve bu sebeple askere alınmadığından bahsedilir. Öyküde, Çolak Celal’in daha çok ruhsal boyutta ele alındığını görürüz. Yorgo ve çetesi tarafından öldürülen eşi ile oğlunun intikamını almak için yüzlerce insanı öldürmüş ve çok pişman olmuştur. Sürekli bir iç sorgulama halinde olan Çolak Celal, katil olduğuna

inanamaz ve Sarı Hamdi tarafından öldürülür. “Dil” bölümünde, merkezi kişi Salih’tir. Gölden, konuşan bir balık yakalayınca günlerce kendine gelemmez. Öyküde Salih, “Ses” bölümünde bir asır önce yaşananları gören kişidir. “Dil” bölümünde, nesilden nesile geçen bu hikâyeyi Salih’in kasabalıya anlatması onları korkutmaz. Öyküde, Sarı Hamdi’nin “uzun boylu, geniş omuzlu ve insan azmanı” olduğu belirtilir. Öyküde, Sarı Hamdi ve adamları olumsuz kişiler olarak yer alırlar. İnsanları öldürüp altınlarına ve paralarına el koyarlar. Yorgo ve çetesi de olumsuz karakterlerdir. Öyküde kasabalılar, şehirliler, Rumlar, Gülsüm Nine ve torunu Gamze, Saadet, Hedyla, muhtar, Yunan subaylar, konuşan balık, gölde inceleme yapan ekip yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykü uzun bir süreci ele almaktadır. Öykünün “Şer” bölümünde, nesnel zamanda bir yaz mevsimi, pazar günü yaşananlar anlatılır. Öykünün ilk bölümünde, şimdiki zamanda geçen olaylar anlatılırken ikinci bölümünde, geçmişe dönülerek bir asır önce yaşananların hikâyesi anlatılır. Olaylar temmuz ortası bir öğle vakti gerçekleşir. Öykünün üçüncü bölümünde, tekrar şimdije dönülür ancak ikinci ve üçüncü bölüm arasında iç içe geçmiş zamanlar vardır. Daha önce olay örgüsünde bundan bahsetmiştik. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği mekân kasabadır. Burada bulunan göle hafta sonu şehirliler gelir. Balığı bol ve lezzetli olan bu gölden kasabalı, balık tutmaz ve yemez. Öyküde, şehirlilerin balık tutup mangal yaptığı göl şu şekilde tasvir edilir: “(...) Önce koyu, kara bir kömürün dumanı yükseliyor. Gölün çevresi yanıyor sanki. Uzaktan bakan, bilmeyen birisi su tutuşmuş göl yanıyor sanır.” (Kaya, UVLG, 2015: 82) Yine iki yüz elli kadar Rum, bu gölün etrafında öldürülüp göle atılır. Öyküde geçen Karacaoluk, Karamusalar, kasaba, göl ve Rumların köyü açık ve somut mekânlardır. Kasabalıların balık kokusundan kaçıp saklandıkları evleri kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Anlatıcı, kasabalının ve Salih'in yaşadıklarını ayrıntılarıyla anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde öne çıkan teknik anlatma tekniğidir. Ayrıca kişi ve mekân tasvirlerinde, tasvir etme tekniğinden de yararlanır. Öyküde, bir asır önce kasabalının yaşadıklarının hikâyesi geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Öykünün birinci ve ikinci bölümlerinde, paragraf tekrarıyla birlikte leitmotiv tekniğine yer verilmiştir. Olaylar karşısında, öykü kişilerinin hissettikleri ve düşünceleri iç çözümleme tekniğiyle aktarılır. Özellikle Çolak Celal'in oğlağı canlı canlı yüzerken ve Rumları öldürürken hissettikleri ayrıntılarıyla anlatılır. Üstkurmacadan yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsanevi üslup, tahlilci üslup ve dramatik üslup türlerine yer verilmiştir. Öyküde balığın konuşturulması, Salih'in bir asır önce yaşanan olayları gölün karşı kıyısından aynı zamanda görmesi efsanevi üslupla, Rumların katledilişi, kasabalının yaşadıkları dramatik üslupla, Celal'in ve Salih'in ruhsal durumları tahlilci üslupla anlatılır. Öyküde devrik cümleler ve alıntı cümleler kullanılır. İkilemelere ve argo sözcüklere yer verilir.

9. "Gökler Delinince"

a. Olay Örgüsü

Öykü, çok uzun olmayıp vakası tektir. Klasik baştan başlatma şeklinde ilerleyip nesnel zamanda yaşananlar anlatılır. Öykü, sabahları çocukların okula, babaların işe gittiği rutin bir günün anlatımıyla başlar. Yüksek binaların arasında kalan mahallede inşaatlar devam eder. Bu inşaatlardan birinde işçi olarak çalışan Mustafa, öğle arasında AVM'ye kızı için oyuncak bebek almaya gider. Güvenlik görevlisi, onu iş kıyafetleriyle içeri almayınca dışarıda bir dükkândan kızına plastik bebek alır. Mustafa, o gün inşaatın yirmi beşinci katından düşüp ölür. Patronları, evine gelip karısının eline kalınca bir zarf tutuşturup gider. Müfettişlerin inşaatı denetim yaptığı bir gün, Mustafa'nın arkadaşı Tefvik kahveye gelir. Gazetede Mustafa'nın haberini

görür. O sırada kahveye gelen Mustafa'nın abisi, yalan ifade verdiği için Tevfik'in üzerine yürür. Birkaç gün sonra Tevfik, mahalleden taşınıp gider. Öykünün sonunda, Mustafa'nın geride kalan karısının ve çocuklarının acı durumu anlatılır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Mustafa'dır. Birkaç ay önce inşaatında çalıştığı AVM'ye giremeyince çok öfkelenir. Öyküde önemli yere sahip bir diğer karakter Tevfik'tir. Mustafa'nın ailesi tazminat alamaz diye verdiği ifadeden dolayı suçluluk duymaktadır. Öyküde Mustafa'nın abisi, eşi, çocukları, patronları, kahveci Rıza, güvenlik görevlisi, müfettişler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde, bir sabah başlayan ve birkaç gün içinde olan olaylar anlatılır. Olayların kronolojik sırayla anlatıldığı öyküde, ağırlıklı olarak şimdiki zaman kipiyle anlatım söz konusudur. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma olup anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği mahalle, açık ve somut mekândır. Yüksek binaların gölgesinde kalan bu mahallenin yukarısında gecekondu yer alır. Mustafa'nın kızına bebek almak için gittiği AVM, kapalı ve somut mekândır. Buradan içeri girememesinin sebebi; işi ve elbiseleridir. Anlatıcı, modern hayatın insanı sınırlamasına ve sınıflandırmasına dikkat çeker. Oyuncakçı, kahve ve Mustafa'nın evi kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır. Mustafa'nın ve ailesinin yaşadıkları anlatıcı tarafından aktarılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği öne çıkar. Mahalle ve inşaat alanlarının anlatımında, az da olsa tasvir etme tekniği kullanılır. İç çözümleme tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup türü kullanılmıştır. Deyimlere ve ikilemelere yer verilmiştir. Devrik cümleler ve alıntı cümleler vardır. Pekiştirilmiş sözcük ve argo sözcükler kullanılmıştır.

10. “Güvercinler”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası iki halkadan oluşmaktadır. İlk olay anlatıldıktan sonra diğerine geçilir. Öyküdeki ilk olay, bir çocuğun gözünden savaş manzarasının anlatılmasıdır. Bir öğleden sonra Yusuf ve ailesi, evdeyken bomba sesleriyle irkilirler. Yusuf, babasının beslediği bir kümes dolusu güvercin gibi özgürce uçmak ister. Önlerindeki duvarın üzerinden dağlara doğru kanat çırpmayı hayâl eder. Babası, Yusuf'a yemleri azaldığı için kuşları salmasını söyler. Yusuf, buna çok üzülse de babasının dediğini yapar. Öyküdeki ikinci olay, Yusuf'un arkadaşlarıyla top oynamak için sahile gitmesidir. Arkadaşları Mustafa ile Abdullah ve sahildeki diğer çocuklarla top oynamaya başladıkları sırada birkaç bomba yakınlarına düşer. Mustafa, Yusuf'u göremeyince onun bir kuş olup dağların ötesine uçtuğunu düşünür.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Yusuf'tur. Ailesiyle birlikte yaşayan Yusuf, bombalardan, yıkıntılardan ve korkudan uzakta özgürce yaşamak istemektedir. Eve sıkışıp kalmaktan, esir hayatı yaşamaktan üzüntü duymaktadır. Kuşlar gibi uçup özgür olmayı hayâl eder. Yusuf'un babası, ailesi için endişelenen ve komşularının yardımına koşan, gelecekte umutlu bir karakterdir. Yusuf'un arkadaşı Mustafa ve Abdullah öyküdeki diğer karakterlerdir. Yusuf'un üzülmelerini istemedikleri için onun hayâllerine ortak olurlar. Öyküde Yusuf'un annesi, kız kardeşi, komşu evdeki iki kardeş, sahildeki çocuklar yardımcı kişilerdir. Öyküde, çocukların takım kurarken olmak istediği kişiler: Ronaldo, Messi, Riberi ise hatırlanmış kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde, öğleden sonra başlayıp birkaç saat içinde gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır. Olaylar nesnel zamanda kronolojik sırayla anlatılır. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma olup anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde ilk mekân Yusuf'un evidir. Ailesiyle birlikte yaşadığı bu evde, bombalar atılmaya başlandığında çatı katına sığınır. Öyküde Yusuf'un, Mustafa'nın ve komşularının evi kapalı ve somut mekânlardır. Bombaların yollara büyük çukurlar açtığı mahallelerle, çocukların top oynadığı sahil açık ve somut mekânlardır. Sahil, çocuklar için olaylardan uzaklaştığı ve güvende hissettikleri mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilk olay, ilahi bakış açılı anlatıcıyla aktarılırken ikinci olay, Yusuf'un arkadaşı Mustafa'nın anlatımıyla verilir. Öyküde ilahi bakış açılı anlatıcı ve gözlemci bakış açılı anlatıcıya yer verildiği için çoğul bakış açısı ve anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma ve tasvir etme tekniğinden yararlanılmıştır. Yusuf'un aklından geçenler, hissettikleri iç çözümleme tekniğiyle aktarılır. Öyküde, Yusuf'un bir kuş olup duvarın ötesindeki dağlara uçma isteğinin anlatıldığı cümleler birkaç kez tekrarlanır. "Büyüse, güçlense, şöyle iki eliyle tutup bir perde gibi; yırtarak açsa duvarı." (Kaya, UVLG, 2015: 114-115) Öyküde iki kez tekrarlanan bu cümleyle de leitmotiv tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Mekân tasvirleri nesnel tasvir üslubuyla verilirken kişilerin tahlilinde tahlilci üslup kullanılır. Uzun cümlelerin yanında tek kelimelik kısa cümlelere de yer verilmiştir. Devrik cümleler kullanılmıştır. İkilemelere ve deyimlere yer verilmiştir.

11. “Sınır”

a. Olay Örgüsü

Öyküde, savaşta ailesini kaybeden bir kadının dramı anlatılır. Ölüm, korku ve vicdan kavramlarına dokunan öykünün vakası tek bir halkadan oluşur. Şehri yakılıp yıkılan, tecavüze uğrayan, ailesi öldürülen kadın; artık sadece ölümü beklemektedir. Arkadaşı Meryem, onun kendisiyle gelmesini ister. Meryem ve ailesiyle sınıra doğru yola çıkan kadın, sınırda kapıya doğru yürüyünce vurulur. Öyküde, kahramanın küçükken babasıyla resim yaptığı anlar, ailesinin öldürülüşü, nişanlısı Halil’in onu babasından istemesi ve Halil’in ona yazdığı mektup geçmişe dönülerek anlatılır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi şehrini terk etmek zorunda kalan kadındır. Öyküde, ismi veya fiziksel özellikleri ile ilgili bilgi verilmez. Başına gelenlerden dolayı ve ailesini kaybettikten sonra yaşamak istememektedir. Bir gün nişanlısıyla kavuşmayı umut ederek yaşama tutunmaya çalışsa da bu mümkün olmaz. Komşusu Meryem, ona yardımcı olmak isteyen bir karakterdir. Ailesiyle birlikte sınıra gideceklerken onu da sınıra götürmek ister. Kahramanın nişanlısı Halil, öyküdeki diğer bir karakterdir. Aylar sonra yazdığı mektupta savaşın hemen bitmeyeceğini söyler. Öyküde kahramanın ailesi, Meryem’in ailesi, sınıra yürüyen insanlar ve ateş eden asker yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde kısa sürede olan olaylar anlatılır. Anlatıcı, kahramanın bugünü anlatırken onun içsel zamanına göre bazı olayları hatırlamasıyla zamanı genişleterek aktarır. Öykünün vaka zamanı genişletme, anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde, kahramanın yaşadığı şehir açık ve somut mekândır. Ailesiyle birlikte yaşadığı ev kapalı ve somut mekândır. Kahraman, yarısı yıkılmış bu evin tek odasında açlık ve gözyaşı içinde yaşamaya çalışmaktadır. Anılarıyla dolu evini terk etmek istemese de mecbur kalır. Öyküde geçen bir diğer mekân sınır kapısına giden yoldur. Açlıkla, susuzlukla, acılarla yürünen bu yolun sonunda, sınır kapısına varırlar ancak kapı açılmaz. Özgürlüğe giden bu yol açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açılı anlatıcıyla anlatılır. Kahramanın geçmişte yaşadıklarını ve içinde bulunduğu durumu ayrıntılarıyla aktarır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme teknikleri kullanılır. Kahramanın düşünceleri iç çözümleme tekniğiyle verilir. Öyküde kahramanın nişanlısı Halil'den aldığı mektubun anlatımında, mektup tekniğinden yararlanılır. Kahramanın geçmişte ailesiyle ve nişanlısıyla olan anıları geriye dönüş tekniğiyle anlatılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde öznel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türlerine yer verilmiştir. Kahramanın yaşadığı bazı olayların anlatımında şiirsel bir dil kullanılır.

“Şimdi; işte burada,
 bu sınır, bu jilet teller...
 Arkasında ölüm,
 arkasında gençliği, evi, toprağı,
 arkasında bembeyaz gelinliği, kızlığı, kirlenmişliği...
 Arkasında alevli namlular, barut kokusu,
 kuduz köpek ulumaları,
 çığlıklar, çığlıklar...
 arkasında küller...” (Kaya, UVLG, 2015:127)

Kahramanın yaşadıkları ve ailesinin kaybı neticesinde oluşan ruhsal değişimleri tahlilci üslupla verilir. Öyküde, bir paragraf oluşturacak kadar uzun cümlelere ve tek sözcükten oluşan kısa cümlelere yer verilir. Devrik cümleler ve eksilteli cümleler vardır. İkilemeler ve pekiştirilmiş sözcük kullanılmıştır.

12. “Kara Güneş”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası birden fazla halkadan oluştuğu için çok zincirli olay örgüsü ile nakledilir. Öykü ortadan başlatılır. Geriye dönüşle geçmişteki olaylar anlatıldıktan sonra, sonuç kısmı verilir. Kahraman anlatıcının, annesinin her dolunayda kuyu başında saçlarını tarayıp, türkü söyleyerek babasını bekleyişini anlatmasıyla öykü başlar. Kahraman anlatıcı, babasından kalan atı Güneş’le tepelere doğru çıkar. Kahraman, henüz küçükken anlam veremediği yanan evleri, geceleri beyaz Toroslarla kaçırılan erkekleri, dipçikle dövülen insanları ve babasının neden siyah at alıp ona Güneş ismini verdiğini büyüyünce anlar. Öykünün ikinci vakasında anlatıcı, geçmişe dönerek bir akşam vakti kahramanın babasının beyaz bir Toros’la kaçırılmasını anlatır. Öykünün sonunda kahraman, yirmi yıl sonra elinde siyah bir torba içinde babasının kemikleriyle eve gelir. Kaya’nın bazı öykülerinde olduğu gibi bu öyküsünde de ata yer verdiğini görürüz.

b. Kişiler

Öykünün kahramanı ve anlatıcısı olan çocuk, merkez kişidir. Babasının yıllar önce kaçırılması sonucu, babasız büyümek içinde doldurulamaz bir boşluk oluşturur. Annesinin yıllarca babasını bekleyişi onu üzmektedir. Kahramanın babası, uzun siyah saçları olan, at binmeyi seven biridir. Kahraman anlatıcı, annesinin siyah saçlarını, babasının aldığı kemik tarakla tarayarak sabah ezanına kadar onu beklediğini söyler. Annesinin yıllar süren bekleyişi, kahramanın poşet içinde babasının kemiklerini getirişiyle son bulur. Öyküde geçen; yaşlı komşuları, siyah at Güneş, babasını kaçırın üç kişi yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde, olaylar anlatılırken “gece, sabah, akşamüzeri, yirmi yıl” gibi nesnel zamanı belirten ifadeler kullanılır. Öykünün anlatımında, birçok zaman kipi birlikte kullanılır. Kahramanın yaşadığı olaylar anlatılırken içsel zamanına göre, geri dönüşlerle zaman genişletilir. Üzerinden yirmi yıl geçmiş olay, bugün yaşanıyor gibi anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküdeki ilk mekân kahramanın evidir. Evin penceresinden, geceleri kuyunun başında oturan annesini izler. Ev kapalı ve somut mekândır. Kahramanın atıyla birlikte aştığı tepeler ve karşı köy açık ve somut mekânlardır. Kahraman, atıyla bu tepelerde gezerken dertlerden uzaklaştığını ve özgürleştiğini hisseder.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk iki kısmının anlatımında, kahraman bakış açılı anlatıcı vardır. Son iki kısmı ise ilahi bakış açılı anlatıcıyla anlatılır. Öyküde, her iki bakış açısı da kullanıldığı için çoğul bakış açılı anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde, anlatma tekniği ağırlıklı olup az da olsa tasvir etme tekniği kullanılmıştır. Kahramanın babasıyla birlikte başına gelen olaylar geriye dönüş tekniğiyle aktarılır. Öyküde kahramanın annesiyle ilgili düşünceleri, iç monolog tekniğiyle verilirken anlatıcı, olay günü babasının zihninden geçenleri iç çözümleme tekniğiyle aktarır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde öznel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmıştır. Diyalog tekniğine yer verilmemiştir. İkillemeler ve devrik cümleler kullanılmıştır.

2.2.2.4. Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler

1. “Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir”

a. Olay Örgüsü

Yazarın kitapla aynı ismi taşıyan öyküsü, “Yeryüzünün bütün aşıklarına ama en çok Şükran’a...” ithaf cümlesiyle başlar. Öykünün vakası iki halkadan oluşmaktadır. Çok zincirli olay örgüsünün görüldüğü öyküde, olaylar kronolojik sırayla ilerlemez. “Bu tarz olay örgüsü, kendi içinde birden fazla zincirden meydana gelir. Daha doğru bir ifadeyle, asıl vak’a zinciri, kendi içinde birden çok dala ayrılır. Söz konusu dallar, zaman zaman birleşip tekrar ayrılabilirler. (...) Çok zincirli olay örgüsü, masal, halk hikâyesi ve romanlarda daha çok görülür.” (Çetişli, 2021: 86)

Anlatıcı, bir akşam otelin lobisinde otururken caddede, gelen geçenlere bir şeyler anlatmaya çalışan yaşlı bir adam görür. Garsona, onun kim olduğunu sorduğunda; kırk yıldır aynı yerde durup, caddeden geçenlere bir şeyler anlatmaya çalışan biri olduğu cevabını alır. Anlatıcı, adamın yanına gidip onu çaya davet eder. Yaşlı adam, anlatıcıya üç bin yıldır hikâyesini anlatmak için onu beklediğini söyler ve hikâyesini anlatmaya başlar. Yaşlı adamın hikâyesi, anlatıcının ağzından masalsi bir anlatımla aktarılır. Bu hikâye, öykünün ikinci vakasını oluşturur. Yaşlı adam, Hz. Nuh'un gemisinde gördüğü kadına âşık olur. Kadına olan aşkını bir türlü dile getiremeyen adama Hz. Nuh, hikâyesini unutmamasını ve ona sahip çıkmasını nasihat eder. Yalnız olmayan kadına açılmayan adam, çareyi ya kendini öldürmekte ya da gemiyi terk etmekte bulur. Yıllar sonra ufukta bir adanın görünmesiyle adam, gemiden ayrılıp bu adada kalmaya karar verir. Bu kararından daha sonra pişman olan adam, bir sal yapıp gemiye ulaşmaya çalışır. Gökyüzünde beliren melekler, ona yanında olduğunu söyler. Denizde kırk yıl rüzgâr çıkmasını bekleyen adama, kadının gözleri rehber olur. Rüzgârla beraber yol alan adamın yelkeni yırtılır ve kendini suda bulur. Boğulacakken başkaları tarafından kurtarılan adam, bir limana getirilir. Buradakilere hikâyesini anlatmaya çalışır ancak kimse dinlemez. Sokaklarda yaşayan adamın sürekli bir şeyler anlatmasından rahatsız olan insanlar, onu şikâyet eder. Zindana atılıp kırk yıl orada unutulmuş adam, bir daha hikâye anlatmayacağına dair taahhütname imzalatılarak serbest bırakılır. Hikâyesini anlatmaktan vazgeçmeyen adam, hikâye anlatıcısına hikâyesini anlatıp kurtulur. Hikâyesini anlattıktan sonra rahatsızlanan adam, hastaneye kaldırılır. Ölmeden önce anlatıcıya, hikâyesini anlatmaya yanlış yerden başladığını ve kendisinin bunu yapmamasını söyler. Anlatıcı, onun hikâyesini arkadaşına anlatırken bunun bir aşk hikâyesi olmadığını söyleyerek başlar. Hikâyenin hikâyesinin anlatıldığı öyküde, hikâyenin günümüze uzanan süreçte anlatıla anlatıla nasıl şekil değiştirdiği vurgulanır. Ayrıca öyküde, bu hikâyelerin insanlar tarafından ilgi görmeyişi de eleştirilir. Öykünün sonunda adam, anlatıcıya hikâyeyi hediye ettiğini söyler. Anlatıcı, ona da başka birisinin anlattığından şüphelenir ancak adam öyle olmadığını söyler.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi hikâyeyi anlatan anlatıcıdır. Aynı zamanda hikâyeyi başından sonuna dinleyen tek kişidir. Bir sokak hikâyecisi gibi gelene geçene

hikâyesini anlatan adam, öyküdeki diğer önemli karakterdir. İsmine veya kişisel özelliklerine yer verilmez. Sadece yaşlı olduğu belirtilir. Adam, gemide görünce âşık olduğu kadını şu şekilde anlatır: “Yanağının diğer tarafından güneş vurunca, uzun saçlarından şırl şırl bir nehir akıyordu güverteye sanki. Uzakları araştıran gözleri, üstünde yüzdükleri sudan daha derindi, yok, o bile yeterli değil. İri iri gözleri vardı. Akı, yeşilini ileri doğru itiyordu. Yok. Tam öyle de değil. İşte böyle: büyük büyüktü. Kocaman. (...) Küçük bir bukle yanağının üstüne kaymıştı; rüzgâr estikçe gamzesi bir görünüp bir kayboluyordu.” (Kaya, BBAHD, 2017: 8,9) Öyküde önemli yere sahip olan kadının, adamla arasında serçelerin su içmesi üzerine ufak bir konuşma geçer. Öyküde Hz. Nuh hatırlanmış kişi, melekler ise hayali figürler olarak yer alır. Öyküde geçen; garson, Belkıs, iki delikanlı, arabacı, doktor, hemşireler ve adamın hikâyesini anlatmaya çalıştığı kişiler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde iki farklı zaman söz konusudur. İlk olayda zaman, nesnel zamanda hikâyenin aktarıldığı zamandır. İkinci olayda zaman, hikâyenin gerçekleştiği zamandır. Bu zamanda gerçekleşen olaylar “kırk yıl sonra, yüz yıl” gibi ifadelerle anlatılır. Öyküde ikinci olay, geçmişe dönülerek aktarılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân adamın anlatıcısına hikâyesini anlattığı otelin lobisidir. Otel ve adamın hikâyesini anlattıktan sonra fenalaşıp kaldırıldığı hastane kapalı ve somut mekânlardır. Hikâyenin gerçekleştiği gemi ve deniz açık ve somut mekânlardır. Bu mekânlar, açık ferah mekânlar olsa da adam burada kendini kötü hisseder. “Koskoca gemi küçüldü küçüldü. Fındikkabuğu kadar kaldı sanki. Daraldı. Boğuldu. Dibindeydi.” (Kaya, BBAHD,2017: 9) Aşkından delirdiğini, öldüğünü hissettiği bu yerde ruh gibi dolaşır: “Çaresizdi. Deli gibi dolanıyordu. Olmuyordu. Gemi bir tabut gibi sıkıyordu onu. Yok. Canlı canlı tabuta girmişti sanki.” (Kaya, BBAHD, 2017: 10) Adamın kırk yılını geçirdiği ada yine açık ve somut mekândır. Adadayken tüm ağaçları kesip sal yapmaya çalışır. Bu adada, meleklerle konuşur. Adamın kırk yılını geçirdiği zindan kapalı ve somut mekândır. Adamın denizden kurtulup çıktığı liman açık ve

somut mekândır. Otel ve hastane dışındaki mekânlar, somut mekân olsa da öykünün kurgusu içinde soyut ve fantastik mekânlar olarak kalır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün ilk vakası kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla, ikinci vakası ise ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla aktarılır. Öyküde çoğul anlatıcı ve bakış açısı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme tekniği kullanılmıştır. Hikâyenin anlatımında, kişilerin düşünceleri iç çözümleme tekniği ile aktarılır. Adamın, hikâyesini anlatışı geriye dönüş tekniği ile verilir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsaneci üslup türü ile yer yer eleştirel üslup türü kullanılmıştır. Özellikle hikâyenin masalsı anlatımında efsaneci üslup öne çıkarken hikâyenin insanlar tarafından dinlenmeyişi, alay edilişi eleştirel üslupla verilir. Öyküde, ikilemeler ve argo sözcük kullanılır. Alıntı cümleler ve devrik cümleler vardır.

2. “Mısıroğulları Hanedanlığı” nın Doğuşu ve Çöküşü Arasında Cereyan Ettiği İddia Edilen Garip Bir Hikâye”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası helezonik olay örgüsüyle anlatılır. Öyküde anlatılan hikâyede, Kemal Bey ile Münevver Hanım arasındaki anlaşmazlıkların halk tarafından farklı şekillerde anlatılışı konu edilir. Öykünün girişinde, hikâyenin nasıl başladığı söylendikten sonra çerçeve hikâyeye geçilir. Çerçeve hikâyede; Zahiracı Şerif’in, Aktar Arif’ten ağrıyan midesi için aldığı ilacın, tohumluk mısır çuvallarının üstüne yanlışlıkla dökülmesi anlatılır. Bu olaydan üç gün sonra Zahiracı Şerif, mısırları şehrin en büyük toprak sahipleri olan Münevver Hanım ile Kemal Bey’e satar. Öyküde birbirine düşman olan bu iki toprak sahibinin, neden düşman olduklarına dair çeşitli rivayetler anlatılır. Bu rivayetlerden sonra anlatıcı yazar, Kemal Bey ile Münevver Hanım’ın sahip oldukları toprakları nasıl edindiklerinin tapu kayıtlarından kolayca öğrenebileceğini ancak bu gerçeğin hikâyenin büyüsünü bozduğunu söyler. Anlatıcı yazar, okuyucuya bunun sebebini şu şekilde anlatır: “Böylesi daha iyi. Hem benim gibi

anlatıcılara da malzeme lazım. Değil mi ama! Hikâye anlatırken felsefe yapma diyen arkadaş! Sen. Evet sen. Edebinle dinle. Yoksa atarım seni hikâyeden. Korktun değil mi? Şaka lan şaka.” (Kaya, BBAHD, 2017: 31) Asıl hikâyede, Zahirî Şerif'ten tohumları alan Münevver Hanım ile Kemal Bey'in başına gelenler anlatılır. Bu hikâyede, ekilen mısır koçanlarında mısır yerine bebeklerin oluşu ve sonrasındaki olaylar aktarılır. Bebeklerin büyümesiyle birlikte içlerinden ikisi, birbirine sevdalanır. Kızın kardeşi, çocuğu korkutmak için itince, başını taşa çarpıp ölür. Bu olaydan sonra kızını rehin alan Kemal Bey'e, Münevver Hanım savaş ilan eder. Mısır koçanından çıkan tüm çocukların ölümüyle sonuçlanan bu savaşın sonunda, Münevver Hanım ile Kemal Bey karşı karşıya gelir. Yıllarca süren bu savaşta, ikisi de şeffaflaşır yok olur. Öykünün sonunda, onlardan kalan arazinin köy halkına satıldığı ve hikâyelerinin hala anlatıldığı söylenir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Asıl hikâyenin anlatılması için, önce çerçeve hikâyenin anlatılması gerektiğini söyleyerek öyküye başlar. Öyküdeki önemli karakterler: Zahirî Şerif, Kemal Bey ve Münevver Hanım'dır. Öyküde, Zahirî Şerif'in cimriliği üzerinde durulur. Cimri olduğundan masraf olur diye hastalanınca hastaneye gitmez. Cimriliği yüzünden evlenmemiştir. Öyküde olayları başlatan da onun cimriliğidir. Öyküde Münevver Hanım'ın otuz yaşlarında, bekar ve güzel bir kadın, Kemal Bey'in de aynı yaşlarda, bekar ve yakışıklı biri olduğu anlatılır. Öyküde, aralarındaki düşmanlığın Hz. Adem'e kadar dayandığı söylenir. İkisi de Habil'in torunu olduğunu iddia etmektedirler. Birbirlerinden etkilenseler de aralarındaki husumetten dolayı yollarından dönmezler. Öyküde; Aktar Arif, Zahirî Şerif'in annesi ve babası, Bakkal İsa, Mecsup Yaşar, tarladaki işçiler, şehrin ileri gelenleri, Müftü Hoca, Topal Remzi, bebekler, biçerdöverci, Balyacı Recep, kâhya, köy halkı, Münevver Hanım ile Kemal Bey'in dedeleri yardımcı kişilerdir. Öyküde; Hz. Nuh, Hz. Âdem, Habil ve Kabil, Kazan Bey ve oğlu Uruz hatırlanmış kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde, çerçeve hikâyedeki olaylar nesnel zamanda kronolojik sırayla verilir. Ancak asıl hikâyeye geçmeden önce Münevver Hanım ile Kemal Bey'in arasındaki

düşmanlığın sebebi, rivayetlerle geçmişe dönülerek aktarılır. Asıl hikâyenin anlatıldığı bölümde, olaylar sırayla anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân Aktar Arif'in dükkânıdır. Okuması yazması olmayan Aktar Arif'in kafasına göre yaptığı karışımın kokusundan Zahiracı Şerif, burada düşüp bayılır. İlacın kokusu ağrısını azaltınca, ilacı alıp buradan çıkar. Bu dükkân kapalı ve somut mekândır. Zahiracı Şerif'in elindeki ilacın mısır çuvallarına döküldüğü yer olan evinin altındaki depo kapalı ve somut mekândır. Zahiracı Şerif, depoda düşmenin etkisiyle ağrılarından kurtulur. Paşa Cami'nin karşısındaki kahve ile Çınaraltı Kahvesi yine kapalı ve somut mekânlardır. Olayların geçtiği Balıkesir ovası ve burada yer alan Ayşebacı, Yakupköy, Halalca, Ovaköy, Aslıhan ova köyleri açık ve somut mekânlardır. Balıkesir ovasındaki olayları görmek isteyenler için minibüslerin kalktığı Ali Hikmet Paşa Meydanı açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde çerçeve hikâye ve asıl hikâye gözlemci bakış açısı ve anlatıcıyla anlatılır. Anlatıcı yazar, olayların başlangıç noktasını, rivayetleri ve asıl hikâyeyi nasıl kurgulayarak hikâyeleştirdiğini okuyucuya gösterir: “Böyle bir olay üzerinden efsane üretmek, durmadan yeni hikâyeler anlatmak daha eğlenceli gelir insanlara. Kim bilir şimdiye kadar kaç bin şekle büründü bu hikâyeler. Her anlatanın dilinde, her dinleyenin zihninde yeniden kuruldu, bozuldu; yeniden şekil aldı. Yıkıldı, dağıldı ama iştahla yeniden kuruldu. Gerçeği öğrendikleri gün kendilerini aldatılmış hissederler. Ürettikleri onca efsane, hikâye ne olacak? Kimse hikâyesine kıyamadığından gerçeğin peşine düşmez. Hem gerçeğe inanamaz onlar. Gerçek çıplak gelir. Ha öyleymiş, derler. Ya sonra? Bitti. Yok.” (Kaya, BBAHD, 2017: 31)

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Az da olsa tasvir tekniğinden de yararlanılmıştır. Öyküde Münevver Hanım ile Kemal Bey'in geçmişten beri süregelen düşmanlıklarının sebebi, rivayetler halinde aktarılırken geriye dönüş tekniği kullanılmıştır. Bu rivayetlerden birinde, Dede Korkut'tan Kazan Bey ve oğlu Uruz'un

hikâyesi anlatılarak gönderme yapılır ve metinlerarasılıktan yararlanır. Diğer rivayetlerde; Hz. Nuh, Hz. Âdem ve oğulları Habil ile Kabil'in hikâyesi anlatılarak montaj tekniğinden yararlanır. Hikâye içinde hikâye anlatılması ve hikâyelerin nasıl oluştuğuna dair anlatıcının okurla konuşması üstkurmacadan yararlanıldığını gösterir.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsaneci üslup, mizahi üslup ve avam üslup türleri kullanılmıştır. Çerçeve hikâyenin anlatımında, mizahi ve avam üslup türleri öne çıkar. Öyküden örnek verelim: “Komşusu göbeğini hoplata hoplata gülerken, hay senin paranın... diye başlayıp ve arkasını getirdiği ama bizim burada bahsedemeyeceğimiz kadar ağır sözler içeren uzun bir cümle kurmuştu.” (Kaya, BBAHD, 2017: 23) Asıl hikâyenin anlatımında, efsaneci üslup öne çıkar. Yine öyküden örnek verelim: “Yıllarca, yüzyıllarca durmadan savaştılar. Acıkmadılar, susamadılar, yorulmadılar, uykuları gelmedi, kılıçları körelmedi, sabırları tükenmedi. Hırsla dövüştüler. Durmadan hasmına saldırdılar. Dile kolay yüzyıllardır durmadan gece gündüz savaştılar.” (Kaya, BBAHD, 2017: 39) Öyküde argo sözcükler ve ikilemeler kullanılmıştır. Devrik cümlelere ve deyimlere yer verilmiştir. Diyalog yerine alıntı cümleler vardır.

3. “Eski ve Uzun Bir Hikâyenin Kısa Özeti”

a. Olay Örgüsü

Öyküde birden fazla olay anlatıldığı için öykünün vakası çok zincirli olay örgüsüyle nakledilir. Öyküde, halk tarafından kutsal kabul edilen Şerife Kadın'ın hikâyesi anlatılır. Öyküde Şerife Kadın'ın nasıl ebe olduğu, evlendiği, halk tarafından neden kutsandığı ve sonra lanetlendiği başlıklar halinde aktarılır. Öyküde anlatılan diğer olay ise; bu hikâyeyi araştırmak için kasabaya gelen araştırmacının karşılaştığı durumdur. Öykünün “Baht” bölümünde, Şerife Kadın'ın ebelik yaptığı kasabada, yaptırdığı doğumlarda hiç sakat ya da ölü bebek doğmaması sonucu ermiş kabul edilişi anlatılır. Öykünün “Savaş” bölümünde, Şerife Kadın'ın nasıl evlendiği, evlendikten üç gün sonra eşinin savaşa çağırılmasıyla bir daha ondan haber alamayışı anlatılır. Öykünün “Körlük” bölümünde, kasabanın esrarkeşlerinin Şerife Kadın'ı kaçırma çabaları anlatılır. “Keramet” bölümünde, Şerife Kadın'ın, komşusunun doğumuna yardım etmesiyle ebe olarak kabul edilişi ve sonrasında ününün tüm köylere yayılışı

anlatılır. “Nasihat” bölümünde, kasabadaki ününden rahatsız olan Şerife Kadın’ın, kasabanın imamlarıyla duruma müdahale edişi anlatılır. “İlk yara” bölümünde, Şerife Kadın’ın ölmeden önce son ebelik yaptığı bebeğin zihinsel özürlü doğmasıyla efsanenin yıkılışı anlatılır. “Efsanenin Sonu” bölümünde, Şerife Kadın’ın ebeliğini yaptığı çocukların, kırk yaşına geldiklerinde sırayla ölüşü ve Şerife Kadın’ın evinin taşlanması anlatılır. Öykünün “Hikâye” bölümünde, bu hikâyeyi araştırmak için kasabaya gelen araştırmacının başka bir hikâyeye karşılaşması anlatılır. Öykünün sonunda anlatıcının, kahvedeki ihtiyarların araştırmacıya başka bir hikâyeye anlattığını ancak uzun olduğu için burada anlatamayacağını belirtmesiyle öykü son bulur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcıdır. Bir hikâyenin halk arasında nasıl yayıldığına ve değiştirilerek anlatıldığına dikkat çeker. Şerife Kadın, öyküdeki önemli bir karakterdir. Ebelikle ilgili bir şey bilmemesine rağmen komşusunun doğumuna yardım edince ebe olarak anılır. Kendisi gibi öksüz ve yetim olan biriyle evlenir. Kocasını, savaşa gittikten sonra dönmeyince isteyenleri çok olur ama kimseyle evlenmez. Sarı saçlı, çakır gözlüdür ve altmış bir yaşında vefat eder. Kasabalının kendisi için söylediği; ermiş, evliya, sırlı gibi adlandırmalardan rahatsız olur. Ne yaptıysa kasabalıyı, bu düşüncelerinden vazgeçirememiştir. Öyküdeki yardımcı karakterlerden biri, Şerife Kadın’ın kocasıdır. Öksüz ve yetim olup okuma yazma bilmeyen, fakir ama yakışıklı biridir. Öykünün işleyişine katkısı olan bir diğer karakter Keş Ali’dir. Şerife Kadın’ın kocası dönmeyince, ona musallat olur ve dağa kaçırma planları yapar. Öyküde yardımcı kişi olarak yer alan öğretmen, Şerife Kadın’ın ebeliğini yapmadığı çocukların sınıfın ayrı bir bölümünde oturmasından rahatsız olur. Nedenini öğrenince Şerife Kadın’la bu durumu konuşur. Öyküde bahsi geçen bir diğer yardımcı kişi Halil’in anasıdır. Şerife Kadın’ın ebeliğini yaptığı çocukların bir bir ölmesiyle sıra oğluna gelince, ölmüş olan Şerife Kadın’ın evini taşlar. Bu olaydan sonra Halil ölmeyince kasabalılar, başlarına musibet gelmemesi için evi taşlarlar. Kasabaya gelen araştırmacı, diğer bir karakterdir. Araştırdığı hikâyeye dair hiçbir bilgi bulamaz. Kasabalılar, Şerife Kadın’ın yardımcısı ve komşusu, Gıcıkların Yusuf, kasabanın imamları, Molla, muhtar, sağlık memuru, doktor, Samancıların Halil,

kahvedeki ihtiyarlar öyküde fazla işlevi olmayan yardımcı kişilerdir. Hz. Rabia, Hızır, Kaymak Dede hatırlanmış kişi olarak yer alırlar.

c. Zaman

Öyküde anlatıcı, hikâyeyi aktarırken nesnel zamana ait “üç gün, geçen yıl, birkaç yıl, birkaç ay önce” gibi ifadeler kullanır. Ancak hikâyenin ne zaman başlayıp ne zaman bittiği belirsizdir. Öyküde hikâyenin anlatımından sonra, araştırılması anlatılır. Hikâyede anlatılanlar uzun bir süreci kapsamaktadır. Hikâye, bölümler halinde özetlenerek anlatılır. Öykünün vaka zamanı özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde anlatılan hikâyedeki olaylar bir kasabada geçmektedir. Kasaba açık ve somut mekândır. Şerife Kadın’ın kocasını bekleyerek günlerini geçirdiği evi kapalı ve somut mekândır. Önünde küçük bir bahçesi bulunan evi, vefatından sonra zamanla çeşitli sebeplerle taşlanır. Kasabada çocukların gittiği okul kapalı ve somut mekândır. Bu okula giden çocuklar, ailelerinin de etkisiyle ebesi Şerife Kadın olmayan çocuklarla oturmaz ve konuşmaz. Öyküde geçen sağlık ocağı yine kapalı ve somut mekândır. Kasabalının inandığı efsane burada, bebeğe özürlü teşhisinin konulmasıyla boşa çıkar. Araştırmacının hikâyenin aslını öğrenmek için ihtiyarlarla sohbet ettiği meydan kahvesi açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde iki olay da gözlemci bakış açısı ve anlatıcıyla aktarılır. Anlatıcı yazarın varlığı öyküde belirgin değildir. Öykünün sonundaki şu cümleler onun varlığını kanıtlar niteliktedir: “Kahvede konuştuğu ihtiyarlar ona bambaşka bir hikâye anlattı. Ama şimdi ona hiç girmeyelim. Çünkü çok uzun...” (Kaya, BBAHD, 2017: 53)

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği öne çıkmaktadır. Çok az da olsa tasvir tekniğinden de yararlanılmıştır. Öyküde anlatılan hikâye, uzun bir süreci kapsadığından özetleme tekniğiyle aktarılır. “Baht” bölümündeki kısa özetten sonra, geriye dönüş tekniğiyle Şerife Kadın’ın evliliği ve ebe oluşu anlatılır.

d. Dil ve Üslup

Öyküde, hikâyenin anlatımında efsanevi üslup öne çıkarken araştırmacının karşılaştığı durumlar yalın üslupla anlatılır. Öyküde bazıları bir paragraf olacak kadar uzun cümleler bulunur. Devrik cümleler ve alıntı cümleler vardır. İkilemeler ve deyimlere yer verilmiştir. Argo sözcükler kullanılır.

4. “Acayip Bir Hikâye”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası çok zincirli olay örgüsüyle anlatılır. Öyküde, “Balık sevdası” başlığıyla anlatılan ilk olayda, anlatılanlar kronolojik sırayla verilir. Anlatıcı, Mustafa’nın iflas eden babasını yalnız bırakmamak için kasabaya gelişini anlatarak öyküye başlar. Kasabaya gelen Mustafa, sıkıldıkça arkadaşlarıyla göle balık tutmaya gider. Arkadaşları, balık tutarken anlattığı masallarla Mustafa’yı korkutur. Bir süre sonra Mustafa’nın davranışları değişir ve balıklara işkence ederek göle bırakır. Arkadaşları, bu durumdan rahatsız olup balıklara eziyet etmemesini söyler. Mustafa bir düğünde gördüğü Şükran’ı sever ve onunla evlenirler. Şükran, komşusuna yardıma gittiğinde babaannesinin düğünde taktığı yüzyıllık altını kaybeder. Bir türlü bulunamayan altın kasabalıyı birbirine düşürür. Bu olaydan sonra Mustafa, gölde bir sazan tutar ve bu sazanın boğazında altını bulur. Ancak Mustafa, aklını kaybeder ve iyileşemez. Öyküde, “Altının İnanılmaz Yolculuğu” başlığıyla anlatılan diğer olayda, altının nasıl balığın boğazından çıktığıyla ilgili rivayetler anlatılır. Bu rivayetler; karganın düşen altını yoldan alıp göle atması, yolda inek tezeği altında kalmış olması, bir eşkıya çetesi tarafından katledilen Rum kfilesindekilerin altınlarını bu göle atmış olması ile bu kafiledaki bir çocuğun göle atmadığı altınını eşkıyanın alıp eşine hediye etmesi sonucunda, Şükran’a kadar gelmesi şeklinde anlatılır. Diğer rivayetler ise; yolda altını gören bir çocuğun önce alıp onu sakladığı sonra göle attığı, Mustafa’nın eziyet ettiği balıklardan birinin dedesinin insan olarak karaya çıktıktan sonra altını yoldan alıp göle atlaması ve Mustafa’nın balık tutacağı günü beklemesi şeklindedir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Mustafa’dır. İstanbul’da kalıp çalışmak istese de babasının yanına, kasabaya gitmek zorunda kalır. Arkadaşlarının anlattığı peri, şeytan

masallarından ve son anlattığı hikâyeden etkilenir. Mustafa'nın arkadaşları ve eşi Şükran, öyküdeki diğer önemli karakterlerdir. Öyküde; Mustafa'nın babası, komşuları, kasaba halkı, imamlar, eşkıya ve karısı, Rum kafilesi, çete, altını yolda bulan çocuk ile göle atan çocuk yardımcı kişilerdir. Gölden çıkıp insana dönüşen; balık, peri, ecinni gibi hayali unsurlar hayali figürlerdir.

c. Zaman

Öyküdeki ilk olayda, anlatılanlar uzun bir süreci kapsasa da özetlenerek anlatılır. Olay nesnel zaman ait “sabah, bir yıl, yirmi gün kadar sonra” gibi zamansal ifadelerle ve kronolojik sırayla aktarılır. Rivayetlerin anlatıldığı ikinci olayda, zaman belirsizdir. Öykünün vaka zamanı özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekânlar; İstanbul ve kasabadır. İstanbul ve İstanbul'a ait olan; Boğaz, Galata, Taksim açık ve somut mekânlardır. Olayların geçtiği kasaba ve göl yine açık ve somut mekânlardır. Mustafa'nın altını bulana ödül verileceğini duyurmak için gezdiği kahveler ile bayıldığında götürüldüğü hastane kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde olaylar ve rivayetler ilahi bakış açılı anlatıcıyla aktarılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ve tasvir etme tekniği kullanılmıştır. Mustafa'nın aklından geçenler iç çözümlene tekniğiyle aktarılır. Anlatıcı, “Göl” öyküsünde anlatılan hikâyeden bu öyküde bir rivayet olarak bahsederek post-modern bir teknik olan montaj tekniğini kullanır. Bunların dışında özetleme tekniği de kullanılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsanevi üslup ve nesnel tasvir üslubu kullanılmıştır. Öyküde kahramanın arkadaşlarının anlattığı masallar, “Göl” öyküsündeki hikâyeye yer verilmesi, balığın insan olarak karaya çıkması efsanevi üslupla anlatılır. Öyküde, tırnak içinde alıntı cümleler ve devrik cümleler kullanılır. Deyimlere ve ikilemelere yer verilir. Argo sözcükler kullanılır.

5. “İntikam”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tektir. Öykü sondan başlatılıp kısaca özetlendikten sonra, geçmişe dönülerek hikâyenin başlangıç noktası anlatılır. En son sonuç kısmı verilir. Öyküde, dedesinin yıllar önce bir yanlış anlaşılardan dolayı yediği tokadın intikamını almak isteyen torunu Raşit Pehlevan’ın hikâyesi anlatılır. Yıllar önce, dedesi kahvede otururken karakol komutanı gelir ve ona, “Lenin’i nasıl bilirsin?” diye sorar. Lenin’i tanımayan dedesi “Allah başımızdan eksik etmesin” diye cevap verince aralarında kavga çıkar. Dedesinin başına gelen bu olaya, babası da şahit olmuştur. Raşit Pehlevan’ın babası, o günden sonra komünist olmaya karar verir ve oğlunu da o doğrultuda yetiştirir. Üç kuşağı etkileyen bu olay, kara mizahla anlatılır. Raşit Pehlevan, dedesinin intikamını almak için önce bilgisayar mühendisliğini bitirir. Daha sonra Milli Piyango İdaresi’ne memur olarak girer. Emekliliğine birkaç gün kala, beş yüz bin liralık ikramiyeyi tek bilet yerine beş yüz bin adet bilete korsan yazılımla kopya eder. Milli Piyango İdaresi’ni milyarlarca lira zarar sokan bu durumla dedesinin ve babasının intikamını alır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Raşit Pehlevan’dır. Bebekliğinden beri babası, ona kitaplar okuyup intikam düşüncesiyle yetiştirir. Memur olduktan sonra babası vefat eder ve onun intikam aldığını göremez. Raşit Pehlevan evlenir ve çocukları olur. Onlardan bile bu durumu saklar. Bu süreçte sicili temiz olan Raşit Pehlevan, herkesle iyi geçinir ve iki de öğrenci okutur. Milli Piyango İdaresi’ni zarara uğratarak kapitalist, faşist düzenden dedesinin intikamını alır. Öyküde diğer önemli karakter, kahramanın babasıdır. Babasının yaşadığı talihsiz olaydan sonra, bir daha kendisinden haber alamaz. Babasız kalmış, yokluktan liseye gidememiştir. Komünist olmaya karar verince “Marks, Stalin, Lenin” gibi isimleri ve “Das Kapital, Komünizmin İlkeleri” gibi eserleri okur. Bir gün kahvede otururken, Milli Piyango satıcısını görünce aklına oğlunu Milli Piyango İdaresi’nde memur yapma fikri gelir. Öyküde yardımcı karakter olan Raşit Pehlevan’ın dedesi, saf biri olup, Lenin’i tanımadığı için bilmeden yanlış bir cevap verir. Bu cevap, nesilden nesile aktarılacak hikâyeyi başlatır. Öyküde geçen;

komutan ve askerleri, kahvedekiler ve kahveci, Raşit Pehlevan'ın annesi, eşi, çocukları ve okuttuğu iki öğrenci, müdürü ve onun çocukları, haber spikeri, muhtar, Milli Piyango satıcısı diğer yardımcı kişilerdir. Öyküde sadece adı geçen; Lenin, Marks, Engels, Stalin, Che Guevara, Fidel Castro ise hatırlanmış kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılanlar uzun bir süreci kapsamaktadır. Anlatıcı, Raşit Pehlevan'ın memur olarak çalıştığı otuz dört yılı özetleyerek anlatır. Geçmişe dönülerek kahramanın dedesi ve babasının yaşadıkları anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletilerek özetlenir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, Raşit Pehlevan'ın çalıştığı Milli Piyango İdaresi'dir. Dedesinin ve babasının intikamını almak için bu kuruma sıradan bir memur olarak girip, zamanla yükselir ve müdürün gözüne girer. Otuz dört yıl sonra, buradan emekliliğine birkaç gün kala intikamını alıp ayrılır. Milli Piyango İdaresi kapalı ve somut mekândır. Karakol komutanının kahveye girmesiyle herkes ayağa kalkar ve o oturduktan sonra oturur. Bu kahvede kahramanın dedesi, kızgınlıkla sandalyeyi komutanın başında kırar. Askerler, onu dövdükten sonra kelepçeyip götürürler. Emekli olduktan sonra, kahramanın haberleri televizyondan takip ettiği evi kapalı ve somut mekândır. Kahramanın yaşadığı şehir ile olayların geçtiği köy açık ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü, ilahi bakış açılı anlatıcıyla aktarılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği öne çıkmaktadır. Zaman başlığında, özetleme tekniğinden yararlanıldığını belirtmiştik. Kahramanın dedesinin ve babasının yaşadıkları geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. İç çözümleme tekniği kullanılmıştır. Öyküde kahramanın babasının okuduğu “Marks, Engels, Stalin, Lenin, Che Guevara, Fidel Castro”, isimler ile “Das Capital, Komünizmin İlkeleri, Otorite Üzerine, Doğanın Diyalektiği” eserleri zikredilerek gönderme yapılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde mizah üslubu, hiciv üslubu ve yalın üslup türleri kullanılmıştır. Üç kuşaktır süregelen kinin anlatımında hiciv üslubu kullanılırken, alınan intikamın anlatımında mizah üslubu kullanılır. Öykünün başından sonuna kadar olaylar açık, anlaşılır bir dille, yalın üslupla aktarılır. Öyküde devrik cümleler ile tırnak içi alıntı cümleler kullanılır. Argo sözcüklere yer verilir. İkilemeler ve deyimler vardır.

6. “Seviyordum Abi”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tektir. Olaylar klasik baştan başlatma yöntemiyle anlatılırken, geçmişe dönülerek önceki olaylar aktarılır ve tekrar şimdiye dönülür. Öykünün kahramanı, akşam eve giderken iki yıldır yaşadığı mahallede ambulans ve polis araçlarını görünce orada bulunan arkadaşına ne olduğunu sorar. Arkadaşı Kalem Rıza, mahalleye yeni taşına Cemile'nin, aşığı tarafından bıçaklandığını söyler. Kahraman eve vardığında, sobayı yakmak için kömürlüğe inince elleri kan lekeli adamı görür. Adam ihbar etmemesi için yalvarınca, bıçağı çalıştığı haddehanenin kazanına atmak üzere elinden alır ve adamı evinde saklar. Buradan sonra kahraman, geçmişte yaşadığı olayları anlatır. İş yerinde kasığına demir çubuk girdiği için hastanede yatmış ve o sırada odasını temizleyen Sevda ile tanışmışlardır. İmam nikahıyla evlendikten üç ay sonra Sevda evi terk etmiştir. Kahraman işten eve gelince adam, yanlış kadını öldürdüğünü söyler. Sevda yerine ikizi Cemile'yi öldürdüğünü söyleyince kahraman, Sevda'yı bulur. Bir zamanlar evlendiği Sevda'yı karşısında görünce neden kaçtığını sorar. Sevdiği adam hapiste olduğu için, ailesi başkasıyla evlendirmek istediğinden ona kaçtığını söyler. Öykünün sonunda kahraman, adamla Sevda'yı bir araya getirir. Evini ve işini adama bırakıp kendisi suçu üstlenir. Bu öyküde, önceki öyküde anlatılan durumun tersi bir durum anlatılır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi aynı zamanda öykünün anlatıcısıdır. İş yerinde geçirdiği kaza sonucu, işe her gittiğinde o günü hatırlar. Sevdiği kadın terk edince başka mahalleye taşınır. Kahraman, sevdiği kadın için fedakârlık yapıp suçu üstlenir. Sevda, öyküdeki diğer karakter olup hastanede çalışır. Sevdiği adamla kavuşabilmek

için ailesinden kaçar. Evliliğinden üç ay sonra, kahramana bir mektup bırakıp evi terk eder. Öyküdeki bir diğer karakter, Sevda'nın ikizi Cemile'yi yanlışlıkla öldüren adamdır. Öyküde fiziksel görünüşüyle ilgili, uzun ince bir yapıya sahip olduğu belirtilir. Öyküdeki diğer yardımcı karakterler; Kalem Rıza, sağlıkçılar, doktorlar, ihtiyar adam, Cemile ve kahramanın patronudur.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda olan olaylar sırayla anlatılırken, hatırlamalarla geçmişe dönülerek önceden yaşananlar aktarılır. Öykünün vaka zamanı genişletmedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde, kahramanın yaşadığı ve olayların geçtiği mahalle açık ve somut mekândır. Kahraman iki yıldır bu mahallede yaşamaktadır. Kahramanın cinayetten aranan adamı sakladığı evi kapalı ve somut mekândır. Bu evde, sobayla ısınmaya çalışır. Sobada, adamın kanlı kıyafetlerini yakar. Kahramanın iş yeri kapalı ve somut mekândır. Bütün olayların başlangıç noktası burasıdır. Burada, kasığına demir çubuk saplanınca hastanelik olur. Kahramanın günlerce tedavi gördüğü ve Sevda'yla tanıştığı hastane kapalı ve somut mekândır. Kahramanın iki ay sonra çıktığı mahkeme ile Sevda'yla yaşadığı önceki evi yine kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü, başından sonuna kadar kahraman bakış açılı anlatıcıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme teknikleri kullanılmıştır. Kahramanın aklından geçenleri dışa yansıtmak için iç monolog tekniğinden yararlanılmıştır. “(...) Çok seviyordum. Ulan ben bu sözü bir yerden hatırlıyorum. Ama nerden? Neyse konumuz bu değil zaten.” (Kaya, BBAHD, 2017: 76) Sevda'nın evi terk etmeden önce, masaya bıraktığı “Kusura bakma” diye başlayan mektupla mektup tekniğinden yararlanılmıştır. Kahramanın geçmişte yaşadığı olayların anlatımında geriye dönüş tekniği kullanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde mizahi üslup, dramatik üslup ve avam üslup türleri harmanlanmıştır. Kahramanın başına gelen talihsiz olaylar dramatik üslupla anlatılırken, bu talihsiz durumlardan kurtulamayışı ve evini, işini de bırakıp suçu üstlenmesi mizahi üslupla anlatılır. Öyküde kahraman, sokak ağzıyla konuşturularak avam üslubundan yararlanılmıştır. Öyküde, alıntı cümleler ve devrik cümleler vardır. Deyimler, ikilemeler ve argo sözcükler kullanılır. Eksilteli cümleler vardır.

7. “Kafes”

a. Olay Örgüsü

Öyküde hikâye anlatıcısı Rıdvan’ın yeni bir hikâye anlatmak için çıktığı yolda, başından geçenler anlatılır. Öykünün vakası iki halkadan oluşur. İlk olay anlatıldıktan sonra diğerine geçilir. Öykünün giriş paragrafı, ilk olayı özetler niteliktedir. Anlatıcı, geçmişe dönerek ilk olayı anlatır. Yıllardır şehrin birçok yerinde hikâyeler anlatan Rıdvan, bir gün kahvedekilerin hep aynı hikâyeleri değiştirip anlattığından şikâyet etmesiyle kahveden sinirle çıkar. Elli yedi gün boyunca kendini eve hapsedip sürekli yeni bir hikâye üretmeye çalışır. Oturduğu yerden bunu başaramayacağını anlayınca, eşine de haber vermeden evden çıkıp gider. Kahvedekilerin, “Mecnun’u bulup hikâyesini öğren.” demeleri üzerine kendini çöllere vurur. Bir daha da ondan haber alınamaz. İkinci olayda, Rıdvan’ın hikâyesi anlatılır. Çölde üç yüz yıl boyunca Mecnun’u arayan Rıdvan, sonunda onu bulur. Mecnun’a hikâyesini anlatması için yalvarır. Ancak Mecnun hiç konuşmaz. Rıdvan, çölde Mecnun’a yakıştırdığı bir aşk hikâyesi kurmaya başlar. Mecnun’un, aşkından dolayı ne kendisi kalabildiğini ne de sevgilisi olabildiğini; arada sıkışıp kaldığı için Mecnun olduğunu anlar. İnsanların gerçeklere inanmadığını ancak hikâyelere inandığını düşünüp delirdiğini sanır. Rıdvan’ın çölde gördüğü rüyasında, Mecnun ilk kez konuşur ve ona “Hepsi sensin” der. Uyandığında Mecnun ölmüştür. Üç yüz yıl sonra, bir hikâye anlatıcısının gelip ona hikâyesini anlatması için yalvarmasıyla öykü sonlanır. Öyküde, hikâyelerin nasıl oluştuğu ve anlatıla anlatıla nasıl değiştiği, hikâyeleştigi üzerinde durulur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi hikâye anlatıcısı Rıdvan'dır. Hikâye anlatmadan yaşamının mümkün olmadığına inanır. Bazı zamanlar, bu düşüncesinden vazgeçecek gibi olsa da yeni hikâyeler öğrenmenin ve anlatmanın hazzından vazgeçemez. Öykünün işleyişinde önemli yere sahip olan Mecnun karakteri, aynı zamanda öyküde hatırlanmış kişi olarak yer alır. Çölde, hep yürümektedir ve hiç konuşmamaktadır. Öyküde bir kez oturduğundan ve uyuduğundan bahsedilir. Yalnızca gündüz güneşe, gece aya bakıp ah çeker. Öyküdeki diğer karakter, kahvedeki hikâyeleri dinleyen Cafer'dir. Rıdvan'a anlattığı hikâyelerden sıkıldığını ve Mecnun'u bulmasını söyler. Öyküde Cafer'in, Rıdvan'ın hikâyelerini anlamak için değil, onu rezil etmek için dinlediği belirtilir. Öyküde Rıdvan'ın karısı, kahvedeki ihtiyar adam, kahveci, sütçü, çölde koşan adam, yardımcı kişilerdir. Öyküde adı geçen Hızır hatırlanmış kişidir.

c. Zaman

Öyküde ilk olay nesnel zamanda gerçekleşir. Rıdvan'ın o akşam kahvede yaşadıkları ve elli yedi gün boyunca evden çıkmayışı özetlenerek anlatılır. İkinci olayda, zaman belirsizdir. Çölde geçen zamanlar "üç yıl, üç yüz yıl, otuz üç yıl sonra" gibi ifadelerle belirtilir. Öyküde vaka özetleme ve genişletme yöntemiyle verilir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği şehir açık ve somut mekândır. Olayların başladığı mekân ise kahvedir. Rıdvan'ın yıllarca, dinleyenlere hikâye anlattığı kahve kapalı ve somut mekândır. Tartışmanın çıktığı ve olayların seyrinin değiştiği yerdir. Tartışmadan sonra, Rıdvan'ın iki ay kadar hiç çıkmadığı evi kapalı ve somut mekândır. Burada yeni hikâyeler üretmeye çalışsa da başaramaz. Öyküde geçen diğer mekân çöldür. Çöl açık ve somut mekân olsa da öykünün kurgusu içinde soyut kalır. Çölde yüzyıllarca süren olağanüstü durumlardan bahsedilir. Öyküde çöl fantastik mekân olarak yer alır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açılı anlatıcıyla nakledilir. Anlatıcı, hikâye anlatıcısı Rıdvan'ın hikâyesini anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir teknikleri kullanılmıştır. Özellikle kızın Mecnun'a bakışının ve Mecnun'un sesinin anlatımında tasvir tekniğinden yararlanır. Öyküde Rıdvan'ın aklından geçenler iç çözümleme tekniğiyle aktarılır. Özetleme tekniği kullanılmıştır. Kahvede tartışmanın çıktığı gün, geriye dönüş tekniği ile anlatılır. Ayrıca kahramanın öyküde, Mecnun'a yakıştırdığı hikâyesiyle asıl hikâyeye gönderme yapılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsaneci üslup, eleştirel üslup ve nesnel tasvir üslubu kullanılmıştır. İkinci olayın anlatımında, efsaneci üslup öne çıkarken ilk olayın anlatımında, eleştirel üslup öne çıkar. Kahramanın yüzyıllar boyu aç, susuz ve yorulmadan çölde hikâyenin peşine düşüşü efsaneci üslupla anlatılırken, kahramanın sürekli aynı hikâyeleri anlattığı üzerine konuşmalar eleştirel üslupla verilir. Öyküde devrik cümleler ve alıntı cümleler kullanılır. Argo sözcüklere ve ikilemelere yer verilir. Deyimler doğru şekilde kullanılmıştır.

8. “İtiraf”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tektir. Akif Hasan Kaya, önceki kitabı *Uzun ve Lacivert Günler*' deki “Koleksiyoncu” öyküsünün arka planını bu öyküsünde anlatır. Bir itirafın öyküsü olan öyküde, olay bazı atlamalarla anlatılır. Anlatıcı yazar, öğle yemeği için gittiği lokantada siparişinin gelmesini beklerken tivitırda arkadaşı Saliha Sultan'ın “Koleksiyoncu” öyküsü için yazdığı yorumu okur. Yorumdan sonra canı sıkılır ve yemek yemeden lokantadan çıkar. Anlatıcı yazar, Koleksiyoncu Arif'in hikâyesini yazdığı için hem pişmanlık duymakta hem de yanlış bir şey yapmadığını düşünmektedir. Anlatıcı yazar, “Koleksiyoncu” öyküsünün nasıl oluştuğunu anlatır. Öyküde olduğu gibi gittiği kahvede Arif'i görür. Sorup soruşturur ve hikâyesini yazar. Dergide yayımlanan öyküyü, Arif'e de gönderir. Öyküyle ilgili gelen tepkiler, okuyucunun Arif'e acıması anlatıcı yazarı rahatsız eder. Arif'i özgür ve örnek biri gösterecek yeni bir öykü yazmak ister. Öykünün başlangıç noktası olan kahveye gider. Ancak kahvedekilerin olumsuz tepkileriyle karşılaşınca, Arif'in evinin önüne gidip

onu bekler. Hurdacı arabasıyla çöp konteynırlarını gezen Arif'e, evindeki eski dergileri vermeyi teklif eder. Arif ile eve gidip dergileri alır, hurdacıya götürürler. Arif'e eksik para verildiğini gören anlatıcı yazar, duruma müdahale eder. Öykünün sonunda, Arif'le her hafta sonu kâğıt toplamaya gittiklerini söyleyerek öyküyü bitirir.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Akif Hasan Kaya'dır. Yazdığı öyküden dolayı aldığı tepkiler üzerine vicdanen rahatsız olur ve düşüncelerini itiraf ettiği yeni bir öykü yazar. Öyküdeki diğer önemli karakter, mesajlarıyla "İtiraf" öyküsünün yazılma zeminini oluşturan Saliha Sultan'dır. Koleksiyoncu öyküsünün kahramanı Arif, öykünün diğer önemli karakteridir. Kurucu İskender, garsonlar, tavuk dönercisi, Kahveci Fuat ve kahvedekiler, Arif'in eşi, hurdacı ve diğer iki kişi, yazarın dükkânını emanet ettiği arkadaşı yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öykü uzun bir süreci ele almaktadır. Anlatıcı yazar, "Koleksiyoncu" öyküsünü yazarken ve yazdıktan sonraki süreçte yaşadıklarını özetleyerek anlatır. Çünkü anlatıcı yazarın amacı; öyküye her şeyin konu olabileceğini ve farklı şekillerde anlatılabileceğini göstermektir. Öykünün vaka zamanı özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküdeki ilk mekân, anlatıcı yazarın öğle yemeği için gittiği lokantadır. Burada, arkadaşının mesajını okumasıyla iştahı kaçır ve yemeği yemeden kalkıp gider. Lokanta kapalı ve somut mekândır. Kahvenin, hurdacının ve Arif'in evinin bulunduğu mahalle açık ve somut mekândır. Anlatıcı yazar, kahveye tekrar gittiğinde Kahveci Fuat'ın olumsuz tavırlarıyla karşılaşınca buraya tekrar gitmez. Kahve kapalı ve somut mekândır. Arif'in ve anlatıcı yazarın evi kapalı ve somut mekânlardır. Arif'in eşi, dergiyi okuyunca eve gelen Arif'le kavga eder. Anlatıcı yazar, dergileri vermek için Arif'i evine davet eder. Evde dergileri çuvala koyduktan sonra, birlikte hurdacıya giderler.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde kahraman anlatıcı ve bakış açısı vardır. Anlatıcı yazar, yazdığı öykünün hikâyesini anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve özetleme kullanılan tekniklerdir. Anlatıcı yazarın, öyküyü yazdığı için hissettiği pişmanlık sonucu kendi kendine konuşurken söylediği sözler iç monolog tekniğiyle verilmiştir. Anlatıcı yazarın, Saliha Sultan ile olan tivitir mesajlarına montaj tekniği kullanılarak öyküde yer verilir. Ayrıca otobiyografik teknik de kullanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup ve dramatik üslup türlerine yer verilmiştir. İkilemeler ve argo sözcükler kullanılmıştır. Devrik cümleler ve alıntı cümleler vardır.

9. “Dağ”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tek zincirli olay örgüsüyle anlatılır. Hatırlamalarla geçmişe dönülerek yaşananlar aktarılır. Öykünün kahramanı, Güneydoğu’da terörle mücadelede, mayın patlaması sonucu bir kolunu ve bir bacağını kaybetmiş bir gazidir. Bir dağı aşmaya çalışırken mayının patlamasıyla en sevdiği arkadaşı Cemil de şehit olmuştur. Öykünün sonunda anlatılan bu durum, kahramanın kendini; yarım, eksik, iki farklı insan gibi hissetmesine neden olur. Bu durum, kahramanın kendi kendine sorular sorup cevaplar vermesinden anlaşılır. Kahraman, geçmişe dönerek arkadaşı Cemil’le aynı kıza âşık oldukları zamanı anlatır. Birbirlerini üzmemek için ikisi de bunu itiraf edememiştir. Kahraman, Cemil’in babası öldüğünde onun başkaları tarafından ilgi görmesini kıskanır. Annesini döven babasının ölmesini ister. Kendi babasının öldüğü gün, Cemil gibi ilgi görmez. Sevdikleri kız, babası tarafından kumarda kaybedilmiş ve pavyona düşmüştür. Kahraman, Cemil’in ölümünden ve diğer bütün olaylardan kendini sorumlu tutmaktadır. Yaşadıkları onu olumsuz etkilemiş ve akıl sağlığını kaybetmiştir. Diğer yarısını Cemil’le birlikte kaybeden kahraman, yarım bir insan

olduğunu düşünmektedir. Öykünün sonunda kahraman, yarım yaşadığını ancak aşksız yaşanmadığını söyler.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi aynı zamanda öykünün anlatıcısıdır. Sevgisiz büyüdüğü için babasının ölmesiyle başkalarından sevgi göreceğini düşünür. Babası ölünce de vicdan azabı çeker. Bir gün, kendisinin de ölmesini isteyen bir oğlu olur diye korkar. Kahramanın yaşadığı olaydan sonra akıl sağlığı bozulunca insanlardan kaçır, kömürlüğe sığınır uzaylılara onu yanlarına almaları için yalvarır. Kahramanın arkadaşı Cemil yardımcı kişidir. Kahramanla çocukluktan beri arkadaşlardır. Öyküdeki diğer yardımcı kişiler; kahramanın annesi ve babası, Cemil'in annesi ve babası, Rukiye Teyze, doktor, sevdikleri kız ve babası, belediye işçileridir. Öyküde Ayhan Işık, Ferhat ve Mecnun hatırlanmış kişi olarak yer alırlar.

c. Zaman

Öyküde kahraman anlatıcı, olayları olup bittikten sonra anlatmaktadır. Arkadaşıyla, çocukken ve askerdeyken yaşadıklarını geçmişe dönerek anlatır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde kahraman ve arkadaşı Cemil'in geçmeye çalıştığı dağın bulunduğu alan açık ve somut mekândır. Yol uzar diye dağı geçmek isterler ancak mayın onları birbirinden ayırır. Kahramanın bir ay boyunca tedavi gördüğü hastane kapalı ve somut mekândır. Cemil'in mezarının bulunduğu mezarlık yine açık ve somut mekândır. Kahraman, ayakkabısına bulaşan kabir toprağı ile şehrin caddelerinde dolaşmaktadır. Kahramanın evi ve sevdiği kızın çalıştığı pavyon kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü kahraman anlatıcı ve bakış açısıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve az da olsa tasvir etme teknikleri kullanılır. Kahramanın kendi kendine, karşısında biri varmış gibi konuşmaları iç monolog tekniğiyle aktarılır. İki arkadaş, askerdeyken sevdikleri kızdan aldıkları mektupla babasının onu kumarda

kaybettiğini öğrenirler. Öyküde mektup tekniği de kullanılmıştır. Kahramanın arkadaşıyla geçmişte yaşadıkları geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Ayhan Işık'ın, Ferhat'ın ve Mecnun'un adları zikredilerek gönderme yapılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde dramatik üslup ve yalın üslup türleri kullanılmıştır. Bir savaş gazisinin verdiği kayıplar sonucu, yaşadığı ruhsal değişim süreci üzerinde durulur. Öyküde ikilemler ve argo sözcükler kullanılır. Devrik cümleler ve eksilteli cümleler vardır.

2.2.2.5. Serçe Risalesi Adlı Kitaptaki Kısa Öyküler

1. “Esnek Hikâye”

a. Olay Örgüsü

Kitabın ilk üç öyküsü birbiriyle bağlantılıdır. Anlatılan hikâye, ortak olsa da farklı noktalardan ele alınır. Öykünün vakası çok zincirli olay örgüsüyle anlatılır. Öykünün ilk halkası, sondan başlatılarak verilir. Geçmişe dönülerek olayların başlangıç noktası anlatılır. Öykünün ikinci halkasında ise olayların sebebi olan hikâye anlatılır. İlk halkadaki olaya dönülerek öykü sonlandırılır. Öyküde, ejderha eti yediği için lanetlenen kahramanın yaşadıkları masalsi bir anlatımla aktarılır. Kahramanın ensesine silah dayayan adam, ondan hikâyesini anlatmasını ister. Kahraman, doğduğu günden başlayarak hikâyesini anlatır. Daha sonra hikâyesini yeniden ve başka türlü anlatır. Öykünün sonunda, bu durumu beş yüz altmış kez tekrarladığı belirtilir. Kahraman, sekiz yaşındayken mahallede duyduğu silah ve çığlık sesinden korkar. Rüyasında, vurulan bir atın kanıyla sulanan topraktan çıkan gelincik yaprağını tutunca elinin kıpkırmızı olduğunu görür. Rüyasını anlatmak istediği ailesi onu konuşturmaz, arkadaşları dinlemez. Ailesiyle başka bir şehre taşınırlar. Liseye kadar duyduğu silah ve çığlık seslerinden, Salih Emin Bey'den aldığı keman dersleri sonrasında kurtulur. Salih Emin Bey, kahramanı yemeğe davet eder ve ona bir hikâye anlatır. Öykünün ikinci halkasını oluşturan bu hikâyede, avcının halka eziyet eden ejderhayı öldürüp etini yemesi anlatılır. Ejderha eti yediği için lanetlenen avcı, artık ölümsüz olmuştur. Bu lanetten kurutulmanın tek yolu, eti yiyen başka biri tarafından vurulmaktır. Salih Emin Bey, bu hikâyeyi anlattıktan sonra kahramandan kendisini vurmasını ister. Son ejderha etini de yemiş olan kahraman, başka et kalmadığı için ölemez.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi son ejderha etini yiyerek lanetlenen adamdır. Çocukluğundan beri anlam veremediği olayların nedenini, çok sonra öğrenir. Öyküdeki diğer önemli karakter Salih Emin Bey'dir. Kahramanın keman hocası olup yediği ejderha etiyle lanetlenmiştir ve ölmek istemektedir. Salih Emin Bey, kahramanın mahallesindeki Sacide ninenin oğlu Kemal'in ve mahallenin delisi Burhan'ın neden öldüğünü de açıklığa kavuşturan kişidir. Öyküde, avcı yardımcı kişidir. Halkı, ejderhanın zulmünden kurtarır. Şehrin delileriyle birlikte mazlumlara yardım eder. Öyküde elinde silah olan adam, mahallenin delisi Burhan, kahramanın annesi ve babası, İsmail, Sacide nine ve oğlu Kemal, mahalledeki adamlar, Hatice Teyze, Nurhayat abla, Mehmet dede, halk, yaşlı adam, köftedeki müşteri yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde olaylar uzun bir süreci kapsamaktadır. Öyküde, kahramanın yirmi sekiz yaşında anlatmaya başladığı hikayesi kırk yıl sürmektedir. Öyküde anlatılan hikâyede yaşananlar ise yüzyıllardır devam etmektedir. Bu hikâyeye ve kahramanın yaşadıkları özetlenerek anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletilerek özetlenir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde, kahramanın hikâyesini anlatmaya başladığı yer yaşadığı evidir. Önünde bahçesi olan bu ev kapalı ve somut mekândır. Kahramanın geçmişte ailesiyle yaşadığı ev yine kapalı ve somut mekândır. Olayların geçtiği mahalle açık ve somut mekândır. Öyküde bu mahalle, "tarlaların, kırların, koruluğun, dik yamaçlı bir tepenin ve küçük bir derenin olduğu" yer olarak tasvir edilir. Bu mahallede akşamları mahallenin delisi Burhan, halka avazı çıktığı kadar bağırarak gezer. Mahallenin delisi Burhan ile kahramanın karşılaştığı caminin şadırvanı açık ve somut mekândır. Kahraman, Burhan'a burada rüyasını anlatmak ister ancak o anlatmadan Burhan anlar. Salih Emin Bey'in evi kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde olaylara ve anlatılan her şeye hâkim olan ilahi bakış açısı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ve tasvir tekniğinden yararlanılmıştır. Öyküde “derin bir kuyu, plastik bardak, tozlu toprak, uluyan çakal, boğuk ses” gibi sıfat tamlamaları kullanılır. Öyküde, karakterlerin aklından geçenler iç çözümlene tekniğiyle verilir. Geçmişe dönerek olayların ve hikâyenin anlatılmasında, geriye dönüş ve özetleme teknikleri kullanılmıştır. Avcının hikâyeyi yazdığı mektup, aynı zamanda Salih Emin Bey’in çocuğa uzattığı mektuptur. Bununla mektup tekniğinden de yararlanılmıştır. Öyküde kahramanın söylediği türkü, Neşet Ertaş’a aittir. Bu türkü ile montaj tekniğinden de yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsaneci üslup ve nesnel tasvir üslubu kullanılmıştır. Öyküde olağanüstü durumlar ve varlıklar efsaneci üslupla anlatılırken, mekânların tasviri nesnel tasvir üslubu ile anlatılır. Kahramanın sevdiği türküyü seslendirışı, “Zülüüüüüfdöküüülmüşyüzeeeeaaamaaaan...” şeklinde yazılır. Devrik cümleler, ara sözler ve eksilteli cümleler kullanılır. Argo sözcükler ve ikilemeler vardır. Deyimlere ve tırnak içi alıntı cümlelere yer verilir.

2. “Gergin Hikâye”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası birden fazla halkadan oluştuğu için çok zincirli olay örgüsüyle anlatılır. Önceki öyküde özetlenerek anlatılan olaylar, üçlemenin ikincisi olan bu öyküde nedenleriyle anlatılır. Öyküde olaylar yedi başlık halinde aktarılır. “Zehir” başlığında, önceki öyküde mahallenin delisi Burhan’ın sabah mahalleliye neden kızdığı açıklığa kavuşturulur. Burhan, zorla evlendirilmek istenen Şükran’ın, babası tarafından dövülmesine ve mahallelinin bu duruma sessiz kalmasına kızmıştır. Burhan, Şükran’a yardım eder ve onu trenle şehre gönderir. Şükran, burada tanımadığı bir adamın ağına düşer ve başkalarıyla birlikte olmaya zorlanır. Şükran’ın kazandığı tüm paraya el koyan bu adamdan bir de kızı vardır. “Rapor başlığında, Salih Emin Bey’i öldürüp onun görevini devralan kahramanın, deliler teşkilatının başkanı olarak görevleri anlatılır. “Kırılma” başlığında, Şükran’ın başından geçenler, emrindeki bir deli tarafından kahramana anlatılır. “Yangın” başlığında, kahramanın Şükran’a yardım

etmesi ve ona âşık olması anlatılır. “Zail” başlığında, kahramanın Şükran’ı başkalarıyla olmaya zorlayan adamı öldürüp onu kurtarışı anlatılır. “Ricat” başlığında, kahramanın adam öldürmeden hapse girmesi ve yaverinin ona Şükran’ın öldürüldüğünü haber vermesi anlatılır. “Zar” başlığında, gerçekle masal iç içe geçirilerek anlatılır: “(...) Etrafına baktı. Kendisiyle birlikte at süren, kılıç çeken hiç varlıklı kimse yoktu. Hemen hepsi yoksuldu. Zenginler, savaşlar üzerinden para hesabı yaparken onlar ölüyordu.” (Kaya, SR, 2021: 42) Geriye dönüşle kahramanın ilk çocukken gördüğü rüyası ve yaşadıkları anlatılır. Öyküde kahraman, aynı rüyayı zaman zaman tekrar görür.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Salih Emin Bey’i öldürüp onun yerine geçen kişidir. Bir yandan, ölümsüz olmanın zorlukları altında ezilirken diğer yandan, Şükran’a olan aşkı onu çaresiz bırakmaktadır. Başından geçen bütün olayları rapor halinde yazıp arşivler. Şükran’ı korumak için ona bir iş bulup başka bir mahalleye taşınmasını sağlar. Şükran’ı rahatsız eden adamı öldürdüğü için yirmi dört yılı hapiste geçer. Öykünün diğer önemli karakteri Şükran’dır. Kahraman, Şükran’ı ilk gördüğünde onu şu şekilde anlatır: “Tırabzanın arasından siyah: yok, kara: yok, kapkara saçları göründü önce. Rüzgârda savrulan yeleleri; yok, upuzun kuyruğu...” (Kaya, SR, 2021: 32) Şükran; babasının öldüresiye dövdüğü, tanımadığı insanların kötü yola sürüklediği, kızı için her şeyi göze alan çaresiz bir kadın karakterdir. Kahramanın yaveri Burhan, öyküdeki diğer önemli karakterdir. Öyküde, deliler teşkilatında görevli tüm delilerin adı Burhan’dır. Ancak kahramanın yaveri olan Burhan, sorumlulukları sebebiyle diğerlerinden farklıdır. Teşkilatta, işlerin yürütülüşünde kahramanı ve diğer kişileri yönlendiren bir yapısı vardır. Öyküde yer alan; lokantadaki usta ve çırağı, Şükran’ın kızının babası, bakkal, yaşlı kadın, gardiyan, koğuştakiler yardımcı kişilerdir. Öyküde Hızır hatırlanmış kişidir. Öyküde sarı saçlı başkanla işaret edilen Donald Trump yine hatırlanmış kişidir. Öyküde kahramanın türkülerini seslendirdiği Erkan Oğur ve Esmer de hatırlanmış kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde olaylar uzun bir süreci kapsamaktadır. Geriye dönüşlerle önceki öyküdeki olaylar ve durumlar tekrar ve özetlenerek anlatılır. Öyküde kahramanın ya da Şükran'ın bir günü detaylı bir şekilde anlatılırken, kahramanın hapiste geçen yirmi dört yılı üzerinde durulmaz. Öykünün vaka zamanı genişletmeye bağlı özetlemedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, Şükran'ın farklı farklı adamlarla birlikte olduğu binanın bodrum katındaki odadır. Bu odadan “karanlık, sıkıcı, boğucu pis bir havası olan, sidik ve küf kokan” şeklinde bahsedilir. Bu yerin bitişiğindeki lokantadan yemek kokuları gelir. Kahramanın da Şükran'ı görmek için geldiği bu oda ve lokanta kapalı ve somut mekânlardır. Kahramanın yaşadığı ev ile Şükran'ın yaşadığı ev kapalı ve somut mekânlardır. Öyküde Şükran'ın yaşadığı ev; iki katlı, sokağın en eski evi ve boyasız olarak anlatılır. Kahraman, bu evin sahibi yaşlı kadına yardım ederek eve girer. Burada, Şükran'ı görür görmez ona âşık olur. Öyküde geçmişe dönülerek kahramanın çocukluğunda yaşadığı olaylar anlatılır. Bu olayların geçtiği kasaba açık ve somut mekândır. Kahramanın adam öldürmekten yirmi dört yıl yattığı hapisane kapalı ve somut mekândır. Kahraman, hapisanedeyken kendisini ziyarete gelen Burhan'dan Şükran'ın haberini alır. Burada Şükran'a mektuplar yazar ve yine burada Şükran'ın ölüm haberini alır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykünün “Rapor” ve “Kırılma” bölümleri, kahraman bakış açılı anlatıcıyla anlatılırken diğer bölümleri, ilahi anlatıcı ve bakış açısıyla aktarılır. Öyküde iki bakış açısı ve anlatıcıya yer verildiği için çoğul bakış açılı anlatıcı kullanılmıştır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme tekniği kullanılmıştır. İç monolog ve iç çözümleme tekniğinden yararlanılmıştır. Kahramanın hapisanedeyken, Şükran'a yazdığı mektuba da yer verilerek mektup tekniğinden faydalanılmıştır. Kahramanın seslendirdiği Esmer'in “Mah cemalin güneş midir ay mıdır” türküsü ile Erkan Oğur'un “Zülfü kaküllerin amber misali” şarkısına öyküde yer verilerek montaj tekniğinden de

yararlanılmıştır. Geriye dönüş ve özetleme tekniklerinin kullanıldığını daha önce zaman başlığında belirtmiştik. Öyküde, önceki öyküde geçen cümle ve paragraf tekrarlarına da yer verilerek leitmotiv tekniğine başvurulmuştur.

g. Dil ve Üslup

Öyküde nesnel tasvir üslubu, efsaneci üslup ve az da olsa eleştirel üslup türlerine yer verilir. Öyküde nesnel tasvir üslubu kişilerin ve mekânların anlatımında öne çıkarken kahramanın hikâyesi efsaneci üslupla anlatılır. Kahramanın bazı düşünceleri eleştirel üslupla verilir: “(...) Dünyanın ilk ve en gizli teşkilatıymışız. Hatta şu sarı saçlı başkan bile bizdenmiş. Tepem attı. “Ulan o herif dünyayı karıştırıyor!” diyecek oldum. Yok. Öyle değilmiş. Mesela on kişi ölecekken onun müdahalesiyle ikiye düşüyormuş bu sayı. “Hiç ölmesin ulan!” dedim. “Adam gibi yapsın işini.” (Kaya, SR, 2021: 27) Öyküde argo sözcükler ve ikilemeler kullanılır. Devrik cümlelere ve alıntı cümlelere yer verilir. Deyimler vardır.

3. “Yorgun Hikâye”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası çok zincirli olay örgüsüyle nakledilir. Öyküde olaylar kronolojik sırayla anlatılmaz. Geriye dönüşle geçmişteki olaylara yer verilir. Üçlemenin son öyküsünde bölümler “1., 2., 3., 4.” başlıklarıyla verilir. Bu öyküde ve önceki öykülerde geçen olaylar hikâye anlatıcısının ağzından aktarılır. Öykünün “1.” bölümünde hikâye anlatıcısının, kahramanın hikâyesinin peşine düşüşü anlatılır. Öyküde mahalleli, kahramana Deli Aşık diye hitap eder. Geceleri mezarlıkta şarap içen Refik, Deli Aşık’ın hikâyesini üç ay boyunca kendisinden dinleyip kahvedekilere anlatır. Kahvedekiler bu hikâyeye pek inanmasa da hikâyeye anlatıcısı, Refik’in anlattıklarına inanır ve hikâyenin peşini bırakmaz. Öykünün “2.” bölümünde; geçmişe dönülerek Deli Aşık’ın hapishaneden çıkışı, Şükran’a âşık oluşu, çocukken gördüğü rüyası, ejderha etini yedikten sonra deliler teşkilatı başkanı oluşu anlatılır. Öykünün “3.” bölümünde Refik, Deli Aşık’tan duyduğu Burhan’ın vefatını ve Şükran’ın öldürülmediğini; yaşlanınca kendiliğinden öldüğü gerçeğini hikâyeye anlatıcısına anlatır. Hikâyeye anlatıcısı, bu hikâyeyi yaklaşık iki yıl Refik’ten dinler. Deli Aşık, sazını Refik’ten hikâyeye anlatıcısına gönderir. Sazı çalmak için ders almaya başlayan hikâyeye

anlatıcısı, bu hikâyeyi herkese anlatmak ister. Öykünün son bölümünde Deli Aşık, kahvedeki bir kişiden aldığı ejderha kemiğini mermi şekline getirip kendini vurur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi Deli Aşık'tır. Her gece yaveri Burhan'ın ve sevdiği kadın Şükran'ın mezarı başında, kendi kendine konuşarak hikâyesini anlatır. Kahveye gelip sadece çay içer, kimseyle konuşmaz. Öyküde, Deli Aşık'ın görünüşü hikâye anlatıcısının gözünden verilir. “(...) Uzun ve kirli sakallarını, dağınık ve yağlı saçlarını, yorgun ve umutsuz gözlerini üstünde hep eğreti duran pis elbiselerini dikkatle inceledim. Bu dağınık, yılgın, bezgin görüntünün altında nasıl bir adam var diye çok merak ettim.” (Kaya, SR, 2021: 54) Öyküde önemli bir karakter olarak yer alan hikâye anlatıcısı, sabırla ve defalarca Deli Aşık'ın hikâyesini dinler. Deli Aşık'ın görünüşüyle dinlediği hikâyeyi birbiriyle bağdaştıramaz. Saz çalmayı öğrenince, kahveleri gezip Deli Aşık'ın hikâyesini anlatır. Öyküdeki diğer önemli karakter, şarapçı Refik'tir. Geceleri şarap içmek için gittiği mezarlıkta, Deli Aşık'tan hikâyesini dinleyip sabah kahvedekilere anlatır. Öyküde hikâyenin aktarılmasında vasfı büyüktür. Öyküde hikâye anlatıcısının hanımı, mahalleli, kahvedekiler, Burhan, Şükran, yaşlı ev sahibi yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılanlar, önceki öykülerdeki olayların da özetini kapsadığı için uzun bir süreci ele alır. Geriye dönüşle kahramanın geçmişte yaşadıkları özetlenerek anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletmeye bağlı özetlemedir. Anlatma zamanı ise sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân, Deli Aşık'ın elinde sazıyla geldiği kahvedir. Bu kahvede şarapçı Refik, Deli Aşık'tan duyduklarını kahvedekilere anlatır. Kahve hikâyenin defalarca anlatıldığı yer olup kapalı ve somut mekândır. Deli Aşık'ın geceleri yattığı mezarlık ise açık ve somut mekândır. Mezarlık, öyküde bilinmeyenlerin de ortaya çıktığı mekândır. Deli Aşık, mezarlıkta yeni yaverinin kendisine verdiği mektupla Şükran'ın Burhan'dan bir ay önce öldüğünü öğrenir. Hikâye anlatıcısının evi kapalı ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde “1.” ve “3.” bölümler, kahraman bakış açısıyla anlatılırken “2.” ve “4.” bölümler, ilahi bakış açılı anlatıcıyla aktarılır. “4.” bölümün sondan bir önceki paragrafı kahraman anlatıcı ile verilir. Öyküde çoğul bakış açısı ve anlatıcı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve tasvir etme tekniği kullanılır. Geriye dönüş ve özetleme tekniklerinden yararlanır. Deli Aşık’ın yeni yaverinden aldığı mektupta, Burhan’ın gerçekleri itirafı yer alır. Öyküde mektup tekniğinden de yararlanılmıştır. İç monolog ve iç çözümlenme tekniği öyküde kullanılan diğer tekniklerdir. Öykünün “2.” bölümünde; silahın ateşlemesinin ve Deli Aşık’ın rüyasının anlatıldığı paragraflar, önceki öykülerde de tekrarlanan leitmotiv örneklerini oluşturur.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsaneci üslup ve yalın üslup türleri kullanılmıştır. Deli Aşık’ın hikâyesi anlatılırken efsaneci üslup, hikâye anlatıcısının gözünden olaylar anlatılırken yalın üslup türü tercih edilir. Öyküde argo sözcükler ve ikilemler kullanılır. Alıntı cümlelere ve devrik cümlelere yer verilir. Deyimler vardır.

4. “Bizim Köyden Neden Hiç Futbolcu Yetişmediğine Dair Bir Çocukluk Hikâyesi”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tektir. Öykü klasik baştan başlatma yöntemiyle başlayıp olay anlatıldıktan sonra en son sonuç verilir. Öykü, kahraman anlatıcının çocukluk anısını anlatmasıyla başlar. Henüz on yaşlarındayken köyde, harman yerinde geceleri arkadaşlarıyla toplaşıp birbirlerine hikâyeler anlatmaktadırlar. Kahramanın arkadaşı Ferhat, arkadaşlarıyla top oynamak için yanında getirdiği topa hızlı vurunca top Sabire teyzenin bahçesine kaçır. Bahçesine kaçan topları bıçaklayan Sabire teyzenin bahçesine giren Ferhat, arkadaşlarına gulyabaniyi gördüğünü söyler. Ferhat’ın yaşadığı bu olaydan sonra köyde garip şeyler olmaya başlar. Önce Hediye teyzenin gözyaşı havuzundaki balıklar kaybolur ve havuz kurur. Sonra Cemile teyzenin upuzun saçları uykusunda kısacık kesilir. Daha sonra parmak ağacı kesilmiş halde bulunur.

Köyde bir çocuk, dedesinden dinlediği bir hikâyeyi anlatır. Bu hikâyede, çocuğun findık kabuğunda yaşayan canavarla mücadelesi anlatılır. Çocuk, rüyasında bir deve dönüşen bu canavarı öldürüp korkusunu yener. Bu hikâyeyi dinleyen köyün çocukları, o gece yanlarına bıçak, kılıç, sapan alarak yatar. Kahraman da rüyasında, sapanla Sabire teyzenin bahçesindeki gulyabaniyi öldürüp korkusunu yener ve o günden sonra her şey normale döner. Yıllar sonra arkadaşı Ferhat'la köyde karşılaşan kahraman, merak edip Sabire teyzenin bahçesine girer. Burada gulyabaniyle karşılaşır onunla konuşur. Bu konuşmanın sonunda gulyabaninin insanların kendisinden korktuğu sürece var olabildiği, anlatıldıkça yaşadığı anlaşılır. Kahraman güldükçe gulyabani küçülür ve bir karganın avı olur. Kahraman, ertesi sabah kapısının önünde boğazı parçalanmış kargayı görünce arkadaşı Ferhat'ın evine koşar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi kahraman anlatıcıdır. Çocukluğuna dair bir anısını anlatır. Öyküde ismine veya görünüşüne dair bir bilgi verilmez. Futbol oynamayı sever ancak anlatılan bazı hikâyeler ve köyde yaşanan olaylar, top oynamaktan uzaklaşmasına sebep olur. Öyküdeki diğer önemli karakter, kahramanın arkadaşı Ferhat'tır. Onun başına gelenler kahramanı da olumsuz etkiler. Ferhat, hafta sonu tatili için babasıyla köye gelir. Olayın gerçekleştiği gün üstünde Fenerbahçe forması, ayağında kramponları ve elinde topu vardır. Babası, olaydan sonra onu hastaneye götürür ve Ferhat bir süre konuşamaz. Korkusundan yıllarca Sabire teyzenin evinin önünden dahi geçmez. Öyküde köydeki çocuklar, Ferhat'ın babası, Hediye teyze, Sabire teyze, Cemile teyze, Sabri, Kütük Halil, muhtar, öğretmen, çoban, köydeki çocuklar yardımcı kişilerdir. Gulyabani ve findık kabuğundaki dev ise hayali figürlerdir.

c. Zaman

Öyküde olayların geçtiği zaman uzun bir süreci kapsamaktadır. Kahramanın on yaşlarında yaşadığı olaylar geçmişe dönülerek anlatılır. Olaylar gerçekleşirken anlatılan hikâyelerde zaman belirsizdir. Kahraman, yıllar sonra çocukluğunun geçtiği köye döndüğünde aynı olaylarla tekrar karşılaşır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların geçtiği köy açık ve somut mekândır. Kahraman, yıllar sonra bu köye tekrar gittiğinde evlerin çoğunun bakımsız, çatısı çökmüş, bacası devrilmiş halde olduğunu görür. Köy, kahraman ile arkadaşlarının top oynarken başına gelen olayların ve yüzyıllar önce yaşandığı düşünülen hikâyelere konu olan olayların geçtiği mekândır. Köy meydanında buluna Sabire teyzenin bahçesi de yine açık ve somut mekândır. Babasının Ferhat'ı götürdüğü hastane, Cemile teyzenin evi ve kahramanın evi kapalı ve somut mekânlardır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü, başından sonuna kadar kahraman bakış açılı anlatıcıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma ve az da olsa tasvir etme tekniklerinden yararlanılmıştır. Geçmişe dönülerek kahramanın çocukluğunda yaşadıkları geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Öyküde, “Erken sevinmişiz.” cümlesi iki kez tekrarlanarak leitmotiv tekniğinden faydalanılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde efsanevi üslup ve yalın üslup türü kullanılmıştır. Köyde eskilerden beri anlatılagelen hikâyelerin anlatımı ve kahramanın gulyabaniyle karşılaşması efsanevi üslupla anlatılır. Öyküde açık, anlaşılır bir dil kullanılır. Devrik cümleler ve alıntı cümleler kullanılır. İkilemeler ve argo sözcükler vardır. Deyimlere yer verilmiştir.

5. “Mecburi Yön”

a. Olay Örgüsü

Öyküde birbiriyle bağlantılı iki olay halkası vardır. Çok zincirli olay örgüsüyle anlatılan öyküde, olaylar sondan anlatılmaya başlanır. Öykünün kahramanı Rıza, loto bayii sahibidir. İşleri iyi gitmediği için karısıyla tartıştıktan sonra sahile gider. Sahilde, içinde kâğıt olan bir şişe bulur. Zengin birinin oyun oynamak amacıyla böyle bir şey yapacağını düşünerek kâğıdı şişeden çıkarır. Kâğıt, on üç ay yirmi bir gün önce çekilen ve yetmiş milyon isabet eden sayısal loto kuponudur. Öyküde geçmişe dönülerek Rıza'nın krediyile loto bayii açışı ve işlerinin iyi gitmeyişi anlatılır. Rıza, arkadaşı

Kamil'e çiçekçi dükkânı açması için kefil olmuş ancak o ölünce bütün borcu kendisine kalmıştır. Büyük ikramiye kendi bayiiinden çıktığı için sevinen Rıza, sabah dükkânın önünde Kâmil'in cansız bedenini görünce üzülür. Öyküdeki ikinci olayda, Rıza'nın arkadaşı Kâmil'in yaşadıkları anlatılır. Kâmil, sık sık Rıza'nın dükkânına gidip sayısal loto oynar. Kendisine ikramiyenin çıktığını öğrenince karısından bile gizler. Karısını boşayıp çocuklarıyla yeni bir hayat kurma planı yapan Kâmil, cebinde kuponla gittiği Rıza'nın dükkânı önünde onu beklerken, kalp krizi geçirip ölür. Kâmil'in karısı, onun kıyafetlerini mahallenin şarapçısına verir. Montun cebinde kuponu bulan şarapçı, bir şişeye kâğıdı koyup denize fırlatır.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi loto bayii sahibi Rıza'dır. Kredi çekip açtığı dükkânında, uzun süredir işleri iyi gitmediği için mutsuzdur. Bu durum, beslenmesine ve uyku düzenine de yansır. Yetmiş milyonun dükkânında satılan bir kuponla çıktığını öğrenince, erkenden dükkânını açmaya gider. Dükkânın önünde, arkadaşı Kâmil'in cesedini görünce onun borçları da kendisine kaldığı için sinirlenir. İşlerinin iyiye gitmesi için dükkânını açar ve arkadaşının cenazesine gitmez. Tesadüfen şişenin içindeki kupon eline geçtiğinde yetmiş milyonun sahibi olur. Öyküdeki diğer önemli karakter, Rıza'nın arkadaşı Kâmil'dir. İşleri kötü gittiği için büyük ikramiyeyi kazanıp sıkıntılarından kurtulmak ister. Diğer taraftan, lotonun da bir kumar olduğunu düşünüp doğru yapıp yapmadığını sorgular. Kötü bir şey olsa devletin buna izin vermeyeceğini ve imamların bile bankadan promosyon aldığını düşünerek vicdanını rahatlatır. Öyküde mahallenin şarapçısı, Rıza'nın ve Kâmil'in eşleri, çöpleri karıştıran adam yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküdeki olaylar, bir yıldan daha uzun bir süreci kapsamaktadır. Kâmil'in ikramiyenin kendisine çıktığını öğrendiği zaman ile kuponun Rıza'nın eline geçtiği zaman arasında on üç ay yirmi bir gün vardır. Öyküde nesnel zamanda anlatılan olaylar kronolojik sırayla verilmez. Rıza ve arkadaşı Kâmil'in yaşadıkları geçmişe dönülerek anlatılır. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân Rıza'nın yürüdüğü sahildir. Tesadüfen şişenin içinde kuponu bulduğu bu sahil açık ve somut mekândır. Rıza ve Kamil'in dükkânları kapalı ve somut mekânlardır. Kâmil, iflas etikten sonra da Rıza'nın dükkânına sık sık gelip loto oynar. Kâmil ve Rıza'nın evleri kapalı ve somut mekânlardır. Her ikisi de eşleriyle anlaşamadığı için evlerinde mutsuzdurlar.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde, iki olay da ilahi bakış açısıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Kahraman ve arkadaşının başından geçenlerin anlatımında geriye dönüş tekniği kullanılır. Öykü kişilerinin düşüncelerinin aktarımında iç çözümlene tekniğinden yararlanır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup ve eleştirel üslup türleri kullanılmıştır. Öyküde kuponun elden ele geçişiyle onu bulanların davranışlarındaki değişim sade, açık bir dille anlatılır. Argo sözcükler ve ikilemeler kullanılmıştır. Deyimler vardır. Devrik cümleler ve tırnak içinde alıntı cümleler kullanılır.

6. “Hikâye Hırsızı”

a. Olay Örgüsü

Öykünün vakası tek zincirli olay örgüsüyle anlatılır. Öyküde anlatıcı yazar, *Uzun ve Lacivert Günler* adlı kitabındaki “Koleksiyoncu” öyküsü ile *Bu Bir Aşk Hikayesi Değildir* adlı kitabındaki “İtiraf” öyküsüne gönderme yaptığı bir hikâye anlatır. Anlatıcı yazar, bilinenin dışında bir hırsızlık hikâyesi anlatır. Bu hırsızlık hikâyesi, insanların unutmak istediği hikâyelerini sabırla dinleyen bir hırsızın hikâyesidir. Anlatıcı yazar, yazdığı bir hikâyeyi anlatıp unutmak için hikâye hırsızı Kâmil'in ofisine gider. Ancak son anda, hikâyesini anlatmaktan vazgeçip hikâye hırsızının ofisinden ayrılır. Daha sonra, hikâyeyi anlatmadığı için pişman olur. Anlatıcı yazarın, anlatıp da unutmak istediği hikâye; Koleksiyoncu Arif'in hikâyesidir. Hikâye hırsızı Kâmil'e önceki gün anlatmak istediği Arif'in hikâyesini, anlatıp unutmak için

tekrar gider. Hikâye hırsız Kâmil, ona altı aydır her gün bir önceki günü unutmak için tekrar geldiğini söyler. Hırsız Kâmil, her seferinde hikâyesini anlatmayıp onunla yaşamayı tercih eden anlatıcı yazara, bu işin sırrının sabırla dinlemek olduğunu ve kendisinden sonraki hikâye hırsızının onun olduğunu söyler. Öykünün sonunda, başkalarının hikâyelerini dinleyen anlatıcı yazarın ofisine Arif'in gelmesiyle öykü son bulur.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi anlatıcı yazardır. Önceki kitaplarında yer verdiği Arif'in hikâyesine, bu öyküsünde de değinir. Anlatıcı yazar, bir yandan anlattığı hikâyeden dolayı pişmanlık duyuyorken diğer yandan onu unutmak istediği için pişman olur. Hikâyesiyle birlikte yaşamaya karar verip başkalarının da hikâyesini dinler. Öyküdeki diğer önemli karakter Hırsız Kâmil'dir. Anlatıcı yazar, onu; yaşlı, sakalsız, bıyıksız, güler yüzlü, zengin bir adam olarak tasvir eder. Anlatıcı yazara, insanın hikâyesiyle bir bütün olduğunu ve insanların daha çok kötü hikâyelerini unutmaya çalıştığını söyler. Öyküde; Erdoğan abi, Metin abi, Hırsız Kâmil'in yanında çalışanlar ve Arif yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda anlatılan olaylar kronolojik sırayla ilerlemez. Anlatıcı yazar, geçmişe dönerek Arif'in hikâyesini özetle anlatır. Altı aydır her gün hikâyesini anlatıp unutmak için Hırsız Kâmil'in ofisine gitmektedir. Öyküde, anlatıcı yazarın son birkaç gün içinde yaşadıkları üzerinde durulur. Öykünün vaka zamanı özetleme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların büyük bir bölümünün geçtiği yer Hırsız Kâmil'in ofisidir. Anlatıcı yazar, bu ofisin "İrmak İnşaat" yazan gösterişli bir tabelası ile geniş bir masası ve deri koltukları olan lüks bir ofis olduğunu belirtir. Anlatıcı yazarın, her seferinde hikâyesini anlatmadan çıkıp gittiği ve en son başkalarının hikâyesini dinlemeye başladığı ofis kapalı ve somut mekândır. Anlatıcı yazarın işlerinin iyi gitmediği dükkânı yine kapalı ve somut mekândır. Dükkânın içinde sürekli düşüncelere dalar, sıkılır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü kahraman bakış açılı anlatıcı tarafından anlatılır. Anlatıcı yazar, önceki kitaplarında yer alan öykülere gönderme yaptığı bir hikâye anlatır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Hırsız Kâmil'in görünüşü ve ofisinin anlatımında tasvir etme tekniğinden de yararlanılmıştır. Anlatıcı yazarın kendi kendine konuşmaları iç monolog tekniğiyle verilir. Anlatıcı yazar, gönderme yaptığı önceki öykülerindeki olayları geriye dönüş ve özetleme teknikleriyle aktarır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup türü kullanılmıştır. Sade ve açık bir dille olaylar anlatılır. Bir paragraf oluşturacak kadar uzun cümleler kullanılmıştır. Devrik cümleler ve alıntı cümleler vardır. İkilemeler ve argo sözcükler kullanılmıştır. Deyimler vardır.

7. "Serçe Risalesi"

a. Olay Örgüsü

Öykü, "*Mustafa Koroğlu'na...*" ithaf sözleriyle başlar. Öykü, "Beton", "Demir", "Çay", "Güneş", "Kesik", "Tünel", "Kaçmak" bölümlerinden oluşur. Öyküde, hapisanedeki bir mahkûmun günleri anlatılır. "Beton" bölümünde, kahramanın hapisanedeki ilk günleri ve ortama alışma evresi anlatılır. Beton duvarların arasında, ailesinden uzakta, günlerini bazen kitap okuyarak bazen de film izleyerek geçirir. "Demir" bölümünde, kahraman koğuştaki bulunan demir ranzadan, demir dolaptan, demir kapıdan ve demir parmaklıktan odaya yayılan demir kokusundan rahatsız olur. Arkadaşı Mustafa ile sohbet etmek, çay içmek onu ortamın rahatsız edici demir kokusu ve pas tadından uzaklaştırır. "Çay" bölümünde, ortak gider olarak toplanan çay parası ve çayın çöpünde yetiştirilen yeşil soğan konu edilir. "Güneş" bölümünde, kahraman ve diğer mahkûmların avluya nefes almak için çıkışı ve güneşi görmeleri anlatılır. "Kesik" bölümünde kahraman, ayağı jiletli tellere takılan bir serçenin çırpınısını anlatır. Günlerce serçenin tellerde bıraktığı ayağının kuruyup avluya düşüşünü seyreder. "Tünel" bölümünde kahraman, koğuştan Celalettin abinin

kaçış planıyla umutlanır ancak “Kaçmak” bölümünde, bunun sadece bir yalan olduğunu anlar.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi, hangi suçtan olduğu bilinmeyen ancak günleri dört duvar arasında geçen bir babadır. Kahraman, özgürce gökyüzüne bakacağı o günleri umut ederek koğuştaki günlerini geçirmektedir. Oğlunun görüşe geldiği günlerde, gittikçe büyüdüğünü fark eder ve onunla gururlanır. Öyküdeki diğer önemli karakter, Celalettin abidir. Koğuştaki herkese, gizlice kaçış planını anlatır ancak bunun yalan olduğu sonradan ortaya çıkar. Kendini yıllarca bu şekilde oyalayarak zamanını geçirmiştir. Öyküde, kahramanın dostu Mustafa diğer bir karakterdir. Mustafa'nın gülümsemesi, sohbeti kahramana sıkıntılarını unutturur. Öyküde kahramanın çocukları, Faruk, Süleyman, nöbetçi gardiyan, koğuştakiler yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde nesnel zamanda geçen olaylar kronolojik sırayla anlatılır. Öyküde kahramanın koğuştaki ilk günleri anlatılırken “güneş batarken, baharın ilk günleri, geçen gün, sonraki günler” gibi net olmayan zamansal ifadeler kullanılır. Öykünün vaka zamanı aynen aktarma olup anlatma zamanı anında aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde geçen ilk mekân kahramanın kaldığı koğuştur. Kahramanın zamanla sıkıldığı bu yer kapalı ve somut mekândır. Burada kendisini, demir bir kafeste ya da tabutta gibi hisseder. Koğuştaki arkadaşlarıyla film seyredip, çay içerek günlerini geçirir. Sabahları demir parmaklıkların arasından içeri sızan güneş, içini umutla doldurmaktadır. Kahramanın ve diğer mahkumların hava almak için çıktıkları avlu açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öykü ilahi bakış açısı ve anlatıcıyla anlatılır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği kullanılmıştır. Az da olsa tasvir etme ve gösterme tekniklerine de yer verilmiştir. Kahramanın aklından geçenleri aktarmada iç

çözümleme tekniğine başvurulur. Öyküde, Mehmet Narlı' ya ait “Kökler” şiirinin ilk mısrasına yer verilerek montaj tekniğinden de yararlanır. Ayrıca *Esaretin Bedeli* filminden bir sahnenin anlatımıyla gönderme yapılır. Öykünün bazı bölümlerinde tekrarlanan “Kapının hemen yanında gramla düşen güneş gözlerini kamaştırıyor.” cümlesiyle leitmotiv tekniğinden yararlanılmıştır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde öznel tasvir üslubu ve tahlilci üslup türleri kullanılmaktadır. Kahramanın koğuştaki ruhsal durumunun anlatımında tahlilci üslup öne çıkar. Öyküde, “Beton” bölümünde yer alan paragrafın sonundaki kelime “yapac...” tamamlanmamış şekilde yazılır. Anlatımda tek düzeliği kırmak için kullanılan devrik cümleler vardır. İkillemeler, deyimler ve argo sözcükler kullanılır. Alıntı cümleler ve tek kelimededen oluşan cümleler mevcuttur.

8. “Tekno Hayat 7.0 S”

a. Olay Örgüsü

Distopik bir hikâyenin anlatıldığı öykünün vakası tektir. Kameralarla kuşatılmış bir evin içinde yaşayan çiftin, sisteme karşı duruşu ve hayatta kalma mücadelesi anlatılır. Öyküde anlatılan distopik dünyada, insanların uyması gereken ve sistemin belirlediği birtakım kurallar vardır. Bu kurallara uyulmadığı takdirde; kişiler cezalandırılır ya da yok edilir. Kameralarla gözetlenen kişilerin, tuvalette ve banyoda geçirecekleri süre belirlidir. Bu sürenin dışına çıktıklarında uyarılırlar. Yasaklı olan “özgürlük, cennet, şefkat, adalet, aşk” gibi kelimeleri kullandıklarında cezalandırılırlar. Ayrıca evlendikten belirli bir süre sonra, çocuk sahibi olabilirler ve isterlerse çocuklarının fiziksel özellikleriyle birlikte cinsiyetini de seçebilirler.

Öyküde yirmi sekiz yaşına yaklaşan adamın üç ay içinde biriyle evlenmezse, sistem tarafından kendisine uygun bir eşle evlendirileceği anlatılır. Adam, pencereden bakarken karşı apartmanın balkonunda çiçekleri sulamakta olan kadını görür. Onunla lokantada buluşup evlenme kararı alırlar. Bunu ailelerine ilettikten sonra, dakikalar içinde evlenirler. Anlatıcı, aynı evde yaşayan adamla kadının ilk zamanlar birbirinden şüphe duyduğunu anlatır. Adam, kadına olan aşkını yasaklı kelimeleri kullanmadan dedesinin anlattığı hikayeleri ona anlatarak açıklar. Aralarındaki güven ve sevgi bağı

her gün biraz daha artar. Bir gün sistemin onları ayırmasından korkarlar. Kızlarının doğumuna iki ay kala adam eve gelmeyince kadın ona ne olduğunu anlar. Öykünün sonunda kadın, hikâyenin devam edeceğini söyler.

b. Kişiler

Öykünün merkez kişisi adamdır. Öyküde adamın görünüşüne dair bilgi verilmez. Bir büroda çalışır, ismi ise rakamlardan oluşmaktadır. Öyküde, adamın daha çok ruhsal durumunu anlatan cümlelere yer verilir. Sistemin uyulması gereken kurallarından ve yasaklarından sıkılmıştır. Ancak yaşamak için bu kurallara uymak zorundadır. Kameralardan saklanarak sigara içer ve sistem tarafından yasaklanan kelimeleri, gizlice tuvalet penceresinden ipe sarkıttığı defterine not eder. Öykünün diğer önemli karakteri kadındır. Kadının da ismi rakamlardan oluşur ve o da bir büroda çalışır. Evlendikten sonra kendi evine gitmesi yasaklanır. Adamın kendisine anlattığı aşk hikâyesinden sonra yaşadığının farkına varır. Bir gün korktuğu başına gelir ve sevdiği adam eve gelmez. Öyküde sistem yöneticileri, sistem polisi, adamın karşı dairedeki komşusu, dedesi, annesi, babası, evlendirme bürosundaki görevli yardımcı kişilerdir.

c. Zaman

Öyküde anlatılan hikâyede zaman uzun bir süreci kapsamaktadır. Öyküde geriye dönüşle ve ileriye gidişle zaman genişletilir. Geçmişe dönülerek adamın sistemle yaşadığı olumsuz durumlar, dedesinin anlattığı hikâyeleri hatırlayışı ve komşusunun başına gelenler anlatılır. Öykünün sonunda, ileriye gidişle çiftin bebek sahibi olabileceği dört yıl yedi aylık süreç geçmiş olur. Öykünün vaka zamanı genişletme olup anlatma zamanı sonradan aktarmadır.

d. Mekân

Öyküde olayların büyük bir kısmının geçtiği yer adamın evinin salonudur. Burada, sistemin dayattığı zorunlu yayınları izlemekten sıkılır. Evlendikten sonra da eşiyile bu evde yaşarlar. Kadının ve adamın evleri kapalı ve somut mekânlardır. Kadın ve adamın bir akşam buluşup yemek yedikleri lokanta da yine kapalı ve somut mekândır. Kadın ve adamın evlendikleri evlendirme bürosu da kapalı ve somut mekândır. Adamın annesinin ve babasının kaldığı yaşlılar mahallesine, sadece yarım

saatliğine çocuklarının girmesine izin verilir. Tüm ihtiyaçları sistem tarafından karşılanan yaşlıların ise bu mahalleden çıkması yasaktır. Bu mahalle açık ve somut mekândır. Çiftin hafta sonu gittiği park açık ve somut mekândır.

e. Anlatıcı ve Bakış Açısı

Öyküde ilahi anlatıcı ve bakış açısı vardır.

f. Anlatım Teknikleri

Öyküde anlatma tekniği ile az da olsa tasvir etme tekniği kullanılır. Adamın aklından geçenler iç çözümlene tekniğiyle aktarılır. Öyküde geçmişe dönülerek anlatılan olaylar geriye dönüş tekniğiyle verilir. Öyküde, adamın dedesinin anlattığı hikâyelerden hatırladığı Habil ile Kabil, Şehrazat, Attar, Kelile ve Dimne, Leyla ile Mecnun zikredilerek gönderme yapılır.

g. Dil ve Üslup

Öyküde yalın üslup ve eleştirel üslup türleri kullanılır. Sistem tarafından kuşatılmış insan hayatının eleştirisi de yapılmaktadır. Öykü genel olarak sade bir dille anlatılır. Öyküde devrik cümleler ve alıntı cümleler kullanılır. İkilemeler ve deyimler vardır.

SONUÇ

Akif Hasan Kaya'nın öykücülüğünü incelediğimiz bu çalışma, Kaya'yla ilgili yapılmış ilk çalışmadır. Bu çalışmada, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Türk Öykücülüğü' ne 2012 yılında giriş yapan Akif Hasan Kaya'nın edebi kişiliğinin oluşmasında ilkokul yıllarında yaptığı okumalar etkili olur. Türk ve Dünya Edebiyatı'ndan okuduğu önemli isimler, yazma serüvenini de başlatan ilk adımlardır. Kaya'nın ilk yazma denemeleri, şiir türünde olsa da öykü ve roman türünden başka bir türde eser vermemiştir. Gerçeği masalsı bir anlatımla ele alan sanatçının öykülerinde, fantastik öğeler bolca yer tutar. Öykülerinde toplumsal ve bireysel meseleleri işleyen sanatçı, olağanüstü durumlara da yer vererek zengin bir öykü evreni oluşturur.

Akif Hasan Kaya'nın, kurmacanın öne çıktığı öykülerinin yanı sıra kendi hayatından izler taşıyan öyküleri de vardır. Bu öykülerinde, yaşantılarının ve kendi gözlemlerinin etkisi büyüktür. Ayrıca öykülerindeki aktüel mekanlardan, gerçek kişilerden ve gerçek olaylardan bunu anlamak mümkündür. Sanatçı, bazı öykülerinde ise kurmacayla gerçeği iç içe geçirip ikisi arasındaki çizgiyi silikleştirir. Güncel olaylara yer verdiği öykülerinde, olaydan çok kişilerde yarattığı etkiler üzerinde durur.

Çalışmamızda Kaya'nın beş öykü kitabındaki seksen adet öykünün on üç adedi küçürek öykü, altmış yedi adedi kısa öykü olarak incelenmiştir. Kaya'nın küçürek öykülerinin olay örgüsü kısa öykülerine göre geri plandadır. Küçürek öykülerinden birkaçının sonu belirsiz biter. Kaya'nın ağırlıklı olarak ilk öykü kitabındaki bazı öyküleri anıya dayalıdır. Ayrıca bazı öykülerinde, kişilere hikâyeler anlatırılıp hikâyenin zaman içindeki değişimine de dikkat çekilir. Öykünün yazılış sürecinin işlendiği ve neden yazdığını anlattığı öyküleri de vardır.

Akif Hasan Kaya, öykülerinde ülkemizde yaşanan terörün, dünyada ve özellikle İslam coğrafyasında yaşanan savaşların birey, aile ve toplum üzerindeki etkisine değinir. Ortadoğu'nun kanayan yaraları, Müslümanların çektiği sıkıntılar ve çocukların yaşadığı dram öykülerinin vazgeçilmez izlekleridir. Kaya'nın öyküleri sadece bu izleklerle sınırlı değildir. Öykülerinde, yaşamın içinden farklı konuları da ele alır. Günlük sıradan olaylar, yalnızlık, ölüm, toplumdan dışlanmış insanların yaşamları, gülünç durumlar, dost özlemi, baba ve anne olgusu, aşk diğer konulardır.

Kaya, öykülerinde ölüm temasını; bir yakının kaybı, kaza sonrası kayıp, işkence sonucu ölüm, askerde şehit olmak, bir cinayete kurban gitmek, savaş ve katliamda kayıp olarak işler. Ölüm sonrası duyulan üzüntü ve geride kalanların ölümü kabullenememeleri sonucu yaşadığı acılar kaleme aldığı diğer durumlardır.

Akif Hasan Kaya'nın öykülerinde ele aldığı diğer bir durum da delilik ve takıntılı ruh halleridir. Kaya, bu tarz öykülerinde bu halleri mizahi, dramatik yahut psikolojik bir rahatsızlık olarak anlatır. Bu durumlara sebep olan yalnızlık, derin düşüncüler, şiddet gibi noktalar üzerinde durur. Ancak öykülerinde, toplumdan dışlanan bu kişilere ilgi gösterilir.

Kaya, yazmadan ve anlatmadan yaşamının mümkün olmadığını düşünür. Bunları göz önünde bulundurarak Kaya'nın üçüncü kitabından itibaren öykülerinde tahkiyeye ağırlık verdiğini söylemek mümkündür. Kaya'nın ilk iki kitabı *Islak Kibritler* ve *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi* ağırlıklı olarak durum öykülerinden oluşur. Bu öykülerinde, olaydan ziyade şiirsel anlatım öne çıkar.

Kaya'nın öykü karakterlerine bakıldığında, ilk öykü kitaplarında; çaresiz, yalnız, takıntılı ve yaşamın içinden bireyleri görmek mümkündür. Son öykü kitaplarında, anlatımın tahkiyeye yaslanmasıyla daha çok olağanüstü karakterlere yer verildiği söylenebilir. Kaya, genel olarak; öykü karakterlerini dramatik yolla tanıtır, karakterlerin özelliklerini öykünün tamamına yayarak anlatmayı tercih eder. Bazı öykülerinde, karakterlerin; yaş, isim ve fiziksel özellikleriyle ilgili bilgi verilmez. Kaya'nın öykü kişileri; çocuklar, askerler, kadınlar, köylüler, deli ve takıntılı kişiler, yaşlılar, memurlar, olağanüstü karakterler olsa da çoğunluğu erkekler oluşturur. Kaya, öykülerinde kadın karakterleri az kullanmış olsa da ruh hallerini ayrıntılı olarak yansıtır. Öykülerinde kadın; anne, eş, nine, kız kardeş, sevgili veya lanetli ya da şifacı kadın olarak yer alır. Özellikle savaş ortamındaki kadınların yaşadıkları acılarını, çaresizliklerini anlatır. Yaşlı karakterler daha çok dede veya kahvedeki sohbetlerde yer alan bir kişi olarak bulunur. Askerler, neden öldürdüğünü ya da öldürüldüklerini sorgulayan kişilerdir.

Kaya'nın öykülerinde zaman kavramını iki şekilde inceledik: vaka zamanı ve anlatma zamanı. Kaya'nın öyküleri, genellikle uzun bir süreci kapsayan olayları ele

alır. Bir günden az zamanı kapsayan öyküleri azınlıktadır. Öykülerinin çoğunda olaylar zamansal olarak geçmişe dönülerek anlatılır. Yaşadığı dönemden izler taşıyan öykülerinin yanında zamanın belirsiz olduğu öyküleri de mevcuttur.

Kaya, mekânları olayların geçtiği yer olarak kurgularken kişilerin ruh hallerine göre veya olayı öne çıkaran mekânlar olarak tasvir eder. Öykülerinde çoğunlukla kapalı ve somut mekânları tercih eder. Kaya, öykülerinde az da olsa soyut mekânlara da yer vermektedir. Kapalı mekân olarak en sık kullanılan yer ev olurken açık mekân olarak mahalle öne çıkmaktadır. Kaya'nın öykülerinde Balıkesir, Manisa, İstanbul, Adana, Sivas yani Türkiye'nin farklı kentlerine yer verilirken Türkiye'nin dışında Filistin, Cezayir, Suriye, Irak, Afganistan, Afrika, Bosna Hersek, Myanmar, Almanya ülkeleri ile Küba'da bulunan Guantanamo şehrine de yer verilir. Olayın geçtiği mekânı isim vermeden sadece şehir, köy olarak belirttiği öyküleri de vardır. Kaya, mekânı metafor olarak veya sembolik anlamlar yükleyerek de öykülerinde kullanır. Genellikle öykülerinde detaylı mekân tasvirlerine yer vermemektedir.

Kaya, öykülerinde bireysel, kendi yaşamından izler taşıyan konuların anlatımında kahraman bakış açısını, toplumsal konuların anlatımında daha çok ilahi bakış açısını kullanmaktadır. Bununla birlikte çoğul bakış açısını kullandığı öyküleri de bulunmaktadır. Gözlemci bakış açısı ise öykülerinde çok az görülmektedir.

Kaya, öykülerinde geleneksel ve postmodern tekniklerden faydalanmıştır. Ağırlıklı olarak anlatma tekniğini kullanan Kaya, gösterme ve tasvir tekniklerinden de yararlanmıştır. Geriye dönüş tekniği ve iç çözümleme tekniği Kaya'nın en sık kullandığı tekniklerdir. Yazarın ilk öykü kitaplarında, leitmotiv tekniğine de sıkça yer verdiği görülmektedir. Mektup tekniği, diyalog tekniği ve iç diyalog tekniği en az kullanılan tekniklerdendir. İç monolog ve özetleme teknikleri de çokça tercih edilmektedir. Kaya, kendi hayatından izler taşıyan öykülerinde otobiyografik teknikten yararlanmaktadır. Montaj tekniği de öykülerinde yararlandığı tekniklerden biridir. Üstkurmaca, metinlerarasılık Kaya'nın öykülerinde sık kullandığı postmodern tekniklerdir. Postmodern teknikleri kullandığı öykülerinde gerçeklikten uzaklaşmaz ve anlatmak istediklerini desteklemek amacıyla kullanır. Kaya, öykü anlayışını, öykünün yazılış sürecinin önemini üstkurmaca tekniğini kullandığı öykülerinde göstermektedir.

Kaya'nın kısa öykülerinin sayısı, küçürek öykülerine oranla fazladır. Genel olarak öykülerinde sade bir dil kullanmaktadır. İlk eserlerindeki öykülerde, şiirsel anlatımla birlikte imgesel bir dil kullanarak anlatımda derinliği sağlamaktadır. Öykülerinde, bazı kelimeleri ve cümleleri çok sık tekrar etmektedir. Bunun yanında küfür ve argo sözcükler sıkça kullanılır. Özellikle sokak ağzıyla konuştuğu karakterler, bu sözcükleri çok sık tekrar etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKIN**, Şeyma (2016). “Darbeler ve Batı Medyası: 28 Şubat Darbesi Üzerinden Bir Analiz”, *Liberal Düşünce Dergisi*, S.84, s. 37-38.
- ALLEN**, Roberta (2007). Çev. Deniz Gemici. “Kısa Kısa Öykülerle Daha Uzun Öykülerin Mukayesesi”, *Hece Öykü-Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa [Küçük] Öykü 2 Dosyası*, S.20, s.104-105.
- BATES**, H.E. (2005). *Yazınsal Bir Tür Olarak Kısa Öykü*, 3, İstanbul: Bilge Yay.
- ÇETİN**, Nurullah (2021). *Roman Çözümleme Yöntemi*, 17, Ankara: Akçağ Yay.
- ÇETİŞLİ**, İsmail (2021). *Metin Tahlillerine Giriş/2*, 6, Ankara: Akçağ Yay.
- ECEVİT**, Y. (2001). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, 1, İstanbul: İletişim Yay.
- HARMANCI**, Abdullah (2017). “Akif Hasan Kaya ile Söyleşi”, *Mahalle Mektebi*, S.33, s. 92-98.
- HARMANCI**, Abdullah (2022). *Kurmaca Kimden Yana*, 1, İstanbul: İz Yay.
- IŞIK**, Nursel (2020). “İşlevsellik Açısından Kuyu Motifinin Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sinemaya Yansımaları”, *Folklor Edebiyat Dergisi*, S. 26(2), s. 294-295.
- İSPARTA**, İsmail (2014). “Akif Hasan Kaya ile Söyleşi”, *İtibar*, S.31, s.65-67.
- KAYA**, Akif Hasan (2015). “Bir Muhalefet İmkânı Olarak Öykü”, *Aşkar*, S.34, s.107-110.
- KAYA**, Akif Hasan (2015). *Uzun ve Lacivert Günler*, 1, İstanbul: İz Yay.
- KAYA**, Akif Hasan (2017). *Bu Bir Aşk Hikâyesi Değildir*, 1, İstanbul: İz Yay.
- KAYA**, Akif Hasan (2017). *Islak Kibritler*, 3, İstanbul: İz Yay.
- KAYA**, Akif Hasan (2017). *Ölmüş Oyuncaklar Müzesi*, 2, İstanbul: İz Yay.
- KAYA**, Akif Hasan (2020). “Hikâyem Hikâyemdir”, *Muhayyel*, S.24, s.57-58.
- KAYA**, Akif Hasan (2021). “1’e 10”, *Post Öykü*, S.42, s.99.
- KAYA**, Akif Hasan (2021). *Serçe Risalesi*, 1, İstanbul: İz Yay.
- KOLCU**, Ali İhsan (2018). *Öykü Sanatı*, 5, Erzurum: Salkımsöğüt Yay.
- KORKMAZ**, Ramazan ve Mutlu Deveci (2017). *Türk Edebiyatında Yeni Bir Tür Küçük Öykü*, 2, Ankara: Akçağ Yay.
- KORKMAZ**, Ramazan (2020). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*, 13, Ankara: Grafiker Yay.
- KÖKDEN**, Uğur (1997). “Kısa Kurmaca”, *Adam Öykü- Kısa Kısa Öykü Özel*, S. 12, s.16.
- ŞAHİN**, Veysel (2021). *Romanda Zaman Poetiği Üzerine*, 1, Ankara: Akçağ Yay.
- ŞAHİN**, Veysel (2022). *Romanda Bakış Açısı ve Anlatıcı Düzlemi*, 2, Ankara: Akçağ Yay.

TATLIOĞLU, K. (2017). Türkiye’de Askeri Darbelerin Psiko-Sosyal, Ekonomik ve Politik Sonuçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, *Uluslararası 15 Temmuz ve Darbeler Sempozyumu*, 3.cilt. s.288.

TEKİN, Mehmet (2020). *Roman Sanatı 1: Romanın Unsurları*, 18, İstanbul: Ötüken Yay.

TOSUN, Necip (2017). *Günümüz Öyküsü*, 2, İstanbul: Dedalus Kitap.

TOSUN, Necip (2018). *Modern Öykü Kuramı*, 3, Ankara: Hece Yay.

TOSUNER, Necati (2007). “Çok Kısa Öykü İçin Çok Kısa Sözler”, *Hece Öykü-Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa [Küçük] Öykü 2 Dosyası*, S.20, s.119.

TOURAINÉ, Alain (2002). *Modernliğin Eleştirisi*, 4, İstanbul: Yapı Kredi Yay.

TUNAHAN, Ö. (2015). “28 Şubat Süreci: Postmodern Darbe’nin Sosyo-Politik Dinamikleri ve Toplum Desteği”, *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.30, s.23-41.

UĞURLU, F. (1992). “Bir Edebiyat Bakışı”, *Kurgu Dergisi*, S.10, s.189-212.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/sure/105-fil-suresi> (25.01.2024, 19.18)

²<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/56/49-59-ayet-tefsiri>(01.06.2024, 10.50)

³<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Tevbe-suresi/1273/38-41-ayet-tefsiri>(01.06.2024, 11.00)